POSVÁTNÁ SEXUALITA CELIBÁT ALCHYMIE SEXU TANTRA RAVE

MANA

časopis rozšířeného vědomí

číslo 5 podzim 1996 cena 45 Kč

Eislerová: Posvátná rozkoš
Feuerstein: Energie touhy
Gimbutasová: Bohyně
Emahó v Praze
Princip slasti
Tantra

Andělé
Deep trance
Cesta Fitjofa Capry
Rozhovor s R. Starým
Křesťanství a kyberpunk
Wilson: Sexuální alchymie

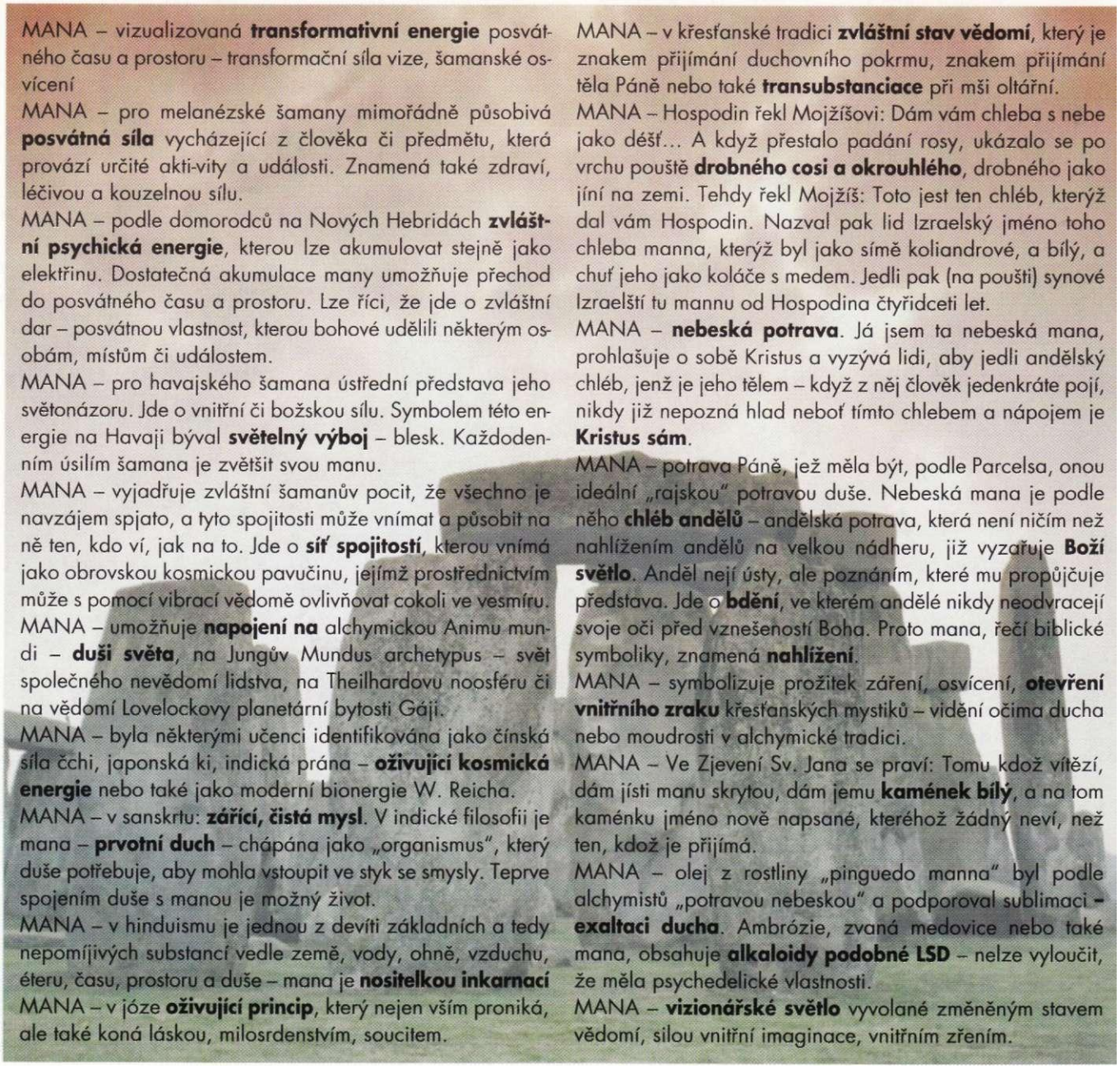

MANA – vizualizovaná **transformativní energie** posvátného času a prostoru – transformační síla vize, šamanské osvícení

MANA – pro melanézské šamany mimořádně působivá **posvátná síla** vycházející z člověka či předmětu, která provází určité akti-vity a události. Znamená také zdraví, léčivou a kouzelnou sílu.

MANA – podle domorodců na Nových Hebridách **zvláštní psychická energie**, kterou lze akumulovat stejně jako elektřinu. Dostatečná akumulace many umožňuje přechod do posvátného času a prostoru. Lze říci, že jde o zvláštní dar – posvátnou vlastnost, kterou bohové udělili některým osobám, místům či událostem.

MANA – pro havajského šamana ústřední představa jeho světonázoru. Jde o vnitřní či božskou sílu. Symbolem této energie na Havaji býval **světelný výboj** – blesk. Každodenním úsilím šamana je zvětšit svou manu.

MANA – vyjadřuje zvláštní šamanův pocit, že všechno je navzájem spjato, a tyto spojitosti může vnímat a působit na ně ten, kdo ví, jak na to. Jde o **síť spojitostí**, kterou vnímá jako obrovskou kosmickou pavučinu, jejímž prostřednictvím může s pomocí vibrací vědomě ovlivňovat cokoli ve vesmíru.

MANA – umožňuje **napojení na** alchymickou Animu mundi – **duši světa**, na Jungův Mundus archetypus – svět společného nevědomí lidstva, na Theilhardovu noosféru či na vědomí Lovelockovy planetární bytosti Gáji.

MANA – byla některými učenci identifikována jako čínská síla čchi, japonská ki, indická prána – **oživující kosmická energie** nebo také jako moderní bionergie W. Reicha.

MANA – v sanskrtu: **zářící, čistá mysl**. V indické filosofii je mana – **prvotní duch** – chápána jako „organismus", který duše potřebuje, aby mohla vstoupit ve styk se smysly. Teprve spojením duše s manou je možný život.

MANA – v hinduismu je jednou z devíti základních a tedy nepomíjivých substancí vedle země, vody, ohně, vzduchu, éteru, času, prostoru a duše – mana je **nositelkou inkarnací**

MANA – v józe **oživující princip**, který nejen vším proniká, ale také koná láskou, milosrdenstvím, soucitem.

MANA – v křesťanské tradici **zvláštní stav vědomí**, který je znakem přijímání duchovního pokrmu, znakem přijímání těla Páně nebo také **transubstanciace** při mši oltářní.

MANA – Hospodin řekl Mojžíšovi: Dám vám chleba s nebe jako déšť... A když přestalo padání rosy, ukázalo se po vrchu pouště **drobného cosi a okrouhlého**, drobného jako jíní na zemi. Tehdy řekl Mojžíš: Toto jest ten chléb, kterýž dal vám Hospodin. Nazval pak lid Izraelský jméno toho chleba manna, kterýž byl jako símě koliandrové, a bílý, a chuť jeho jako koláče s medem. Jedli pak (na poušti) synové Izraelští tu mannu od Hospodina čtyřidceti let.

MANA – **nebeská potrava**. Já jsem ta nebeská mana, prohlašuje o sobě Kristus a vyzývá lidi, aby jedli andělský chléb, jenž je jeho tělem – když z něj člověk jedenkráte pojí, nikdy již nepozná hlad neboť tímto chlebem a nápojem je **Kristus sám**.

MANA – potrava Páně, jež měla být, podle Parcelsa, onou ideální „rajskou" potravou duše. Nebeská mana je podle něho **chléb andělů** – andělská potrava, která není ničím než nahlížením andělů na velkou nádheru, jíž vyzařuje **Boží světlo**. Anděl nejí ústy, ale poznáním, které mu propůjčuje představa. Jde o **bdění**, ve kterém andělé nikdy neodvracejí svoje oči před vznešeností Boha. Proto mana, řečí biblické symboliky, znamená **nahlížení**.

MANA – symbolizuje prožitek záření, osvícení, **otevření vnitřního zraku** křesťanských mystiků – vidění očima ducha nebo moudrosti v alchymické tradici.

MANA – Ve Zjevení Sv. Jana se praví: Tomu kdož vítězí, dám jísti manu skrytou, dám jemu **kamének bílý**, a na tom kaménku jméno nově napsané, kteréhož žádný neví, než ten, kdož je přijímá.

MANA – olej z rostliny „pinguedo manna" byl podle alchymistů „potravou nebeskou" a podporoval sublimaci – **exaltaci ducha**. Ambrózie, zvaná medovice nebo také mana, obsahuje **alkaloidy podobné LSD** – nelze vyloučit, že měla psychedelické vlastnosti.

MANA – **vizionářské světlo** vyvolané změněným stavem vědomí, silou vnitřní imaginace, vnitřním zřením.

MANA je na INTERNETU! Jak jste možná zjistili pohledem do tiráže, MANU si můžete nalistovat už i v kyberprostoru. Díky laskavé péči a neutuchajícímu nadšení jednoho čtenáře (viz titulní stránka internetové MANY) jsou už dvě čísla k nalezení pod níže uvedenou adresou. Znalci vědí, a začátečníci jistě rychle zjistí, že kromě obvyklých článků (v poněkud jednodušší grafické formě) a obrázků (některé si kliknutím myši můžete zvětšit) se tam objevují i další adresy a odkazy na jiné zdroje informací. Laicky řečeno, dočtete-li článek o pískových mandalách, můžete se napojit na další adresy a informace o kalačakře a jiných tibetských mandalách si vytáhnout přímo z databází knihoven a redakcí amerických institucí a časopisů. Zatím to funguje tak, že do USA se dostanete okamžitě a bez problémů (a obrázek na titulní straně pochází z japonského kyberprostoru), zatímco pražské adresy vám občas vypadnou a trvají déle. Ale nevadí, jsou to jen začátky. Začíná totiž nový věk. Důsledky? Ty ještě nikdo ani netuší. Nemyslím ty negativní, ve stylu Blade Runnera či knih W. Gibsona. Přímo teď jde jen o to, aby kromě návodů, jak vyrobit bombu, byly v kyberprostoru každému dostupné i informace o tom, jak být šťastný. Jak zefektivnit práci svého mozku a těla. Jak najít lidi s podobnými zájmy. MANA by ráda čerpala náměty články a rozhovory z podobně orientovaných časopisů a společností a výměnou nabídla své původní články do globální sítě. Začíná a tak by potřebovala nějakou tu lekci - nenašel by se někdo zkušený, kdo by poradil a zaučil? A dále: kolik z Vás má počítač s CD ROM a možnost číst si v kyberprostoru? Uvítali byste elektronickou verzi MANY? Ozvěte se...

MANA, časopis rozšířeného vědomí
vydává SCARABEUS, s.r.o., Sobolákova 19,
148 00 Praha 4, tel. 6446388, 6446102

šéfredaktor: Vlastimil Marek
redaktor: Blumfeld S. M.

neoznačené materiály jsou dílem redakce

http://www.codalan.cz/pub/fiction/mana

grafika a sazba:
KCS — Koška computer systems,
Lindavská 784, 181 00 Praha 8, tel. 8543258

Předplatné, distribuce: Scarabeus, s.r.o.
Distribuce: Mata, Lublaňská 34, Praha 2,
Transpress
Registrace: MK ČR 7300
Podání novinových zásilek povolila Česká
pošta s.p., odštěpný závod Praha, č.j. NOV
5446/1995 z 30. 11. 1995

MANA číslo 5
podzim 1996

2 R. Eislerová: Posvátná rozkoš

4 M. Gimbutasová: Bohyně

6 G. Feuerstein: Energie touhy
Celibát.

10 Transformativní tajemství sexu
Rozhovor.

12 A. Sprinkleová: Princip slasti

15 R. A. Wilson: Sexuální alchymie

18 Blumfeld S. M.: Archetyp anděla

23 R. Metzner: Tantra
Rituál exaltace a transmutace.

28 A. Kleinová: Setkání s Královnou velké blaženosti

30 J. Zvěřina: Nespojovat sex s agresivitou

33 Cesta F. Capry: Nová vize reality

39 Emahó – Rituál ohně a lidskosti

42 R. Starý: Cesta poznání je dramatický zápas

46 D. Steindl-Rast: Heroická ctnost

53 Nina Wise: Nenápadné štěstí

56 J. Redfield: Celestýnské proroctví
Rozhovor s autorem knihy.

59 O. Placht: Písně, které léčí
Český malíř v amazonské džungli.

62 Blumfeld S. M.: Rave – znovuzrození oslavy a rituálu

66 Recenze
Eislerová, Mysteria sexu, Špůrek, Ram Dass, Leary, Furst, Osho, Mantry, Watts aj.

74 M. Hutchinson: Jak rozehrát mozek zvukem a světlem

75 Biologická zpětná vazba

76 Mozkové nutrienty

79 Dopisy

80 Vize F. Capry: Šivův tanec

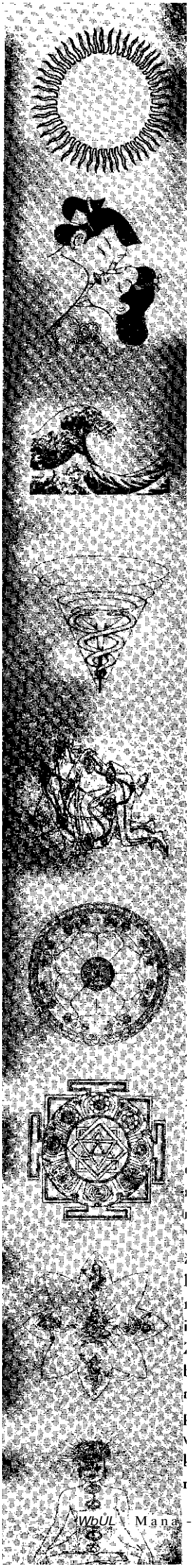

Riane Eislerová

Posvátná rozkoš

Sex, mýtus a politika těla

Riane l hlrnn-n mtpuih tři knihy {kromě ry<r rmiwm také The Chalice and the Blude a The Partnership WayJ. Je původně historickou. z.iby::i w lidskými právy, mírovým hnutím, ekologii, přednáší a spoluřídí Centrum p . •• rstStv Itoifu&lt >e v Kalifornii. Nedávno s ní pro časopis Magical Blend hovořil le. :,. , er

Vaše kniha je podivuhodnou směsí mýtů, politiky a sexuální politiky, které spolu, jak dokazujete, souvisí. Zkoumáte historii, abyste zjistila kdo jsme a nabídla alternativu pro to, čím můžeme být. Ukazujete, jak moc jsme připoutáni ke konceptu dominance, která udržuje společnost pohromadě strachem a bolestí. Vy navrhujete společnost „partnerskou", spojenou sociální soudržností na základě potěšení.
Naše společnost však automaticky spojuje spíše slova „sex" a „násilí". Jak se to stalo?

Eislerová: Celou lidskou historií se jako červené nitě táhnou dva hlavní „atraktory": motivace rozkoší, potěšením, a motivace bolestí. Společnost, která své členy motivuje potěšením je většinou partnerštější, méně hierarchická. Společnost používající principu dominance je hierarchická, zdůrazňuje nadřazenost jedné skupiny nad jinou. Tato nadřazenost musela někde vzniknout, a z historie je známo, že vznikla rozdělením sexuálních rolí. Ve společnostech ovlivněných „dominátory" je žena prototypem podřízené skupiny. Žena, matka, země - to všechno je pak možno vykořisťovat.

Ačkoliv nikdy nenajdete čistě dominantní společnost, pohledem zpět zjistíte snadno, že většinu „psané" historie vytvářely dominantní společnosti. Dokonce i dnes je pro nás normální uvažovat o spojení dvou těl vždy v perspektivě dominance jednoho nad druhým. Muži uvažují o sexu spiše jako o ovládnutí, kontrole, než jako o vztahu a péči a svou dominanci chápou jako integrální část svého mužství. Ve stejné době ale erotizace ženství nevědomě ženy programuje k akceptaci podřízenosti.

Ve společnosti, která je řízena mužskou dominancí, kde silný muž reprezentuje vše, od rodiny po stát, je vysoká úroveň agrese, mentálního zneužívání a strachu. Musíte lidi zpracovat, aby to brali jako normální stav věcí. A pokud se budete chtít z pod této dominance dostat, musíte porozumět politice těla a být politicky aktivní v tom nejvlastnějším slova smyslu, od politiky intimních vztahů přes politiku mezinárodních vztahů, protože je to všechno propojeno.

Jak by se současná společnost dala nasměrovat k partnerskému modelu?

Eislerová: Spousta se toho už změnilo, protože jinak bychom se ani my dva nebavili. Před několika sty lety by nás za naše řeči popravili. Naštěstí poslední tři staletí postupně nahlodávají vzory dominantního modelu společnosti - zotročení jedné rasy druhou, nebo právem krále vládnout či právem muže vládnout svým ženám a rodinám. Ta hlavní změna se ale ještě neuskutečnila, také proto, že se nezměnil postoj k základním vzájemnými vztahům. Nezměnila se „politika" našich intimních, sexuálních, rodičovských vztahů. Dynamika moci ve společnosti, sociální spravedlnost. I dnes se mnozí neustále snaží ženu dostat zpátky k „tradičním" hodnotám. Chtějí raději kontrolovat sexualitu než lidi vychovávat.

Vy ale věříte, že hluboká zásadní změna přijde v blízké budoucnosti. O čem je vaše „kulturně transformační teorie" a jak bychom mohli ten proces uspíšit?

Eislerová: Kulturně transformační teorie vychází z teorie chaosu a dalších současných vědeckých teorií, které ukazují způsoby, jak může žijící systém v relativně krátkém čase nerovnováhy projít celkovou transformací. Protože sociální systém je také „živý", lze na něj aplikovat stejné principy. Dějiny znají mnohé dysfunkční a vlastně antihumánní systémy, které existovaly v čase velkých společenských zmatků minulosti a tedy přechodu od partnerské k dominantní společnosti. Dnes, v našem chaotickém čase vzrůstající nerovnováhy máme tedy zase šanci zažít hlubinnou kulturní transformaci, tentokrát z dominantního k partnerskému modelu společnosti.

Donedávna jsme mysleli, že lidská rasa se vyvíjela z divošského období přes barbarství až k civilizaci. Co tento přímý přechod změnilo a jak to ovlivnilo naše sexuální vztahy?

Eislerová: My teprve začínáme objevovat, že naše vlastní minulost nabízí, pokud jde o postoj k sexu, alternativu. Teprve začínáme skládat části této prehistorické skládačky do sebe. Já jsem se zajímala o posledních 30 tisíc let, ve kterých naše sexuální symboly a příběhy byly jiné než ty současné.

Položila jsem si několik základních otázek. Například, když touha po sexuální rozkoši a strach z bolesti jsou tak primární lidskou motivací, proč považujeme sexuální rozkoš za něco hříšného a špatného? Proč si sex spojujeme ne s erotikou lásky a těla, ale s obchodem s ženským masem, sadismem a masochismem - tedy dominancí jednoho nad druhým? Uvědomila jsem si, že tomu tak nebylo vždy a ptala jsem se dále: existovala doba, kdy sex, žena a lidské tělo nebyly ponižovány, znevažovány a prodávány?

Protože psaná a zdokumentovaná historie není zase až tak dlouhá, musela jsem hledat odpovědi na své otázky jinde. V jeskynních malbách paleolitu. To nebyly jen obrázky na koukání, to byl způsob komunikace. Bylo to posvátné umění a ženské tělo a sex bylo jeho ústředním námětem. Ani při nejpečlivějším prozkoumání jsem nenalezla jediný obrázek, který by jakkoliv spojoval sex s dominancí, násilím. Pak, během západní prehistorické doby, se postoj k sexu radikálně změnil. Z aktu spojeného s posvátnem, náboženskými rituály a samotnou Bohyní, se sex stal něčím spojeným s mužskou nadvládou nad ženami.

Co se stalo?

Eislerová: Společnosti, které nazývám partnerskými, obývaly úrodné oblasti. Například na území dnešní Evropy žily společnosti, ve kterých lidé uctívali Bohyni a oslavovali sex a zrození jako součást jejího mystéria. Dominátorský model společnosti se zrodil v méně úrodných krajích převážně Euroasie. Bohové tamějších obyvatel byli převážně muži, často zobrazováni se sekerami nebo kopími v rukou (všimněte si dvojsmyslného anglického slova arm, které znamená zbraň i paže). Není tedy překvapením, že jejich glorifikace a idealizace zbraní a hrdinských činů byla spojena s obsesivním zájmem o smrt. Potom, přibližně v letech 4500 až 2500 př. Kr., proto-Indoevropské kmeny musely kvůli klimatických změnám opustit v několika velkých migračních vlnách Euroasii. A v tomto období velkého chaosu a hromadné migrace se změnily hodnoty. Partnersky orientované společnosti nedokázaly odolat tlaku válečných kmenů a podřídily se. Většina jejich tradic zanikla, některé byly asimilovány. Od této doby začíná převládat model proti rozkoši a posvátnému životu. Sex začal být spojován s mužskou mocí nad ženami. Mužovou povinností začalo být nejen ovládat a podřídit si ženu, ale vše, co bylo tělesné nebo živočišné. Muž začal bojovat se svým tělem, s ženou. Tak začala válka pohlaví.

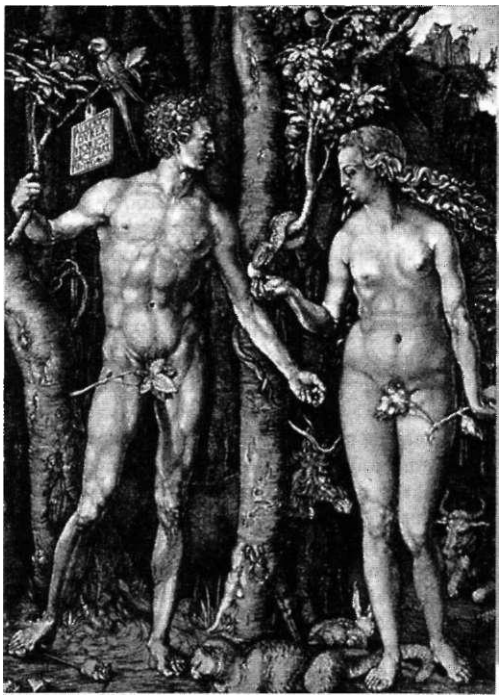

Ve středověku dokonce někteří teologové tvrdili, že žena je stvoření tak nízké, že ani nemá duši. Tehdy lidé stále ještě hledali erotickou lásku, třeba v symbolech alchymické nebo mystické svatby. Mystická svatba byla oslavou tělesné rozkoše, ale také bolesti. Lidé tehdy psali v erotických termínech, ale také se bili, leželi na ložích z hřebíků, řezali se sklem a pálili rozžhaveným železem, vše ve jménu mystického spojení s milovaným božstvem. A tehdejší církev, místo aby jim poskytla pomoc, tyto lidi prohlásila za svaté. Dělo se něco velmi patologického.

Píšete, že vzájemná podobnost mystických a erotických termínů není náhodná a že to je jen vyjádřením poznání, že sexuální a duchovni extáze pocházejí ze stejného zdroje.

Eislerová: Člověk vždy toužil po spojení se svým protějškem, spojení v lásce, nebo po duchovním spojení s tím, co nazýval božským. Věděli to již pradávní mudrci. Jen si přečtěte z tohoto pohledu Píseň Šalamounovu. To není ani o králi Šalamounovi, ani o Bohu, to je o krásné Sulamitě, která zpívá svému milenci erotickou píseň.

Zatímco jiní tvrdí, že sexuální revoluce z 60. a 70. let je pryč, vy píšete, že pokračuje a pokročila do své druhé fáze. Kam nás sexuální revoluce až dosud zavedla?

Eislerová: Náš současný pohled na sexuální revoluci je značně zkreslený. Musíme rozlišovat mezi spoustou věcí a neházet vše do jednoho pytle. Skutečnou revolucí bude, až objevíme svá těla. Až na tělo a sex přestaneme myslet jako na zdroj hříchu. Až přestane být heterosexualita povinná, až se sex opět stane posvátným a dostane duchovní dimenzi. Jak napsal před lety Reich, mezi ejakulací a orgasmem je rozdíl. Orgasmus, jak nyní zjišťujeme, je v optimálním případě stav změněného stavu vědomi.

Možná jsme začali objevovat svá těla a ted, ve druhé fázi, musíme znovu objevit posvátnost sexu. Možná ta spousta násilí a dominance v sexu, ne jen v pornografii, ale i v massmédiích a ve filmech ukazuje, že systém mužské dominance začíná praskat ve švech. Že přestává fungovat onen mechanistický přístup k sexu, to počítání „kolikrát". Možná vzrůstající impotence mužů naznačuje, že prostě nemohou dostat, co by skutečně chtěli - uspokojující sexuální vztah, extatický stav změněného vědomí, pravou intimitu, i když to nemusí nutně být svazek na celý život.

Žijeme v době tak zmatené a nerovnovážné, že člověk musí dojít až k těm nejpodstatnějších otázkám. Ptáme se dnes, co to znamená být ženou a co to znamená být mužem. Odpověd podmíní naši budoucnost: jesdi budeme žít ve společnosti, která bude člověka a jeho práva respektovat, nebo jestli se ho bude dál snažit ovládnout systémem cukru (třeba sexuální rozkoše) a biče. To, jak se dvě těla mohou k sobě chovat, se totiž učíme nejprve ve svých intimních partnerstvích, a pak, nevědomě, téměř na buněčné úrovni, to přenášíme na úroveň společnosti. Ale už i to, že se vůbec o těchto věcech začínáme bavit, je povzbuzující. Dokazuje to, že žijeme v době přerodu do druhé fáze revoluce jak sexuální, tak duchovní.

Jako bychom poodhalovali pestrý koberec našich životů a tím, jak sledujeme vlákno sociální, sexuální a životní, hledáme a nalézáme motivy partnera, které ladí s našimi, doplňují se a rozvíjejí společně dál. Maďar Vilmoš Cányi prokázal, jak se živoucí systém rozmnožuje, aby přežil. Tak jako tělo obnovuje, replikuje své buňky, společnosti replikují s^' instituce. Kleji, .symboly a piiliěhy, které pomáhají udržovat ten kti i\ typ spoľc-nu.sii, maji svůj počátek v rodině. Pohádky, které i /pravíme a symboly, kterým je idmiňují „zbarvení" jejich životních „vláken" a jejich budoucí replikaci našeho „dominantního" modelu společnosti. . "dějí je velmi důležitá a proto ti ? nás eíf sme si vědomi společenské partnerské alternativy, replikujeme svým jediianíju ,i výchovou svých dětí ideje partnerslii. společnosti. Dáváme tak dalším li¬ - m n nost volby.

Dominátorský model společnosti se ale hourání. Jste optimistka?

KMIMII .: I když z dlouhodobého hlediska jsem optimistka, není to naivní optimismus a vttti že je třeba spoustu věcí aktivně bránit 'á pomáhat ostatním skutečně porozumět „politice" těla, jinak nic nezměníme. Rizika jsou právě v současné etapě bránícího se dominátorského systému značná. Je to jako když se pohybujete ve spirále a jakoby se vracíte směrem zpátky. Přitom se současným **MI** ojem technologie jsou nebezpečí a ti/ika ještě větší. Dnes jsou ohroženy naše základní existenční podmínky života na této planetě.

Domnívám se, že je velmi důležité mít neustále na mysli konečný cíl, protože se nevyhnutelně musíme setkat s aktivním nebo pasivním odporem. V naší kultuře existuje patologické a chybné chápání a pojímání sexuality a odpor je součástí dynamiky změny. Chceme-li úspěšně nahrazovat nezdravé postoje k sexu a duchovnosti, je třeba, abychom pochopili, jak jsou tyto dvě oblasti propojeny a provázány do větších celků, včetně těch ekonomických, politických a sociálních, ale i těch v rodině, literatuře, hudbě aj. Jen když si dokážeme uchovat tento holistický nadhled, spatříme jejich z jiné roviny neviditelné vzory a struktury a budeme se moci vydat vstříc více uspokojující a spravedlivější alternativě.

A dokážeme-li to?

Eislerová: Netvrdím, že pak budeme žít v dokonalé společnosti, ale přinejmenším násilí, agrese a bolest už nebudou oslavovány tak, jak to vidíme na obrazech a sochách, které jsme zdědili z období, kterému říkám 50 000 letá objížďka.

Marija Gimbutas

Bohyně

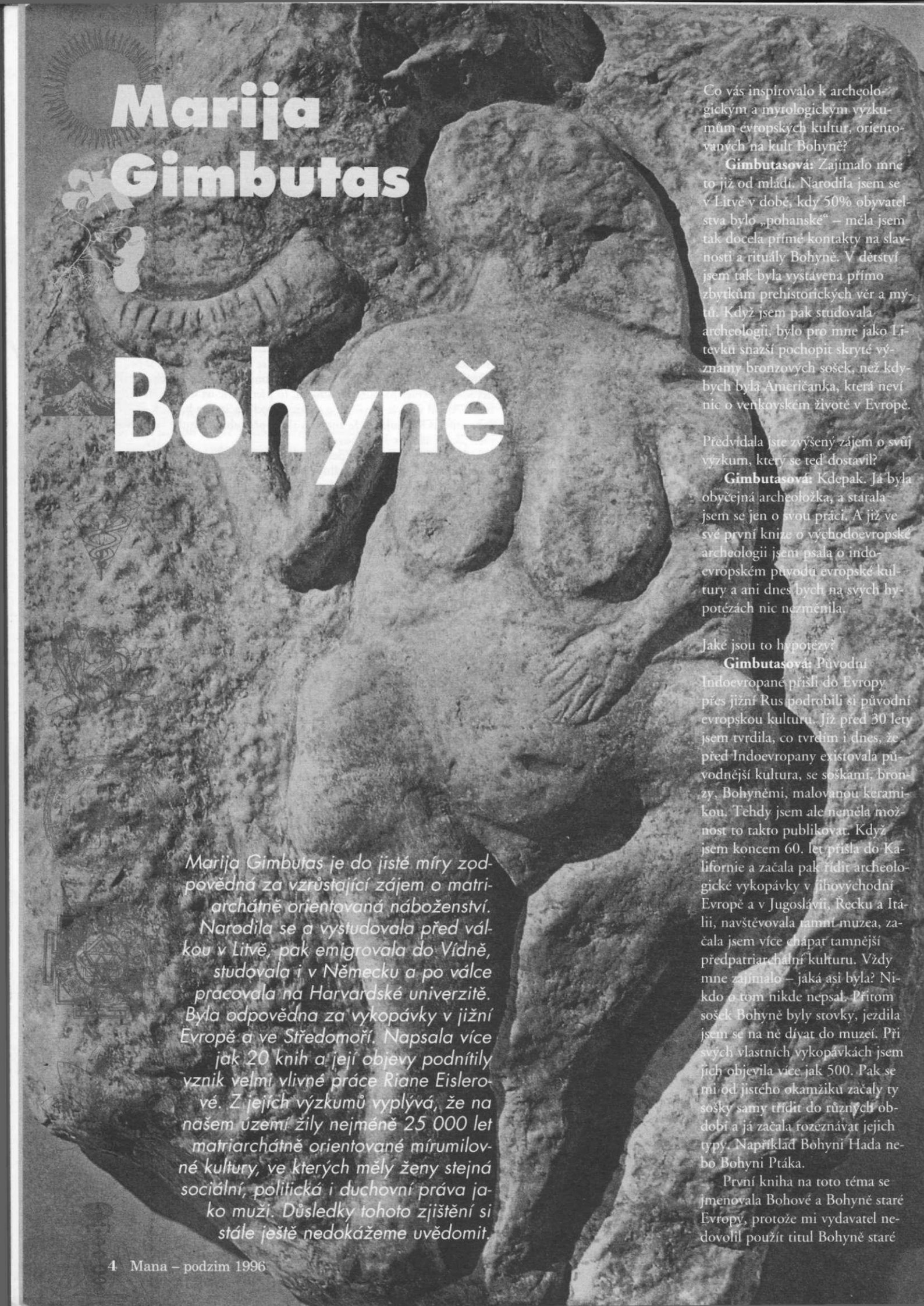

Marija Gimbutas je do jisté míry zodpovědná za vzrůstající zájem o matriarchátně orientovaná náboženství. Narodila se a vystudovala před válkou v Litvě, pak emigrovala do Vídně, studovala i v Německu a po válce pracovala na Harvardské univerzitě. Byla odpovědna za vykopávky v jižní Evropě a ve Středomoří. Napsala více jak 20 knih a její objevy podnítily vznik velmi vlivné práce Riane Eislerové. Z jejích výzkumů vyplývá, že na našem území žily nejméně 25 000 let matriarchátně orientované mírumilovné kultury, ve kterých měly ženy stejná sociální, politická i duchovní práva jako muži. Důsledky tohoto zjištění si stále ještě nedokážeme uvědomit.

Co vás inspirovalo k archeologickým a mytologickým výzkumům evropských kultur, orientovaných na kult Bohyně?

Gimbutasová: Zajímalo mne to již od mládí. Narodila jsem se v Litvě v době, kdy 50% obyvatelstva bylo „pohanské" – měla jsem tak docela přímé kontakty na slavnosti a rituály Bohyně. V dětství jsem tak byla vystavena přímo zbytkům prehistorických vér a mýtů. Když jsem pak studovala archeologii, bylo pro mne jako Litevku snazší pochopit skryté významy bronzových sošek, než kdybych byla Američanka, která neví nic o venkovském životě v Evropě.

Předvídala jste zvýšený zájem o svůj výzkum, který se teď dostavil?

Gimbutasová: Kdepak. Já byla obyčejná archeoložka, a starala jsem se jen o svou práci. A již ve své první knize o východoevropské archeologii jsem psala o indoevropském původu evropské kultury a ani dnes bych na svých hypotézách nic neměnila.

Jaké jsou to hypotézy?

Gimbutasová: Původní Indoevropané přišli do Evropy přes jižní Rus, podrobili si původní evropskou kulturu. Již před 30 lety jsem tvrdila, co tvrdím i dnes, že před Indoevropany existovala původnější kultura, se soškami, bronzy, Bohyněmi, malovanou keramikou. Tehdy jsem ale neměla možnost to takto publikovat. Když jsem koncem 60. let přišla do Kalifornie a začala pak řídit archeologické vykopávky v jihovýchodní Evropě a v Jugoslávii, Řecku a Itálii, navštěvovala tamní muzea, začala jsem více chápat tamnější předpatriarchální kulturu. Vždy mne zajímalo – jaká asi byla? Nikdo o tom nikde nepsal. Přitom sošek Bohyně byly stovky, jezdila jsem se na ně dívat do muzeí. Při svých vlastních vykopávkách jsem jich objevila více jak 500. Pak se mi od jistého okamžiku začaly ty sošky samy třídit do různých období a já začala rozeznávat jejich typy. Například Bohyni Hada nebo Bohyni Ptáka.

První kniha na toto téma se jmenovala Bohové a Bohyně staré Evropy, protože mi vydavatel nedovolil použít titul Bohyně staré

Evropy. Teprve druhé vydání neslo už

>()p^^r^^rn^r^^^me/.i starou evropskou a následnou Indoevropskou, patriarchální kulturou, která posléze dominovala?

Gimbutasová: Jsou velmi rozdílné. Sociální struktura Indoevropská je patriarchální a její psychiku ovládal bojovník. Zeny byly jen nevěsty, služky, bez moci a tvořivosti. Jsou tam, ale jen jako doplněk. Sociální systém předchozí kultury byl docela jiný. Možná ani slovo matriarchální nevyhovuje, protože navo zuje jakousi dominanci, a o tu vůbec nešlo. Byla to vyvážená společnost, a nikoliv proto, že by ženy uchvátily veškerou moc. Mužové byli rovnocenní, dělali svou práci, měli své povinnosti a svá práva. Kromě sošek Bohyně jsme nalezli také sošky Bohů.

Proč pak^Batriarchální kultura d< uiiiniř*.

Gimbutasová: To tkví v samé podstatě této kultury. Od doby asi kolem roku 5 000 př. Kr. lidé používali koně a zbraně. V Evropě se koně objevili právě teprve s invazí Indoevropských kmenů přes jižní Rus. Evropa předtím neznala meče, dýky, měla jen zbraně k lovu zvěře. Polokočovné kmeny porazily usedlé zemědělce a sběrače, kteří žili na těch nejúrodnějších a nejhezčích místech. Kočovníci si později postavili svá sídla na vrcholcích nedobytných kopců. Usedlí zemědělci se nemohli transformovat ve válečníky, protože ta změna se odehrála prakticky okamžitě. A kdo pak dominoval? Ten, kdo měl koně, zbraně, malé rodiny a byl pohyblivý.

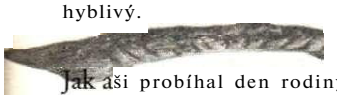

Jak aši probíhal den rodiny vmatriarchální společnosti?

Gimbutasová: Středem všeho byl kostel a náboženský život. Ty nejhezčí ozdobné předměty byly určeny kostelu. Lidé byli tenkrát velmi vděčni za to, co měli. Děkovali Bohyni. Královna byla zároveň i nejvyšší knězkou. Jestli jejich náboženství bylo monoteistické, není jasné. Od paleolitu se vyskytují sošky různých Bohyní, ale nevíme, jestli to byly různé Bohyně nebo jen zobrazení různých aspektů téže Bohyně. V době okolo 40 000 až 35 000 př. Kr. prakticky neexistovaly jiné sošky Bohyně, v době kolem 27 - 25 000 se začaly vyskytovat sošky Bohyně s velkými prsy a hýžděmi a později tři hlavní typy Bohyně. Na Krétě se ale vyskytovaly sošky evidentně jedné jediné Bohyně. Možná šlo původně o monoteistickou kulturu jedné Bohyně a později se to rozvětvilo.

Dají se zbytky toKoTo" náboženství Bohyně rozeznat v různých náboženstvích v různých částech světa?

Gimbutasová: Ano. Dokonce i Panenka Marie je jakousi dědičkou několika typů původní Bohyně. Reprezentuje tu, která dává život, ale také obnovitelku a také Matku Zemi.
Náboženství Matky Země je v jistém jungovském smyslu spjato s teorií Gaia. Vřrlvr **pYKrnyalo** rak **til**nuhnu dobu.

a jste, že smysl prehistorického umění a náboženství by měl být analyzován z hlediska tehdejší ideologie. Opravdu si myslíte, že přitom nebudeme ovlivněni svou ideologií?

Gimbutasová: Vím, že to je velmi obtížné. Archeologové mají potíže akceptovat život jak asi probíhal tenkrát. Například se podaří odhalit základy kruhové vesnice s domem uprostřed. Vysvětlení je snadné - tady žil náčelník a domy na okraji kruhu byly nejméně důležité. Jenže když se podrobně prozkoumají nálezy, zjistíme pravý opak. Domy na okraji kruhu byly ty nejdůležitějšl, s nejlepšími podlahami, a směrem dovnitř kruhu přibývaly méně důležité hospodářské budovy.

Co váš výzkum zjistil o postavení ženy a o politickém životě?

Gimbutasová: Zeny byly rovnocenné mužům, to je jasné, a hrály hlavní roli v náboženství a chrámech. Jejich politický život, pokud tak můžeme usuzovat z nálezů, byl matriarchální. Vládla královna, která byla i nejvyšší náboženskou osobou, dalšími kněžími pak byli její J tr nebo strýc. Muž, coby bratr nebo strýc, se těšil velké úctě. Co se týče pohlaví, vládla rovnocennost.

Je třeba zintenzívnit archeologické výzkumy a spolupráci s jinými vědními obory. Například je tu otázka, kde vznikl jazyk - jestli u mužů na lovu, nebo v rodině. Domnívám se, že v rodině, a zdá se, že některá slova jsou velmi, velmi stará a známá po celém světě.

VTŤřvyWM§!fafolklóru známe mne[1] případů transformace původních bohyní do něčeho negativního. Vidíte v tom záměr znesvětit ženství?

Gimbutasová: Ano. Většinou to pramení z křesťanské církve, protože ta cítila nebezpečí. Démonizovali zvláště bohyni, která vládla smrti a regeneraci - udělali z ní čarodějnici. Ještě v dobách inkvizice to byla velmi mocná bohyně - mohla například zastavit fáze Měsíce, mohla ovládat a kontrolovat mužskou sexualitu. Jenže je třeba chápat, proč to dělala: nemohla dovolit věcem růst navždycky. Přinášela smrt, aby znovu obnovila životní cyklus. Patriarchální kultura z ní musela udělat monstrum.

Jak vnímáte pokusy dnešní společnosti restaurovat Bohyni?

Gimbutasová: To samozřejmě nejde, ale měli bychom se pokusit pochopit princip božství i princip ženství. Křesťanský Bůh trestá a je rozzlobený a nehodí se do naší doby. Potřebujeme něco lepšího, víc soucitu, lásky, a také návrat k podstatě věcí a vztahů. Možná tím, že se pokusíme pochopit Bohyni, lépe pochopíme i přírodu a vymyslíme ideologii, která nám pomůže. Měli bychom se naučit být vděčni za to, co máme. Vždyť Bohyně, to je Příroda. A ta si přece zaslouží návrat do lidského vědomí. Nemyslím, že by křesťanství ještě dlouho přežilo, ale stejně jako s patriarchátem, není snadné se ho zbavit. Něco zdola se ale zvedá.

Vždyť zatímco patriarchát existuje asi 5 000 let, matriarchát trval statisíce let. A tehdejší kultury žily tisíciletí bez válek. Někteří autoři tvrdí, že jakmile začala vesnice bohatnout, musela se bránit nájezdům a proto vznikly války. To je nesmysl. Majetek v našem slova smyslu neexistoval - byl to kolektivní majetek. Oni žili v jakémsi primitivním komunismu v tom nejlepším slova smyslu. Dnes by taková společnost nemohla existovat. A také věřili, že ve smrti jsou si všichni rovni. Královna nekrálovna, vaše kosti bvlv smíchány skostmi iiných.

IHnkarnace je jedním z důležitých témat vašich knih. Věříte v posmrtný život?

Gimbutasová: Tak, jak tomu věřily naši evropští prapředci. Ze životní energie v jiném stupni pokračuje, nemizí. Mizí jen její individuální forma.

Věříte, že partnerská společnost na převáží? *

GimbutásoTSfIffIHT^^fotoze jinak to bude velmi těžké. Půjde to ale velmi pomalu. Bude záležet, kdo bude vládnout. I náš duchovní život je totiž plný agresivních symbolů. Děti se od mládí učí agresivitě. Musí se tedy změnit vychová, škola, televize. Už se začínají objevovat první vlaštovky.

Z knihy Davida Browna a Rebeccy McČlean Novickové *Mavericks of the Mind* přeložil V. M.

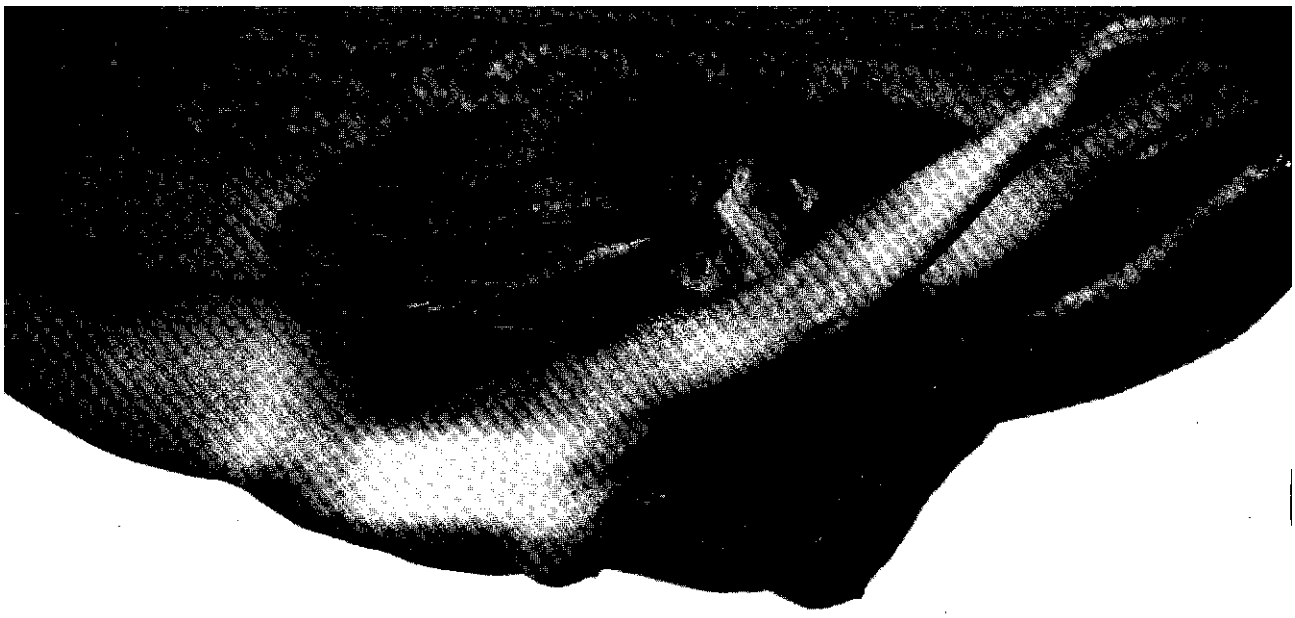

Po celá staletí se církve snažily udělat něco se sexem.

A přece celibát a sebekázeň nejsou jedinou alternativou.

Georg Feuerstein

ENERGIE TOUHY

Dvě skutečnosti jsou neoddiskutovatelné: Za prvé, narodili jsme se s genitáliemi. Za druhé: když je stimulujeme, zažíváme značnou rozkol Tyto dva fakty byly středem zájmu církví i politiků, samozřejmě z odlišných důvodů. Sexuální vášeň byla státem vždy považována za potenciální nebezpečí. Sex, jak nam říkali, z nás dělá irracionální tvory a iracionalita je pro stát i církev nebezpečím. Jenže jak nás poučila sexuální revoluce, klerikální a politické popření našich sexuálních instinktů jsou přímým ohrožením našeho lidského růstu. Máme právo být sexuální. Samozřejmě, s tímto právem je spojena i značná odpovědnost.

Zatímco církevní autority nikdy nepopíraly fakt, že naše těla mají genitály, tradičně tomu, co s nimi máme dělat, přikládaly pramalou pozornost.

Podle jedné myšlenkové školy jsou genitálie určeny výhradně k vyměšování. Pokud tedy nechceme dítě, měli bychom na naše reprodukční orgány jednoduše zcela zapomenout. Ve skutečnosti po přechodu, nebo po porodu tří čtyř dětí na sex skutečně už tak nemyslíme. Velkým ideálem tohoto náhledu na sex je celibát, popření veškeré sexuální aktivity.

Jiný, méně radikální názor přiznává, že jen velmi málo lidí, pokud k tomu není donuceno, volí celibát. Takto orientované církevní autority také zdůrazňují vyměšovací úlohu našich genitálií, ale navíc uznávají, že lidé mohou být sexuálně aktivní i mimo rámec plození děti. Sex by měl podle nich být omezen jak co se týče stylu, tak frekvence.

V rámci tohoto umírněnějšího proudu ale dále nalézáme široké spektrum dalších názorů. Jedni sice káží o tom, že sex je jen k plození, ale uznávají, že člověk je slabý a celibát nezvládne. Ti na druhé straně spektra jsou vyznavači různých tělesně a sexuálně pozitivně orientovaných škol východního esoterismu, jako tantry nebo taoismu.

Na rozdíl od toho, co se o orientálních školách všeobecně soudí, ani ony nezdůrazňují sexuální zážitek pro rozkoš samotnou. Tantra nejsou orgie. Tantrická cvičení neslouží ani k tomu, aby si člověk užil, ani nepovažují sex za něco hříšného. Stejně jako další srovnatelné duchovní tradice, tantra je škola transcendence ega a realizace něčeho většího, ať tomu říkáme Bůh nebo Já.

Tyto školy nepopírají rozkoš, jde jim však o takové prohlubování zážitku rozkoše, dokud v ní člověk nenalezne transcendentální požehnání. Rozkoš je podle nich spojena s bolestí, z části proto, že je časově omezena a z části proto, že může vést k fyzickému a psychickému utrpení. Transcendentální zážitek svátosti (ananda) je naproti tomu zažíván jako extatic- g stav, naplňující cehyiaše bytí, signalizujícíjiavíc konec

veškerého našeho psychického utrpení. Zatímco běžná rozkoš je vždy následována utrpením, zážitek svatosti nemá stinnou stránku. Naopak, obohacuje a posvěcuje celý náš život.

Tajemství celibátu

Jak je dobře známo, oficiální katolické dogma posuzuje sexualitu v rámci celkově negativního posuzování těla a sexu. Křesťanství bylo proti sexu odjakživa.

Když ale pozorně čteme Starý zákon, nenalezneme žádné stopy o tom, že sex je dílem dábla. Nebo jinak řečeno, Šalamounova Píseň písní uváděla do rozpaků celé generace prudérních křesťanů, kteří by ji nikdy do své posvátné Knihy nepřidali.

Staří Hebrejci věřili, že Bůh člověka stvořil s posláním naplnit Zemi svými potomky, sex tedy pro ně byl posvátným posláním. Své sexuální chování ale omezovali řadou striktních pravidel a úchylky byly přísně trestány. Zjevení Ježíše přineslo důležitou změnu. Ježíš uznával pravidla Hebrejců, zároveň ale uvedl na scénu nový postoj odpuštění. Klasická je historka o notoricky „hříšné" ženě, která se stala důvěrnou přítelkyní apoštolů, a svými slzami omyla Ježíšovi nohy a svými vlasy mu je osušila. Ježíš její oddanost vysoce vyzvedl a odpustil jí všechny její hříchy. On sám prý udržoval celibát, ale Nový zákon nic o jeho stavu a sexuálních preferencích neudává. To, že nikde není zmíněna žena, ještě ale není důkaz, že nebyl ženat. Někteří historikové uvádějí, že podle židovských tradic je vysoce pravděpodobné, že jak on, tak jeho dvanáct žáků, bylo ženatých.

Samo slovo celibát pochází z latiny, coelebs znamená sám, svobodný. Původně se používalo pro označení svobodných mužů a neprovdaných žen. Později se začalo užívat pro označení žen a mužů, kteří vedli náboženský život, ať už v ústraní, nebo v klášterech, a kteří praktikovali sexuální čistotu. Zeny v té době odcházely do klášterů ani ne tak kvůli sexu, ale proto, že coby vdané neměly pro náboženský život příležitost.

Byl to Pavel z Tarsu, na jehož idejích byla Církev založena, kdo měl problémy se ženami a svou sexualitou. Pavel, sám svobodný, varoval před manželstvím. To doporučoval jen těm, kteří nejsou dost silní na celibát. Měl pro to dobrý důvod, věřil totiž, že Kristovo zavedení Království Božího na Zemi bylo nebezpečné a tedy že do takového světa nemají být přiváděny další děti. Historie ho usvědčila z omylu.

Největší antisexuální autoritou však byl Svatý Augustin (354 — 430). Byl jedním z nejvlivnějších církevních učitelů své doby a jeho teologie dominovala křesťanské církvi po dalších tisíc let. Ve svých mladých letech měl Augustin s pokušením svého těla problémy (měl nejméně dva milostné poměry a jedno dítě). Jeho obrácení se na víru mělo hodně co dělat s touhou uniknout své sexualitě, ale nepodařilo se mu to tak, jak by si představoval.

Augustin coby učenec zavedl dualistický gnosticismus, který ostře oddělil tělo a duši, a ovlivnil tak historii křesťanství více než kdokoliv jiný. Sexualitu považoval za hřích. Manželský sex byl podle něho „menším hříchem" a dal se „odpustit".

Ranní křesťané byli vystaveni tradičním vlivům, např. gnosticismu. Příběh vyhnání Adama a Evy z ráje tak interpretovali výhradně v termínech sexuality. Myslelo se dokonce, že sexualita je trestem za jejich hřích. V této souvislosti pak bylo potlačení sexuality způsobem, jak svůj hřích v očích Boha odčinit.

Stejné postoje pak pomohly vytvořit doktrínu neposkvrněného početí. Nový zákon jednoduše konstatuje, že Marie byla panna, dokud neporadila syna. To bylo brzy vykládáno tak, že zůstala pannou i po porodu Ježíše. Protože Ježíš Kristus nemohl být zrozen přirozeným způsobem skrze „hříšnou" vagínu, jeho početí muselo být zázrak. Jeho matka, Marie, byla panna, nikdy nedotčena ani sexuální touhou, ani sexuálním aktem.

Když císař Konstantin v roce 312 ukončil staletí dlouhé pronásledování křesťanů v říši Římské, následoval rozmach klášterního života. Křesťané, kteří chtěli seriózně vést apoštolský způsob života formovali, malé komunity, nebo odešli žít do pouště. Z vlastního rozhodnutí žili v celibátu.

Samo slovo celibát pochází z latiny, *coelebs* znamená *sám, svobodný*. Původně se používalo pro označení svobodných mužů a neprovdaných žen. Později se začalo užívat pro označení žen a mužů, kteří vedli náboženský život, ať už v ústraní, nebo v klášterech, a kteří praktikovali sexuální čistotu. Zeny v té době odcházely do klášterů ani ne tak kvůli sexu, ale proto, že coby vdané neměly pro náboženský život příležitost.

Motivace pro celibát se v průběhu středověku změnily. Církev byla rozhodně proti sexuálnímu potěšení a tak si muži a ženy nemohli od co nejrychlejšího sexuálního styku, zatíženému vidinou těžkého hříchu, nic moc slibovat. Sex byl nahrazen láskou k bližnímu svému a láskou křesťanskou.

Zeny ve středověku vyvinuly širokou škálu metod a postupů, jak sexuální impulzy transformovat. Metchilda z Magdeburgu, německá jeptiška, která žila ve 13. století, vzbudila zájem svých církevních nadřízených svým deníčkovým vyjádřením své erotické lásky samotnému Ježíši. Doporučovala a zvala v něm i jiné jeptišky k setkání s Ježíšem „na loži lásky", kde mohou zchladit svou vášeň. Církev samozřejmě tuto duchovní erotiku potírala, ale tato forma svatebního mysticismu předjímala společenskou vzpouru proti církevnímu dogmatu v době renesance a reformace. Dnes se opět mnohé feministicky orientované jeptišky odmítají stát „nevěstou Kristovou", protože v tom vidí další verzi mužského šovinismu.

Ve středověku byli křesťanští laikové žádáni o celibát, ale jak se předpokládalo, málokdo celibát dodržoval. Mniši se ale vymlouvat nemohli. To vadilo lidem jako byl Martin Luther, který považoval povinný celibát za „dílo dábla". Ve svých 42 letech se oženil s 27letou ženou, která byla předtím 14 let jeptiškou. Jiní reformátoři, jako Kalvín nebo Swingly, neustále na Řím v otázce celibátu útočili. I pro ně byla ovšem sexualita, pokud šlo o duchovní život, nejlepším způsobem hned po celibátu.

V reakci na reformaci katolická církev svolala k těmto **a** jiným ožehavým otázkám 18letý koncil (1545 — 1563), ale velkého pokroku nedosáhla. Veškerá sexualita, mimo manželský styk za účelem plození děti, byla stále považována **za** něco hříšného, a i ženatí byli žádáni, aby se pokusili odolat svým sexuálním touhám.

Dnes je celibát veřejností brán jako něco zvláštního. Askeze nemá v 20. století dobré jméno, poznamenala Rosemary Radfor Ruetherová, je brána jako úchylka a výraz nenávisti k tělu. Františkánka Hannah Wardová jednou zažila, že se na ni ve vlaku dlouze pozorně dívala malá holčička a pak se zvědavě ale zdvořile zeptala: „Promiňte, máte prsa?" Dívčina otázka byla opodstatněná, protože mnišské hábity a oděv jeptišek byl vynalezen právě k tomu, aby potlačoval druhotné pohlavní znaky. Vynořují se ovšem i další otázky: stala se jeptiškou, protože měla problémy se sexem? Je sexuálně aktivní i přes slib celibátu?

Naše spotřebně orientovaná společnost od tradičního náhledu na asketismus upustila. Možná k tomuto odsuzujícímu pohledu přispěly i historky např. o Sv. Benediktovi, který se svých pokušitelských vizí žen chtěl zbavit rozdrásáváním kůže na obličeji do krve. Jiný respektovaný církevní otec, Origen (asi kolem roku 200) sám sebe vykastroval.

Takovéto zoufalé akty ale nebyly tím, co myslíme pojmem asketismus. Takový Sv. Antonín se objevil po dvaceti letech života v poušti (včetně půstu a samozřejmého celibátu) nikoli se zlomeným duchem, ale podle svědectví kolegy Anastazia „svěží, fyzicky zdráv a vyzařující pronikavého ducha".

Přes běžně rozšířené nepochopení principu celibátu a asketismu se v naší postmoderní společnosti zvedl o tyto cesty dovnitř zvýšený zájem. Lidé objevují celibát jako prostředek k vyřešení svých problémů uprostřed společnosti neustále bombardované sexuálními symboly a signály rozšiřovanými médii na jedné, a sexuálním stresem v individuálních vztazích na druhé straně.

Přes běžně rozšířené nepochopení principu celibátu a asketismu se v naší postmoderní společnosti zvedl o tyto cesty dovnitř zvýšený zájem. Lidé objevují celibát jako prostředek k vyřešení svých problémů uprostřed společnosti neustále bombardované sexuálnlmi symboly a signály rozšiřovanými médii na jedné, a sexuálním stresem v individuálních vztazích na druhé straně. Mnozí se dobrovolně sexuálních aktivit na různě dlouhá období (od několika měsíců až po několik let) vzdávají. Například Dr. Stuart Sovatsky z Kundalini kliniky v San Francisku praktikuje celibát už několik let. Napsal na toto téma dokonce i knihu. Je purisra, ale nepostrádá soucit. Podle něho celibát nezahrnuje masturbaci, ale jde o transformaci sexuální energie a její vyzáření i jinými než genitálními drahami. „Měkký" celibát je však pro mnohé křesťany dobrou volbou.

Studenti jógy znají slovo brahmačarija, označující starší esoterický hinduistický ideál celibátu. Brahmačarin je člověk, který žije mimo koncepci sexu, mimo prostor a čas, mimo jakékoliv rozlišování. V tomto smyslu sexuální čistota produkuje značné psycho-fyzické a duševní schopnosti. Hindové lépe a dříve než ostatní národy na světě pochopili, že uchování sexuální energie slouží jako mocný zdroj energie i pro duchovní cestu člověka. Podle nich má tělo skrytý mechanismus pro přeměnu sexuální energie v energii mnohem jemnější a účinnější, která může posloužit jako síla k otevření bran extatického sjednocujícího vědomí samadhi.

Bez znalosti této okultní techniky je student jógy jako slepec. Každý student jógy by měl porozumět svému tělu jako laboratoři energií a měl by se naučit uchovat a regulovat svou sexuální energii.

Podle klasických spisů ztrácí muž při ejakulaci také množství energie. Z našeho současného pohledu to můžeme považovat za ztrátu ohromného množství hormonů, které by jinak zůstaly v těle a vyživovaly různé orgány a hlavně mozek. Jógické autority ale trvají na tom, že jde o něco víc. Tvrdí, že semeno reprezentuje náš psycho-mentální život jakýmisi *„odžas",* malými víry energií, které proudí ze sexuálních orgánů směrem k mozku. Je to prý produkt nepřetržité transmutace, odehrávající se v genitálech, kde se tvoří semeno. *Odžas* ale není jen mužská záležitost, i ženy mohou uchovávat svou sexuální energii a transmutovat ji k vyšším účelům.

V jistých výimečných stavech vědomí tento alchymický proces lze přímo sledovat jako vnitřní vizi. Gopi Krišna, jogín z Kašmíru, jehož knihy na téma Kundalini jóga jsou velmi známé, nabízí tento popis:

Není pochyb o tom, že nepřetržitý, snadno rozeznatelný rychlý pohyb v mé páteři., byl indikací, že dosud skrytý orgán začal náhle fungovat jako malé víry v nevinně vyhlížejících oblastech těla, vracely se do oblasti reproduktivních orgánů jako vitální esence vysoké potence, vibrovaly po konečcích nervů a podél nervových pletenců páteře, vyživovaly mozek a omlazovaly všechny další orgány, kterých se dotkly na své cestě.

Gopi Krišna spekuluje, že se takto, díky probuzení „kundalini-šakti", hadí síly, která běžně v našich tělech spí, v mozku vytváří jakési nové psychosomatické centrum. Probuzení kundalini vyvolává revoluci chemismu celého těla a vede k vysokým psychickým stavům a konečně k osvícení. Podle Gopi Krišny tento nový psychosomatický nervový orgán čerpá svou energii z oblasti genitálů.

Vědecký důkaz takového tvrzení neexistuje, to ale neříká nic o zážitku Gopi Krišny, spíše to vypovídá o ignoranci současné vědy. To, s čím se Krišna svěřuje, je v Tibetu, Číně, Indii a jiných krajích, kde se mužové a ženy věnovali hlubinného zkoumání své sexuality, známo již po staletí.

Střední cesta regulace sexuální touhy

Mezi celoživotním celibátem a nezřízeným hledáním sexuální rozkoše leží střední cesta regulované sexuality, nebo sexuální duchovnosti. Většinu z nás lze označit ,za „domácí pány". Jen několik z nás má takové biologické dispozice, charakter nebo okolnosti, že dokáže žít celý život v celibátu. My ostatní bychom celibát dokázali udržovat jen násilně. Sexuální represe je ale ještě horší než sexuální obsese. Represe z lidí dělá kyselé misantropy, kteří šíří své neštěstí jako chřipkový virus.

Sexuální touha je jistá forma životní síly těla. Díváme-li se na sexuální touhy jen jako na na nás nezávislé pudy, problém zužujeme. Sex nelze oddělit od erotiky. *Eros* reprezentuje naši vášně, schopnost se líbit. Naneštěstí dnes erotický znamená téměř totéž jako sexuální. Původně mělo slovo *erotický* mnohem širší význam. Naše společnost je přesexualizovaná,

ale ne dost erotická. Možná bychom se měli znovu naučit mít rádi, ne abstraktně a platonicky, ale i tělesně, vášnivě. Důvěřovat svým tělům. Namísto ignorování své sexuality bychom svůj erotický život měli kultivovat.

Problém tkví v tom, že jsme ze sexu udělali fetiš. Jsme jím posedlí a máme problém když ho máme, i když ho nemáme. Pocítíme-li touhu, chceme ji naplnit, a to ihned. Jenže to vede i při naplnění naší touhy k potřebě další touhy a dalšího naplnění. Začneme pak jednat automaticky, bezmyšlenkovitě. Jsme jen konzumenti svého sexu.

Naučíme-li se chvíli ukojení oddálit, zjistíme, že tělo se naplní sexuálním očekáváním. Sexuální energie je energie velmi mocná. Naučíme-li ji raději uschovat než vyplýtvat vždy, když jsou naše genitálie vzrušeny, znásobíme svůj erotický potenciál, prohloubíme své vědomí a prozáříme tělo.

Tělesné spojení s partnerem se z rychlého genitálního ukojení stane velmi uspokojujícím pocitem potěšení z bytosti toho druhého, ze spojení těl a duší. Milování se z „dělání lásky" stane skutečným milováním.

Co tedy dělat, když sexuální monsttum zvedne svou hlavu? Především, sexuální pud není monstrum, je to naše součást. Je tak přirozený jako ostatní tělesné funkce. Není na něm nic obscénního, a všechny špatné pocity, které s tím máme spojeny, jsou jen naučené,reakce. V dětství nás tím sttašili, ale v dospělosti je to jako se strašákem, kterého jsme se jako malí tak báli. Teď je čas se mu vysmát.

Za druhé, zkusme prostě akceptovat fakt, že jsme sexuálně vzrušeni. Dovolte si erotiku. Namísto jejich potlačování či uspokojování nechte tyhle pocity chvíli sedět v hlavě a v těle, uvítejte je jako dobré přátele, uvědomte si své vzrušení v oblasti genitálií a také to, že s tím nemusíte nic dělat, jen to akceptovat jako přirozený fakt. Pak se sexuální vznášení rozleje do těla jako příjemný pocit a přestane být problémem.

Rumunský duchovní učitel Omraan Aivanov vyprávěl příběh mladé ženy, ktetá se svěřila, že kamkoliv pohlédne, vidí mužské genitálie. Byla tím velmi vystrašená, protože byla vychována jako dobrá katolička. Učitel jí poradil, aby místo toho, aby v tom viděla něco hrozného a nechutného, na to myslela jako na dobrou, pozitivní věc, a co víc, jako na něco mystického a nádherného: „Jak nádherné! Jak mohla příroda stvořit tak dokonalou věc!" To ženu otevřelo úplně jiným dimenzím a odešla šťastná a uklidněná.

Za třetí, můžete si pomoci pozorností na dech. Dechové cviky jsou asi tím nejdůležitějším objevem jógínů, taoistů, šamanů a mystiků. Kontrolovaný dech dokáže regulovat prakticky veškeré tělesné procesy.

Za čtvrté, poznejte sama sebe. Jaké jsou Vaše nejhlubinější cíle? Jestliže opravdu - opravdu - toužíte vydat se na duchovní cestu, budete se muset smířit s jistou dávkou disciplíny. Nebude nezbytně nutné dodržovat celibát, bude však třeba kultivovat vztahy, postoje a touhy, abyste se vyhnuli „spotřebnímu" sexu. Jestliže však v srdci svých srdcí zjistíte, že nejste motivováni těmi nejvyššími cíli, vaše sexuální disciplína by tomu měla odpovídat. Avšak i potom byste si měli být vědomi svých zvyků a vzorů sexuálního chování a „vyjednávat" s nimi.

Tantrismus nebo taoismus tvrdí, že sexuální energie ovlivňuje celé tělo a zvláště energetické centrum na vrcholu hlavy. Transmutovaná sexuální energie, která má neobyčejnou moc, dokáže otevřít dveře hlubinného Já, Atman.

„Myslete na člověka jako na tisícipatrovou budovu. Abyste vytlačili výtah až na vrchol, potřebujete značnou energii. Lidé by měli umět zvládat svou sexuální energii, aby tak napojili buňky svých mozků. Kosmická Inteligence pro tyto účely zkonstruovala zvláštní kanál. Jen idiotští puritáni bojují proti této energii a vždy a vždy jsou poraženi, protože bojují proti božskému principu."

To je ve zkratce to, co bychom měli každý sám pro sebe objevit: že sex je daleko víc než jen orgasmus, vyprovokovaný stahy genitálií. Spíše je to potenciální otevření božského, zkušenost živoucího erotického mystéria, které nás všechny objímá.

(Georg Feuerstein je uznávaný autor knih o józe, duchovnosti a sexualitě.)

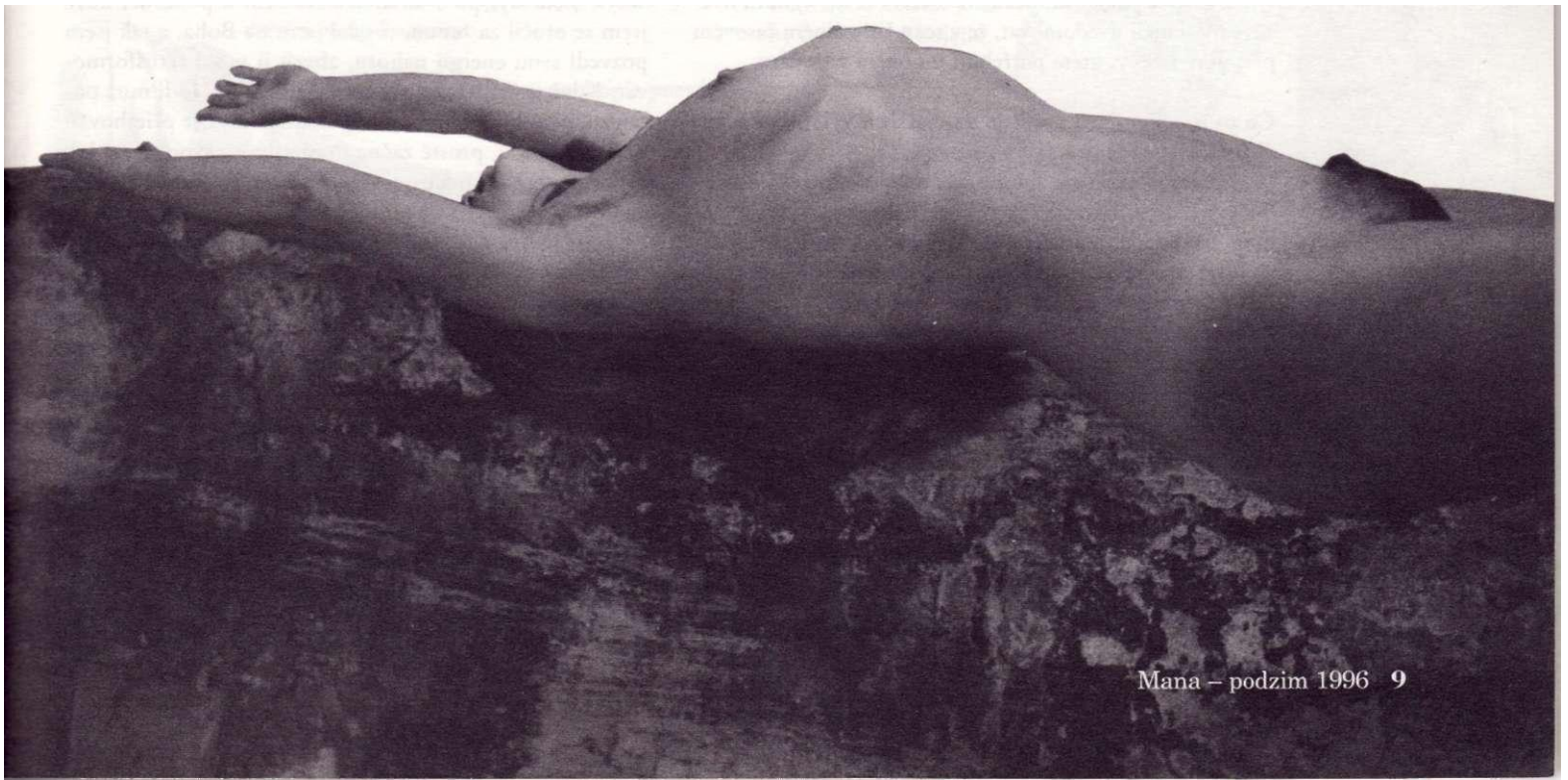

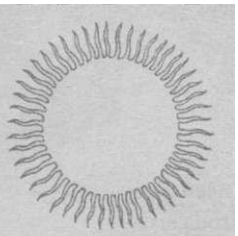

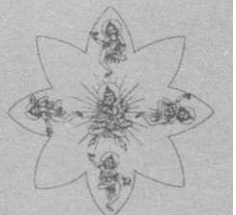

Transformativní

Zatímco v 60. let sexuální revoluce v umění již posunula hranice (ve filmech, na stránkách časopisů, v televizi), problém sexuálních vztahů se začíná řešit až nyní. Stále víc lidí se ptá, jak je možné, že něco tak krásného a neuvěřitelného, jako je sexuální akt, může být stále společností považováno za něco špinavého a oplzlého. Margo Anandová, autorka knihy ***The Art of Sexual Magie,*** *a John Gray, autor knihy* ***Mars and Venus in the Bedroom,*** *učí tisíce lidí, jak překonat své negativní naprogramování a jak dosáhnout hlubšího uspokojení spolu se svým sexuálním partnerem.*

Ve své knize Mars a Venuše v ložnici píšete, že muž musí být v posteli jako umělec, tedy se také musí vyznat v barvách sexu, umět je míchat a experimentovat s nimi. Jaký je rozdíl mezi sexem jako tvůrčím dílem a sexem rekreačním?

J. Gtay: Pokaždé to je umělecké dílo. Pokaždé je to, někdy drasticky, jinak. Termín „rekreační" sex je z mého hlediska něco negativního, protože implikuje, že rozkoš a láska nejsou zažívány najednou. Užijete-li si jen sexu, aniž by to bylo ve vztahu, všechna vaše enetgie proudí směrem dolů, k sexuálním orgánům. Tam se usadí a odtud uniká. Je-li ale sex tvořivým aktem s někým, koho milujete, vyjadřuje-li tak kdo skutečně jste, pracujete se všemi, i těmi vyššími energetickými centry. Zažíváte pak rozkoš, ale také extázi, kterou mohou poskytnout pouze vyšší centra.

Sexuální vzrušení člověka posunuje také k jinému chápání času. Jak se díváte na čas a prostor v sexu?

J. Gray: Sexem vcházíme do říše bezčasovosti a bez htanic. Když je vzrušen muž, rychle ztrácí pojem o čase. Do několika minut se směstná spousta času. Několik minut ale ženě neposkytne to, co potřebuje - pomalu přivést do stavu vztušení a pak ke klimaxu, ve kterém se čas vyttatí. Mužové by si měli uvědomovat, že v sexu žijí v jiném časovém pásmu než ženy, které potřebují mnohem více času.

Co to je sex polarit a jak se dá využít k vylepšení sexuální zkušenosti?

J. Gtay: Polarita je způsob, jak zařídit, aby žena dosáhla vyvrcholení dříve než muž. Když dosáhne vyvtcholení muž, hladina jeho hormonů v krvi okamžitě klesá, zatímco když dosáhne vyvtcholení žena, hladina jejich hormonů se ještě nějaký čas udržuje na stejné výši. Z hlediska fysiologie jsme my muži stvořeni k tomu, abychom nejprve poskytli rozkoš ženě. Jakmile jí dosáhne, muž se může přidat a oba tak mohou dosáhnout svého svých vyvrcholení společně. Má-li orgasmus nejprve muž, žena se už nemůže přidat, protože ještě nedosáhla vyvtcholení. Dosáhne-li orgasmu žena, pak snadno dokáže na svém vrcholu zůstat nějakou dobu a muž se se svým otgasmem může přidat.

Jaké jsou prvky polaritního sexu?

John Gtay: Jedna polarita v tomto smyslu znamená dávat a dtuhá btát. Prvních pět deset minut je například soustředěno na ukojení mužova hladu. Existují postupy, při kterých nedosáhne vyvrcholení najednou, ale to je budováno postupně, až téměř k orgasmu. V tom momentu žena přestane dávat a začne brát. Muž je pak schopen dávat ženě i dvacet minut, aniž by myslel na své vlastní potěšení.

Co si myslíte o magii a okouzlení sexem?

J. Gtay: Kouzlo, které otevítá sex ženám, se jmenuje tomantika. Pro muže je romantikou možnost mít sex. A to jde docela dobře dohromady, přestože si lidé myslí opak. Běžně se předpokládá, že žena dává sex, aby získala lásku, a muž dává lásku aby získal sex. Pravda je ale mnohem hlubší. Na povrchu to možná tak vypadá, ale když žena cítí, že je milována, může plně vychutnat i sex. Ženské stdce se nejptve otevře a pak teptve se přihlásí sexualita. Mužské srdce se otevírá s možností sexu, takže muži ptimárně hladoví po sexu, protože hladoví po lásce.

Zaujalo mne, co jste napsal ve své knize o romantických mužích.

J. Gtay: Muži jsou skutečně velmi, velmi romantičtí. Ironie tkví v tom, že vdané ženy si často stěžují, že jejich muži nejsou dost romantičtí. Muž ale bývá romantický a dává to najevo mnoha způsoby, například samotným sexem, jenže je často bezdůvodně odmítán. Cítí se zranitelný a přestane být romantický.

Proč si myslíte, že monogamie je pro vášnivý a krásný sex tak důležitá?

J. Gray: Monogamní svazek je způsob, jak se dá trénovat sexuální enetgie přesně tak, jak to dělávají mniši. Kdysi jsem byl po **9** měsíců mnichem a pokaždé, když jsem se otočil za ženou, myslel jsem na Boha, a tak jsem pozvedl svou enetgii nahotu, abych ji mohl transformovat. Když je muž ženat, může cvičit stejně. Je-li muž potemní, přitahuje ženy, takže pokaždé, když je přitahován nějakou ženou, prostě začne myslet na tu svou. Je to jen ptáče s energií. Dokáže-li muž nasměrovat svou sexuální enetgii k ženě, kterou miluje, a vlastně to jde jen takto, žena je tím posílena a tím víc lásky pak poskytne. Je to cyklický, enetgetizující proces, který v monogamním partneiství stále sílí, nebo je tozmělňován příležitostnými avant ' tami a muž pak musí začínat zase od nuly.

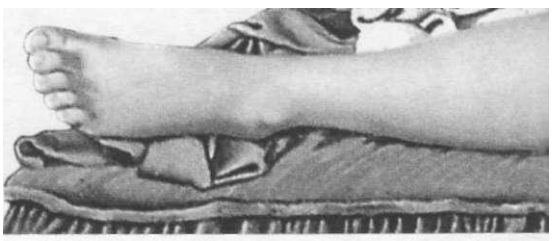

tajemství sexu

S Margo Anandovou a Johnem Grayem hovořila Sirona Knightovd
Magical Blend 50

Pak je ale takový monogamní sex velmi výhodný.

J. Gray. Přesně tak. Narůstá vášeň, tvořivost, člověk se dožije více let a dosáhne pevnějšího zdraví. Sexuální energie je energií života a udržuje nás mladými. Přestanete-li sexuálně žít, tělo si řekne „už nežiju" a vy začnete umírat. Ze sexuality pramení síla, moc. Jste-li plni vášně a dokážete-li ji nasměrovat, posílí vás to ještě víc.

Můžete stručně popsat, co to je Nebeský tanec?

M. Anandová: Tantrická technika Nebeský tanec učí holistickému přístupu k milování. Pomáhá objevovat tajemství sexu. Sexualita je ještě stále vnímána velmi rozporuplně a společnost vysílá rozporuplné signály. Můžeme se ale naučit jak destruktivní vzorce našeho chování zastavit, jak vyčistit a posílit energetická centra a uvolnit tělo, což je i pro milování velmi důležité. Můžeme se naučit, jak se naučit důvěřovat, jak dát jasně a srozumitelně najevo své emoce, jak získat vnitřní klid a mír. Učíme se to vizualizací, soustředěním a uvolňováním mysli. Teprve pak je člověk plně připraven na milování a pak je tělesná zkušenost transformována v potěšení srdce a extázi duše.

Co si myslíte o sexu a rituální magii?

M. Anandová: Magie sexu je pragmatickou duchovností. V mé předchozí knize jsem psala o tom, jak sexuální energii kombinovat s meditací a zažít tak extatické stavy vědomí. Tato expandovaná orgasmická síla nám dává netušenou energii. Je to vlastně zdroj životní energie, tedy to nejdůležitější, co máme. Do těch nadčasových okamžiků, kterým Deepak Chopra říká „prostor mezi myšlenkami", můžete zasévat své nejtajnější touhy. Máte-li jasný úmysl a čistou vizi, jak něco uskutečnit, a dokážete-li si tuto vizi v mysli podržet, zatímco se milujete a v okamžiku orgasmu ji vystřelit do vesmíru, pak jste do prostoru vystřelil velmi přitažlivý otisk své vize. Váš záměr je zesílen magnetickým polem vytvořeným energií orgasmu.

Proč je tak důležité pochopit posvátnou kvalitu sexu?

M. Anandová: Sexem začíná život, a život se naučíme brát posvátně a oddaně tehdy, až se naučíme brát posvátně a oddaně i sex. Lidé v naší společnosti se musí naučit umění milovat. Potřebují už konečně pochopit, že sexualita je velmi přirozená aktivita, na které není nic špatného. Poškození společnosti nesprávným názorem na sex je neoddiskutovatelné. Místo abychom sex oslavovali, tvrdíme, že je hříchem. To pokroutilo názor lidí na svět. Na světě se koná bezpočet akcí za záchranu deštných pralesů a k usmíření různých etnických a náboženských rozporů, při kterých se lidé doslova znásilňují jako šílení - jak je ale můžeme zachránit, když otráven je sám zdroj lásky — pohled na sexualitu? Jak se může rozšiřovat láska k planetě i k lidem samotným, když organizované církve tvrdí, že sexuální pud je dílem ďáblovým? Tento postoj pronikl všude. Sex je automaticky spojován s násilím, frustrací a obětí, a jako takový je v naší kultuře potlačován a křiven.

S naším sexuálním pudem je ale spojena tvořivá transformativní síla. Když to zjistíme a pochopíme, stanou se z nás čarodějové a pomocí oné síly začneme léčit své životy a transformovat své vize — abychom uskutečnili své sny. Naši energii svazují celé řady naprogramovaných bloků. Potřebujeme se otevřít, abychom se svým démonům dokázali postavit, a vypořádat se s nimi se vší poctivostí, vědouce, že pravda je erotická. Čím víc pak toto poznání budeme šířit, tím hlubší a erotičtější pak tato pravda bude.

V jednom mém kurzu byli dva lidé, kteří se zamilovali, vzali a tak byli zaujati tím, co se tu dověděli, že přišli znovu a začali mi pomáhat s dalšími kurzy. Později přiváděli i své dítě, zrozené v rámci praxe Tanec nebes, počaté během rituálu. Dítě bylo jako v neustálé extázi, jako by bylo extází kojeno.

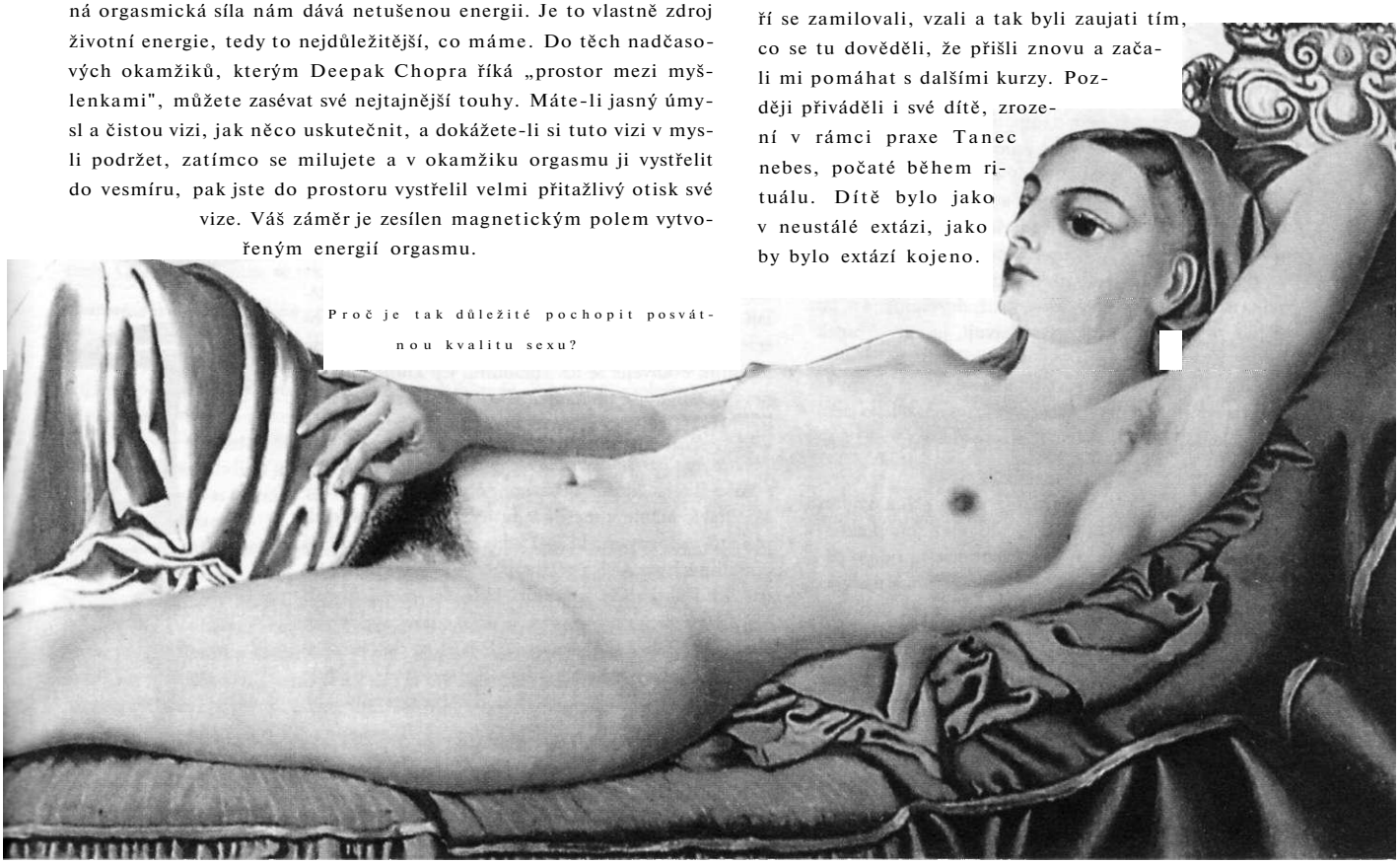

PRINCIP

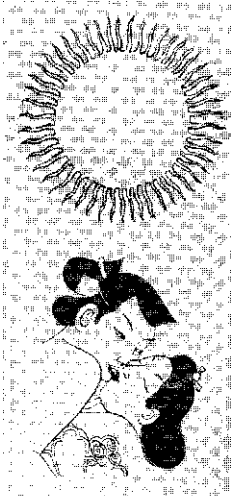

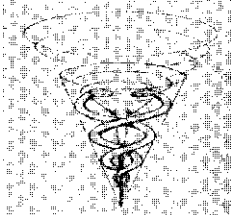

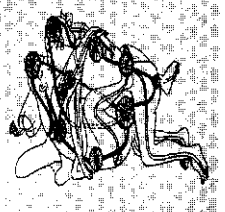

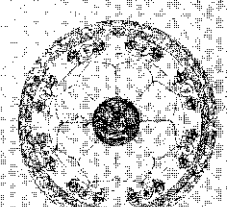

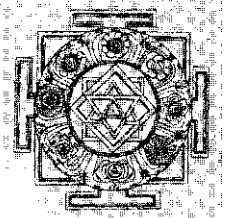

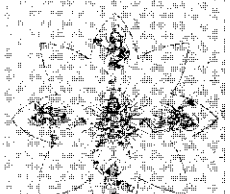

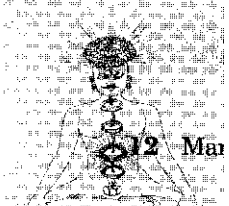

Annie Sprinkleje známa jako pornohvězda a sexguru. Natáčela pornofilmy, vystupovala v sexbarech na Manhattanu a její fotografie se ocitly na titulních stránkách prakticky všech porno a sexy časopisů. Postupně se ukázalo, že Annie si vytvořila svůj vlastní „feminismus" a po dvaceti letech praxe začala být svým způsobem expert. Napsala kolem 300 článků a autobiografickou knihu, produkovala a režírovala několik videoprogramů (např. Jak být Královnou Sexu v 10 lekcích). Přednášela v mnoha muzeích a holistických centrech, na mnohých renomovaných universitách (názvy: Potěšení, zisk a politika ženské sexuality 90. let, Posvátné sexuální technologie, Vědomí kosmického orgasmu).

Její názor na sexualitu se radikálně změnilpoté, co její přítel zemřel na AIDS. Annie připravuje video (Album orgasmu) a knihu fotografií, píše hru Zen sex.

Rozhovor byl natočen na podzim 1992, ale po několika minutách přišla její matka a Annie se dál odmítala o svém sexu vyjadřovat. Při druhém natáčení, v létě 1993, hned na počátku prohlásila, že potřebuje svůj orgasmus, aby se uvolnila. Odešla, zapnula svůj vibrátor a za pět minut se vrátila. „O. K. ", řekla, „teďmůžeme začít."

Jak jste se, pokud jde o sex, vyvíjela a jak to později ovlivnilo vaši kariéru?

Annie: Vyrostla jsem na předměstí Los Angeles, což tenkrát bylo prostředí velmi bělošské, sexistické a sexuálně konzervativní. Vůbec nic jsem o sexu nevěděla. Jediné, co mne tehdy vztušovalo, bylo plavání v bazénu. Nebyla jsem sexy dítě, protože jsem ani nevěděla, že bych mohla být. Byla jsem často smutná z toho času, který jsem tak promrhala. Raději bych si to užila, jako třeba děti lovců na Nové Guinei. Četla jsem, že ty si sex velmi hezky užívají.

Co ve vás pak zájem o sex probudilo?

Annie: Bylo to obrovské překvapení. Možná mne inspirovalo právě to, že jsem o tom nic nevěděla. Byla jsem zvědavá. Mé jediné sexuální vzpomínky z dětství jsou spojeny s ranním čuráním. Plný měchýř mi při močení způsoboval příjemné pocity, a tak jsem si spojovala čurání s ejakulací a erotikou. Bylo to velice příjemné, jen jsem tehdy nevěděla, že se tomu říká orgasmus. Víte, podle nejnovějších feministických názorů je klitoris velká struktura zasahující až dovnitř, do vagíny. To, co si lidé pod pojmem klitoris vybavují, je jen vrcholek sopky. Zpět k otázce, co mne více zajímalo, byla menstruace. To byla velká a strašidelná věc. A tak jsem se ptávala jen na to a nevěděla jsem nic o sexu. Něco jsem zaslechla na školním dvoře, ale to bylo vše.

Tenkrát jste neměli nějakou sexuální výchovu?

Annie: Samozřejmě že nás učili o spermiích a ovulaci a chámovodech — biologii sexu, ale nikdy nic praktického! Nakonec jsem konečně v sedmnácti přišla o panenství a myslela jsem si, „Smarjá, tohle je tak nádherný, že by o tom měl vědět každý. Jak to, že se o tom neví?" Tenkrát to byl jeden z mých nejšťastnějších dnů v životě. Za rok poté jsem začala s prostitucí a to byla další šťastná proměna. Když jsem objevila sex, řekla jsem si „musím se o tom víc dozvědět a musím tomu věnovat víc času." O dvacet tři let později je to tak či onak stále centrem mého života a doufám, že i nadále bude.

Proč myslíte, že sex byl tak potlačován? Důsledek křesťanství nebo něčeho jiného?

Annie: Každý ví, že křesťanství sexualitu v mnoha ohledech znásilňovalo. Jenže sex ovlivňuje milión věcí. Sex je rozsáhlý problém, jako život sám. Může být extrémně nebezpečný - máme tu znásilnění, nemoci, ničí manželství... znalost sexu a sexuální zkušenost může být zdrojem neobyčejné moci, na kterou jiní žárlí. Lidé jsou kvůli sexu ve vězení. Sexualita ale také vytváří intimitu a pevné svazky mezi dvěma lidmi, které pak slouží jako pojistka. Sex může způsobit, ale také vyřešit řadu problémů. Na jedné straně je velice nebezpečný, na druhé straně poskytuje dokonalé osvobození, transformaci a radost.

Jaké myslíte, že jsou nejhoršísociálnídůsledky popírání těla a sexuální svobody?

Annie: Válka, drogy a alkohol, sebevraždy, osamění, kožní nemoci, rakovina, násilí, obezita, frustrace, neuspokojení a snad to nejhorší, otupělost.

Takže vy považujete sex za nejdůležitějšípředpoklad zdravého života?

Annie: Ne pro každého. Každá otázka, která se týká sexu, může být zodpovězena „to záleží na...". Dobrý sex ještě neznamená, že neexistují problémy, ale v každém případě je to lepší než nic. Je podivuhodné, jak jsou lidé, pokud jde o sex, hluboce zranitelní, vystrašení a zmatení. Z vlastní zkušenosti vím, že i ti největší experti na sex jsou v jádru vystrašení a zranitelní lidé. Ale i to je to, co je na tom tak fascinující.

Zdá se, že sex byl začátkem společenských změn 60. let. Pak přišlo AIDS a zvony fundamentalistů zase začaly bít na poplach proti homosexuálům. Domníváte se, že problém AIDS polarizoval otázku sexuální svobody natolik, že dnes už je jen malá naděje na konstruktivní dialog?

Annie: To, co z historie znám, je neustálé přetahování mezi svobodou a represí. Vyhrává střídavě ta či ona strana. Jenže sex je tu stále. AIDS zcela jistě měl na naši společnost značný vliv. Přívrženci represe přidali na úsilí, ale to udělali přívrženci volnosti také. Dnes je zcela jistě společenské klima pokud se týče homosexuálů nebo lesbiček značně tolerantnější, než v minulých stoletích.

Vás se fundamentalistické tažení nedotklo?

Annie: Pokud se mne osobně týče, útoky proti mně dělají mou práci zábavnější a žádanější. Sex se dnes celostátně vyskytuje veřejně v daleko větší míře než kdy předtím. Podívejte se na Madonnu, její kniha SEX by nevyšla, kdyby se fundamentalisté nedali tak slyšet. Já jsem zvyklá vidět dobré stránky i na špatných věcech.

Jaké že jsou pozitivní stránky fenoménu AIDS?

Annie: Třeba že dostáváte kondomy zadarmo (směje se). Navíc máme v metru řadu těch hezky erotických plakátů na podporu bezpečného sexu. Více se mluví o rodinných vztazích a péči. Díky AIDS vznikla celá řada velmi aktivních komunit. Lidé •otevřeněji hovoří o svých názorech na sex, více se učí o zdraví a zdravých technikách. Více si života cení. Dětem se dostává více osvěty, ačkoliv jí stále není dost. Samozřejmě, AIDS je noční můra naší doby a musíme ji nějak zastavit.

Jaké další aspekty sexuálního vědomí vyučujete?

Annie: Široké spektrum různých věcí, od základních, jako pocity viny a studu, přes výuku jak vybudovat, změnit a využít sexuální energii. Jak používat sex jako lék, jako meditaci, jako rituál. Učím také masážní se-

SLASTI

Rozhovor s Annie Sprinkle

xuální techniky, které jsem vyvinula s přítelem a učitelem Josephem Ktamerem. Kombinujeme je navíc s dechovými cviky a taoistickými technikami ve skupinách. To je asi ta nejsilnější věc, kterou učím. Často tam dochází ke katarzním transformacím, duchovním realizacím a transcendentálním příhodám. Zorganizovali jsme týden Vědomí kosmického orgasmu a to byla v nádherné přírodě nádherná věc.

Říkáte, že už jen pomyšlení na sex posiluje imunitní systém. Zažila jste to osobně?

Annie: Četla jsem o výzkumu, který potvrdil, že stačí jen myslet na sex a tělo vytváří neuropeptidy. Pokud se mne osobně týče, sexem léčím všechno kromě hemeroidů. Ačkoliv nedávno jsem slyšela, že se tím dají vyléčit i hemeroidy (směje se).

Jaké máte zkušenosti s léčebnými aspekty sexu? Jeden časopis s vámi otiskl rozhovor, ve kterém jste uvedla, že jste někomu zachránila život při astmatickém záchvatu tím, že jste mu ... blow-job?

Annie: Již od začátku mé kariéry jsem intuitivně věděla, že sex léčí. Dnes toho využívám vědoměji nejrůznějšími způsoby. Kdysi jsem byla po resekci, prášky přestaly zabírat a myšlenka na sex bylo to poslední, co bych byla chtěla. Ale měla jsem dobrého milence, vlezl pod deku a přivodil mi takový orgasmus, že jsem na veškerou bolest rázem zapomněla. Bylo to lepší než jakýkoliv ptášek.

Po orgamu se v těle prudce zvýší produkce endorjinů. Je to jako šlehnutí heroinu.

Annie: Nedávno jsem vedla seminář v Torontu. Přišla jedna žena a stěžovala si, že má strašnou migrénu a že musí bohužel odejít. Položila jsem si ji, zapnula dva vibrátory, jeden na klitoris, druhý vzadu na krk, poradila jsem jí, aby pomalu dýchala a představila si, jak se jí hlava naplňuje sexuální energií. A pak aby vystřelila bolest z hlavy ven zároveň s orgasmem. Rázem bylo po migréně. Ten vibrátor jsem jí pak dala jako dátek (směje se). Měla bych se jí dnes zeptat, jestli ještě má migtény.

Domníváte se, že se zde jeaná o podobný léčebný proces, který probíhá např. při cvičení tai-či a či-kung?

Annie: Jo. Je to jako když použijete aspirin. Nebo akupunkturu. Nebo chirurgický zákrok. Sex můžete používat k uklidnění, proti mořské nemoci, proti bolesti, k prevenci kardiovaskulárních chorob, jako prevenci při bolestivé menstruaci — skutečně pomáhá. Může se užívat jako emoční terapie. Hluboký, dlouhý, desetiminutový multiorgasmus nahradí týdenní terapii.

Rozlišujete sílu čcbi, kunáalini a pránu, nebo je považujete za aspekty téže sexuální energie?

Annie: Jsou tam jemné tozdíly, na kteté se musí brát zřetel, když používáte některé techniky, které v té kultuře používali. Já běžně používám všechny ty tři pojmy, ale necítím se být expettkou. Nejsem jógínka v tom tradičním slova smyslu. Velmi si jógínů vážím, ale jsem co jsem, postmoderní, avantgatdní a tadikální jógínka.

Proč si myslíte, že v umění a hudbě dnes existuje tolik přímých spojení mezi sexem a smrtí?

Annie: Možná to má co dělat s uvolněním, vzdáním se všeho, ztrátou kontroly. Sex je velice dobiý trénink umítání. Smrt může být v tomto ohledu považována za jiný dtuh sexuálního aktu. Já se na to už těším. Vzrušuje mne představa, že budu mít takový orgasmus, že z toho budu mít orgasmickou smrt. Obojí, sex i smrt, se týká těla a duše.

Pracovala jste dlouhou dobu jako prostitutka a tvrdíte, že jste svou práci milovala. Je to nezvyklé, takto to říkat. Liáé si myslí, ta musí něco zakrývat.

Annie: Nikdy jsem nezakrývala, že je to těžká práce. Musíte mít značnou dávku ttpělivosti a soucitu. Někdy je to dost škatedé. Žijeme ve společnosti plné sexuální viny a ptudérie. Musíte být silná. Když nejste, je to mizérie. Může vás to dostat. Já svou práci přirovnávala k práci zdravotní sestry. Starala jsem se o lidi. Viděla jsem spoustu nepěkných věcí. Musíte jednat s lidmi, kteří si vás neváží a dávají to najevo, nebo s těmi, kteří na vás přenášejí svou frustfaci.

Tak jeden klient z deseti byl nepříjemný, jeden ze sta nesnesitelný a jeden z tisíce příšerný. Ale se stovkami těch dalších jsem zažívala nádherné, vzájemně přínosné chvíle. Milovala jsem tu okamžitou intimitu, když jsem sLJ lehala nahá s úplně neznámým člověkem. Bylo to sutrealistické, a mezi většinou mých klientů a mnou v tom byla i spousta lásky a respektu. Většinou! se mi ten sex líbil. Měla jsem štěstí. Když milujete sex, pak vám práce prostitutky přináší i potěšení. Některé prostitutky sex rády nemají. Navíc jsem„-„ byla privilegovaná prostitutka a pracovala jsem na těch nejlepších mí.stechjMj jen jednou jsem měsíc pracovala v takové dupárně, ale to jsem chtěla pojř znat, jaké to je. Hodně jsem se toho naučila. Vím, že pro mnohé lidi je za-3 těžko mi to věřit, ale skutečně jsem měla krásné šťastné časy.

Dnes stále víc prostitutek hovoří o posvátné prostituci a to je dobře. Hodí ně prostitutek vykonává posvátnou, duchovní a léčebnou službu a proto ocj

nás potřebují jakékoliv pozitivní povzbuzení. V lidech je tolik předsudků a odporu k sexuálním pracovnicím jako k černochům, židům nebo muslimům. Nemůžete nic vědět o tom, jaké je to živit se sexem, dokud to sami nezkusíte. Záleží ale na člověku, na jeho sebeúctě. Navíc spousta lidí také závidí.

Jaký je podle vás vztah duchovnosti a sexuality? Jak byste popsala svůj systém duchovnosti nebo víry?

Annie: Věřím tomu, co zažiju. V zásadě - nejduchovněji se cítím, když zažívám sexuální extázi. To se přímo dotýkám své podstaty. Je to i nejjednodušší způsob, jak otevřít své srdce, jak cítit tu nejhlubší lásku a přímo zažít životní energii. Navštívila jsem pár tuctů ašramů, absolvovala pár tuctů duchovních disciplín, slezla pár hor a potopila se do několika moří, navštívila jsem pár kostelů a katedrál po světě, zkoušela drogy, seděla u nohou slavných guruů, ale nikdy se necítila tak duchovně, jako když jsem v sexuální extázi.

Tehdy také cítíte spojení se vším ostatním ve vesmíru?

Annie: Ano. Když mám dobrý den, sex mi pomáhá dotknout se těch nejhlubších pocitů, mého podvědomí, a ocitnout se mimo své tělo, v „nejvyšším vědomí". Párkrát jsem zahlédla, co je to život, kromě těch obvyklých každodenních telefonátů, spousty papírů a všední skutečnosti. Když je sex skutečně krásný, přechází z fyzického do magického světa - do světa bezčasovosti. Abych pravdu řekla, nevím často co dělám. Vím jen co zažívám. Na těchto cestách nemám moc průvodců. Experimentuju, riskuju a věnuju tomu hodně času. Nevím, co to přesně je duchovnost, ale na základě svých zkušeností je to duchovnost hezky erotická. Samozřejmě není každý sexuální akt duchovní. Někdy je to obyčejný, někdy jen tělesný. Někdy se vůbec necítím duchovně. Ale tak to je.

Co říkáte na starobylé systémy - šamanismus, pohanství, tantru, archetyp Bohyně? Zapojila jste je také do své práce?

Annie: Většinou ano, ale vždy s nadhledem. Znalost určitých starodávných technik - orgasmus dechu, mikrokosmický oběh, invokace, rituál, jóga - mi pomohla dosáhnout hlubších útovní sexuality. Hodně jsem se z těch technik naučila a táda je zapojuju do svého pojetí sexu. Ale abych pravdu řekla, můj oblíbený způsob sexu posledních pár měsíců s partnerem, kterého miluju, je obyčejný tradiční milování bez hraček a kůže a technik. Jen obyčejný, romantický milování. Dtuh zenového sexu. Měla bych se za to asi stydět, ale je to tak. To je tedy konec mé kariéry! Ale já dnes skutečně vychutnávám jednoduchost. Miminalismus. Je to povznášející. Někdy je méně více.

Když tak povídáte, zní to, jako byste byla stále jen kousek od orgasmu.

Annie: Jistým způsobem je to tak. Uvědomuju si, že čím víc trénuju jak se dostat do extáze, tím víc je mé tělo náchylné ve vteřině se do extáze dostat. Ne vždycky, samozřejmě, protože jsou tu určité momenty, kdy ztrácíte kontrolu nad energií. Ale pro mne je sex lepší než cokoliv jiného, asi protože jsem narostla se schopností pro tělesnou rozkoš a jsem snadno orgasmická. Lépe mi to jde, když mám s partnerem intimní vztahy. To pak přeskakuju od a, b, c rovnou po q. Už mi to jde snadno. Trénink, tténink.

Když jsem uvolněná, je snadné dosáhnout orgasmu a nechat tu enetgii, která tu je, jen po ní sáhnout, prolétnout tělem. Znám pár dalších lidí, kterým stačí lehnout si, zklidnit dech a odejít do stavu orgasmu. Je to velice snadné.

Mají účastníci vašich seminářů nějaké námitky?

Annie: Tu a tam. Neslýchám často námitky, většinou jsou lidé nadšení. Když jsem přednášela v LA, demonstrovala jsem energii orgasmu vleže na podlaze. Stalo se, že jsem právě neměla spodní prádlo a několik žen si toho všimlo. Myslela jsem si, je to sex seminář, kolem samý ženský, tak co (směje se)? Pak chtěly vědět, co to je bod G, a tak jsem pár žen povzbudila, aby si nasadily rukavice a sáhly si na můj bod, aby ho cítily. To je ten nejlepší způsob, jak učit. Nikdo nic tehdy neříkal. Ale později pár žen telefonovalo organizátorům a stěžovalo si. Bylo to na ně moc silné. Nechtěla jsem nikoho šokovat, ale jak chcete učit o sexu a nic neukázat?

Změní se nějak reakce žen po návštěvě vašich seminářů?

Annie: Vždycky mě to překvapí, když slyším, jak mi některá žena vypráví, jak moc jí to dalo a jak moc jí to zlepšilo život. Nemám pocit, že bych to měla způsobit já. Myslím, že je tu stále možnost změny a já jim jen poskytuju prostor k prozkoumání možností. Jsem taková porodní bába jejich změn. Vždyť jen možnost být několik dnů jen mezi ženami je samo o sobě transformativní. Kdy jindy se lidé tři, pět, sedm dnů věnují průzkumu své sexuality? Většinou na to lidé nemají čas. Seminář o sexu je vždycky vynikající příležitost něco se naučit.

Nemyslíte, že nejen konfrontace, ale i oslava ženské sexuality by mohla ženy posílit v uvědomění, že mohou nejen kontrolovat své životy, ale také změnit svět?

Annie: Sexualitu nemáme jen pro osobní potěšení nebo plození. Je to také prostředek osobního růstu, seberealizace, duchovního růstu a emoční léčby. Něco tak všestranně mocného má samozřejmě také potenciální možnost přispět k zlepšení situace veškerého života na Zemi.

Všimněte si, jak se pozice žen posílila, když se začaly používat antikoncepční pilulky. Kromě jiného, sexuálně uspokojená žena je šťastná žena. Viděla jsem, jak tak ženy zkoumají a začínají užívat svou sexualitu, téměř zázraky. Když jsem pracovala v jednom „masérském" salónu na Manhattanu, přišla tam nová žena, Simona. Byla vdaná, měla čtyři děti a byla ortodoxní chasidská židovka. Pracovala předtím za minimum peněz, manžel se o nic moc dobře nestaral. Rozhodla se tedy vzít děti a odejít. V zoufalsrví zavolala do bordelu a já jsem ji měla zaškolit. Po několika dnech začala Simona vydělávat velké peníze, protože měla veliká prsa. Nikdy předtím nespala než se svým mužem a ten byl velice líný milovník. A tak Simona začala vycházet ze svého pokoje s udiveným a šťastným úsměvem na tváři. Zkrásněla a osamostatnila se. Pořád nosí paruku a pořád jí a vaří košer. Posílá děti do privátních škol, začala se politicky angažovat a dnes je z ní právnická a pomáhá lidem.

Máte dojem, že si mnoho žen myslí, že si lepší sex prostě jaksi nezaslouží?

Annie: Jistěže. Nevěříme, že si něco zasloužíme. Vím, že spousta lidí na světě si svou sexualitu umí užít. Stále mne ale překvapuje, jak málo lidi o sexu vědí a jak jsme neuspokojováni. Nemáme v téhle oblasti dobré idoly a mistry milovníky. Pornofilmy jsou braky. Možná, že se pár lidí z porna něco naučí, ale většina z těch, kteří pornofilmy vyrábějí, také moc o sexu neví. Kolem sexu panuje strach. Nedávno jsem se probudila uprostřed noci plna strachu. Uvědomila jsem si potom, že jsem pořádala čtyři semináře o sexu za sebou a viděla, jak jsou lidé plni strachu. Asi jsem část těch obav převzala na sebe. Musela jsem se toho zbavit. Přidejte pocit zodpovědnosti a máte to. Musíte vytvořit atmosféru naprostého bezpečí, aby tak ženy mohly prozkoumat i svůj strach a aby se mu mohly postavit.

Pak jsou tu všechny ty předsudky, které mají lidé kolem svých těl a všechny ty jejich nejistoty a obavy z toho, co ještě neznají. Sex je vysoce emotivní, ale to je na něm taky tak zajímavý.

Nějaký čas jste měla hermafrodita za milence. Co si dnes myslíte o androgynech?

Annie: Můj milenec byl chirurgicky upraven. Předtím byl ženský transsexuál, pak mu odoperovali genitálie. Jenže to je na **90.** letech tak vzrušující, že máme možnost vybrat si pohlaví. Není nad dobré pomilování se stejným pohlavím. Má současná milenka, Mary, je velmi androgynická. Je velice hezká a sexy. Ani možná netuším, jaké jsem s ní udělala štěstí.

Přesto je ale na tomto poli nutno vykonat ještě spoustu ptáče. Na posledním semináři byla žena, ktetá se narodila s hermafroditickými genitály. Když jí byl rok a půl, chirurg jí odoperoval penis, což byl ve skutečnosti zvětšený klitoris a vnější pysky. Měla dlouhé roky vaginální a psychické potíže a nikdy nezažila orgasmus (je jí kolem třiceti let). Na mém semináři poprvé v životě masturbovala a to ji změnilo. Dnes je nádherná, velmi sexy. Velice se zlobí, co to s ní udělali, a organizuje společnost stejně postižených lidí.

Lidé, kteří nejsou stereorypicky mužští nebo ženští, dost trpí. Transsexuálové a androgynové ale mohou dost co nabídnout. Je smutné, že často neumějí ocenit svou unikátnost a speciálnost.

Myslíte, že vývoj směřuje k větší sexuální různosti a méně přehradám mezi pohlavími?

Annie: Určitě.

Robert Anton
WILSON

Sexuální Alchymie

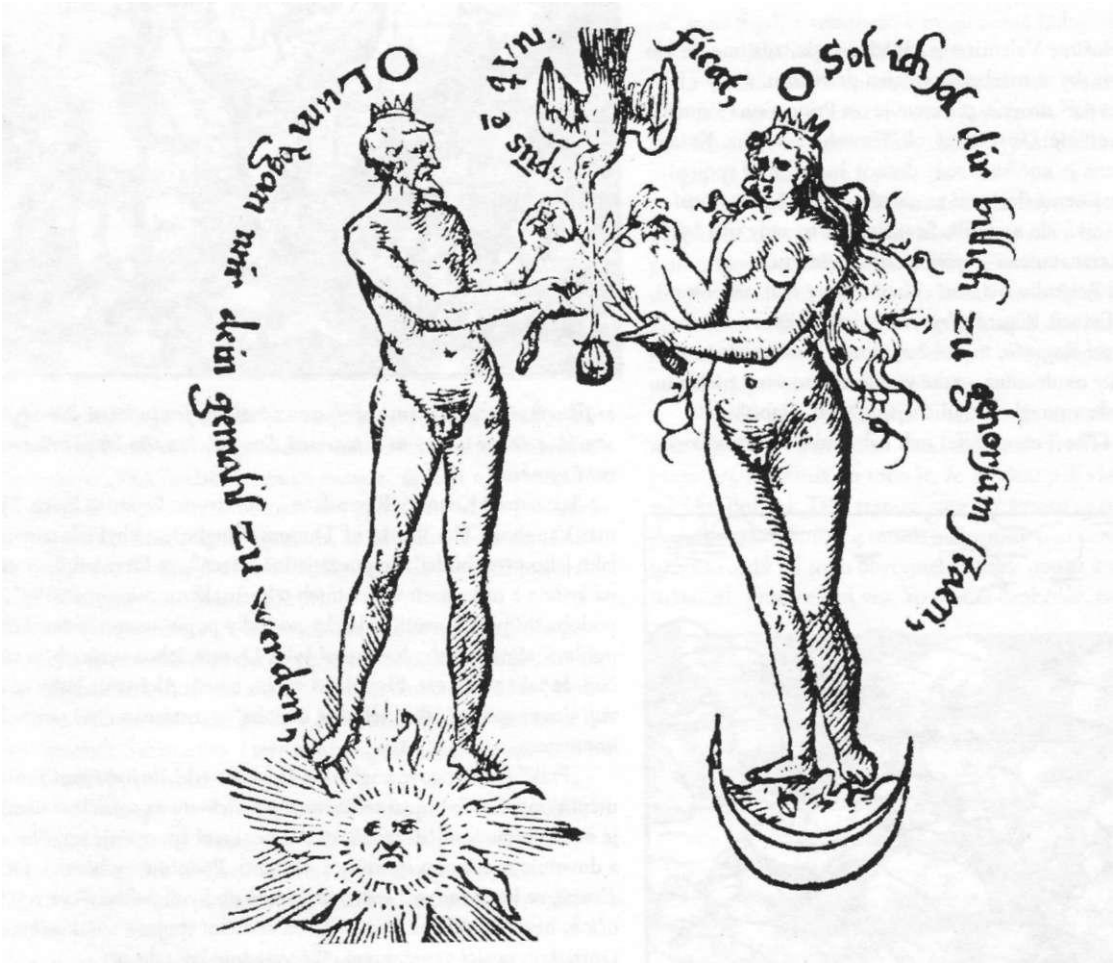

V knize Basila Valentina The Chariots of Antimony (1642)
je následný alchymický text:

Nechať se Lev a Orlice připraví jako Princ a Princezna alchymie
— nechať podlehnou inspiraci.
Nechať ke Sjednocení Červeného Lva a Bílé Orlice
nedojde ani v chladu, ani v horku...
Pak nastane čas, kdy je elixír vydán néžnému teplu destilační křivule.
Jestli se Velké Dílo transmutace vydaří,
pak Červený Lev ve svém tele z masa a krve
pocítí Boha a nakrmí Bílou Orlici
- ano, nechať nám Matka Orlice poskytne ochranu
a stráží náš vnitřní život.

Tato ukázka ve stručnosti reprezentuje čistotu a krystalovou piůziačnost stylu alchymické literatury. Není divu, že tak mnoho tacionalistických historiků bylo přesvědčeno, že to alchymisté neměli, z přílišného vdechování jedovatých nebo halucinogenních výpatů, v hlavě v pořádku

Okultisté tužných škol však věděli své. Věděli, že alchymická literatura byla psáno v kódech a šifrách, protože „lidstvo ještě není pto určité vědění připraveno". Bohužel existuje hned několik tuctů teorií o tom, co mohou jednotlivé symboly a kódy znamenat. Mne nejvíce uspokojuje následující:

Podle Louise T. Cullinga, velmistra okultní lóže Velkého Bratrstva Boha a jeho knihy Manuál Sexuální magie, (Manuál of Sex Magie) jsou hlavní termíny a jejich překlad následující:

Červený Lev - alchymista, nebo jeho penis

Bílá Orlice - alchymikova partnerka, nebo její vagína

Křivule - vagína, jeskyně

Transmutace - změněný stav vědomí

Elixír - semeno

Když si takto přeložíme Valentinovy záhadné verše, zjistíme, že jde o instrukce nováčkovi, aby si našel odpovídající partnerku, a aby s její pomocí dosáhl „královské" úrovně, při které je on Princ a ona Princezna, tedy už ne obyčejní lidé. (Srovnej výrok Timothy Learyho „Každý muž je kněz, každá žena je kněžka, každý domov kaple.") Ke spojení alchymických partnerů nemá dojít ani za chladu, ani za horka: musí být tedy vzájemně vášniví, ale ne příliš. Sexuální akt by tedy měl být tantrický, vedoucí k „transmutaci", vyššímu stavu vědomí.

Dr. Francis Israel Regardie, zvláštní chlapík, který měl několik tváří a kariér — jako dr. Francis Regardie byl neo-reichiánským terapeutem, zatímco jako Israel Regardie napsal řadu knih, které značně ovlivnily současný americký okultismus - také vyznával tuto verzi překladu alchymických textů, ale v poněkud tradičnějším hávu. Například v knize Strom života (The Ttee of Life) radí kabalistickému magikovi, jak použít alchymii:

Stimulací tepla a duchovního ohně Athanorova by mělo dojít k přenosu a vzestupu Hada z nástroje Cucurbite, použitého jako křivule.

Tedy: Alchymická svatba neboli spojení dvou pramenů síly v křivuli způsobí chemickou reakci hada v rozpouštědle Glutenu, jako řešení části alchymické formule Solve at coagula. *Operace by neměla trvat méně než jednu hodinu.*

Dr. Regardie pak tvtdí, že tato operace „není těžší než řídit bicykl". Když jsem si s ním dopisoval, potvtdil mi, že můj překlad je správný.

Jestliže někteří čtenáři ještě stále dlí v temnotách, zkusíme ještě následný citát z díla Thomas Vaughna, jiného alchymisty ze 17. století:

Skutečná pec je malá mušle. ..ale málem jsem zapomněl říct, že to, co je vše ve všem, a je největšíproblémem ze všeho v tomto umění—je oheň. Proporce a jeho řízení (reakce) musí býti velmi svědomité, ale nejlépe je opakovat si toto pravidlo Synodu: „Nechať nevzlětne pták před lovcem. Udržuj oheň malý a buď si jist svou kořistí. Na závěr musím říci, že pra-

ví filosofové nazývají tento oheň svou lázní, ale jest to lázeň Přírody, ne umělá, a žádné vody v ní nenalezneš. Stručně, bez této lázně nelze nic na světě vyrobit.

Jak napsal Kenneth Rexroth ve svém úvodu ke knize Práce Thomas Vaughna (The Works of Thomas Vaughn), „nebyl tak tajemný jako jeho předchůdci". Je pouze jedna „lázeň", ve které vznikají všechna zvířata a to je lázeň vaginálních tekutin, které „nejsou z vody". Připodobnění pece k mušli je hezký poetický popis anatomie ženského pohlaví, téměř jakoby ho napsal John Donne, jehož vetše občas naznačují, že také věděl své. Například v jeho báseňi Alchymie lásky se objevují slovní spojení jako „těhotná nádoba" a „extáze" s čistě tantrickým kontextem.

„Pták" (ve slangové angličtině žena, ale také jiný význam pro tradiční symbol Orla) musí sedět, zatímco alchymista rozdělává oheň. To je samozřejmě tradiční tantrická pozice, ktetá zpomaluje sexuální akt a dovoluje maximum intimity a něžnosti. Podobně i v básni J. Donnea *Extáze,* ve které milenci sedí a vzájemně obdivují „obrazy" ve svých očích, neviděla většina komentátorů sexuální spojení, avšak *yabyum,* tantrickou pozici vsedě, která také vyžaduje kontakt očí.

John Donne a jiní (např. Sir Philip Sydney a Sir Walter Raleigh, ale zkuste si z tohoto úhlu pohledu znovu přečíst některé věci ze Shakespearea) byli pod vlivem Giordana Bruna, který v té době přednášel na Oxfordu. Bruno tehdy publikoval svou knihu *Eroica Furioso,* ve které míchal milostné básně s prózou o sjednocení duše s Bohem. Obvykle se soudí, že jeho básně jsou alegorií na téma poutě lidské duše, ale ony mohou být právě tak jógickými návody. (Historická Frances Yatesová se domnívá, že Bruno posloužil Shakespearovi jako model nejméně pro dvě postavy, Berownea z *Úkladů lásky* a Prospera z *Bouře).*

Bruno se nakonec vrátil do Itálie, kde ho inkvizice na 8 let zavřela a pak nechala upálit na hranici. Většina historiků se domnívá, že Nolan (jak se sám rád nazýval) byl odsouzen za prosazování Koperníkovy astronomické teorie, ale Bruno byl obviněn z celkem 18 zločinů, včetně praktikování černé magie a organizování tajných okultních společností za účelem švihnutí cíikevní moci ve Vatikánu. Francis Yatesová se domnívá, že to byla pravda a nalézá jeho vliv i v prvních rosekruciánských manifestech. Ve íčeních jako „Jen na kříži může vykvést **IŮ-**

že" lze jistě nalézt ozvěny oblíbených Brunových paradoxních rčení (jeho nejoblíbenější byly např. „Ve špíně je vznešenost, ve vznešeností špína", nebo „V radosti slzy, v slzách radosr").

Jak se dostala tanttická tradice do Evropy není jasné. Ezra Pound, krerý zkoumal rannou francouzskou poezii, publikoval v dokumentech k jedné své práci, a později v dodatcích k vydání knihy Duch romance z roku 1916, dokument o tom, že tantrický kult existoval v Provenci

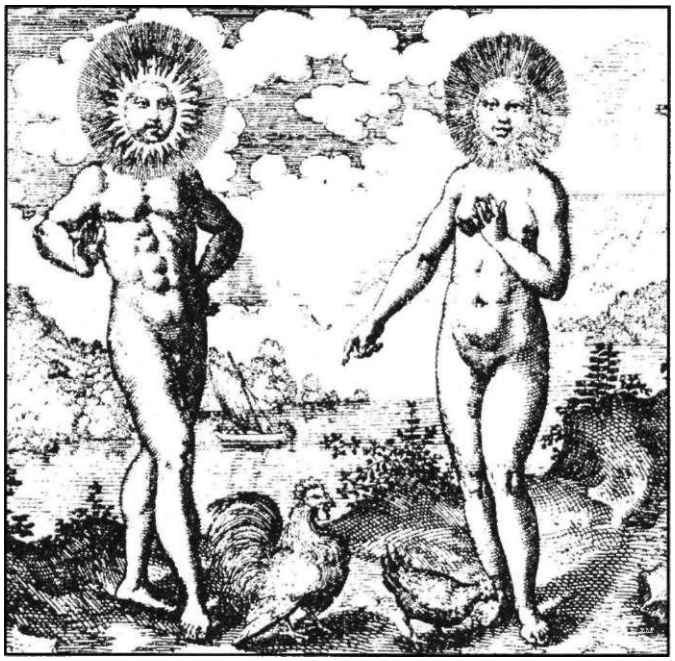

v období trubadúrů. Já se domnívám, že charakteristická báseň o sedmi verších (stanzách) může odpovídat 7 čakrám tantrismu. Pound se domníval, že se „jóga mužské a ženské energie" dostala mezi trubadúry středověké Francie po staletích existence v „podzemí" coby gnostická hereze. Jiný autor, Louis de Rougemont, se domnívá, že trubadůrská jóga se do střední Evropy dostala s křižáky, kteří se jí naučili od arabských mystiků (pravděpodobně súfistů).

Louis Cullingová tvrdí, že tranrrická tradice se na západ dostala přes Súfisty a je také zakódována ve verších Omara Chajáma. Jeho alegorie je založena na „vnitřním učení" tužných okultních řádů. Nepochybně jsou některé tantrické prvky v pracech súfijského učence ze 14. století Mahmuda Sabistariho, který např. napsal: „Každý atom obsahuje tisíce rozumných bytostí."

Rád Ordo Templi Orienti (jehož hlavou byl po čtvrt století Aleister Crowley) učil prvky tantry ve svých devíti pomalých a pečlivě aranžovaných stupních iniciací. Některé sekty dozajista používaly k dosažení psychedelických zkušeností (jakéhosi zážitku ráje za živa) tantrického sexu i drog.

Toto je bod, při kterém mnozí komentátoři káravě zvedají prsty: podle některých stačí osvojit si (při sexu) ten správný postoj a hle, již jste alchymista nebo čaroděj či alespoň hermetik. Jiní rvrdí, že veškerá takováto jóga je „černá" a nepochybně ďábelská.

Tantra vyžaduje přinejmenším stejnou kázeň a disciplínu jako hathajóga a stejně velký smysl pro lásku a dávání jako bhakti jóga. Tantrický sex musí zahrnovat delikátnost prvotřídního baletního souboru i něhu opravdového parrnera - v tom náboženském slova smyslu. Aleister Crowley (nejhorlivější propagátot tantry z počátku našeho století a také učitel Louise Cullingové) řekl, že tato jóga vyžaduje „devětadevadesát ptavidel Umění". Jiný Crowleyho hermetický aforismus říká: „Každý muž a každá žena je Hvězda."

Moc a síla tantry se projevila např. i v tom, že Ezra Pound, který ji nikdy neprovozoval, se poučil jen studiem trubadůrských textů, a v eseji z toku 1933 píše o „magnetismu na hranicích viditelného" a o vědomí „překračující tělo o decimetry." To jsou charakteristické znaky vykročení ze sexu do meta-sexu, tantrické transcendence. Co to ve skutečnosti je, se nedá diskutovat: ti, kteří vědí, vědí, a ti, kteří nevědí, neuvěří.

Je možné spekulovat o tom, co se děje, když se mísí jangový a jinový magnetismus, aby vyprodukoval synergické pole třetí enetgie, která spálí původní prvky. Kennerh Grant, posedlý magií mensttuace (The Mystery of Red Gold), hovoří o „bisexualizaci obou parrnerů". Poněkud přesněji, v čínských termínech, aktivní jang se stane pasivním jangem, pasivní jin se stane aktivním jiném a oba splynou v tao, aby se zjevily v nové, jiné formě. Crowley notoricky používal svou rovnici 2 = 0, kterou vysvětloval vesmír a kvanrovou mechaniku, nebo přinejmenším alchymickou mutaci.

Materialisticky můžeme tento proces popsat v tetmínech cvičení, které převede centtum mysli z obvyklé levé, dominantní mozkové hemisféry přes sympatetické nervový systém do pravé a vyrovná je, aby se tak zklidnil parasympatetický (pasivní, přijímací) nervový systém. Termíny staré mystiky mi ale připadají nejen poetičtější, ale i výstižnější.

Jinak řečeno, nikdy nemůžeme poznat „vesmír" přímo - můžeme to dokázat jen skrze naše vědomí. Crowley definoval magii jako „umění přivodit změnu vlasrní vůlí". Tradiční aristetolovská „železná opona" mezi myslí a vesmírem v magii nemá žádný význam ze stejného důvodu, z jakého John Lilly napsal:

„ .. .jestli člověk do metaprogramu svého mozku vsugeruje tu správnou víru... počítač vykonstruuje (z myriád konstrukčních prvků paměti) takové možné zážitky, které vyplní očekávaná pravidla. A tyto programy budou dále k přehrání a navždy skladovány.

Puritán, pozorující dvoustranu Playboye, vidí něco ďábelského a hříšného. Pierre Vidal vidí manifestaci slávy boží. Vše záleží na programu bio-počítače. Všechny programy ale mají sklon srát se samočinně se vyplňujícím proroctvím: klasickým příkladem je melancholik, který často sedá v šeru nebo neustále nocí sluneční brýle a je stále zamračenější, až se octne na psychiatrii s depresemi. Vytvořil si sestavu programů pro depresi.

Naproti tomu ti, kteří se vydali cestou „božského spojení" s milovaným sexuálním partnerem, mají tendenci vytvářet také sebevyplňující se proroctví, a důsledkem toho je, že ve všem pak vidí Vidalovu nahou ženu jako Bohyni. Tato transmutace zkušenosti se nazývá „multiplikace prvního rozhodnutí", a mnozí alchymisté o ní prohlásili, že toto „zlato", na rozdíl od toho obyčejného, nelze použít a využít (rozuměj spotřebovat), protože čím více ho předáš druhému, tím více ho stále máš.

Všechna náboženstvrí hlásají střídmost a odpuštění, ale tyto ctnosti je těžké nacvičit, když jste obklopeni darebáky. Když je zlato alchymistů nalezeno, když vědomí transmutuje, jste obklopeni bohy a bohyněmi, a čím více „zlata" dáváte, tím více ho máte. Jednoduše řečeno, následuje samozřejmý krok od tantry k panteismu. Ne náhodou viděl William Blake „nekonečno v zrnku písku".

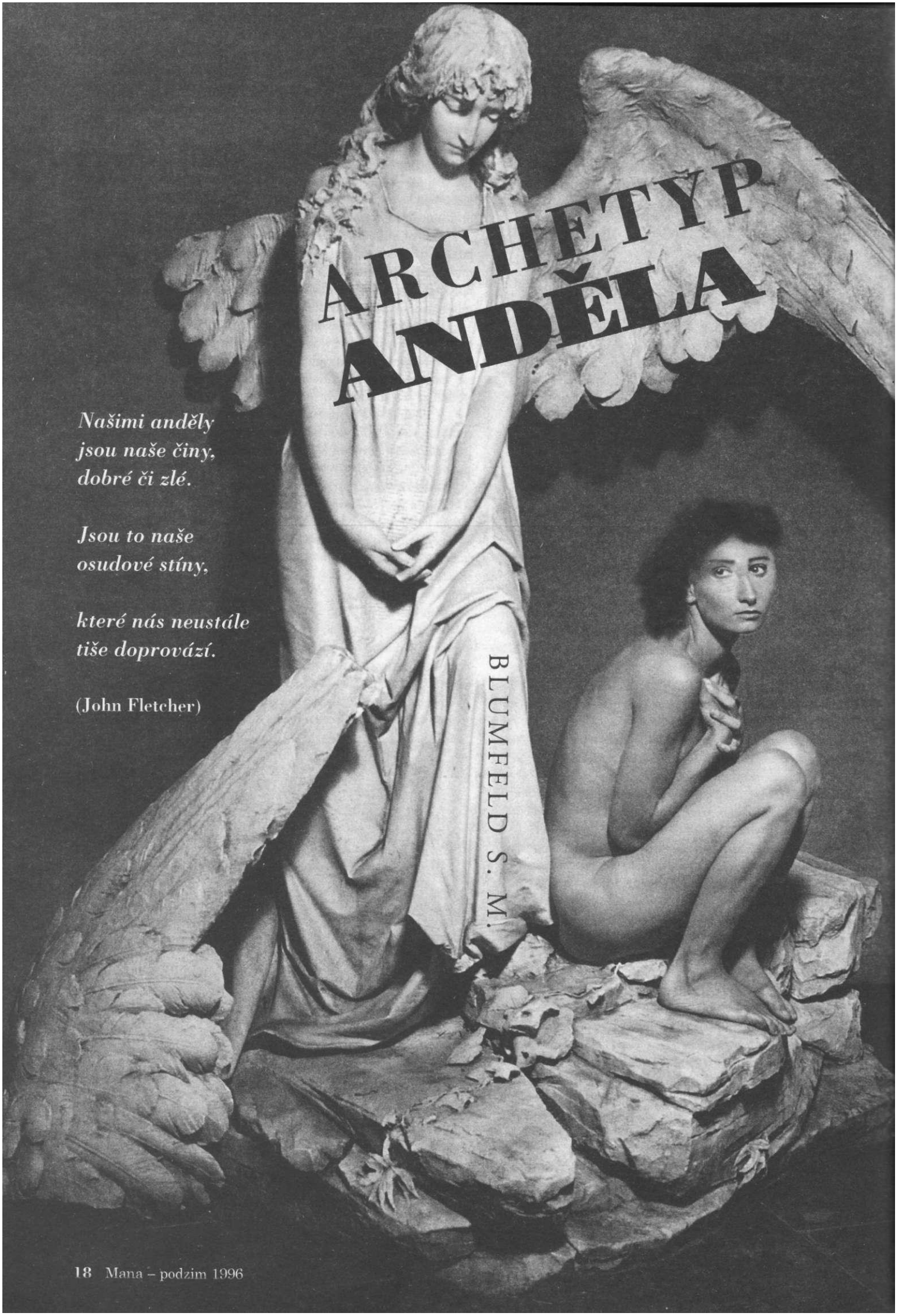

ARCHETYP ANDĚLA

Našimi anděly
jsou naše činy,
dobré či zlé.

Jsou to naše
osudové stíny,

které nás neustále
tiše doprovází.

(John Fletcher)

BLUMFELD S. M.

ANDElt - VNITRNÍ PRŮVODCE

Jádro mýtu o andělech, o okřídlených bytostech, se opakuje v mýtech mnoha národů a kultur. Je to mýtus, který se točí kolem tématu komunikace s vyššími sférami bytí či vědomí. Andělé jsou tu symbolickými posly božského a podobají se tak představě různých mimozemských E. T. či UFO, které považujeme za posly vyšších vesmírných civilizací. Ve všech podobných „komunikačních mýtech" se poslové bohů setkávají s vybranými jednotlivci. Součástí navázání takového spojení bývá často proměna „navštíveného" subjektu, jeho radikální transformace, která mívá mystický charakter — může se jevit jako nějaký psychologický kvantový skok.

Jsou však andělé skutečně nezávislými nebeskými bytostmi? Andělé se nám velmi často představují jako naši vnitřní průvodci a ochránci, kteří se nás snaží vést a pomáhat na individuální duchovní pouti. Náboženská tradice v nich vidí zvláštní posly Boží, nejde však spíše o jakési vyslance, o posly našeho vlastního „vyššího Já"? Zdá se, že otázka, zda andělé vskutku nejsou skrytou součástí naší vnitřní bytosti, je zcela na místě.

Již jsme upozornili na existenci antických a blízkovýchodních ***géniů*** či ***daimonů,*** kteří měli plnit funkci jakýchsi osobních ochranných duchů. Také staří Egypťané věřili v podobného vnitřního průvodce člověka, kterého nazývali ***Ka.*** Byla to vlastně přesná „jemnohmotná" replika fyzického „hrubohmotného" těla člověka. Takovýto duchovní „body guard" měl ochraňovat duši člověka a zpravidla fungoval jako její osobní průvodce i po smrti. ***Ka*** se v mnohém podobá starořeckému ***daimonovi,*** svou podstatou však má přece jen blíž k modernější okultní představě „astrálního těla". Takové imaginární či sekundární tělo znali i duchovní představitelé různých přírodních náboženství, šamane.

Mnozí lidé, kteří měli dosti silnou „psychedelickou zkušenost" nebo se jiným způsobem dostali k prožitku toho, čemu se v angličtině říká „out-of-body experience" — zkušenost opuštění těla -, často vypravějí, že se mohli setkat se světelnými či astrálními bytostmi, jež byly v mnohém podobné andělům. Také umírající lidé nebo ti kteří přežili klinickou smrt, měli na smrtelném loži podobné vize. Mnozí z těchto lidí tvrdí, že se před nimi objevily světelné bytosti, kteří je měly doprovodit do posmrtného duchovního světa.

Spousta lidí vážně hovoří o tom, že se za různých okolností setkali se svými „anděly strážnými" již za svého života. Je jen otázkou, zda jde o skutečná andělská zjevení nebo spíše o „myšlenkové útvary", jež mají charakter andělů. V okultních kruzích byla populární teorie, že „dobře živené" myšlenky dokážou žít vlastním životem a dokonce mohou uplatňovat na člověka, z jehož mysli vzešly, silný vliv. Podobně mohou působit i na druhé lidi. Takové myšlenkové útvary se prý stávají nezávislými entitami, jež určitý čas dokážou žít vlastním životem v nefyzickém světě. Často se pak mohou stát součástí něčí představivosti. Vizualizují se.

Paracelsus v jednom svém spise píše, že „kdokoliv může vypěstovat a ovládat svou představivost tak, aby skrze ni mohl vejít ve styk s duchy a nechat se jimi poučit." Staří alchymisté prý v meditacích zvaných ***imaginatio*** rozvíjeli schopnosti své představivosti a vizualizace do té míry, že byli schopni hovořit s neviditelnými hosty. Sami tuto praxi nazývali „vidění očima ducha nebo moudrosti". Také Carl Gustav Jung si všímá, že alchymisté při svých meditacích dokázali komunikovat s neviditelnými bytostmi. Jung se domnívá, že takto komunikovali se svým vnitřním Já, ale nazývali tuto bytost „svým dobrým andělem".

Ostatně i samotný Jung měl možnost setkat se při svých vizionářských stavech s podobnou bytostí, se strážným duchem jménem Filemon. Portrét této pomocné bytosti — bílého starce s dlouhými bílými vousy a rozepjatými křídly ledňáčka — si později namaloval na zeď ve své Bolingenské věži. Jung o tomto zjevení napsal: „Filemon představoval sílu, která nebyla mou. Byl pro mne tím, co Indové nazývají guru. Z hlediska psychologického představoval vyšší vhled."

Také někteří novodobí mystikové jsou přesvědčeni, že stačí dosti silná víra v anděla, a nějaký může být vytvořen z Božské energie, již má takový věřící k dispozici. Jde o sílu víry nebo sílu představivosti? Jde o umění materializovat myšlenky? Kdyby tomu tak bylo, a mystikové měli pravdu, pak by anděly nestvořil jenom Bůh, ale dokázal by je stvořit i člověk schopný „slovo učinit tělem".

Jinak řečeno: nerodí se andělé v naší vlastní duši? Nezávisí existence andělů na síle naší představivosti a víry, na schopnosti našeho ponoru do jiných rovin reality, na změně našeho způsobu vnímání?

TRANSFORMAČNÍ MÝTUS

Carl Gustav Jung v úvodu ke své knize ***Člověk a jeho symboly*** vypráví o jednom svém pacientovi, teologovi, který se dostal do problémů, protože měl nejrůznější náboženské vidiny. Zajímavé bylo, že než byl vizemi sám „navštíven", byl horlivým zastáncem „střízlivého rozumu". Vždycky Junga přesvědčoval o tom, „že vidiny Ezechielovy byly v podstatě morbidními symptomy" a že „hlasy", které slyšel Mojžíš a jiní proroci, byly pouhými halucinacemi. Jistě si dokážete představit, jaká zachvátila tohoto náboženského vzdělance panika, když se něco podobného zcela náhle přihodilo i jemu.

Již jsme tak uvykli zdánlivé racionalitě našeho světa, že si nedovedeme představit, že by se mohlo stát cokoli, co by nebylo možno vysvětlit některým z našich normálních smyslů. „Primitivní člověk", který by zažil podobný šok jako zmíněný Jungův teolog, by o své

normálnosti dozajista nepochyboval; prostě by se ke svému „zjevení", ke svým duchům, božstvům či andělům obrátil s důvěrou a přijal by jejich poselství bez jakýchkoli pochybností.

Někteří autoři transformační mýtus interpretují jako dramatickou reintegraci osobnosti. Jako by chom na pozadí podobného dramatu „znovuvzkříšení" jedince mohli pozorovat proces postupného skládání všech fragmentárních částí jeho osobnosti v jediný kompletní celek. Podstatou každého podobného příběhu proměny je jakési velké kouzlo, které, jak už to tak bývá, může fungovat jenom když si adepti proměny přímo neuvědomují, že se stávají hrdiny svého vlastního mýtu. „Transformační mýtus" je ve všech svých podobách opakováním téhož procesu vnitřního přerodu. Setkáváme se s ním v pohádkách, v náboženských příbězích, starodávných legendách, mýtech dávných civilizací, ale také v podobě životních složitostí, které občas potkávají naše bližní, kteří se na čas ocitají v psychiatrické léčebně. Psychokrize (přesněji „šamanská krize") je stav, známý mnohým šamanům.

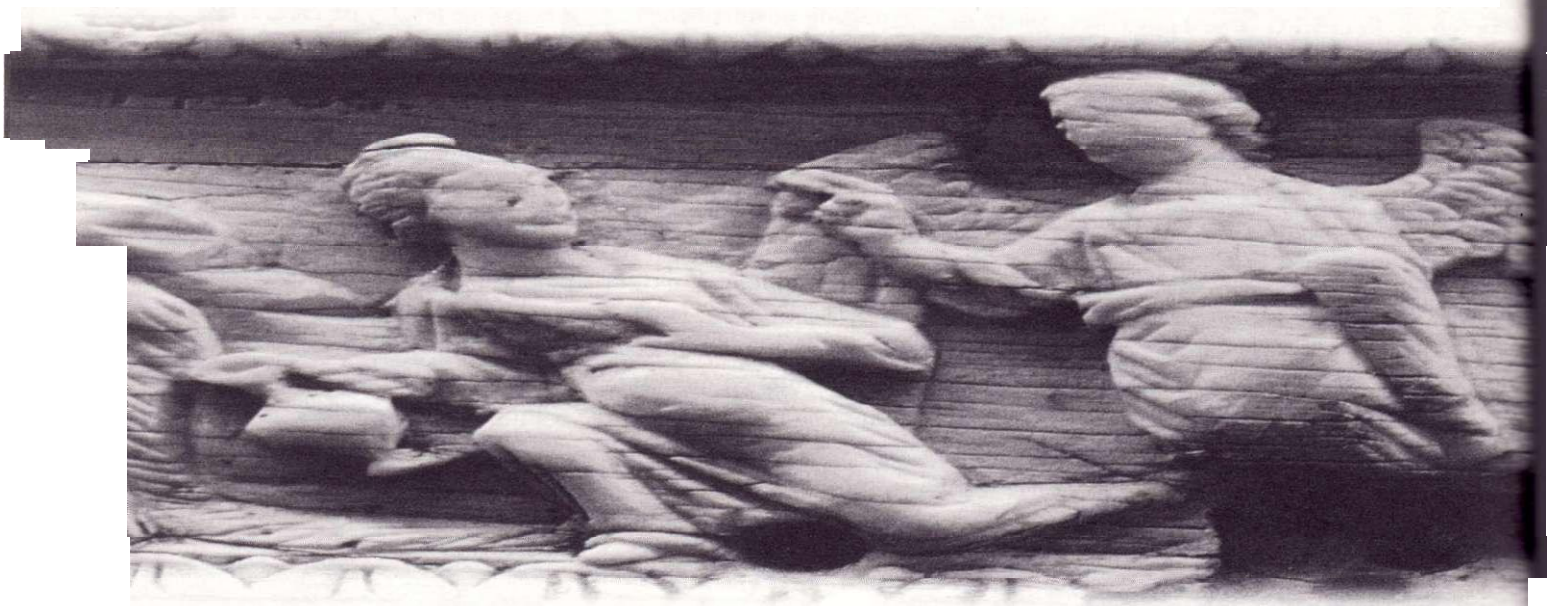

Počáteční kroky na cestě šamanské vnitřní proměny totiž opravdu vyžadují radikální dezintegraci a disociaci osobnosti, stejně jako znalost techniky vědomého vstupu do chaosu. Mohli bychom říci, i když to zní značně drasticky, že šaman se podrobuje procesu jakési „řízené schizofrenie", rozpadu osobnosti. V úsilí o dosažení nové ***celistvosti*** je nutno přeorganizovat svou starou osobnost na základě hluboké psychologické zkušenosti a moudrosti získané ve vyšším světě.

Šaman různými způsoby a prostředky mění své vědomí a v rámci těchto experimentů poznává „jiné reality" a navštěvuje „jiné světy." Také šamanský svět je, bez ohledu na to, z které části světa šaman pochází, rozdělen do tří úrovní - je tripartitní. Nebe, země a podsvětí jsou dohromady spojeny ústřední osou, která šamanovo cestování mezi těmito světy usnadňuje. Schopnosti šamana spočívají právě v umění cestovat z jedné úrovně do druhé. Jeho duše dokáže v extázi vzlétnout vzhůru do nebe či sestoupit dolů do podsvětí. Jestliže návštěva nebe poskytuje duši neuvěřitelnou radost, cesta do říše stínů s sebou přináší taková duševní muka, která kromě šamana těžko někdo dokáže snést.

Když se Gregory Bateson snažil vysvětlit stav schizofrenního pacienta, napsal: „Tím, že pacient upadne do psychózy, vlastně získává prostor, směr cesty, respektive směr útěku. Dává se na dobrodružnou cestu objevů, při níž navštěvuje nebe i peklo. Tuto vnitřní pouť je možno dokončit až návratem do normálního světa. Když se mu podaří vrátit po takto vykonané pouti do normálního světa, vrací se s názorem a perspektivou, která se liší od perspektivy těch obyvatel normality, kteří z ní nikdy nevytáhli paty, kteří se na podobnou duchovní pouť nikdy nevydali. Lze říci, že schizofrenická epizoda se může podobat iniciační ceremonii — také její kurs směřuje k jistému druhu psychologické smrti a znovuzrození."

Samané „vidí" duchy a „mluví" s nimi. V tom se příliš neliší od psychotiků či schizofreniků, kteří „slyší hlasy" a mají „vidění". Klíčový rozdíl mezi zkušeností šamanů a duševně nemocných je v tom, že šaman v rámci transformačního

procesu tyto duchy ***aktivně*** vyhledává ve ***vědomě*** změněném stavu vědomí. Leckdo z nás se stal pasivním účastníkem podobných komunikací v bezpečí svých nočních snů.

ANDĚLSKÝ ARCHETYP (ANDĚLE C. G. JUNGA)

Jak Freud, tak i Jung objevili ve snech svých pacientů mnohé exotické a bizarní prvky, jež zdánlivě nesouvisely s běžnou osobní zkušeností snícího. Freud je nazval „archaickými zbytky". Měl pocit, že jde o dědictví primitivních a původních instinktivních formací uvnitř lidské duše. Nazíral je jako biologické pozůstatky prehistorických podvědomých částí duše archaického lidstva. Carl Gustav Jung je nazval ***archetypy,*** předobrazy, nebo také prvotní představy, a velmi živě se o ně zajímal. Archetyp byl v Jungové podání silnou tendencí člověka budovat si z obecnějších představ jakési typově specifické vnitřní formace. Domníval se, že archetypy jsou jakýmsi instinktivním trendem, podobným impulzu, jaký například holubům pomáhá dostat se z velké dálky „domů" a neztratit se, nebo jaký termitům pomáhá při stavbě mohutných věží, jež se podobají složitým labyrintům. Takováto teze je ovšem zřetelně nekompatibilní s představou biologů, že dědičnost závisí výhradně na informaci zakódované v molekulách DNA. V ještě větším rozporu s touto představou jsou teorie „morfických rezonancí", které rozvíjí kontroverzní biolog Rupert Sheldrake, podle něhož je druhová zkušenost dálkově přenosná.

Výzkumy mozku z poslední doby ovšem mnohé z Jungových domněnek potvrdily. Dokonce odhalily i další, dosud neznámá a fascinující fakta týkající se jevu, který

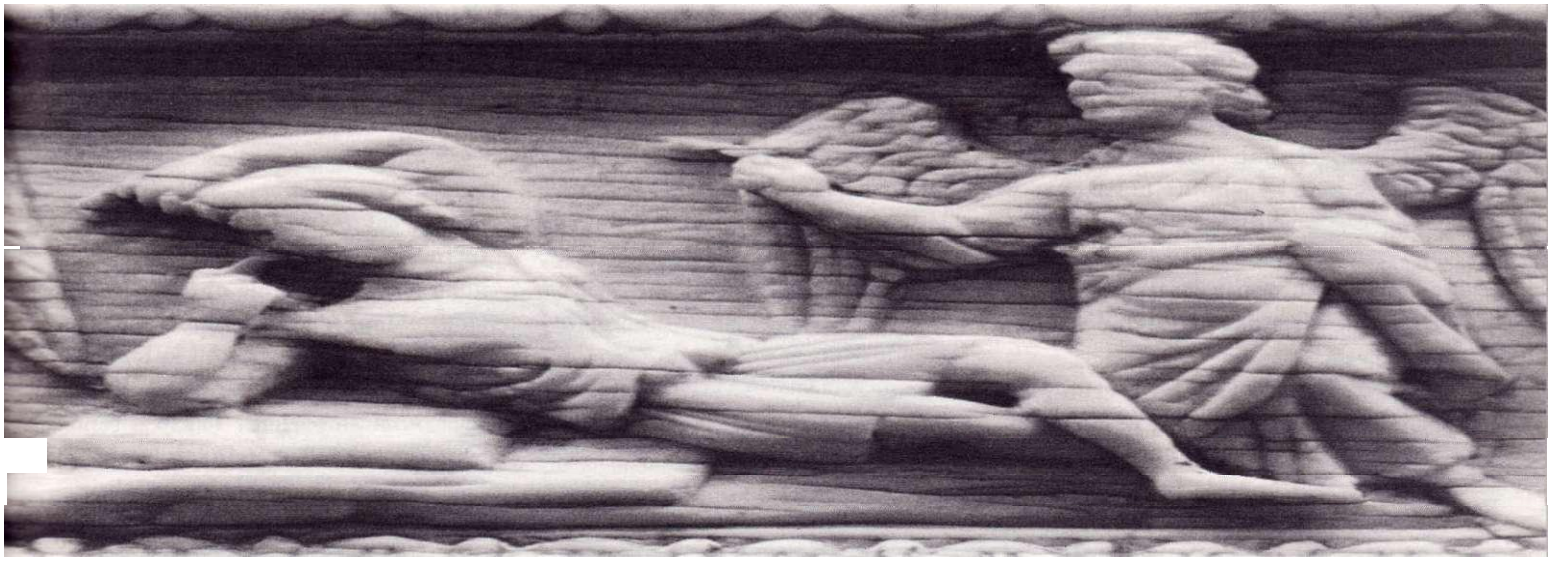

míná. Jeden z moderních modelů mozku a jeho funkcí naznačuje, že mozek je vlastně rozvrstven do tří zvláštních částí, z nichž každá se vyvinula v jiném stádiu lidského vývoje. Jádrem našeho mozku je jeho nejstarší část, která se populárně označuje jako „krokodýlí mozek" (mozek plaza). Druhá vrstva, která toto základní jádro balí do sebe, se nazývá „koňský mozek" (mozek savce). Třetí vrstva mozku je nejtenší a co do stáří nejmladší. Tato tenká skořápka, která oba starší mozky objímá, se nazývá „neo-cortex", jinak také šedá kůra mozková. Právě ta je centrem naší lidské inteligence

Nejstarší část mozku, jeho archaické jádro (mozek plaza), v sobě určitým způsobem dokáže ukládat zmíněné archetypické tendence a má k nim také nejsnazší přístup. Jde o pradávné genetické vzpomínky, které občas dokáže probudit či stimulovat nějaká působivá vnější situace. Nejčastěji se však na povrch dostávají ve stavu

funkce archetypů v mnohém připosnění. Jakmile jsou tyto „zaryté" vzpomínky a praobrazy evokovány, derou se na povrch vědomí, kde díky dalším dvěma evolučním vrstvám mozku dostávají „holografickou tvářnost" — dostává se jim barvy, tvaru a potřebných detailů. Mohlo by se tedy zdát, že konečná barevná a expresivní podoba těchto praobrazů záleží na kulturním pozadí a podmínění, které náš neocortex programuje. Skutečně tomu tak bývá, avšak evokovaná představa může být někdy natolik silná a tak citově nabitá, že neo-cortex ani nemá čas a schopnost, aby původní impuls hlubokého podvědomí přeprogramoval či zablokoval.

Jung takovéto symboly, na které často reagujeme divoce a iracionálně, rozdělil na „přirozené" a „kulturní". Přirozené symboly vycházejí přímo z podvědomých obsahů duše a nebo, v souladu se současnou terminologií, ze zmíněného „plazího mozku". Kulturní symboly jsou kolektivní reprezentací některých daleko neodbytnějších a obecnějších archetypů, které měly během evolučního vývoje příležitost dostat se na povrch tolikrát, že komunity či společnosti, které je přijaly, je byly ochotny považovat za „věčné pravdy". Právě tyto archetypy musí odolávat různým kulturním a náboženským tlakům, které se jim snaží dát přijatelný vnější výraz.

Představu anděla, kterou přejala západní kultura, je možno nazírat jako dokonalý příklad takového kulturního symbolu — archetypu. Čtyři tisíce let víry v takovéto bytosti musí rozhodně stačit, aby z andělů takovouto „věčnou pravdu" udělaly. Pak už vůbec nezáleží, jestli ve studeném světle moderního světa ztratí něco ze svého původního lesku; i nadále totiž uplatňují svou podvědomou sílu a dokáží si zachovat mnohé ze své původní nadpřirozenosti, nedotknutelnosti a posvátného kouzla. Taková už je povaha nesmrtelných archetypů. Takové „věčně mladé" archetypy — a andělé a další létající bytosti jimi rozhodně jsou — mají i nadále schopnost evokovat hluboký citový náboj, který se často dá vyjádřit v podobě iracionálních představ, navzdory zdrcující síle jakýchkoli rozumových důkazů.

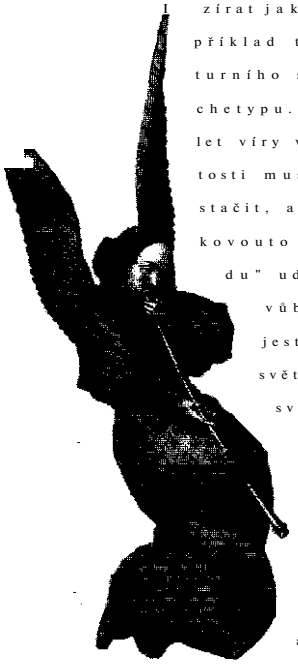

Archetyp anděla je tedy z jungovského hlediska možno považovat za posla „vyššího Já". Někdy může být zosobněn mudrcem, moudrým starcem, šamanem, osvíceným duchovním mistrem, světcem a nebo — chcete-li — i moderním supermanem. Také naše fantasie o existenci vysoce inteligentních mimozemských bytostí, které se jednou objeví, aby lidstvo dovedly k vyšším formám civilizace; naše fantasie o galaktických poslech míru a lásky, kteří s několika málo vyvolenými zbudují jakousi novou Archu země, až se my ostatní vyhodíme do povětří; toto všechno má, jak se zdá, původ v tomto mimořádně stabilním vnitřním archetypu. Skutečně, zdá se, že existují i jiná než jen teologická vysvětlení nejrůznějších setkání s anděly. Stačí vzít v úvahu, že v časech dávno minulých nemohli být svědkové andělských zjevení vyzbrojeni žádnými psychologickými vědomostmi a nezbývalo jim než přijmout takovou interpretaci andělských projekcí, jakou ve své době znali. V některých případech byl prožitek podobných setkání tak strhující, že jejich svědkovi vůbec nepřišlo na mysl, že by si jedna část jeho duše mohla celou situaci vytvořit, aby jejím prostřednictvím mohla komunikovat s jinou částí jeho duše. Jung vysvětluje takováto zvláštní setkání jako komunikaci vyššího Já s nižším. Vyšší sféry naší psychiky se v nás snaží oslovit sféry nižší. Archetyp „vyššího posla" se na povrchu vynoří v momentě, kdy je vnitřního poselství zapotřebí. Koneckonců anděl jako by se vždycky objevoval jenom v momentě, když nadejde čas zprávu předat. Jung se domnívá, že zjevení andělského archetypu může být předznamenáním prvního kroku jedince na jeho cestě ke sjednocení jeho rozděleného vědomí, ke kompletaci jeho osobnosti (individuace a reintegrace).

S ohledem na vzrůstající počet setkání s takovými bytostmi jako jsou andělé nebo létající světelné objekty (mimozemšťané), se lze domnívat, že se na stejnou cestu vydalo i kolektivní podvědomí. I kolektivní duše lidstva touží po zcelení. Takto si fenomén záhadných světelných létajících světelných objektů vysvětluje například C. G. Jung. Jak anděly, tak „E. T." lze nahlížet jako unikátním symbol i náplň „transformačního mýtu". Tytéž symboly mohou reprezentovat situaci vyspělého jedince, který se snaží o plnou realizaci vlastního „kosmického Já". I tento úhel pohledu nabízí možné vysvětlení fenoménu archandělů, kosmických strážců, duchovních průvodců, dorážejících démonů a jiných astrálních bytostí. Jestliže jsou veškeré nebeské zástupy i obyvatelé pekelných oblastí, andělé i démoni, součástí ***vnitřní reality,*** pak celé nebe i peklo samozřejmě nelze nalézt jinde, než v těsných jeskyních našich vlastních lebek. Pozor, toto neznamená, že by nebe a peklo neexistovaly, jen se chce říci, naopak, o to jsou nám blíž, o to jsou skutečnější!

(Text je ukázkou z knihy *Letem světem andělů,* kterou k vydání připravuje brněnské vydavatelství Jota)

TANTRA

RITUÁL EXALTACE A TRANSMUTACE

RALPH METZNER

Jenom ten,
kdo pochopí pravdu těla,
může porozumět pravdě vesmíru.

RATNASARA TANTRA

Význam sanskrtského výrazu *tantra,* stejně jako čínského *čing,* souvisí s představou pletiva, tkáně či struktury a vypovídá o souvztažnostech, které bychom mohli označit jako ekologické. Celá tisíciletí se indická filosofie i metody *jógy* snažily člověka vymanit z velejemného pletiva iluze *{mája}* usnované naší smyslovou zkušeností. V případě *tantry* však dochází k jistému obratu. Toto psychonáboženské hnutí se počátkem 4. století našeho letopočtu začalo šířit do nejrůznějších indických subkultur a místních náboženství. Styl nejstarších tantrických autorů je neakademický a vysloveně antiasketický. Tantrická snaha dosáhnout „sebe-realizace" spočívá spíše v praktickém, experimentálním přístupu nežli v pojetí spekulativně filosofickém. Tantrikové se vysmívají všem asketům a mnichům, kteří kráčí cestou odříkání a trýznění těla. „Kdyby vysvobození měli dosáhnout jenom nazí, pak by byli osvícení i psi nebo prasata; kdyby vysvobození záleželo na pojídání trávy, pak by osvícení byli i sloni nebo koně," tvrdí jeden z tantrických autorů. A jiný dodává: „Nezavrhujte pět objektů smyslové touhy a nepřepínejte své tělo zbytečným strádáním; pokuste se *bodhi* („dokonalého poznání") dosáhnout příjemným způsobem; dbejte rad a příkazů esoterické jógy."

Upanišádová strategie nalezení a realizace skrytého vnitřního Já spočívá v postupném zbavování různých falešných představ o sobě i o světě: *neti, neti* - „nejsem ani to, ani ono". Ani tato cesta se však neubránila deformacím a mnohdy se zvrhla v samoúčelné praktiky popírající význam těla, odmítající zkušenost smyslů a idealizující strádání a sebetrýzeň. *Tantra* ve své době nabídla alternativu k asketické tradici a rozhodla se roli těla naopak zdůraznit. *Tantra* se stala oslavou smyslové zkušenosti. Toto učení tvrdí, že tělo i smysly, jež jsou považovány za překážku duchovního rozvoje, lze za pomoci esoterických praktik tantrické *jógy* přetransformovat: z překážky duchovního rozvoje se paradoxně stává prostředek duchovního vysvobození.

Ve spise *Hevadžra-tantra* se lze dočíst, jak se bodhisattva Pána (Bhagavana) táže, zda bylo vůbec nutné tvořit fyzický svět a fyzické tělo, když vše nakonec není nic než čistou prázdnotou. Pán odvětil, že bez těla by nebylo možné uskutečnit velkou blaženost. V tom spočívá nenahraditelnost těla. Sledujeme-li vývoj filosofických formulací buddhismu, nelze přehlédnout, jak se pod vlivem tantrického způsobu uvažování jemně proměňují. Nejvyšším cílem starších škol buddhismu byla představa *nirvány;* tato koncepce v sobě spojovala představu vysvobození z opakujících se cyklů smrti a zrození, vyhasnutí plamenů touhy a vyprázdnění, které znamená ú jd- není a mír. Sám Buddh a však o atributech nirvány odmítl diskutovat. Nejvyšší cíl, o kterém hovoří pozdější *tantry,* bývá nejčastěji označován termínem *mohašukha,* „velká blaženost". Tyto teorie se od sebe pochopitelně značně liší. Tantrickou adaptací *mahajánového* buddhismu se stala *Vadžrajána* („diamantová stezka"). V Tibetu se jí také říká „přímá stezka" nebo „cesta vysvobození již v tomto životě". Mimo to existuje i hinduistická *tantra.* Mezi oběma systémy existuje nejen mnoho zajímavých podobností, ale také odlišností; ostatně učenci se dodnes dohadují, která z obou variant fanfry je původnější.

Mircea Eliade poukázal, že „prostřednictvím tantrismu se do hinduismu i buddhismu dostalo větší množství cizích a exotických prvků. Tyto exotické prvky, související s rituály i s vírou, jsou zde velmi dobře patrné." Eliade tvrdí, že vyloučit nelze ani vliv západních gnostických kultů: „Lze si všimnout překvapivé paralely mezi tantrismem a významným západním mysterio-sofickým proudem, který se objevuje na počátku křesťanské éry jako souběh gnosticismu, hermetismu, řecko-egyptské alchymie a tradice mystérií." I když *tantra* představuje velmi originální metodu, jak experimentálně dosáhnout stavů vyššího vědomí, dosahované výsledky se velmi podobají těm, k nimž dochází jiné, stejně originální systémy. Paralely jsou často velmi překvapivé.

Vzhledem k tomu, že podstatou *tantry* je ověřitelná zkušenost poměrně přesně definovaných stavů vědomí, nelze její metody popsat jinak než formou kódů, jež slouží především těm, kteří jsou do tohoto systému zasvěcováni. Je dobře známo, že skutečná učení bývala vždycky tajná - byla žákovi učitelem předávána ústně, neboť pro nezasvěcené by byla nepochopitelná a bez vedení zkušeným učitelem by mohlo být jejich provádění nebezpečné. Všechny nám známé tantrické texty se proto zabývají především filosofickou stránkou věc a rituálními postupy. V těchto spisech lze naj" velmi složité a propracované popisy nejrůznějších způsobů meditace i obřadi sho druhu. Mez; vněj pomůcky, které psych >gové tantrické jógy vyvinuli, patří především *jantry* - geometrické obrazce používané k vizualizačnírr cvičením, jež mají transformovat zážitky našeho vizuálního smyslu: *mantry*- specifické modlitby, jež mají prostřednictvím cvičení se zvukem transformovat zážitky sluchového smyslu; *mudn* -zvláštní pozice a gesta, jež mají transformovat tělesné zážitky prostřednictvím vědomého směrování vnitřních energií. Velmi důležitou roli hrálo v určitých odvětvích hinduistických tanter ritualizované sexuální spoje ní, *maithuana.* Tyto obřady často vedly k nedorozumění a odsouzení, a to jak nc straně východních tak i západních komentátorů. Je však třeba říci, že k různým dezinterpretacím tohoto rituálu přispěl faktor psychického programování a tabuizace nc straně kritiků.

Rituál exaltace a transmutace smyslové zkušenosti je v *tantře* určitým typem posvátné oběti v původním slova smyslu - „učinění posvátným" *[sacer facere)* toho, co svaté nebylo. Jakákoli aktivita či proces jsou posvěceny, jsou-li činěny nikoli ve prospěch nižší osobnosti (ego), ale pro Vyšší Já, pro Boha uvnitř. V žádném případě však posvátný rituál nebo procedura posvěcení nebývají nabity tolika pozitivními i negativními emocemi, jako je tomu při obřadu sexuálního spojení, *maithuany.* Tento rituál je snahou o externalizaci spojení mužského a ženského principu, jehož je však nutno dosáhnout nejprve uvnitř. Od vnitřního sjednocení páru se pomalým a obřadným způsobem postupuje k vnějšímu vyjádření tohoto mystického spojení. Tento rituál měl několik stupňů a prováděl se až po dlouhých přípravách, které měly zaručit, že vnitřní spojení muže a ženy bude předcházet spojení vnějšímu. „Novic musí k oddané ženě přistoupit po stupních, musí ji transformovat v bohyni. Nejdříve by měl svou družku čtyři měsíce očekávat jako služebník, spát s ní ve stejném pokoji, ale jen u jejích nohou. V dalších čtyřech měsících by, opět jako slu-

žebník, měl spát ve stejném loži, po její levé straně, Během dalších čtyř měsíců, *b)* měl spát po její pravé straně a ve společném objetí."

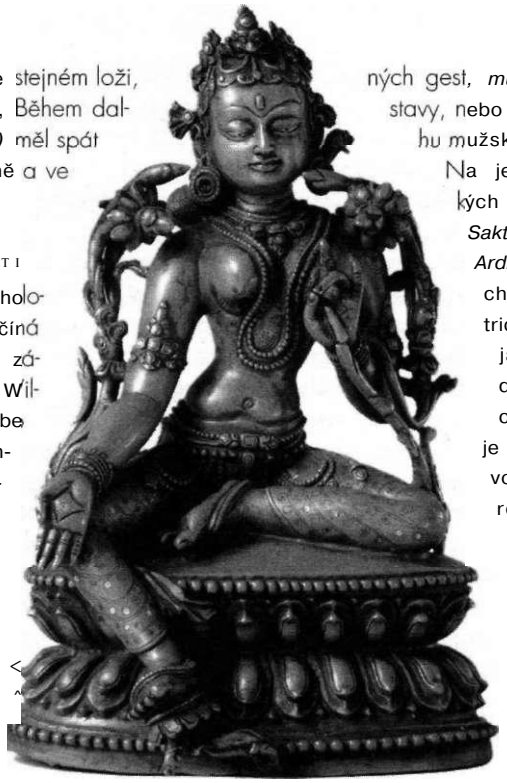

ŠIVR & ŠFIKTI

O tantrické psychologii lze říci, že začíná tam, kde moderní západni psychologie Wilhelma Reicha nebe Carla Gustava Junga končí. Pochopení důležitosti těla a porozumění principu jednoty protikladů *[juganaddha)* v tantrické *sádhanně* (praxi) logicky vedlo ke „znovusjednocení obou polárních principů v rámci těla." Síření *tantry* po Indii, kromě již zmíněných antiasketických tendencí, provázela rostoucí pozornost věnovaná ženskému principu - jakési „náboženské znovuobjevení ženského mystéria". Tantrismus jej vyjádřil teorií o spojení mužského a ženského principu (pro hinduisty 5/vy a *Sakti,* pro buddhisty *Pradžny* a *Upaji)* ve vědomí i těle. Lidské tělo je tantriky považováno za vesmír v malém, a protože i velký vesmír je manifestací polaritních protikladů, lze spojením protikladů v sobě dosáhnout stavu vnitřní jednoty i nejvyššího osvícení a poznání vesmíru.

U jistých sekt hinduistické tantry se přijetí ženského principu projevilo jako párová jógická *sádhana.* Spojení muže a ženy bylo mezi „praktiky cesty levé ruky" *[vamačari)* realizováno ve smyslu vnitřním i vnějším. Levá strana našeho těla je v *tantře* stranou ženskou. Cesta *varnačari* se tak, ať ve skutečnosti nebo jen ve fantasii, stala pro některé její příznivce způsobem, jak se v kontextu rituálního uctívání věnovat některým „nepravým" věcem. Neodříkajíse ani masa, ani vína, ani sexu. Hlubší interpretaci tohoto přístupu mi poskytl až Sri Krišna Prem, Angličan, který studiu hinduistické jógy i *tantry* věnoval celý svůj život. Krišna Prem vysvětluje, že naše levá ruka je rukou nevyvinutou a symbolizuje vlastně naše nevědomí; cesta *vamačari* je tedy strategií rozvinutí našich nejslabších funkcí a metodou jejich postupné integrace. Stejná strategie byla důležitá i pro súfijské derviše nebo Gurdjieffa.

Oblíbenou personifikací hinduistických tantriků je Pán všech jógínů Siva, tančící všemi vesmíry v kruhu ohně. Často bývá zobrazován se *Sakti,* svým ženským protějškem. Jejich ruce vyjadřují prostřednictvím posvátných gest, *muder,* vyšší emotivní stavy, nebo různé aspekty vztahu mužské a ženské polarity. Na jedné z ikonografických verzí spojení *Siva-Sakti,* nazvané *Siva Ardhanarišvara,* je psycho-fyziologická tantrická bisexualita vyjádřena hermafroditní podobou sochy: její mužská část je vpravo, ženská vlevo. Bisexualita, o které zde hovoříme, však nemá nic společného s preferencemi sexuálního chování, které tímto výrazem označujeme v běžném životě. Sochařské zpodobení *Siva-Sakti* a S/vy *Ardhanarišvary* je vlastně trojrozměrným zpodobením multidimenziálních polarit v každé lidské bytosti. Takovéto podvojné sochy vlastně vyjadřují magnetické pole těla, polarizované na mužsky-pravou a žensky-levou stranu, které je v čínském taoismu symbolizované obrazcem *jang* a *jin.*

Všude v Indii bychom se mohli setkat s ještě přímočařejší symbolikou téhož aspektu: vztyčeným mužským *lingamem* obkroužený ženskou *pni. Lingam* a *joni* jsou v podstatě šivaistickým ekvivalentem *jang* a *jin,* nebo-li mužsko-ženského tvořivého napětí. Ananda K. Coomaraswamy napsal: „Ohnivý *lingam* je symbolem Axis Mundi (Osy světa), a lze jej přirovnat ke světelnému kopí nebo blesku *[vadžra, keraunos),* které proniká a oplodňuje *joni,* oltář, Zemi, Matku ohně - neboť „světlo je plodivou silou". Kdybychom totéž chtěli vyjádřit jazykem dnešních fyziků, mohli bychom říci, že vertikální proud elektrické síly, představovaný *lingamem,* je provázen polem cirkulární magnetické síly, představované symbolem *joni,* jež je vůči směru proudu kolmá.

Tibetsko-buddhistická ikonografie se sjednocení protikladů věnuje na mnoha malbách či skulpturách zobrazujících božstva *Jabjum* (otce-matku), zakleslá do sebe v objetí tak těsném, že je vlastně nemožné říci, která z mnoha paží komu patří. Když jsem se s touto uměleckou formou poprvé setkal, byl jsem očividnou nepřehledností iritován. Teprve později jsem pochopil, že tibetští umělci se věrně snaží zprostředkovat zážitek fúze, jež je typická právě nerozlišitelností podoby a tvaru. „Když se člověk díky *jógickému* procesu dostává do stavu nejvyšší blaženosti *[maha-šukha),* celý svět se díky této nesmírné blaženosti při spojení statického a dynamického stává velkou jednotou *(maha-šukha)."*

Pokud jde o tantrické umění, je opravdu na místě připomenout, že nejde jen o symbolické umění; jde zároveň o výraz autentické psychofyzické zkušenosti tantrických jógínů. Sochy *Jab-Jum* nejsou pouze symbolem jednoty *Pradžny* („poznání") a *Upaji* („soucitu"), aktivního mužského a pasivního ženského principu, zpodobňují také skutečné vnitřní prožitky, provázející spojení dynamických a magnetických sil v mikrokosmickém těle. „Mnohorukost" těchto božstev není jenom symbolem množství sil osvícených bytostí, je to doslovná reprezentace nespočtu paží mnoha těl každé lidské bytosti.

Teorie o tom, že člověk má ve skutečnosti několik těl nebo „plášťů", které mají různou hustotu či vibrační úroveň, byla dobře známa všem jógínům a tantrikům. Spíše než nějakými oddělenými obaly jsou tato „těla" vzájemně prostupujícími formami energie - od těch nejjemnějších, všeprostupujících a vědomí-prozařujících, až k těm nejhustším, jež se nám jeví jako viditelné, fyzické tělo. Víme, že mnoho senzibilů je schopno jeden či více těchto „plášťů" vidět jako jemnou světelnou síť, šířící se skrz naše fyzické tělo i kolem něho. Představu člověka s mnoha vnitřními těly vytvářenými z jemnějších a. jemnějších substancí lze nalézt i v esoterickém křesťanství, v okultní filosofii nebo teosofii, stejně jako u Gurdjieffa nebo v jiných moderních systémech, které se je snaží vysvětlit na základě různých frekvenčních úrovní. Tato těla, dojde-li k jejich probuzení, je možno vnímat, čehož je možno docílit různými jógickými metodami. Myslím si, že symbolice mnahorukých hinduistických a buddhistických božstev lze nejlépe porozumět právě z tohoto úhlu pohledu.

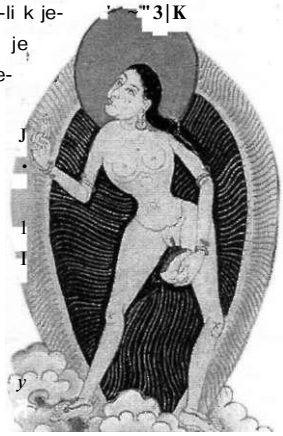

Představa mikrokosmické povahy člověka je pro tantru, stejně jako pro okultní psychologie a filosofie, ideou základní. Právě díky tomu, že člověk je vesmír v malém, je možno metodami vnitřního pozorování dosáhnout poznání velkého vesmíru. Zdá se, že i moderní věda stojí na samém počátku poznání tohoto typu. Koneckonců také my lidé jsme příkladem všech zákonů a principů, které věda studuje ve vnějším prostředí. Jsme sbírkou atomů, molekulárních agregátů, buněčných seskupení vytvářejících orgány, jež mají různé specializované funkce. V mateřském lůně rekapitulujeme celou evoluční his-

torii člověka, když se vyvíjíme z jedné jediné buňky do složitosti kompletního těla. Moderní výzkum molekulární báze naší paměti a přenosu informací molekulami RNA hovoří ve prospěch teorie evolučního vědomí. Velký starověký zasvěcenec Hermes Trismegistos praví: Jak nahoře, tak i dole." Člověk se nachází kdesi uprostřed cesty mezi světy mikroskopickými a teleskopickými, je prostředníkem mezi nebem a zemí. I díky tomuto poznání dokázali dávní indičtí mudrcové předurčit délky různých kosmických cyklů s takovou přesností, že jejich údaje takřka korespondují s nejmodernějšími výpočty. „Co je rad) je i jinde. Co tady není, není nikde," říká spi: *Višvosara Tantio*

PRÁNA, ČftKRV, KUNDfIUNI

Velmi důležitou roli hrají v tantrických teoriích *čakry,* doslova „kola" nebo „disky". *Čakry* nejsou fyziologickými orgány, ale spíše „ohnisky prolínání psychických a tělesných funkcí. Jsou to místa, kde krystalizující kosmické a psychické energie nabývají tělesných kalit; místa, kde dochází k rozpouštění a nové Transmutaci těchto vtělených kvalit do podoby psychických sil." Někteří senzibilové pozorovali, že tato centra, situovaná podél vertikální osy vitálního pole, mají formu jakýchsi vírů energie. Tento popis se velmi podobá tantrické představě *čaker* jakožto lotosových květů vždy s různým počtem okvětních plátků.

V *tantrácb* se o ose a centrech energií nehovoří jenom v souvislosti s fyziologickým organismem, ale také s celkovým souborem všech těl a polí člověka. To, co nazýváme „proudy silového pole" označovali tantrikové *nadis.* Šlo o spletitou síť „rozvaděčů" energií a proudů, šířící se tělem i mimo něj. Tato síť byla paralelní k nervovému systému, nikoli však totožná s ním. Tři hlavní *nadis* se nazývaly *sušumna* - centrální vertikální osa; *ida* - negativně nabitý, lunární proud; *pingala* - pozitivně nabitý, slunečný proud." Podle tradice byly *ida* a *pingala* zobrazovány jako dvě spirály, které vychází odkudsi z oblasti pravé a levé nosní dírky a v opačném směru se otáčí dolů kolem *sušumna-nadi,* aby se znovu setkaly v oblasti perinea u kořenů páteře."

Je zajímavé povšimnout si, že i když západní fyziologie tato jemná těla nezná, existuje podobné trojí funkční rozdělení i na rovině biologicko-anatomické: nervy jsou přenašeči pohybových impulzů, vnější vjemy jsou do mozku sváděny míchou v páteři; pohyby nedobrovolné, instinktivně-emoční procesy a vnitřní vjemy jsou přenášeny pomocí autonomního vegetativního nervového systému; obě větve tohoto systému, známé jako parasympatetická a sympatetická, nebo jednodušeji negativní a pozitivní, jsou součástí vzájemně antagonistických, přesto však funkčně komplementárních procesů excitace a inhibice.

Ani souvislost *idy* a *pingaly* s měsícem a sluncem není tak fantaskní, jak by se mohlo na první pohled zdát. Stačí vzít v úvahu, že také náš vztah k těmto kosmickým tělesům je polarizován analogickým způsobem. Slunce vyzařuje pozitivní energii ve formě tepla a světla, které stimulují životní procesy na Zemi. Měsíc oproti tomu působí jako magnet; nemá žádnou vlastní radiaci, ale přitahuje k sobě obrovské masy pozemských tekutin, což se projevuje fázemi denních přílivů. Jelikož jsme ze 70 % tekutinami, má tato skutečnost hluboký účin na naše vědomí, naše buňky a orgány, těla, pocity i myšlenky. Ze zkušenosti víme, že když se díváme na měsíc, často pociťujeme zvláštní magnetickou přitažlivost, s ženou spojovanou sílu, která u zvířat a básníků způsobuje jakousi „náměsíčnost" (poblázněnost); a naopak vyzařující síla slunce je zas taková, že se na něj nemůžeme vůbec podívat.

Ve všech jógových systémech Indie, klasických i tantrických, se zdůrazňuje důležitost fyzických a dechových cvičení *batha jógy* (doslova spojení slunce-měsíce: *ha* znamená slunce, *tha* měsíc a jóg spojení),.. Tato disciplína ma zaručit nezbytné posíleni těla, bez něhož lze jen těžko snášet zkušenosti *sádba-^ny.* „Dokud tělo prostřednictvím praxe *hathd jógy* nevyzraje, nejvyšší realizace se stává ukolébávajícím spánkem smyslů, nebo ztrátou vědomí." Podle mého osobního pozorování i spousta experimentátorů svelkými dávkami psychedelických látek má zážitky tohoto druhu, neboť jejich těla nejsou připravena na příval vysokofrekvenčních energií; takový člověk se bez ohledu na určité optické zážitky a koncepční vhled skutečně na kratší či delší dobu stává nevědomým. Mnohdy ani není schopen podat jakoukoli zprávu o dlouhých úsecích svého zážitku, nebo používá takových výrazů jako „wiped out" (vygumovaný) nebo „stoned" (ztuhlý), čímž chce naznačit prožitek jakéhosi kvazihypnotického spánku.

Sjednocení mužských a ženských polárních energií v těle adeptů, jímž je možno realizovat velké blaho *[mahašukhd]* a dosáhnout nejvyššího osvícení - to je cíl tantrické *jógy.* Jak lze tohoto sjednocení dosáhnout? Pokud jde o detaily tantrické metody, texty buďto mlčí, nebo jsou záměrně zamlženy, jejich jazyk je plný paradoxů nebo květnatých metafor. Nejde jenom o to ochránit nezasvěcené před nebezpečím, které hrozí prováděním těchto technik bez učitele, ale také ochránit metodu před zkreslením, ke kterému často dochází, když je popisována, ale není provázena přímou ukázkou. Z osobní zkušenosti vím, že když jsem byl o jistých technikách *agni jógy* informován člověkem, který nebyl učitelem, a pokusil se je provádět, žádný výsledek se nedostavil; byl jsem rez čarován a ztratil jsem zájem. Když mi později tutéž techniku ukázal učitel, který by schopen její účinky s ohledem na iniciačr vjem zesílit, objevily se velmi pozoruhodné účinky.

Obecně lze říci, že jedním z aspektů spojení plusových a minusových energií je soustředění energetických proudů proudícíc' skrze *idu* a *pingalu;* jiným aspektem je harmonizace „vyšších" a „nižších" center. Jde o integraci dvojí polarity, jež se v kosmicko spirituální oblasti prezentuje jako „pravá a „levá", tj. jako sluneční a měsíční forma *prány;* na druhé straně jako „horní" a „dok ní" tj. jako nemateriální a materiální forma *akáši* (éteru). Tato integrace probíhá ve stupních; jmenovitě výstupem řadou po sobě jdoucích *čaker,* kdy každá představuje jinou dimenzi vědomí a kdy každá vyšší dimenze do sebe zahrnuje nižší při zachování její kvolity.

Není zde dost prostoru, abychom se mohli pustit do popisu *čaker,* zvláště když se li¬ I teratura mnohdy neshoduje pokud jde o jejich počet a význam. Velmi populární je teorie, že klíčovým procesem tantrické jógy je probuzení *kundalini* („hadí síly"), kdy jde o tc dostat tuto energii z její latentní pozice u kořene páteře vzhůru skrz *čakry* až na vrchol mozku. Pozorné čtení mnoha publikovaných textů však naznačuje, že tato představa je příliš zjednodušená a možná i zavádějící. Tyto techniky, jak je popisuje Láma Govi v knize *Základy tibetského mysticismu* W. Y. Evans-Wentz v díle *Tibetská foge* a *tajné doktríny,* spočívají především Vjopcrné práci s velmi silnou vibrační mocí určitých zvuků a s „vnitřním ohněm* *[tummo],* přičemž je zapotřebí dosáhnout správných vztahů mezi různými energetickými centry. Tento proces probíhá pod vedením gurua v kontextu veími specifikovaného způsobí práce. Při tomto procesu se tělo stává nástrojem, jehož prostřednictvím může Vyšší Já iskutečnit hlavní záměr svého vtělení. Jde o to probudit *kundalini,* nebo otevřít *čakry.* Probíhá-li však tento proces mimo smysluplný kontext evolučního růstu, jako způsob získání sil nebo vyššího vnímání bez potřebného očištění těla a *nadis,* pak může být nejen bezúčelný, ale také hazardní. Osoby s předčasně otevřenými *čakrami lze* často nalézt v ústavech pro duševně choré. Vím z osobní zkušenosti přinejmenším o jednom člověku, který sice s pomocí LSD úspěšně probudil *kundalini,* ale výsledný efekt byl v naprostém protikladu k příjemnému očekávání.

Gurdjieff je přesvědčen, že jasné vysvětlení síly *kundalini* nepodává žádná ze známých teorií. „Někdy souvisí se sexuální energií, s představou, že sexuální energii je možno použít pro jiné účely. Tento názor je ovšem špatný, neboť kundalini nemůže být

v ničem obsažena. Ale především: kundalini není něco, čeho je zapotřebí, nebo čeho lze využít pro vývoj člověka. Kundalini je ve skutečnosti silou imaginace, silou fantazie, která dokáže nahradit skutečnou funkci. Když člověk sní, místo aby jednal, když jeho sny nahrazují realitu, když si představuje, že je orel, lev, kouzelník, pokaždé v něm působí síla kundalini. Kundalini může působit ve všech *čakrách* a s její pomocí je lze uspokojit imaginárním namísto skutečným."

Zmatek provázející funkce *čaker* i roli *kundalini* dobře ilustruje proces, který zasáhl každé unikátní učení o evolučním růstu: koncepty a symboly, které se původně vztahují k jistým přesně vymezeným zkušenostem vnitřní práce pod vedením učitele, se v rukou osob, které tyto zkušenosti postrádají, neboť nejsou vnitřní práce osobně účastny, deformují a ztrácí původní smysl. Mnozí akademičtí komentátoři a překladatelé, kteří znají jenom jazyk, nikoli metody nebo vnitřní práci, všechny deformace jen dále směšují. Představme si, co by se stalo, kdybychom nevěděli nic o létání, ani to, že létání je možné, a našli operační příručku pro řízení letadla, kterou bychom se pak pokoušeli interpretovat. Výsledkem by musel být beznadějný zmatek.

JfINTRV, MANTIW, MUDRV

Sjednocení solárních a lunárních energií, integrace vyšších a nižších funkcí, harmonizace a vybalancování *čaker,* vyčištění *nadis,* to vše je výrazem procesu vnitřního díla. Tantričtí výzkumníci věnovali mnoho pozornosti inlétaraci vnitrního a vně|šího, zvláště | transmutaci smyslové zkušenosti, kfer přestala ^vazovat a dostala osvobozující roli. K tomu jim sloužily vizuální *[jantry],* sluchové *[manfry]* a pozičně-gestické *[mudry]* prostředky.

Janira doslova znamená „pomůcku jíž je možno se podržet" - je to Hgrcn utvořený tak, aby během meditace poutal pozornost a podpořil úsilí dosáhnout hluboké koncentrace. *Mandaly* jsou kruhové jantry, které dosáhly obzvláště vysoké umělecké formy v podání tibetských buddhistů. Je možné je považovat za externalizaci stavu celistvosti (dokonalosti a úplnosti), za ústředí tvořivých energií a řady stavů, skrze něž je dosaženo integrace. Jung si všiml, že pacienti, kterým se podařilo integrovat fragmenty psychických složek, začali ve svých snech spontánně a bez jakýchkoli znalostí tantrického buddhismu vidět jednoduché typy mandal. To pak Junga vedlo k formulaci teorie, že *mandala* je „archetypem psychické integrace".

Divoké a démonické představy Buddhy, jaké se objevují v tibetském lámaismu, lze chápat jako externalizaci stravující moci ohně potřebného k destrukci (de-strukturaci) falešných, osobnost spoutávajících konceptů a emociálních faktorů překážejících na cestě k osvícení. Při svém boji s děsivými představami produkovanými vlastním „nevědomím" se zasvěcenec musí rovněž stát divokým a hrozným, jako jedna z plameny obklopených, krev-pijících, zbraněmi-hrozících, oči-valících, démony-drtících, mnoha-hlavých, mnoha-rukých postav mandaly. Na vnějších okrajích plamenného pole obklopujících tyto bojovné Buddhy lze často najít malé groteskní a loutkám podobné figurky padající pryč. Tyto poražené postavičky představují iluzorní představy, které jsou eliminovány stravujícím ohněm a odhozeny jako obnošené masky. Meditující se identifikuje s postavami na mandale, aby jistým druhem rezonančního procesu navodil určitý stav vědomí. „Mentálním vstoupením do mandaly jógín rekonstruuje a ovládá kosmické procesy, neboť mandala je před-obrazem světa. S pomocí této ikonografické „podpory" může mandalu najít i ve vlastním těle." Prostřednictvím mandaly, stvořením a rozpuštěním vizuálního mikrokosmu, se adept učí poznávat a chápat procesy tvoření a rozpouštění forem i představ ve svém vlastním vědomí. Je-li tato transmutace procesů vytvářejících klamné představy úspěšná, pak, jak říkají

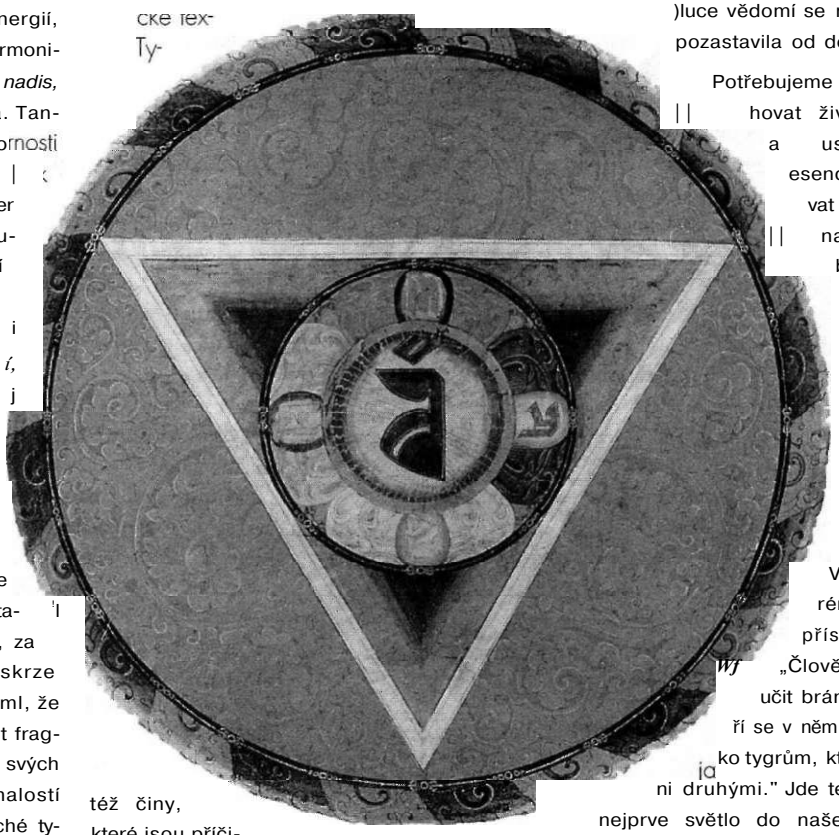

též činy, které jsou příčinou, že někteří lidé hoří po tisíce let v pekle, pomáhají jógínovi dosáhnout věčné spásy."

Synergická planetární syntéza, po které se dnes volá, je pro nás lidi Západu výzvou, abychom se naučili orientální vnímavosti a otevřenosti vyšším energiím; orientálci se naopak potřebují naučit dynamické aktivní tvořivosti, se kterou dokážeme využít a adaptovat energie Velké přírody. Východ, jakožto *jinová* strana planety, byl vždycky ženský orientovaný a zajímala ho síla principu Matky: taoistický „duch údolí", hinduistická síla Sakti, „vše-obsahující prázdnota" japonských buddhistů, ale i extrém v podobě bengálského uctívání krvavé bohyně Kálí. Západ ve své židovsko-křesťanské tradici takřka exkluzivně vyjadřoval sílu *jang:* naším Bohem byl Otec na Nebesích, Jehova, a naším cílem bylo úplné ovládnutí přírodních sil. Autokratické patriarchální excesy, ke kterým díky této jednostranné orientaci došlo, jsou nám všem dobře známy.

Západní hledači jakoby se po celá staletí snažili v Orientě hledat chybějící ztracenou druhou půlku života. Nikdy dřív tolik zapadánu nepraktikovalo jógu a nepěstovalo jemnou zenovou vnímavost, jako je tomu dnes. To vše lze chápat jako trend, který i na Západě vede k přehodnocení role těla jakožto prostředku vnitřního růstu - v tomto moderním hnutí lze spatřovat mnohé prvky, jež jsou obvyklé v tantře. Přesto si myslím, že pouhé otrocké přebírání indických či japonských způsobů není možné. Ndše kultura je odlišná, naše děti jsou jinak programovány, naše tělesná konstituce je jiná)luce vědomí se na Západě nepozastavila od dob středověku.

Potřebujeme z *tanter* extrahovat životaschopnou a uskutečnitelnou esenci a konvertovat ji s ohledem na naše potřeby. Nic nám nebrání, abychom v kontextu testování a ověřování experimentálně využili všeho, co je v tomto směru možné. V jednom starém tibetském přísloví se říká: „Člověk se musí naučit bránit tygrům, kteří se v něm zrodili, stejně ko tygrům, kteří byli zplozeni druhými." Jde tedy o to, vnést nejprve světlo do našeho nevědomí, abychom pak s pomocí stravujícího ohně eliminovali všechny tygry, kteří nám brání v rozvoji.

(Ukázku z knihy Ralpha Metznera *Maps of Consáousness* přeložil Blumfeld S. M.)

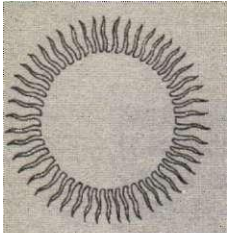

Setkání s Královn

Anne Kleinová

studuje buddhismus, jak teoreticky, tak prakticky, od roku 1971. Studovala u učenců školy Gelugpa v Drepungu a později sektu Nyingma v Kathmandu. Je profesorkou na Rice univerzitě v texaském Houstonu. Vydala celou řadu knih, např. Knowledge and Liberation (Vědění a osvobození), Path to the Middle (Střední stezka). Ve své poslední knize představuje buddhistickou filosofii a meditaci z pohledu více ženského.

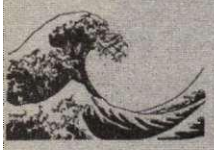

Kdo je Královna Velké Blaženosti?

Kleinová: Je to titul, který přisuzují vyznavači sekty Nyingma Yeshey Tsogyel, osvícené učitelce a ústřední postave tantrických praktik. Historikové ji nazývají „tibetskou ktálovnou", ale také žákyní a přítelkyní a rovnocenou partnerkou Padmasambhavy, legendárního zakladatele tibetského buddhismu z 8. století. Podle legendy to byla ona, která zakopala Padmasambhavovy spisy, aby mohly být později objeveny.

Proč je „blažená"?

Kleinová: V průběhu staletí zjistili lidé, kteří meditovali, že když je mysl klidná, dostavuje se fyzická i menrální blaženost. Je to prý naše přirozená vlasnost, jen se tak často nemá příležitost projevit. Yeshey Tsogyel je „blažená", protože ví, že lidé mohou blaženosti a osvícení také dosáhnout. Znázorňuje se se vášnivým výrazem ve tváři, protože vášnivě táda pomáhá dtuhým. A vášeň a blaženost, to jsou samozřejmě velmi blízké emoce.

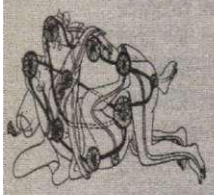

A co se týče její sexuality?

Kleinová: Je ztělesněním sexu a její ženské sexuální orgány lysou explicitně spojovány s blažeností a osvícením. Nejde : ale jen o sexualitu tělesnou. Tantrické texty popisují, že zdůrazňovala propojenost vztahu těla a mysli. Také cvičení s ní spojená vyžadují veškerou energii. Soucit a moudrost nejsou jen kvalitami mysli, mají také svou fyzickou formu. Její ženské orgány tedy musí být chápány jak fyzicky, tak mentálně. Její sexualita není pornografická, neslouží k pouhému vzrušení. Její ženské tělo představuje mentální : a tělesnou kapacitu k vykonávání soucitných-činů.

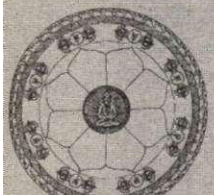

Jak se to odráží na zobrazení jejího těla?

Její tvůrčí potenciály jsou symbolizovány např. dvěma trojúhelníky, vytvářejícími šesticípou hvězdu (nazývanou „zdroj fenoménů") umístěnou do středu jejího klína - mandaly. Šest cípů hvězdy symbolizuje šest bodhisattvovských aktivit: dávání, etiku, trpělivost, snahu, soustředění a moudtost. Každý trojúhelník symbolizuje ženský orgán, bránu k osvícení. Její nahota naznačuje, že je osvobozena ode všech dualistických konceptů a překážek na cestě k osvícení Takto chápáno, její výtaz blaženosti vyjadřuje její nepřipoutanost k dualistickému vnímání a chápání světa. Protiklady se rozpouští v jejím soucitu, rozpor mezi podmíněmým a nepodmíněným se rozpouští v její moudrosti, a rozdíl mezi obyčejným člověkem a osvíceným se rozpouští v poznání, že její osvícení je osvícení každého z nás. Její blaženost je výrazem vysvobození ze všech omezení dualistického pojetí světa, a její vášeň je tu proto, aby ji sdílela s námi všemi.

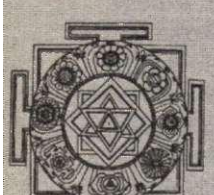

To se trochu liší od všeobecného buddhistického názoru na ženy.

Kleinová: Stejné tělo, které některé jiné buddhistické tradice považují za nečisté, je tady zdrojem osvícení. Zeny jsou vědomě zahrnuty do božského kruhu: ženské tělo je obrazem osvícení a je velmi mocné.

Královna Velké Blaženosti je také spojována s rozvojem moudrosti: v jejím lůně se rodí buddha, osvícení.

Kleinová: Ano. Místo, ze ktetého se rodíme, je posvátné.

Reprezentuje jakýsi ideál?

Kleinová: V jistém smyslu ano, ale někdy je lepší nevidět ji tak. Ideály vám mohou zatemnit schopnost vidět se takovými, jakými jste a akceptovat sebe sama. Yeshey Tsogyel v tom nejhlubším slova smyslu reprezentuje naši vlastní schopnost dokonale bdělého vědomí, soucitu a moudrosti. To jsou konkrétní vlastnosti, dostupné každému - ideál není někde „jinde".

Ona je sama sebou, ale i vámi zároveň. Jako každý dobrý učitel, je katalyzátorem vašich schopností. Setkání s Královnou Velké Blaženosti není setkání s někým jiným, s nějakou slavnou osobností, ale setkání se sebou samým. Takovéto setkání vás povzbudí a posílí v úsilí poznat sám sebe. Na začátku rituálu spojeného s Yeshe Tsogyel se říká: „Nesetkal jsem se s tebou, ale ni se od tebe neoddělil."

V termínech kulturní výměny dvou rozdílných společenství je tento model určitého typu vitality, a náznak, že veškerá moudrost již tu je, trošku problém. My se musíme ještě hodně naučit od žen i mužů minulostí. Mám ale dojem, že je to poprvé v historii lidstva, kdy tradiční buddhismus přichází do kultury, ve které indidivuální převážilo nad kolektivním. Nikdy předtím tu nebylo tolik snadno dostupných buddhistických textů, učitelů, a to je moc dobře, protože my víme o kulturách, ze kterých jsme vzešli, hodně málo.

Západ chápe člověka a jeho osobnost docela jinak, než to chápou v Asii.

Kleinová: Je to tak. Buddhismus je určen lidem, kteří vyrostli v jiné kultuře, jinak než my. Například v Japonsku věří, že děti se todí příliš nezávislé a tak se musí vychovávat ke vztahům, zatímco my na Západě věříme, že dítě se rodí příliš závislé a musíme v něm jeho individualitu

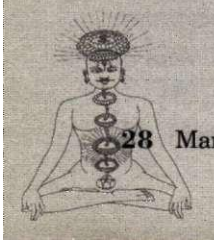

u Velké Blaženosti

vychovat. V Tibetu nejsou vztahy mezi lidmi problém a souboj, jak je to většinou u nás. Když se u nás neprovdaná žena přestěhuje do jiného města a zavře za sebou dveře svého bytu, je sama, tak sama, jak v Tibetu není sám ani mnich, který tráví roky sám v jeskyni a medituje. Mniši mají své duchy, vědí, že o nich lidé ve vesnici vědí a starají se o ně, posílají jídlo, modlí se za ně, a přivítají je, až z jeskyně vyjdou, i kdyby to mělo být za dvacet let.

Hovoří se v buddhismu někde o vztazích?

Kleinová: To je věc interpretace. V naší kultuře je vztah vždy problém. Mnozí mužové neumí navázat vztah. Mnohé ženy zase mají problém s přílišnou závislostí. Hodnota vztahů a vzájemné autonomie účastníků je v různých kulturách rozdílná. Buddhismus od počátku zdůrazňuje, že všechno je vzájemně spojeno a provázáno, nic neexistuje mimo řetězec příčin a následků.

Feministky se snaží být, co se týče sociálních, politických a historických rysů osobnosti člověka, velmi přesné. Buddhistická filosofie neaplikuje nic specificky. Nikdy nevěnovala naší moderní při o charakterové odlišnosti mužů a žen pozornost.

Jak souvisí současné feministické proudy s buddhismem?

Kleinová: Po celá staletí se vedou v Asii diskuse, jestli je osvícení náhlý akt, nebo postupně budovaná vlastnost. Ve feministickém hnutí se vedou podobné diskuse - zda existuje nějaká typická ženskoust, vrozená všem ženám, nebo jestli není otázka rozdílnosti pohlaví kulturně determinována. Podle těchto konstruktivistek je všechno, dokonce i nejhlubší niterné pocity, kulturně determinováno. Což se zase podobá buddhistickému názoru, že všechno je součástí koloběhu příčin a následků.

Zeny v současnosti objevují a rozvíjejí svou duchovnost, včetně prastaré ideje, že na duchovní pouti je dobré mít partnera. Ne někoho nad vámi, nebo pod vámi, ale s vámi.

Buddhistické teorie hovoří o nutnosti popřít sama sebe, zapomenout na sebe, zatímco feminismus hovoří o tom, že ženy si musí vybudovat silnější pocit jáství. Není zde konflikt?

Kleinová: To je třeskutá otázka. Je velkým omylem Západu myslet si, že buddhismus nechápe pojem „já", „jáství", tak, jak ho chápe Západ. Já neznamená ego, ve smyslu Freuda, ani něco, co „je pyšné". Buddhisté zdůrazňují „nesobectví", tedy absenci „já", aby odlišili své já od já hiduistů. Doporučují ale nepoužívat raději slovo „já" vůbec. Z buddhistického hlediska je chybou myslet si, že, jakkoliv jemně, jsme stálí, že existujeme mimo věčný koloběh příčin a následků: jsme smrtelné a hluboce vnějšími vlivy ovlivněné bytosti. Buddhismus svou praxí učí zničit iluzi stálosti, ne však akce a existence a efektivity. Dnešní ženy hledají způsoby, jak být v tomto světě aktivní, jak se dát slyšet, jak poznat své individuální možnosti, aniž by podminovávaly mužské modely a hierarchie. Tato moc a toto uvědomění si „jáství" není s buddhismem v konfliktu.

Může tuto sílu posílit meditace?

Kleinová: Pro mne jako i pro mnoho jiných žen je velmi důležitý jeden aspekt vědomé pozornosti — umění brát se jaká jsem. Uklidnění mysli je fyzickým předpokladem i pro mentální stabilitu. Může být zdrojem osobního poznání a akční síly. Umožní také zjistit, že člověk není jen hrstka pocitů a myslšnek, ale množství dalších dimenzí, kteté nejsou determinovány prostředím.

Mění se buddhismus?

Krůček za krůčkem - je to přirozený proces. Učitelé reagují na studenty, ženy dnes fotmují současné učení atd. Nic nového pod sluncem. Buddhismus vždy dokázal reagovat na potřeby lidí. Jak jinak by mohl přežít do dnešních časů?

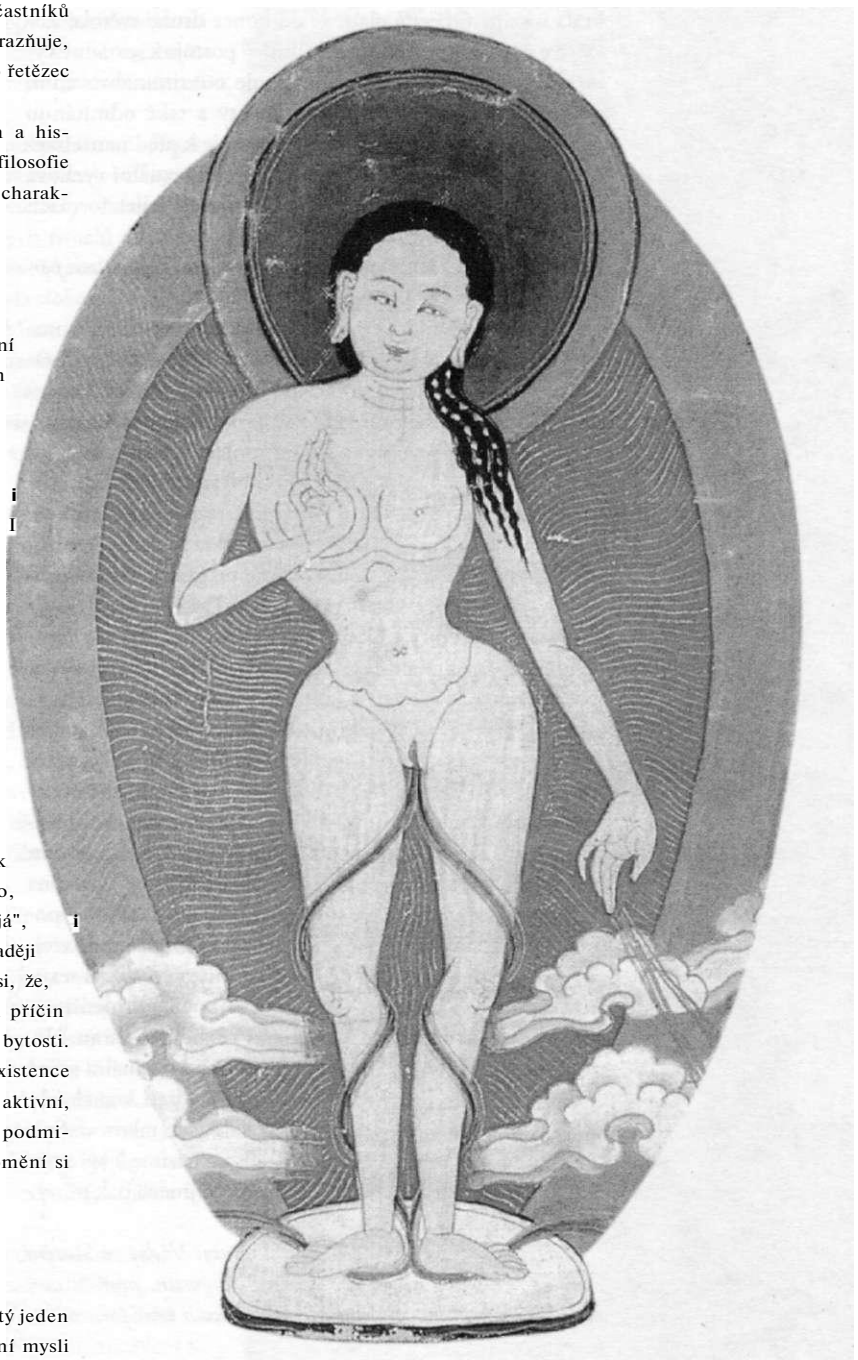

Nespojovat sex s agresivitou

Rozhovor s Doc. MUDr. Jaroslavem Zvěřinou, CSc,
přednostou Sexuologického ústavu 1. lékařské fakulty UK v Praze

Jak se změnil a mění postoj české populace k sexu?

Češi jsou národem velmi svobodomyslným a silou sexuálních předsudků se nikdy nevyznačovali. Proto zde vždy bylo dost prostoru pro rozum a toleranci. Alespoň v moderní historii to platí. V době bolševické totality patřil sex mezi tabuizovaná témata a proto se postoje veřejnosti někdy zdály poměrně restriktivní. S pandemií HIV/AIDS přišla od poloviny osmdesátých let výrazná vlna otevřené sexuální výchovy, ktetá tomu dosavadnímu tabu poněkud u¬brala na síle. Obecně platí, že od konce druhé světové války se v naši „severoatlantické kultuře" postoje k sexualitě výrazně liberalizovaly. To se projevuje odkriminalizováním a odmedicinalizováním homosexuality a také odmítáním obav z masturbace. Liberalizují se postoje k předmanželskému i mimomanželskému sexu. Otevřená sexuální výchova již není ničím senzačním, spíše se diskutuje o jejích formách a náplni.

Proběhla u nds sexuální revoluce? Jaký je dopad dostupnostipornočasopisů? Je méně úchylek?

Vlivem totalitního režimu zůstal český geopolitický prostor vlivu tak zvané „sexuální revoluce" do jisté míry uchráněn. Avšak i při základním sexuálním puritanizmu komunistického režimu se prosadily poměrně volné sexuální mravy, partnerská manželství a s nimi spojená vysoká rozvodovost. V těchto ohledech jsme se od států západní Evropy příliš nelišili. Po změně režimu se na počátku devadesátých let opravdu u nás objevila nezvykle silná vlna konzumní erotiky. Zdálo se tehdy, že u nás erotické magazíny a videoprogramy hrozí „převálcovat" vše ostatní. Tato vlna je dnes již naštěstí pryč a erotický konzum si nachází to místo v životě lidí, které mu přísluší. Je to nepochybně místo spíše v suterénu, než ve vyšších patrech. Základním problémem konzumní erotiky je totiž její odosobnění. Někteří odborníci mluví v této souvislosti o „genitalizaci sexuality". Opravdu, tím nejzásadnějším, co konzumentům pornografické materiály podsouvají, je koncepce samoúčelné a neosobní pohlavní atletiky. Erotické konzumní pseudoumění nemá ovšem na dospělé lidi prokazatelně žádné škodlivé vlivy. Zejména pokud neobsahuje neakceptované násilí, sex s dětmi a podobné nechutnosti. Větší nabídka erotických materiálů zřejmě usnadňuje některým lidem autoerotickou realizaci sexuálních potřeb. Zdá se, že s tím souvisí poněkud menší výskyt sexuálních deliktů typu slidičství a exhibicionismu. Naproti tomu s vlnou agrese, která se na naší kriminální scéně rozpoutala, přibývá v posledních letech i agresí sexuálních. To ovšem má sotva co dělat s pornografií jako takovou. Spíše bychom měli přemýšlet o tom, jak zacházíme s agresivitou v masmédiích a ve výchově mládeže, zejména pak při výchově mladých mužů.

Jaký měly vliv církve na rozvoj humanity? Vždyť ve Starém Zákoně není nic proti sexu, to až sv. Augustin, protože sám měl se sexem potíže, zaěal tažení proti sexu a ženě jako nádobě hříchu.

Ve světě je mnoho církví. V historii sehrály významnou humanizační roli. V současném postmoderním světě se zdá být vliv církví v jisté krizi. Postoj jednotlivých církví k sexu je rozdílný. V naší židovsko-křesťanské kultuře se církve nejvíce uplatňují s dogmatem svátosti manželské. Vědí co dělají, prorože párové vazby a péče o děti jsou opravdovým základem každé fungující společnosti. Sexuální nevázanosti se netrpěly nikdy, pokud narušovaly harmonický chod společnosti. Platí to o starověku i novověku. To, že se katolická církev otganizuje jako vyhraněně patriarchální systém, je nesporné. To, že křesťanství bývá ve svých fundamentalistických polohách velmi nepřátelské sexualitě, je nesporné rovněž. Je ovšem třeba si uvědomit, že ještě historicky velmi nedávno bylo zcela obvyklé vidět ženu jako lidského tvora nižšího řádu. Změna sociálního statutu žen a jejich politické zrovnoprávnění, to je prakticky záležitostí posledních sta let. To již byly zásadní postoje církve v této věci dávno a dávno formulované. V tomto smyslu vnímám lpění katolického kléru na některých tradicích jako projev nepružnosti a nízké adaptability. Můžeme se jen dohadovat, do jaké míry se to podílí na odklonu velké části populace od tradičních křesťanských církví. Nová role ženy přinesla mimo jiné také vyšší očekávání žen v oblasti sexuálního života. Pro nás sexuology to například znamená vyšší výskyt sexuálních problémů žen v ordinacích.

Co říkáte na papežův odpor k antikoncepci a potratům?

Katolíci v tom zdaleka nejsou sami. Někteří protestantští fundamentalisté jsou v tomto směru mnohem bojovnější. Ideologickým základem odmítnutí potratu i antikoncepce je snaha projevit „úctu k životu" také tím, že důsledně ochraňuji život před narozením. Nic proti úctě k životu, avšak život ženy má nesporně přednost před životem zárodku. Odmítání antikoncepce Vatikánem je obtížně pochopitelné. Zvláště paradoxně na mne působí situace, kdy antikoncepci odmítá mužský klérus, který heterosexuální styky neprovozuje a sám nemá s reprodukčním chováním vůbec žádné vlastní zkušenosti. Zena vkládá do reprodukce tolik tělesných, duševních a sociálních hodnot, že má ptávo sama rozhodnout o svém mateřství. Nejsem proti propagaci partnerské a reprodukční zodpovědnosti, ani proti úctě k lidskému životu, avšak jednoznačně odmítám snahy zakázat indukované potraty, pokud o ně žena požádá na počátku těhotenství ze svých vnitřních důvodů, nebo z důvodů zdravotních.

Jak se dnes dívá sexuologie na Freuda? Měl recht, nebo to s tím přesexualizováním přehnal?

Sigmund Freud byl psychiatr, který patří ke klasikům moderní sexuologie. Měl obrovský podíl na odtabuizování tématu sexuality v moderní evropské civilizaci. Rozhodně se nezdá, že by sílu sexuální motivace nějak přeháněl. Moderní věda porvrdila některé jeho geniálně intuitivní předpovědi. Tak byla nalezena a definována mozková centra pro sexuální chování. Byly nalezeny a definovány působky, které lidskou sexualitu aktivují. Na druhé straně zůstáváme kritičtí k ně-

kterým spekulacím psychoanalýzy o vývoji lidské sexuality. Nepodařilo se prokázat, že by člověk byl „polymoffně perverzní bytostí" a že by se vyvíjel z „bisexuálního základu". Také některé další koncepty klasika psychoanalýzy neobstojí tak docela před moderními poznatky. Kritizována bývá Freudova koncepce ženské sexuality, zejména pak údajná „závist penisu", kterou prý dívky pociťují ve vztahu k chlapcům. Klasičtí psychoanalytici mají dodnes velké problémy se vztahem k homosexualitě, kterou mají v duchu učení klasika hodnotit jako sexuální perversi.

Jak by mohl vypadat stav společnosti, kdyby její postoj k sexu byl ideálně otevřený a nepředpojatý (například jako v některých kmenových společnostech Tichomoří, viz Trimaranské ostrovy)?

Moderní anthropologie uvádí postupně na pravou míru některé zprávy o sexuálním životě domorodců v Africe, Asii i Oceánii. Nikde nikdy neexistovala společnost, která by vytvořila kwlturní, ekonomické a politické hodnoty, aniž by nějak regulovala sexuální chování svých členů. Tak zvané „přírodní národy" jen někdy pro nás nezvykle tolerují sexuální chování dětí a mladých lidí před vstupem do manželství. Párové vztahy tam ovšem rovněž vznikají, protože k těm je lidský dtuh prostě disponován. I v těchto společnostech znají erotickou fascinaci partnerem, lásku, žárlivost a stud, jen výraz těchto hnutí je pro cizince někdy obtížněji srozumitelný.

Jak by měla vypadat optimální sexuální výchova na školách a jak by ji šlo realizovat?

Pedagogové dnes vědí, jak sexuální výchovu provádět a většinou to také dělají. Naše mládež není ve srovnání se standardem ostatní Evropy nijak zanedbaná a nepoučená. Důraz je třeba klást na otevřené poučení, podané vkusně, racionálně a hlavně včas. Předmětem sexuální výchovy by měly být nejen znalosti, ale také postoje a hodnoty.

Vědí sexuologové o tantře? Co na ni říkají? Doporučují některé postupy, kromě obligátní zmínky o Kdmásutře? Zkoumal někdo indické sexuální praktiky vědecky? Zkoumal někdo tak zvané„kněžky lásky" starých kultur, tedy duchovně-sexuálníprofesionálky?

Orientální náboženství mají mnoho sexuálně motivovaných tituálů a ideologických formulací. Ať jde o tantrické, nebo taoistické koncepty. V posledních desetiletích se o tyto nauky opakovaně zajímali sexuologové. Byla dokonce vyslovena domněnka, že k modetní nácvikové sexuotetapii byli W. Masters a V. Johnsonová inspirováni právě studiem těchto orientálních textů. Filozofie „kněžek lásky" je samozřejmě historickou výpovědí o vztazích mezi muži a ženami. Sotva ji lze přenést do moderní doby. I dnes jsou nejúspěšnějšími kurtizánami ty, kterým se podaří „klienta" udtžet v iluzi citové vazby a jisté partnerské výlučnosti vztahu.

Co říkáte na politickou kariéru Ciccoliny?

Pornohvězda poslankyní Parlamentu být jistě může. V tomto směru jsou demokraticky volené parlamenty vzorkem voličstva. Dovedu si dokonce představit filozofii voliče, který si říká, že je lépe zvolit poslankyní oblíbenou erotickou profesionálku, než neoblíbeného politika. Postmoderní společnost se vyznačuje tím, že je nebývale tolerantní k erotickému konzumu. V masmédiích můžete opakovaně vidět prostitutky a jejich klienty, jak zaujímají stanoviska k různým problémům. Známá pornohvězda českého původu Dolly Buster je mediální hvězdou, a to zdaleka ne jen v naší televizi. Před sto lety to měli lidé poněkud jednodušší, ženy si dělili na „světice" a na „děvky". Ty druhé sice pilně využívali, ale nedávali jim téměř žádný sociální statut. Dnes se zmíněná dichotomie v praxi příliš neuplatňuje. Má to své morální i politické konsekvence, ale to by byla dlouhá diskuse...

Jak na vás zapůsobily rozhovory s Annie Sprinkleovou („Princip Slasti") a Riane Eislerovou („Posvátná rozkoš")?

A. Sprinkleová je zřejmě zkušená sexuální profesionálka, která se rozhodla pozitivních konsekvencí sexuálního vzrušení a orgasmu využít ke svérázné léčitelské aktivitě. Má pravdu v tom, že citové stavy, spojené se sexem, jsou vydatné zdroje kladných emočních hodnot. Orgasmus je opravdu stavem, srovnatelným s účinkem dávky opiátu. Sexuální vztušení a orgasmus tlumí vnímání bolestí i u subhumánních živočichů, ptoč by tomu tak nemělo být u lidí? Na druhé straně znám ženy a muže, pro které se orgasmus stává zdrojem zdravotních problémů. Může vyprovokovat epileptický záchvat, ale i záchvat migrény a různé vegetativní potíže. „Léčit sexem všechno kromě hemeroidů" je krásný eufemismus. Kdyby ta dáma nedělala nic jiného, než že propaguje pozitivní postoj k sexualitě, udělala by pro své bližní dost.

R. Eislerová má zcela jistě pravdu, když hovoří o mužské dominanci a agresivitě. Vztah mužského a ženského pohlaví vnímá však zbytečně konfliktně, feministicky. Vychází z ničím nepodložené spekulace, že na počátku vývoje lidské civilizace existovalo jakési neagresivní a harmonické soužití mužů s ženami. Není to

pravda. Muži byli vždy agresivní, hypersexuální a dominantní. Postavení ženy bylo v primitivních společnostech sotva rovnoprávné. Již proto ne, že žena přinášela v podmínkách přirozené reprodukce obrovskou biologickou a sociální daň své mateřské toli. Jsou-li muži agresivní, pak to není kulturní fenomén, ale fenomén biologický. Bavme se tedy o tom, co s tou jejich agresivitou, hypersexualitou a snahou dominovat svedeme kulturně udělat. Zcela jistě je třeba bojovat proti spojování sexu a agresivity v masmédiích a v umění. Sociální role muže a ženy jakoby ztratily v postmoderní společnosti svou jasnou určenost. Namísto hledání rozporů a konfliktů bychom měli hledat cesty, jak ryto role nově vymezit a hlavně sladit k další spolupráci. Domnívám se, že cesta vede skrze kultivaci partnerských vztahů, ke kterým mají lidé zcela přirozené vlohy a které budou navazovat. Muže a ženy nakonec svede dohromady ona prazákladní energie erotické fascinace a lásky, o které autotka tak hezky pojednává.

Indové, kteří „vidí" auru a čakry, tvrdí, že prostitutky mají „vyšší čakry" (mergetická centra) uzavřené, protože tím chrání svou entitu. Pak ale nejsou schopny skutečného citu. Vědí zapadne vzdělaní sexuologové (a ti naši) o dálněvýchodních teoriích o vzájemné výměně energií při aktu milování, rozdílné polaritě ženského a mužského těla atd.? Znají čínský systém jang-jin? Co na to říkají? Zkoušejí některé poznatky aplikovat?

Vztah prostitutky a zákazníka je o penězích a neosobní kopulaci, nikoliv o citovém vztahu. V tom mají tedy oni Indové nesporně pravdu. Již jsme uvedl, že orientální filozofické a náboženské texty se občas v moderní sexuologii citují. Existují jistě lékaři, kteří pracují i v léčení sexuálních poruch s meditacemi a relaxačními cvičeními, inspirovanými těmito myšlenkami.

Někteří filozofové vidí existenci klitorisu čistějýsiologicky (v okamžiku orgasmu zprostředkovává urychlení dodávky semene k vajíčku), jiní ale tvrdí, že klitoris je, co se týče reprodukce, zbytečný, a jeho stále neobjevená a nedoceněná funkce je spíše extaticko-náboženská. Co si o tom myslíte?

Poštěváček lze poněkud nepřesně označit za jakýsi „ženský penis". V tom smyslu, že je často hlavním erotogenním bodem. Není to univerzální, protože asi třetina žen uvádí, že je více vzrušuje stimulace v hlubších partiích rodidel. V souvislosti s poštěváčkem a močovou trubicí zasluhuje pozornost ještě koncepce tak zvaného „bodu G", „ženské prostaty" a „ženské ejakulace". To vše má samozřejmě souvislost s intenzitou sexuálního vzrušení a prožitku při orgasmu. Nepochybně jsou ženy, které orgasmus vnímají jako malé citové zemětřesení, ale také ženy, které orgasmus v oblasti emoční sotva registrují. Má-li se dosáhnout extatického prožitku, je třeba sexuální emoce zintenzívnit. V tomto ohledu nás mohou ona náboženství inspirovat.

Jak dnes vidí sexuologie některé křestánské mystické „události" ze života světic (Tereza z Bingenu, sv. Luitgarda), které nevypadají výrazně nábožensky, ale připomínají spíše sexuální extázi? Nebo se o tom stále jen šuška mezi odbornou veřejností?

Vím, že některé popisy extatických náboženských prožitků mají mnohé společného s orgasmem. Není to náhoda. Bylo již řečeno, že slast je univerzálním principem a je vyvolávána společným „opioidním" mechanismem v mozku. Proč by se tedy popisy silných pozitivních citů měly zásadně lišit? V posledních letech jsem na toto téma neslyšel žádnou diskuzi odborníků, ale ani žádné „šuškání".

O tom, že sexuální chování velmi úzce souvisí s duševními a etickými postoji a stavy člověka, není sporu. Jak toto spojení vidí současná sexuologie? Existuje sexuální psychoterapie, tedy snaha změnou duševního postoje ovlivnit zpětnovazebně fyziologické stavy a reakce?

Vyšetřování a léčení sexuálních potuch je výsostně psychosomatickou oblastí. Z velké části se jedná o poradenství a psychotetapii. Klasiky behaviorální psychoterapie sexuálních problémů se stala americká dvojice Masters-Johnsonová (u nás kdysi od nich vyšla knížka o sexuálních reakcích). V českém písemnictví se psychoterapii v této oblasti nejvíce věnuje Stanislav Kratochvíl (opakovaně vydaná kniha „Terapie sexuálních potuch"). Nácviková terapie s použitím klasické techniky biofeedbacku byla aplikována jen při pokusech o přecvičování deviantní sexuální orientace. U sexuálních dysfunkcí se pokud je mi známo, o její aplikaci nikdo zatím nepokusil.

Určitá vulgarita, spojená s otázkami erotiky a sexu, jak mezi pubescenty, tak mezi nevzdělanými dělníky, ale také mezi zdravotnickým personálem, negativně zabarvuje jejich osobní sexuální a partnerské vztahy. Zkoumal někdo tyto vlivy? Existuje povědomí či tušení o nutnosti jakési sexuální „psychohygieny"?

Otevřená sexuální výchova má samozřejmě mimo jiné také kultivovat náš „sexuologický slovník" a etické hodnoty. Role vzdělání se zde však často nesprávně přeceňuje. Existuje mnoho nevzdělaných lidí, kteří nemají problémy s morálkou ani psychohygienou. Nám se v posledních průzkumech sexuálního chování lidí nepodařilo doložit, že by existovaly statisticky významné rozdíly v jednotlivých položkách mezi lidmi se základním, středním a vysokoškolským vzděláním. Nemám rovněž žádné důvody se domnívat, že by se praktický sexuální život zdravotnických profesionálů nějak podstatně lišil od ostatního obyvatelstva. Dojem jisté „vulgarity" může být u této skupiny vyvolán spíše menšími zábtanami otevřeně hovořit o fýsiologických funkcích na veřejnosti.

Medicína zkoumala doposud člověka z pohledu negací, nemocí, krizí a potíží. Existují nějaké výzkumy o pozitivní, harmonické, bezproblémové a zdravé sexualitě?

Medicína je vědou o nemocech. Kromě klinické medicíny však existuje i medicína preventivní a zdtavotní osvěta a výchova, které pracují s pozitivními hodnotami a snaží se kultivovat a zlepšovat lidské zdraví. Pozitivní přínos harmonické sexuality pro muže a ženy je mimo diskusi. Zkoumat tento přínos vědecky je však nesnadné. Znám několik prací, které se zabývaly například tak zvaným „fungujícím manželstvím" také z hlediska sexuálního života. Pokud si vzpomínám, tak nejpřekvapivější nález ze studia těchto dvojic byl, že výskyt různých sexuálních problémů tam byl poměrně vysoký, a to na straně mužů i žen. Můj pocit tedy je, že „fungující" manželský či partnerský vztah je mnohem více o toleranci a přizpůsobivosti, než o touze po erotických extatických prožitcích. Obávám se současně, že vztah vzájemné důvěry, opravdové intimity a schopnosti vyhovět si navzájem, nelze lidi naučit žádnou sexuální výchovou. Jde o interpersonální a citové dovednosti, které se lidé učí v ranném dětství. Dospělého člověka můžeme po této stránce stěží něčemu naučit. Můžeme se však každopádně pokoušet jeho partnerský život kultivovat a učinit sociálně snesitelným.

Za Manu se ptal V. M.

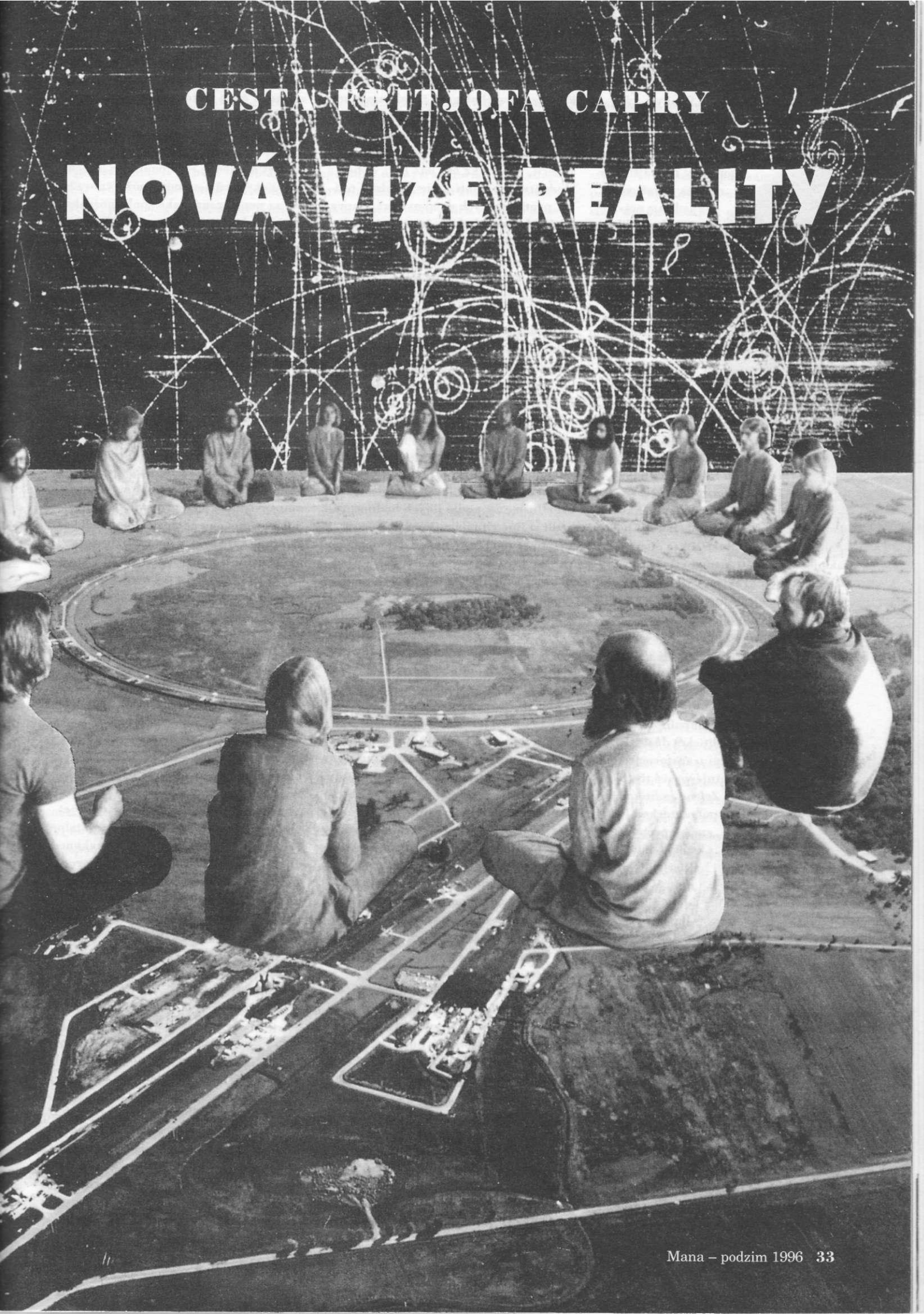
CESTA FRITJOFA CAPRY
NOVÁ VIZE REALITY

Své heretiky měla a má i moderní věda. Jedním z nich je doktor Fritjof Capra, který svou fúzí moderní fyziky a východního mysticismu rozbouřil vody intelektuálního světa. Jeho kniha *Tao fyziky,* vydaná poprvé v roce 1975, je dodnes považována za jednu z nejvlivnějších publikací, které se v prostředí New age objevily. V roh interpreta filosofie dnešní fyziky Capra dosud nenašel sobě rovného. „Hereze" teoretického fyzika Fritjofa Capry nespočívá jen v odvážných hypotézách, ale i v jeho postojích, kterými se snaží prorazit bariéry myšlenkové i sociální konformity; boří mnohé nepohnutelné mýty, kterými se opevnil akademický svět. V tomto směru se dalším zásadním krokem na jeho cestě stalo dílo *Bod obratu.* Capra se zde věnuje vlastně jedinému hlavnímu tématu: zásadní světonázorové proměně, k níž dochází ve vědě i ve společnosti; sleduje rozvoj nové vize reality a společenské důsledky kulturní proměny, kterou označuje „paradigm shift" (paradigmatický posun). Konkrétní politické (respektive ekopolitické) důsledky té-;o kulturní transformace pak diskutuje ve své třetí knize *Zelená politika,* jejíž spoluautorkou byla známá propagátorka ekofeminismu Charlene Spretnak. V poslední době Capra spolupracoval s dalším „heretikem", páterem Davidem Steindl-Rastem, na přípravě knihy *Patříme k vesmíru,* ve které se snaží odkrýt paralely mezi moderní fyzikou a mystickými tradicemi Západu.

Caprova cesta osobní proměny začala, jak sám říká, „pod vlivem magických 60. let". Tuto éru, která měla na Caprův světonázor nejrozhodnější vliv, ovládla expanze vědomí postupující dvěma hlavními směry. Jeden znamenal objevování duchovní spřízněnosti s mystickými tradicemi Východu - směrem k expanzi vědomí ve smyslu prožitků, které psychologové začali nazývat transpersonálními. Druhý znamenal rozšiřující se společenské uvědomění, provázené radikálním zpochybněním autorit. Americká 60. léta byla dobou studentských hnutí, boje za lidská práva, protiválečných demonstrací. Capra říká: „Je nepochybné, že moje první dvě knihy mají své kořeny v této magické dekádě. Oba hlavní proudy 60. let měly na můj život i mou další práci sdný vliv." A dodává: „Když se zpětně ohlížím na 50. léta, která byla dobou mého dospívání, nejlépe by je snad charakterizoval titul fdmu Jamese Deana, *Rebel bez příčiny.* Tenkrát sice existoval generační zlom, generace Jamese Deana však ve skutečnosti s generací předchozí sdílela týž světonázor: stejnou víru v technologii, v pokrok a vzdělávací systém. Nic z toho se ještě nezpochybňovalo. Teprve v 60. letech jsme vyslovili své pochybnosti o společnosti, začali jsme žít podle jiných hodnot, zavedli si jiné rituály a jiný životní styl. Přesto se nám ještě nepodařilo formulovat své kritické postoje stručně a pregnantně; nepodařilo se nám rozvinout nějaký soudržný alternativní ideový a hodnotový systém. Naše kritika byla založena spíše na intuici, na pocitech."

Teprve tlak 70. let znamenal pro Capru a jemu podobné myšlenkovou konsolidaci. Kouzlo 60. let vyprchalo a původní rozjařenost a nadšení uvolnily cestu systematickému třídění názorů a jejich integraci. V této době nastupují dvě nová politická hnutí, která se stávají představiteli kritických postojů, ekologické a ženské. Objevují se také první zárodky duchovního hnutí New age. Fritjof Capra je aktivním účastníkem těchto kulturních proměn. Jestliže 70. léta patřila teoretickému vymezování ekologického hnutí i New age, 80. léta se stala dekádou jejich ztvárňování - stala se desetiletím zelené politiky a duchovní transformace.

Fritjof Capra nabyl přesvědčení, že všude ve světě dochází v myslích lidí ke kulturní transformaci. Podstatou této proměny je fundamentální posun v tom, jak nazíráme svůj vztah k Zemi a životnímu prostředí. Součástí této civilizační proměny je vzrůstající ekologické uvědomění. Právě v tomto paradigmatickém posunu - v novém modelu lidského vědomí i chování - spatřuje Capra možnost řešení problémů, kterými je naše planeta zaplavena. Capra je přesvědčen, že to, co jsme dosud na této planetě dělali, přestalo fungovat - staré paradigma, starý model našeho vědomí i chování se stal pro planetu nepřátelským. Naše přírodní prostředí již nelze chápat jako mechanický, z mnoha částí sestavený systém, který máme právo expolatovat; stejně tak nelze život považovat za nesmiřitelný boj 0 existenci; materiální pokrok, kterého má být dosaženo ekonomickým a technologickým růstem není možno považovat za neomezený; také společnost, kde vše „ženské" je podřízeno „mužskému" nelze považovat za „přirozenou". Všechny tyto předpoklady potřebují, podle Capry, radikální revizi.

Capra sám se rozhodl při Elmwoodském institutu založit tzv. „Skleník nových ekologických vizí". Je ostatně přesvědčen, že nový model vědomí a chování (nové paradigma pro nejbližší budoucnost) se již objevil. Dal by se nazvat „ekologickým světonázorem". Podle Capry je však nutno termín „ekologický" chápat v daleko hlubším a širším smyslu než je obvykle zvykem. Ekologické uvědomění chápe jednotu všeho živého, vzájemnou a mnohotvárnou závislost všech projevů života. Součástí nového ekologického modelu života je i respekt a úcta k přirozenému prostředí a přírodě světa, překračující jednoduchý starý model tzv. užitkovosti, funkčnosti a prospěšnosti, který ze světa kolem nás dělá pouhý objekt vykořisťování. Nové paradigma připouští, že existují i síly a cykly, které přesahují rozsah našich mechanických detekčních zařízení, našich senzorů i číselných stupnic; umožňuje nám věřit v existenci oblastí rozsáhlejších než je doména, kterou jsme dosud nazývali „vědeckou". Staré instituce 1koncepce přestávají být životaschopné. Capra je přesvědčen, že kultura „starého paradigmatu", která stále ještě dominuje dnešku, musí nevyhnutelně ochabovat a rozkládat se až se nakonec úplně rozpadne. Kulturní síly, reprezentující novou vizi reality - ekologická a duchovní hnutí, feministická hnutí, hnutí alternativní kultury a životního stylu, hnutí za přírodní léčbu atd. — budou pokračovat ve svém vývoji a mohly by postupně převzít v kultuře společnosti vůdčí roli.

ON THEROAD

Caprova osobní evoluce je příběhem inspirativních setkání a přátelství s mnoha pozoruhodnými lidmi, kteří na něho buď měli zásadní vliv, nebo svými idejemi podpořili jeho výzkum. Světoznámý fyzik Werner Heisenberg pomohl Caprovi vysvětlit a popsat osobní zkušenost zásadní proměny idejí a koncepcí ve fyzice; další významný fyzik Geoffrey Chew naučil Capru,

že není možné přijímat cokoli jako neměnné a dogmatické — vše je v pohybu; J. Krišnamurti a Alan Watts ukázali Caprovi, jak lze transcendovat myšlení a přitom nadále pokračovat ve vědecké práci; biolog a psycholog Gregory Bateson pomohl rozšířit Caprův světonázor tím, že jeho středobodem učinil samotný život; psychologové Stanislav Grof a R. D. Laing dodali Caprovi odvahu, aby prozkoumal celé spektrum lidského vědomí; ekologičtí „proroci" E. F. Schumacher a Házel Hendersonová se s Caprou podělili o ekologické vize budoucnosti. Ti všichni Caprovi pomáhali pochopit, co termín „paradigmatický posun" znamená.

Svá studentská léta Capra strávil ve Vídni, kde odmaturoval a v roce 1966 dokončil svá universitní studia. S čerstvým doktorátem v kapse odjel do Paříže, kde se další dva roky věnoval výzkumům v oblasti teoretické fyziky. V září roku 1968 se se svou francouzskou ženou Jacqueline přesunul do Kalifornie na universitu v Santa Cruz. Capra vzpomíná, jak je hned po příjezdu absorbovalo zdejší hnutí hippies: „I když jsem pokračoval ve svých studiích na univerzitě v Santa Cruz, vrhl jsem se takřka po hlavě do proudu kontrakultury. Vedl jsem takřka schizofrenní „dvojí život" vědeckého pracovníka a zároveň hipíka, což se brzy ukázalo nejen jako absurdní, ale celkově neúnosné. Jen málo lidí, kteří mne při toulkách se spacákem vzali kus cesty autem, věřilo, že jsem právě překročil třicítku - věk, ve kterém už není radno člověku důvěřovat. V letech 69 — 70 jsem měl možnost užít si všechny aspekty tehdejší kontrakultury - velké rockové festivaly, psychedelické zážitky, novou svobodu sexu, život v komuně, spousty dní „on the road". Tehdejší jízdy byly skutečně „easy", stačilo zvednout palec a už jste se vezli. Jakmile jste se usaddi v autě, hned vám strčdi do úst „trávu", zeptali se na vaše astrologické znamení a pak se poslouchal Grateful Dead nebo se diskutovalo o I-Tingu nebo Hermanu Hessem."

K prvnímu kontaktu fyzika Capry s východním mysticismem a orientální filosofií došlo v Paříži, když mu bratr Bernt půjčil antologii beatnické literatury. Ta jej uvedla do světa Jacka Kerouaca, Ferlinghettiho, Ginsberga, Gary Snydera a Alana Wattse. Právě díky posledně jmenovanému se Capra dozvěděl víc o zenovém buddhismu. Když se později ocitl v Kalifornii, brzy zjistil, že právě Alan Watts je jedním z hrdinů zdejší kontrakultury a jeho knihy spolu s dfly Carlose Castanedy, J. Krišnamurtiho a Hermanna Hesseho zde patřily k základní četbě. „Ačkoli Alan Watts nebyl tak velký učenec jako D. T. Suzuki, měl jedinečný dar popsat a vysvětlit východní učení západním jazykem — lehce, hravě, s elegancí a přesto tak jasně. Watts dokázal formu východních učení transformovat a adaptovat na náš kulturní kontext, aniž by jakkoli překroutil jejich význam a smysl. Znal jsem jeho texty tak dobře, že jsem vlastně jeho techniku, jak formulovat východní učení, podvědomě absorboval a o mnoho let později ji používal při vlastním psaní," říká Capra.

Capra se s Wattsem osobně seznámil v roce 1969, kdy tento hippie-filosof uspořádal na universitě v Santa Cruz jednu ze svých pověstných přednášek. Capra byl jako „nejujetější" mezi profesory požádán, aby dělal Wattsovi společnost. I když Capra později Kalifornii vyměnil za Londýn, zůstali spolu i nadále v kontaktu. Když pak napsal svůj první článek o paralelách mezi moderní fyzikou a východním mysticismem *Tanec Sivy,* první kopii textu dostal právě Watts. Watts mu odpověděl, že tuto oblast výzkumu považuje za jednu z nejdůležitějších a doporučil mu další vhodnou buddhistickou literaturu.

KVANTOVÉ KOANY

Tak se také Capra dostal ke studiu *koanů,* těchto zdánlivě nesmyslných hádanek, které zenoví mistři vyvinuli jako systém neverbálních instrukcí. Koany totiž není možno rozluštit logickým přemýšlením - jsou naopak navrženy tak, aby myšlenkový proces zastavily a připravily tak studenty zenu na mimoverbální prožívání skutečnosti. Jakmile je řešení koanu nalezeno, ukazuje se jako hluboce smysluplné konstatování kýženého stavu vědomí, který pomohl probudit právě paradox koanu. Pro Capru, který dlouhá léta strávil studiem jiného typu paradoxů - těch, které jsou nedílnou součástí teoretické fyziky - znělo všechno tohle velmi známě. Uvědomil si, že způsob, jakým fyzikové již ve dvacátých letech prožívali paradoxy kvantové fyziky, se velmi podobal úsilí pochopit zenový „koan"; fyzikové museli pochopit paradox situace, kdy se sama zkoumaná příroda stává učitelkou zkoumajících. I zde se řešení hádanek moderních fyziků skrývalo v paradoxech, které nebylo možno rozluštit logickým uvažováním. Byly srozumitelné, až když jste přistoupili na nový způsob uvažování a osvojili si vědomí kvantové reality. Stejně jako mistři zenu ani příroda nepodává svým studentům výklad, jenom hádanky. Capra si musel připomenout jednu pasáž z Heisenbergovy knihy, kde fyzik píše: „Stále vzpomínám na diskuse s Niels Bohrem, které jsme vedli dlouho do noci a které končily naprostým zoufalstvím. Když jsem se pak sám šel projít parkem, opakoval jsem si v duchu stále dokola: Cožpak příroda může být tak absurdní, jak se nám jeví při našich experimentech?"

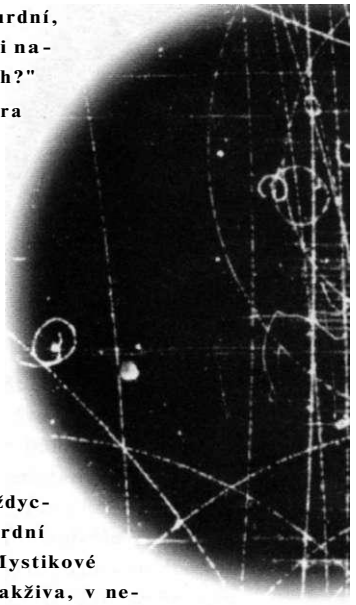

Později si Capra jasně uvědomil, jak je možné, že kvantoví fyzikové i východní mystici čelí podobným problémům a prochází podobnými zážitky: kdykoli se totiž esenciální přirozenost věcí analyzuje intelektem, výsledek se vždycky musí zdát absurdní nebo paradoxní. Mystikové tomu rozuměli odjakživa, v nedávné době se však z téhož stal vědecký problém. Celá staletí patřily vědou studované jevy do každodenního prostředí, ve kterém vědec žil, tedy do oblasti smyslové zkušenosti. Ve 20. století však fyzikové pronikli daleko do hlubin submikroskopického světa, do oblastí přírody, které jsou velice vzdálené našemu makroskopickému prostředí. Naše poznání hmoty na této úrovni již není ani nemůže být vyvozováno z naší přímé smyslové zkušenosti, náš všední jazyk už pro popis takového fenoménu není použitelný. Tak jako mystikové, i dnešní atomoví fyzici mají co dělat se zkušeností reality, jež je mimo-smyslová; i oni musí čelit paradoxům a absurditám takoveto zkušenosti. V tom jsou si modely i představy moderní fyziky a východní filosofie velmi podobné. Fyzik John Wheeler Caprovi po přečtení *Tao fyziky* napsal: „Člověk má pocit, že myslitelé východu museli všechno vědět. Kdybychom jejich odpovědi dokázali přeložit do našeho moderního jazyka, dostali bychom odpovědi na

naše otázky." Odpověď, která Caprovi udělala radost největší přišla od Wernera Heisenberga: „Byl jsem vždycky fascinován vztahem mezi dávným učení Východu a filosofickými důsledky moderní kvantové teorie."

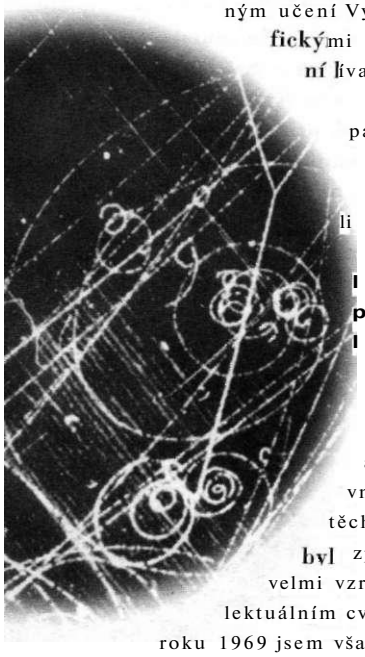

Caprův objev paralel mezi zenovými koany a paradoxy kvantové fyziky (které později nazval ***kvantovými koany)*** podpořil jeho zájem o východní myšlení a zostřil jeho vnímání. „Objev těchto podobností byl zprvu především velmi vzrušujícím intelektuálním cvičením. V létě roku 1969 jsem však měl silný zážitek, který mě donutil brát paralely mezi fyzikou a mysticismem mnohem vážněji ***(viz vize na konci tohoto čísla Many).*** Téměř tři roky pak Capra systematicky studoval hinduismus, buddhismus a taoismus a všímal si všemožných souvislostí mezi mystickou tradicí a základními koncepcemi moderní fyziky. Již během 60. let si vyzkoušel mnohé meditační techniky, ale nyní, když měl možnost studovat východní nauky podrobněji, začal Capru přitahovat především taoismus. Nabízel totiž nejhlubší a nejkrásnější vyjádření toho, co bylo možno nazvat ekologickou moudrostí. Taoismus spojoval poznání základní pra-jednoty všech jevů se zakotveností jedince i společenství uprostřed cyklických přírodních procesů. Aby čínští mudrcové našli „Tao a jeho přirozenost", upřeli svou pozornost plně na výzkum a pozorování přírody - na pohyb v přírodním řádu. Taoistům se tak podařilo objevit přístup, který byl v podstatě vědecký; pouze hluboká skepse vůči rozumově analytickým metodám jim zabránila vybudovat i vhodné vědecké teorie. „Hluboká ekologická moudrost, empirický přístup a zvláštní příchuť, která je pro taoismus typická a kterou bych snad mohl popsat jako „tichou extázi" - to vše bylo tak fascinující, že taoismus se pro mne stal přirozeným způsobem cestou hodnou následování," říká Capra. Výrazný vliv na něho měl i Carlos Castaneda, jehož knihy nabízely další možný přístup k duchovnímu učení. Capra si uvědomil, že tradiční indiánské učení, jak je vyjadřoval don Juan, má velmi blízko k taoismu legendárních čínských mudrců Lao'c či Cuang'c. Pro obě tradice je ústřední ideou zakotvení v přirozeném proudu věcí a umění jednat v souladu s ním. Tam, kde se taoistický mudrc nechá unášet proudem Tao, má indiánský „muž poznání" potřebu být lehký a pohyblivý (doslova „plynulý"), aby mohl „vidět" přirozenou podstatu věcí. Také buddhismus měl na Caprovu osobní proměnu zásadní vliv. Zapůsobil na něho především důraz na soucit, který zde, i při snaze dosáhnout poznání a vysvobození, hrál ústřední roli. Podle buddhistů nemůže moudrost existovat bez soucitu. Pro Capru to znamenalo, že věda, jestliže jí chybí hlubší společenské angažmá, nemá hodnotu.

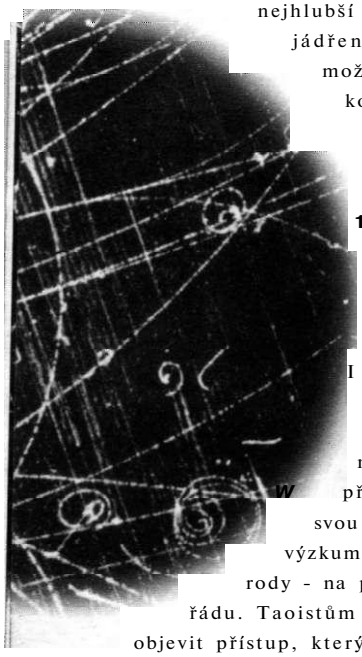

BOD OBRATU

Během 60. a 70. let se Capra osobně účastnil výzkumu nejrůznějších rovin lidského vnímání v kontextu duchovních tradic Východu. Od Alana Wattse se naučil, že tyto tradice, zvláště pak buddhismus, je možno nazírat jako východní ekvivalent západní psychoterapie. Kromě toho, že znal pár Freudových či Jungových esejů, mu tehdy bylo pole západní psychologie, psychiatrie či psychoterapie spíše cizí, neznámé. Něco víc se o problematice psychotických stavů dozvěděl při mnoha tehdy obvyklých diskusích týkajících se účinků psychedelických drog.

„Je to možná paradoxní, ale právě psychologové a psychiatři, i přes mou neznalost jejich pole, se stali nejvděčnějším a nejnadšenějším publikem, se kterým jsem se během nadcházejících přednáškových turné, provázejících vydání ***Tao fyziky,*** setkal," vzpomíná. Právě s nimi se Capra čím dál víc dostával do diskusí, jejichž témata dalece přesahovala rámec fyziky i východní filosofie. Řeč se často stáčela k podivuhodnému dílu C G . Junga. Caprovy znalosti psychologie se s postupem let začaly skutečně prohlubovat. Tyto diskuse však byly jenom předehrou k hluboké intelektuální výměně se třemi psychology opravdu mimořádného významu - Gregory Batesonem, R. D. Laingem a Stanislavem Grofem. Capra přiznává, že právě oni byli skutečnou výzvou pro jeho uvažování a donutili jeho mysl dojít až na samu mez možností. Právě jim Capra vděčí za své porozumění mnohotvárným oblastem lidského vědomí. Se všemi těmito významnými, nápaditými, ale také dramaticky odlišnými osobnostmi, které hluboce ovlivnily jeho koncepce i vlastní uvědomění, Capra pochopitelně konzultoval svou práci.

V knize ***Bod obratu*** se Capra pokusil načrtnout obrysy nového rámce (paradigmatu), který by mohl posloužit jako báze pro biologii, psychologii, péči o zdraví, ekonomii i další studijní oblasti. Snažil se kvantovou fyziku prezentovat jako model pro novou medicínu, novou psychologii, novou sociální vědu atd. Později, již trochu skromněji, nepředstavuje novou fyziku jako model pro ostatní vědy, ale spíše jako důležitý inspirativní příklad pro mnohem obecnější rámec systémové teorie.

Posun od „uvažování fyzika" k systémovému uvažování - probíhal u Capry postupně, jako důsledek mnoha vlivů, které změnily jeho perspektivu. Více než kdo jiný měl na změnu jeho myšlení vliv psycholog Gregory Bateson, který o Caprovi jednou žertem prohlásil: „Ano, Capra, to je ten blázen, který si myslí, že jsme všichni elektrony." Bateson — intelektuální obr, autor takřka kultovní knihy ***Kroky k ekologii mysli*** - bude, podle Caprova soudu, budoucími historiky bezpochyby považován za jednoho z nejvlivnějších myslitelů naší doby. Hlavním cílem, který si Bateson vytkl, bylo objevení principů organizace ve všech jevech, které zkoumal, jinými slovy odhalení „modelu, který vše spojuje". Bateson se v knize ***Duše a příroda,*** jejíž rukopis dal Caprovi k posouzení, ptá: „Jaký model spojuje kraba s humrem, orchidej s petrklíčem, a všechny čtyři se mnou? A mne s vámi?"

Bateson byl výborným psychologem, ale sám se považoval především za biologa. Všechny další oblasti, kterými se zabýval — antropologii, epistemologii, psychiatrii a další - považoval za odvětví biologie. Oblastí jeho studií byl svět „živých věcí", jak říkal a jeho cílem bylo odhalit organizační principy v tomto živoucím světě. To ovšem neznamenalo, že by byl materialistou. Jeho světonázor byl naopak hluboce duchovní. Bateson byl naplněn tím typem spirituality, která tvoří esenci všeho ekologického uvědomění. Bateson nerad hovořil o logice - ta podle něho k popisu, ani k vyjádření živé a žité skutečnosti nestačila. Jedním z hlav-

nich cílů jeho epistemologických studií bylo ukázat, že logika je pro popis biologických modelů naprosto nevhodná. Bateson ji považoval za elegantní způsob, jak lze popsat lineární systémy příčin a následků, když se však kauzální sekvence proměnily v sekvence cirkulární, což se děje v živoucím světě, jejich popisem v termínech logiky lze dospět pouze k paradoxům.

Za jediný vhodný způsob jeho popisu považoval metaforu. Bateson považoval příběhy, paraboly a metafory za podstatné a nenahraditelné pro vyjádření lidského myšlení, lidské duše. Ačkoli byl velmi abstraktním myslitelem, nikdy se své myšlenky nesnažil vyjadřovat čistě abstraktním způsobem. Vždycky hledal způsob, jak je co nejkonkrétněji vyjádřit nějakým příběhem. Důležitost příběhů v Batesonově myšlení těsně souvisela s důležitostí, kterou přikládal vzájemným souvztažnostem. Vztahy, to bylo to, o čem Bateson neustále hovořil a co se snažil vykládat. Ostatně, ústředním aspektem vynořujícího se nového paradigmatu je právě posun od objektů ke vztahům. Vztahy (souvztažnosti) jsou podle Batesona podstatou živoucího světa, a příběhy jsou, jak by řekl Bateson, královskou cestou ke studiu vztahů.

I styl Batesonovy komunikace byl velmi zábavný. Ke každému subjektu přistupoval ze všech možných úhlů a spřádal nejrůznější variace na dané téma. Uprostřed svých přednášek žertoval, dělal vtipy, přeskakoval od popisu rostliny k formě balijského tance, hře delfínů, rozdílu mezi egyptským a židovsko-křesťanským náboženstvím, k dialogu se schizofrenikem atd. Matrice jeho sbírky příběhů byla precizním modelem vzájemných vztahů. „Svět je tím krásnější, čím je komplikovanější," říkával Bateson. Jednou z ústředních Batesonových idejí bylo, že struktura přírody a struktura mysli jsou odrazem jedna druhé - že mysl a příroda tvoří nezbytnou jednotu.

Setkání s R. D. Laingem a G. Batesonem v Caprovi probudilo zájem poznat západní psychologii blíž. Mnoho lidí jej upozorňovalo, že by se měl setkat i se Stanislavem Grofem, důležitou postavou Transpersonálního hnutí. Grof se tak jako Capra snažil o propojení vědeckého myšlení a spirituality. Capra, který se řídil taktikou „wu-wei", jež znamená vyčkávat na tu pravou chvíli a zbytečně nepředbíhat událostem, se Grofovi nechtěl vnucovat. O to větší byla jeho radost, když v únoru 1977 dostal pozvání, aby se zúčastnil malého setkání na Grofovu počest v San Francisku. Capra vzpomíná: „Když jsem se s Grofem konečně setkal, byl jsem velmi překvapen. Očekával jsem, že se setkám s kalifornským psychologem, ale když jsem si s ním potřásl rukou, zjistilo se - a velice mne to dojalo -, že doktor Grof je nejenom Evropanem jako já, ale pocházel i z podobného kulturního zázemí. Grof totiž pocházel z Prahy a já z Vídně. A tak jsem měl z našeho setkání pocit, jakoby se sešli dva vzdálení bratranci, což mezi námi vytvořilo zvláštní pouto, z něhož se později muselo vyvinout těsné přátelství."

TRANSPERSONÁLNÍ

Capra během 60. let pročetl několik knih o LSD a dalších psychedelických látkách a hluboce jej zasáhly především ***Dveře vnímání*** od Aldouse Huxleyho (k vydání připravuje nakladatelství Mata) a ***Radostná kosmologie*** od Alana Wattse (právě vychází u nakladatelství Volvox Globator — pozn. red.) Ostatně i Capra určitou dobu experimentoval s těmito látkami rozpínajícími mysl. Grofovy klinické zkušenosti s psychoterapeutickým a psychologickým využitím LSD však dalece přesahovaly zkušenost, jakou mohl udělat jedinec. Grof během dvaceti let svých výzkumů vedl osobně tisíce LSD-sezení a měl přístup k více než dvěma tisícům záznamům z podobných sezení, pořádaných jeho kolegy, jak v Československu (kde žil a pracoval do roku 67), tak ve Spojených státech. Výsledkem jeho zkoumání byla nová psychologická kartografie, kterou publikoval ve své první knize ***Oblasti lidského nevědomí.*** Když Capra poznal neuvěřitelnou šíři a hloubku Grofových výzkumů, nemohl se přirozeně ubránit, aby mu nepoložil otázku, která fascinovala celou jeho generaci: „Co je to LSD? Jak vlastně působí na mysl a tělo člověka?"

Stanislav Grof Caprovi odpověděl: „Poté, co jsem zanalyzoval 3 tisíce záznamů z různých LSD-sezení, nenalezl jsem jediný symptom, který by bylo možno považovat za zcela závazný a neměnný komponent zážitku s LSD. S velkým vzrušením jsem pochopil, že bych raději než neustále studovat „speciální efekty" psychoaktivních látek v mozku měl LSD používat jako velmi schopný nástroj umožňující výzkum lidské mysli. Unikátní potenciál LSD a dalších psychedelik spočívá i v tom, že předestírají vědeckému zkoumání jinak neviditelné procesy a jevy. Nezdálo se mi nijak přehnané jejich význam pro psychiatrii a psychologii srovnávat s významem mikroskopu pro medicínu nebo teleskopu pro astronomii." Grof pochopil, že většinu zmatků současné psychologie způsobil fakt, že jednotliví vědci věnovali svou pozornost vždy jedné určité rovině nevědomí a pak se své objevy snažili zobecnit na lidské myšlení v jeho celku. Každý takový systém sice dost dobře dokáže reprezentovat tu rovinu nevědomí, kterou se snaží popsat, nikoli však celek. Grof byl přesvědčen, že dnes potřebujeme jakousi „sjednocující psychologii" - psychologii schopnou integrovat různé jednotlivé systémy v kolekci map, pokrývajících celou škálu lidského vědomí.

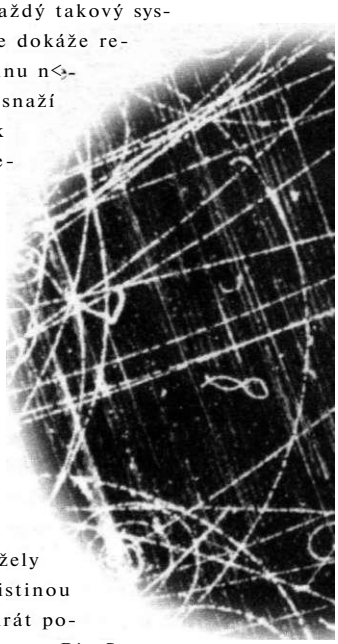

Capra byl manžely Stanislavem a Christinou Grofovými několikrát pozván do jejich domu na Big Sur, v místě nepříliš vzdáleném od Esalenu, které Capra považoval za jedno z nejkrásnějších na světě. Zde oba vědci, nekonvenční fyzik a nonkonformní psychiatr, pokračovali ve svých dlouhých debatách. Grof naznačil Caprovi, jak důležitými se mu zdají poznatky uveřejněné v ***Tao fyziky*** a snažil se upřesnit podobnosti mezi vnímáním skutečnosti při psychedelickém zážitku a vnímáním skutečnosti, vycházejícím z moderní fyziky. Capra vzpomíná: „Grof tehdy potvrdil mé podezření, že freudovská psychoanalýza, jako většina vědeckých teorií 19. a počátku 20. století, byla modelována na bázi newtonovské fyziky, na základě mechanistického způsobu myšlení. Grof si všiml, že čtyři základní perspektivy, z nichž psychoanalytici tradičně vycházeli a na jejichž základě analyzovali duševní život — perspektivy topografické, dynamické, ekonomické a genetické - vlastně korespondují se čtyřmi základními koncepcemi, které formují základnu newtonovské mechaniky."

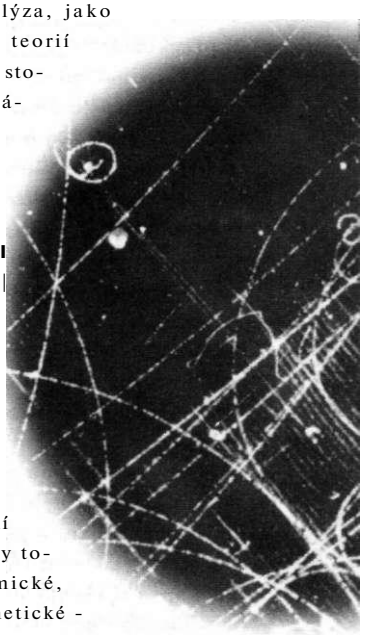

Když se Capra ptal, jestli má psychedelická zkušenost vliv na hlubší světonázorové změny, Grof vysvětloval:

„Myslím, že nikoli. Skutečně zásadní fundamentální změny v naší psychice začínají na prenatální úrovni. Jedním z nejpřekvapivějších aspektů této domény je blízká souvislost mezi prožitkem narození a prožitkem umírání. Setkání s utrpením a namanou provázející zrození člověka, a také zničení všech předchozích informačních kódů, jsou natolik blízké zkušenosti umírání, že je možné celý tento proces považovat za spojitou zkušenost smrti a znovuzrození. Prenatální rovina je rovinou zrození i smrti zároveň. Je to doména existenciálních prožitků, které mají moc vtisknout svůj klíčový vliv do myšlenkového a citového života osoby a mají dopad na její světonázor.[64]

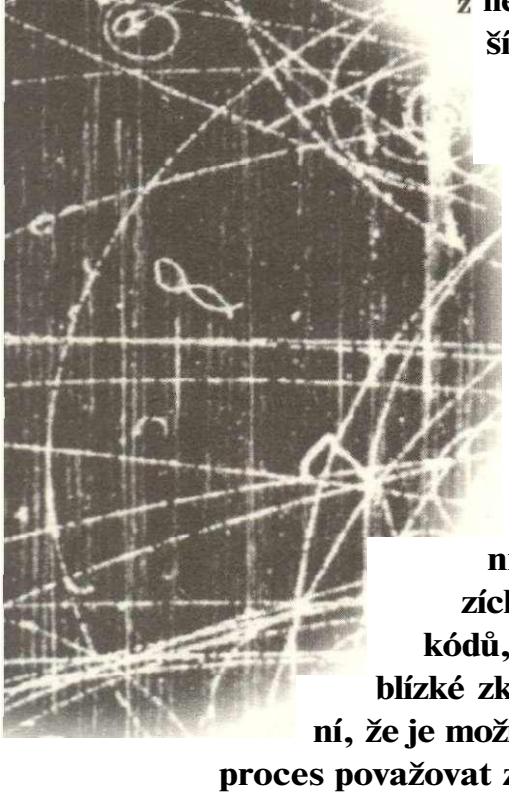

„Jakmile jsou lidé na zkušenostní rovině konfrontováni se smrtí a nestálostí všeho kolem — a to se někdy děje při psychedelickém zážitku — začínají všechny své dosavadní životní strategie vidět jako klamné a neadekvátní. Totalitu svého vnímání následně spatřují jako druh prazákladní iluze. Experimentální setkání se smrtí často navodí skutečnou existenciální krizi, která lidi nutí přezkoumat význam a smysl jejich životů i hodnot, pro které žijí. Světské ambice, vášně a touhy, boj o společenské postavení, boj o moc nebo materiální bohatství — to vše nazíráno na pozadí potencionálně blízké, hrozící smrti, má tendenci ustoupit do pozadí a ztrácí na své zdánlivé ceně. Důsledkem poznání procesu umírání a znovuzrození ný proces smrti a znovuzrození vždycky představuje otevření duchovnosti. Lidé, kteří touto zkušeností prochází, jsou si vědomi, že duchovní rozměr existence je nesmírně důležitý. Mění se tím i jejich představa fyzického vesmíru. Tito lidé ztrácí pocit vlastní oddělenosti; přestávají uvažovat o pevné hmotě a začínají uvažovat o energetických strukturách.[66] Díky této poznámce se vlastně dostali na jeden z mostů mezi výzkumy vědomí člověka a moderní fyzikou. Capra stočil řeč na otázku změn vnímání prostoru a času během psychedelického zážitku. Zajímalo jej, nakolik tyto prožitky dokáží přiblížit nové pojetí časoprostoru, které se v moderní fyzice tak radikálně změnilo.

„Pokud hovoříme o rovině transpersonální, představa obvyklého trojrozměrného prostoru i lineárního času je naprosto rozbita. Lidé díky této zkušenosti dochází k přímému poznání, že je lze za určitých okolností mnoha způsoby překročit. Jinými slovy, tito lidé získávají zkušenost, že existují alternativy nejen ke konceptuálnímu pojetí světa, ale i k aktuálnímu prožívání světa. Při psychedelických sezeních můžete mít zážitek jakéhokoli počtu různých prostorů. Můžete sedět tady v Big Sur a zároveň se v tom objeví průnik prostoru vašeho pokoje v Berkeley, nebo průnik vašeho dětství nebo průnik prostoru, který patří kamsi do dávné lidské historie. Můžete prožívat jakýkoli počet transformací; můžete současně prožívat existenci v několika různých prostředích. Podobně můžete prožívat různé formy času — čas cirkulující, čas běžící pozpátku, časové „tunely[44] — a díky tomu si můžete uvědomit, že existují alternativy k příčinnému (kauzálnímu) pohledu na věci a dění kolem vás.[44]

I v tomto případě Capra viděl nesmírné množství paralel s tím, jak svět vnímá moderní, především kvantová fyzika. Další otázka se týkala ústředního problému všech duchovních učení a tradic — povahy samotného vědomí a jeho vztahu ke hmotě. Grof vysvětloval: „Při psychedelických sezeních se

bě vln.
duální
že vlna
roveň
zde ne
by byla
rozpra
tyto ka
duální
klesnou
chavé
Dalším
ho myš
na ska
sobě m
trvat d
ší vlna
stala,
se tahl
viduáln
víc, ne
se vrát

Ca
Grof ří
spojito
Ze sku
tivním
života,
jeho m
ho změ
popisu
(které
se mu
doměn
měním
eno vn
domí,
s vesmí
ekologi
rému t
pra dos
lika ces
holetým
kým vý
mem, o
přímou
šeností
diem vy
chodní
nábože
i vlastn
tující),

EMAHÓ (vlastním jménem Donald Mantoya, 48 let) se narodil jako třetí syn indiánské rodiny kmene Teewa, poblíž Mexika. V polovině dubna 1996 naplnil stále nezrestituovaný a tím pádem stále zdevastovanější velký sál Slovanského domu v Praze čistokrevným indiánským rituálem (a spoustou rytmů, laskavosti, doteků a sil, o kterých toho moc nevíme, ale když fungují, jsme moc rádi).

RITUÁL OHNĚ a lidskosti

Jaké jste měl dětství? Co se stalo, Že dnes jezdíte po světě s přednáškami a rituálem „ohňového tance" pomáháte lidem zjistit, kdo jsou?

Emahó: Měl jsem šťastné dětství. Občas jsem samozřejmě zlobil, ale užili jsme si spoustu srandy. Mám tři sestry a čtyři bratry. Dospívání už bylo těžší, tolik děti kolem, a tak jsem už od svých desíti let pomáhal v otcově restauraci. Deset let jsem umýval podlahy a záchody. Bavilo mě to. Takže jsem věděl, že až vyrostu, budu mít taky restauraci, ožením se, budu mít děd a tak podobně: věděl jsem, co budu dělat po zbytek svého života. Už v jedenadvaceti jsem měl své auto. Byl jsem běžný Američan - měl jsem své realistické cíle a postupně jsem se je chystal usku tečnit. Žádný problém. Jednou jsem takhle nHpnlwlnp jpl anfppi p'*f* J??ª^ nH"hflj slunce nízko nad obzorem. A v jedné takové podivné zatáčce v Albuquerque, vždycky mi připadala podivná, se přede mnou zjevila vize. Zdálo se docela normální, že jsem najed nou neviděl cestu, nic, jen tu vizi. Nikdy jsem nebyl orientován nějak duchovně, nestaral jsem se o to. Jen jsem si tak chtěl dobře žít. A najednou vize, tak silná, že jsem neviděl nic jiného. Viděl jsem svůj život. Bylo mi jednadvacet, nezkušený mladík, tak jsem na to koukal a říkal si, no a co, tohle přece všechno vím. Vize najednou začala promítat můj život pozpátku.

Vize mohou být vnitřní, nebo vnější. Ty vnější jsou více žité než jen pouhé záznamy toho, co se přihodilo. Viděl jsem všechno, co , jsem kdy udělal. A moje mysl pořád komentovala — no a co? Vím, že jsem , «f i tam byl a tohle udělal. No a co? To ^jr jsem já, tak co má být? Bylo tam samozřejmě spousta podrobností, na které jsem už zapomněl, ale co? Vize mi dokonce ukázala, jak jsem se narodil, a já pořád trval na svém — no a co? Každý se musí narodit, ne?

Nevím, jak dlouho to trvalo, ale prožíval jsem celý svůj život znovu. A najednou jsem se znovu ocitl v přítomnosti a začalo mi to ukazovat mou budoucnost.

Já jsem ale přece věděl, jak bude vypadat moje budoucnost. Přirozeně jsem se oženil, vedl jsem restauraci, přišly děti, stárnul jsem atd. Pak mi to začalo ukazovat i věci, které jsem nečekal. Nakonec jsem se viděl, jak umírám, a pak jak ležím v rakvi a nade mnou mí dospělí synové.

Moje jedenadvacetiletá mysl ale stále opakovala — tohle přece vím. Každý musí zemřít, no a co?

Vize zmizela. Netuším, jak dlouho to trvalo. Probral jsem se a koukám, ploužím se po tříproudé ulici tak desítkou, a lidi kolem z ostatních aut taky jedou tak pomalu a čekají, co udělám, protože evidentně věděli, že se se mnou něco děje. Tak jsem na ně zamával, přidal a odfrčel.

Jaký byl ten první šťouchanec, který vás přivedl k něčemu duchovnímu? Třeba kniha?

Emahó: Hcssův Siddharta, ale ještě dřív Racek ud Richarda Dacha.

Racek? To byla kniha, která nasměrovala i mne. To mi bylo tak 28 let a šel jsem jednou ulicemi a nevím proč jsem šel úplně jinudy a nevím proč jsem zabrousil do antikvariátu, který jsem navštěvoval velmi, velmi zřídka a jakoby najisto jsem šel dozadu, hmád po knížečce a koupil Racka. V angličtině, přestože jsem tehdy anglicky neuměl. Říkal jsem si, to je tenký, to zvládnu. A tak jsem to přeložil a byla to první kniha, kterou jsem kdy v životě přeložil a celá léta pak kopie kolovaly po vlastech českých.

Emahó: Tenkrát, tak rok dva po té vizi, jsem měl velké deprese. Díky vizi jsem ztratil zájem žít. Vytratily se ambice. Nevěděl jsem, proč se snažit. Onemocněl jsem, velice zhubl, ztratil přátele. V tomhle rozpoložení jsem jednou v autě zapnul rádio a tam právě čedi Racka. Já jsem okamžitě věděl, že to není jen tak vymyšlené, že v tom je realita a že to je právě pro mne.

Když mi bylo 24, umíral jsem. Nemoc postupovala rychle, já seděl na záchodě, přemýšlel o sobě: ten, kdo mi ukázal tu vizi, naprogramoval můj život. Nakonec jsem si strčil hlaveň

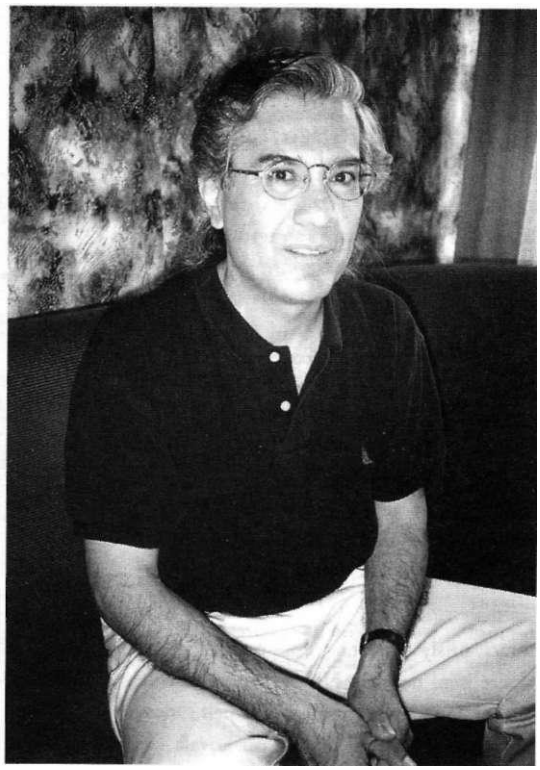

pistole do pusy a chtěl zmáčknout kohoutek. Zavřel jsem oči a najednou jsem se propadl do jakéhosi snu. V tom snu jsem viděl, jak jsem spáchal sebevtaždu a pak jsem sám sebe viděl v dalším životě a viděl jsem, že mám pořád ty samý problémy, jenže ještě hotší! Tak jsem se probtal a uvědomil si, že z toho svtabu nemůžu utéct. Pomalu jsem odtáhl prst ze spouště, vyndal pistoli z pusy a řekl si, tak tohle ne, musím se z toho dostat sám.

Tady u nás je o duchovnost velký zájem, ale většinou jen platonický. Lidé čtou a čtou, ale když má dojít na skutečnou praxi, chybí úsilí, vytrvalost, disciplína. Co byste takovým lidem vzkázal? Doporučil? Jak jim pomáháte?

Emahó: Říká se, že lidem chybí disciplína a snaha proto, že ještě nenašli svůj cíl. Něco, za co by to stálo. Já jsem přesvědčen, že se ještě nedotkli sami v sobě svého skutečného já. Nenašli své hlubinné stdce. Jakmile se člověk toho skutečného v sobě skutečně dotkne, pak se vydá na cestu. A bude mít i dost enetgie a vytrvalosti.

Stačí dotknout se srdce.

Já pomáhám lidem svými přednáškami - hovořím k jejich myslím, ale postupně i k jejich srdcím a duším. Hlouběji a hlouběji. Srdce — to je opravdový život. Mysl, to je jen přemýšlení a uvažování.

Mé přednášky jsou o „naslouchání". Dvacet minut u potůčku, s poslechem jak nikdy předtím nenaslouchali, lidi otevře a katarzně změní: dotknou se svého srdce. Říkám tomu „umění naslouchat". Jak by se dal nazvat váš způsob?

Emahó: Předání. Předávám různě. Někdy pomalu, tiše mluvím, někdy neřeknu ani slovo. Připravím je na předání. Uvolním vazby a bloky, něco, k čemu jsou připoutáni, a pak je pozvu na „ohňový tanec".

Kdy jste začal učit? Kdy se to hledání změnilo na dávání?

Emahó: Já jsem se v zásadě celý život učil sám. Svými chybami, svými zkušenostmi, svými pochybami. Setkal jsem se s mnoha učiteli, protože má vize a to, co se mi stalo potom, mne vyhnalo do světa, hledat odpovědi na mé otázky, ale nikdo mi nerozuměl. Neuměli mi porn ci, protože byli příliš zaměstnáni svou vlastní činností. Myslel jsem ; že takový, jaký jsem byl, už zůstanu po celý život. Učil jsem male _ skupinku lidí v Kalifornii, živil jsem se aplikací biologické zpětné vazby, ale cítil jsem se velmi malý a nezkušený. Už jsem to vzdal.

Jednoho dne jsem přišel domů z práce, a v poště byla obálka a v te tenká brožurka a v ní fotka člověka a já věděl - to je ten, ktetého hledám. To je člověk, který se mnou jediný může pohnout.

Jenže jeho seminář se konal ve Francii a začínal za pět dnů — a ja nikdy nebyl v Evtopě. Tenkrát jsem nerad cestoval. Věděl jsem ale. že musím jet. On přijel až za dva týdny, takže jsem se na něho připravoval. Čistil jsem se. Tibetský láma Dielgo Kinsey přijel a za tři dny mi tak protřepal mysl, že se mi zdálo, že mi pomohl rozbít skleněný dóm, ve kterém jsem doposud žil a který mne odděloval od skutečného života. A bylo to. Seminář pro mne skončil. A okamžitě oc toho dne mi začali psát lidé a chtěli, abych je pozval na svůj seminař A tak jsem za nimi jel, abych zjistil, jak jim můžu pomoci a začal jsen: „předávat".

Kdy se to stalo?

Emahó: To mi bylo 42 let.

Neuvěřitelné! Nádherné! Indická teorie čaker naznačuje, že člověk se duchovně vyvíjí v sedmiletých cyklech - vždy když je v „sedrr.: čakře", sídlu duchovnosti, je nejcitlivější, připraven. Buddhu to potkalo, když mu bylo 35 let. Stejně tak i mne. Násobky sedmi - 35, 42. Je to náhoda? Byla náhoda, že jste měl tu svou vizi v jedenadvaceti? Ze jste potkal svého lamu, když vám bylo 42 let?

Emahó: Náhody neexistují.

Doslechl jsem se, že máte nějaké zážitky z Austrálie. Umíte hrai na didžeridů? Vzpomenete si na nějakou příhodu s Aboridžinci?

Emahó: Umím hrát na didžetidů. Sttávil jsem tam tři měsíce a moc jsem se chtěl setkat s Aboridžinci, ale oni nechtěli. Oni se dost bělochů straní. Nakonec jsem se seznámil s jedním mladíkem, vyptáve. jsem mu o své touze naučit se na didžetidů, on mi slíbil, že mne *m¬* učí, scházeli jsme se, ale on pořád jen vyprávěl o svých holkách. Ukázalo se však, že je to synovec jedné z nejznámějších šamanek. Jednou se totiž zeptal, jestli bych se nechtěl setkat s jeho tetou. Ona se prr chce setkat se mnou. Já řekl, samozřejmě. Šel jsem tam, zavedli mi v jedné tezervaci do karavanu, a ona seděla na židli a koukala do zdi Koukala do zdi, ale věděla o mně a řekla - pojd dál. Neotočila hlavu stále se koukala do zdi. Ukázala před sebe ke zdi: tady se postav. Vůbec se na mne nepodívala, stále koukala dolů. Postavil jsem se tedy přeci ni, tam, kam mi ukázala. Ona se podívala na mé nohy. A já najednou začal cítit neuvěřitelnou enetgii a nohy se mi tam, kam se dívala, tře-

paly. Ona postupně zvedala oči a tak, jak je zvedala, mnou procházela energie. Ta ženská mne rentgenovala, postupovala pomalu až nahotu do hlavy a pak dolů. Byl jsem velice vystrašený, třepal jsem se a říkal si, ta ženská je neuvěřitelně mocná. Ona došla zase dolů, pak se na mne podívala a řekla, „Jsi O. K. Sedni si."

Začala mi vyprávět příběhy. Ukázalo se, že ona „pečovala" celý svůj život, tak jako její předchůdci, o Horu varování. *Mount Warning* je hora a také první část celé Austtálie, na kterou první dopadnou paprsky při východu slunce. A řekla mi, že tahle hora patří původním obyvatelům Ameriky. Aboridžinci prý po sratisíce let „pečují" o tuto horu, aby ji pak mohli předat americkým Indiánům. A já že jsem prý první Indián, který se tam objevil a teď se o tu hotu musím postarat sám. A řekla, že teď její životní úkol skončil.

Vyprávěla mi ještě celé hodiny spoustu dalších historek a příhod, ale já si najednou všiml, že tam sem a tam přebíhá nějaká mladá žena, a najednou jsem neměl stání, zoufale mne to táhlo pryč, zpátky. Rozloučil jsem se tedy s tetou Millie, a stihl tu mladou ženu, jak s přítelkyněmi nasedá do auta. Využil jsem příležitosti a požádal je o odvoz. Bylo to asi 40 kilometrů. Zeny v autě asi 20 minut mlčely. Pak si jedna dodala odvahu a zeptala se, jestli vím, kdo skutečně teta Millie je. Já jsem řekl, že vím, že to je šamanka. Za chvíli se zeptala druhá, jesdi vím, kdo skutečně teta Millie je. Řekl jsem, že jsem o ní slyšel, že je velmi dobrá šamanka. Za chvíli se zeptala třetí - skutečně víte, kdo teta Millie je? Tak jsem řekl, že nevím, a ona mi řekla, že teta Millie svými schopnostmi a silou své vůle zabila spoustu lidí. Nikdo se jí nesmí podívat do očí, protože ona v nich „uvidí" jeho „píseň smrti" a on pak zemře. Nikdo se jí nesmí podívat do očí - a tahle ženská si se mnou povídala a koukala mi do očí tři hodiny!

To bylo v době, než jsem jel do Francie. Ale teta Millie mi řekla, protože věděla, že jsem jel do Austrálie proto, že stále hledám, že jsem v pořádku. Ze „šamanismus" ve mně už dospěl a ted je to jen otázka času, kdy se to proklube.

Jak jste ale přišel na to, používat ve svých seminářích rituální tanec ohně?

Emahó: Když jsem byl v letadle z Austrálie do Evropy, uvědomil jsem si, že za všechno, co vím a cítím, může Evropa. Asi nejsem normální Indián, protože já jsem vděčen bílým lidem za vše. Běloši přišli z Evropy. Duchovnost, za kterou jsem šel, přišla z Evropy. Tam jsem později potkal svého lamu. A tak jsem se rozhodl, že Evropanům musím něco taky dát. Výměnou. Nevěděl jsem co, a tak jsem se zeptal své intuice a tak jsem na to přišel.

U nás se již obnovily poutě a chystáme pobyty na „posvátných místech" našeho území. Jak se díváte na možnost a nutnost přeměnit vulgaritu turistiky opět v poutě?

Emahó: Vřele souhlasím a doporučuji. Jenže je třeba, aby se člověk připravil. Nelze jen tak bez přípravy vylézt na kopeček a myslet si, že to bude fungovat samo. Člověk se musí otevřít. Vyladit se s kopcem, naladit na něj. Vyžaduje to přípravu, vzdělání.

U nás jsme byli dlouhou dobu zvyklí, že co bylo duchovní, bylo zadarmo. Dokonce se tak kvalita duchovnosti poměřovala — co nebylo zadarmo, bylo horší než to, co zadarmo, „nezištně", bylo. Jaký na to máte názor - cena vašeho semináře byla vyšší, než jak jsme zvyklí, a přesto přišlo 200 lidí.

Emahó: Vstupné je cena, kterou lidé zaplatí za to, že jsou „znovu zrozeni a vychováni". I duchovnost má svou cenu. To není něco tak neocenitelného, jako je mrak nebo vánek. Cena tohohle šálku kávy není jen cena kávy, tepla, obsluhy, ale také cena uklízečky a jejího koštěte atd. atd.

Duchovnost není navíc něco, co spadne z nebe. Zisk v tomto případě není neslušné slovo - duchovní učitel, který jaksi za ty ostatní celý život studoval, cestoval a cvičil, navíc lépe ví, kam a jak investovat. Postoj matky Terezy platí jen v určitých podmínkách.

My Češi jsme občas indičtější než Ind a také se většinou bereme příliš vážně. Akce a dobra jsme často schopni, až nám teče do bot. Vypadá to, že klidně i rádi, ve svém pohodlném teplíčku, trpíme. Měl byste nějakou radu?

Emahó: Nehledejte duchovno, protože trpíte, protože jste hladoví, protože jste plni bolesti. Hledejte ho, až se toho všeho zbavíte. A pak, Buddha se mýlil, když řekl, že život je utrpení. Život je dobro.

Ptal se a fotografoval V. M.

Televizní dokument režiséra Viliama Poltikoviče o rituálu ohně s Emahó bude vysílán 28. října v 15.[50] na CT2 v pořadu Svět bez hranic.

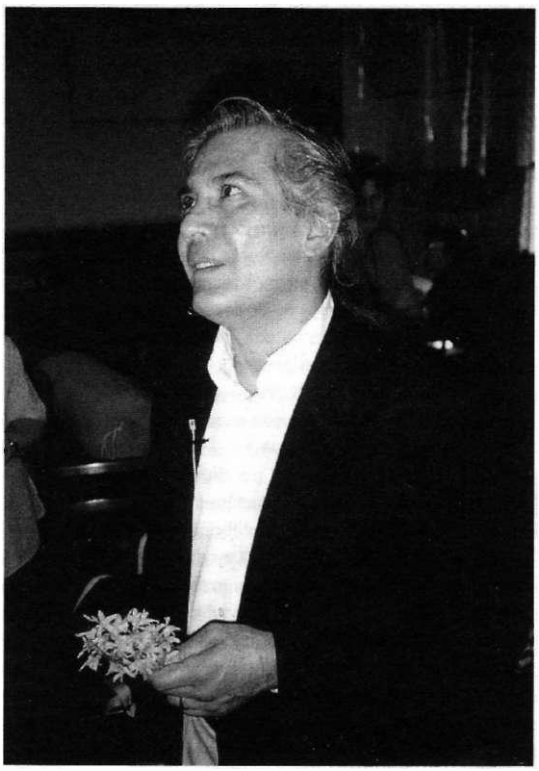

Rudolf Starý (1939) je intelektuální osobností, zabývající se dlouhá léta Jungovou analytickou psychologií, ale také astrologií. Přesto, že vystudoval vysokou školu ekonomickou, rozhodujícím v jeho intelektuálním vývoji bylo až setkání s Freudovou, především však Jungovou psychologií. Od poloviny 70. let píše eseje a úvahy, které publikoval v různých samizdatových časopisech (Kritický sborník, Paraf, Prostor). V 80. letech vydával samizdatovou edici Jungiana, věnovanou archetypové psychologii. Pro edici Expedice připravil první český výbor ze statí C. G. Junga Analytická psychologie a světonázor. V posledních letech působil jako šéfredaktor revue Prostor. Je autorem knihy o Jungově psychologii a Medusa v novější době kamenné. V současné době se věnuje nakladatelské činnosti (nakl. Sagittarius) a v říjnu t. r. zahájí dvouletý kurz astropsychologie.

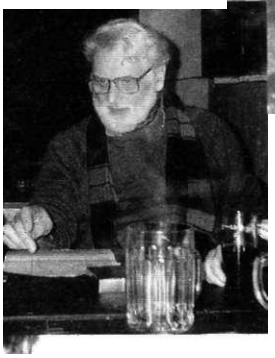

Cesta poznání je dramatický zápas

Mana: V 60. letech jste vystudoval a později také učil ekonomii. Myslím, že by bylo zajímavé, kdybyste krátkosti naznačil, jakými cestami jste se dostal k psychologii a filosofii.

R. S.: To bych musel vyprávět celý svůj životní příběh. Mou nade vše mocnou touhou bylo poznat, „jaký je světa tmel" a v čem je jeho smysl (Jupiter v konjunkci s Lunou v 1. domě, v tělesném kvadrantu naznačují, že potřeba poznávat svět a hledat jeho smysl je téměř tělesná a hlavně nenasytná, zvláště jeli doprovázena trigonem na Pluta a kvadrátem na Slunce ve Střelci v 9. domě). Musel jsem ovšem začít tím, co mi nabízela škola 60. let. Jsem jedním z mála lidí své generace, kdo si skutečně prostudoval Marxe. Marxův systém připomíná velkolepou gotickou katedrálu vybudovanou podle Spinozova vzoru „more geometrico" z jednoho jediného pojmu - z pojmu hodnoty. Marx ji stavěl jaksi zhora, takže svými základy nikdy nedosáhla na zem, a proto se nutně zhroutila. K tomuto závěru jsem dospěl ve své kandidátské práci, kterou jsem ovšem už neměl možnost v roce 1968 obhájit, a protože pro scientistickou ekonomii jsem neměl smysl, moje akademická kariéra tím skončila. Teprve později mi došlo, že to, co mě na Marxovi zajímalo, byla ve skutečnosti sefardská kabala, resp. její nevědomě přežívající zbytky, skryté za dobovou frazeologií. Pojem hodnoty byl Marxovým En Sof, ovšem hypostazovaným, a proto nebyl s to unést jeho ideovou stavbu.

Zhruba totéž bych mohl říci i o druhém velkém židovském rabbi, Freudovi, k němuž jsem se posléze uchýlil do školy. Freudova psychoanalýza byla převratnou událostí v rámci tehdejší medicínské psychoterapie. I ona byla založena na rozpomínce na některé prvky kabalistického výkladu světa, vycházejícího z toho, co je zjevné - např. chorobné příznaky klasifikované jako nemoc určitého druhu. Zatímco medicína rovnou aplikuje lék na vyléčení těchto příznaků, Freud si položil otázku, co se za nimi skrývá. Jeho etiologie směřovala tedy k odhalení skrytých vrstev zjevné nemoci (Freud i Jung pomýšleli původně na archeologii), k určení „prvotní scény", čili k odkrytí na první pohled nezjevné příčiny, projevující se v nejrůznějších manifestacích. Freud objevil, jak známo, tuto „první scénu" v dětství a jeho En Sof se stalo libido, především ve svých sexuálních projevech. Na rozdíl od Wilhelma Reicha s jeho genitálem a orgasmem se Freud přece jen snažil této neúnosné hypostázi vyhnout, ale nakonec byl nucen se jí zoufale přidržet, a to proto - jak vysvětlil Jungovi - aby se ubránil „temnému proudu okultismu". Všechny jeho hypostazy vycházejí a znovu se vracejí k hypostazovanému libidu v jeho sexuální manifestaci. Založíte-li svou kosmogonii na takovém En Sof, dojdete nutně k absurdním závěrům. Je to obraz stvoření, které se od samého počátku jaksi zvrtlo a znehodnotilo, Kultura je spojena s nevolí (Unbehagen in der Kultur] a v této „nevolí v kultuře" lze zaslechnout nostalgický povzdech: „Kdyby to bylo krásné, kdybychom mohli zůstat jako stromy a užívat si beze studu jako pavián, kdybychom se pro opravdový požitek museli vrátit do ráje..." Jako kdyby stupňovaný požitek nebyl zároveň s rozvojem kultury, Jung, který k němu dospěl po strastiplné cestě nakonec orazil, ach v něm nalezl svého guru, nejprve pojem libida na obecnou psychofysickou a od nevědomí jako svého druhu odpadkového koše vědomí dospěl k nevědomí jako zdroji všeho jsoucího a nakonec k archetypům, které neustále proměňují svou zjevnou podobu, ale jejich jádro zůstává nepostižitelné, a proto není možné je hypostazovat. Jungovým En Sof se stal ústřední archetyp Svébytí (das Selbst), kryjící se s „obrazem Božím", a tady už jsme rovnou na půdě hermetického myšlení. Kabala totiž není nic jiného než hermetické myšlení v židovském podání - hlavně pro účely židovského náboženství, tak jako Corpus Hermeticum je hermetismus v řecké tradici, a Goethe se svým „Denkweise" - zvláštním, „předmětným" způsobem myšlení největším hermetickým myslitelem novověku.

Jung mi otevřel cestu k sebepoznání i k poznání světa, k náboženství, antice a nakonec k tomu, čemu se říkalo „signatura rerum", kdy dosavadní kartesiánský mrtvý svět začne „promlouvat" a „vyprávět" své nekonečné příběhy. Důležité přitom bylo, že Jung, jak sám zdůrazňuje, nemá žádný systém. „Freud má 'nauku'," píše Jolande Jacobiové, „já naproti tomu žádnou 'nauku' nemám, označuji pouze fakta."

Mana: Několik let jste pracoval jako šéfredaktor časopisu Prostor. Z Vašich vlastních příspěvků do prostoru lze tušit fascinaci astrologií a filmem.

R. S.: Dnes už vím, co mne odedávna fascinovalo. Byla to Ananké, bohyně osudu. Němci nazývají astrologii také „Schicksalskunde" čili „nauka o osudu". První otázkou tradičního člověka bylo, jaký je jeho osud, zda mu budou příznivi bohové a jakou šanci má při uplatňování své individuální svobody, která je neoddělitelnou součástí jeho osudu. Současný člověk odmítá osud brát vůbec na vědomí - aby mu nakonec vždy slepě propadl.

E. R. Dodds, přední znalec řecké antiky, míní, že ani u Homéra, ani u Sofokla v jeho dramatech se nesetkáme s názorem, že chování lidí je předurčeno. Bohové sice předvídají určité událost Homérovi hrdinové sice umírají v den, který jim byl předurčen, ale jak se v životě zachovají, záleží nc nich. Osud a lidská svoboda jsou ve věčném sváru je to ustavičný „zápas Jákoba s andělem". Ten, kde tento svár odmítá přijmout a snášet, chová se jakc Sofoklův Oidipús, který chce uniknout Apollónově věštbě, a proto se odebere do města, kde ho nikdo nezná a spokojí se s tím, že vyřeší hádanku Sfingy. Ve skutečnosti se stane slepou obětí svého osudu. Poznání, jež se dostalo Oidipovi, je součástí věčných pravd o lidské existenci. Jestliže postmoderní dobc tyto pravdy odmítá, znamená to, že touží po novém otřesném poznání. Je to výzva do tváře osudu, aby ukázal, co umí.

Film a mé hermeneutické pokusy o výklad filmů, to je kapitola sama pro sebe. Na počátku bylo zjištění že svět, tak jak se nabízí našemu poznání, je vždy již určitým výkladem onoho nekonečně proměnlivéhc prvopočátku, ať už jej nazveme apeiron, nezjevn, bůh, Deus absconditus, En Sof, nevědomí či jakko jinak. Je tedy vždy representatio, Vždy něco nebe někoho představuje, a v tomto smyslu je theatrum murdi, je symbolickým nositelem smyslu, a tedy především obrazem. A umění je jeho zhuštěným obrazer (něm. Dichtung - básnictví, znamená vlastně „zhuštění"). V uměleckých obrazech vždy „promlotval" svět nejhutnějším a nejpůsobivějším způsober Proto je umění nejbohatším zdrojem poznání své" i člověka, daleko před veškerou vědou a filosofi' Moderní člověk tuto hierarchii postavil na hlavu (nejdeme ji ve vypracované podobě už u Hegelc Zabývat se výkladem filmu, tohoto dvojnásobného obrazu, je proto v jeho očích čímsi okrajovým, cc není hodno filosofa a co vědečtí odborníci na filr pokládají za nepatřičné. To se bohužel týká umě' vůbec. Tento přístup k umění vedl nakonec k faktické degradaci současného umění, které není s to přecstavovat už téměř nic, snad kromě svého tvůrce.

Na rozdíl od literatury a ostatních druhů umění film je stále ještě s to zobrazovat dění na „divadle světa' I v druhořadých filmech stále ještě přežívají příběh, a ty mne zajímají především. Ve filmech je pořád ještě možné se „poznat" a prožívat svůj individuální živena pozadí obecných lidských osudů jako uchvácer a otřes, tedy jako katarzi. Bez ní duše hyne.

Mana: Zdá se, že astrologie - jež je v akademických kruzích považována za pseudovědu - je dnes mnohem populárnější než psychologie. Vy sám se, pokud vím, zabýváte astropsychologií. Jak lze stručně vyjádřit vazbu mezi duší moderního člověka a archaickým zvěrokruhem oblohy starověkého světa?

R. S.: Současná astrologie, tak jak se s ní můžete setkat například v curyšské astrologické škole Astrodata Clauda Weisse (vydávajícího časopis Astrologie heute|, v londýnské Centre of the Psychological Astrology, představované Liz Greeneovou a Howardem Sasportasem (který' bohužel nedávno zemřel), v mnichovském Institut fu' psychologische Astrologie Hermanna Meyera (který jsem absolvoval) atd. - tato astrologie má výrazně psychologický ráz. Neznamená to, že by se omezovala pouze na psychologii, jde spíše o dobově podmíněný důraz související jednak s renesancí astrologie pod - vesměs nepřímým - vlivem Jungovy psychologie (Rudhyardova humanistická psychologii

byla inspirována Jungem ve 30. letech), jednak 5 narůstající potřebou dnešního západního člověka věnovat se sebepoznání, rozšiřování vědomí, alternativní léčbě atd.

Když se ve svých přednáškách pokouším zprostředkovat posluchačům vstup do astrologického způsobu myšlení (na rozdíl od výkladů o astrologii), začínám rozlišením dvou způsobů, resp. modalit myšlení - vědeckotechnického a hermetického, souvisejících s odlišnými funkcemi levé a pravé hemisféry lidského mozku. Na jedné straně je to kausalita, analýza, explikace, pojmové myšlení, znak, kvantita, účel atd.; na druhé analogie, synchronicita, celistvost, syntéza, obrazné myšlení, výklad (hermeneutika), symbol, kvalita, smysl atd. Obě tyto modality myšlení jsou podle mého názoru rovnocenné a komplementární. Všechna nedorozumění vznikají z toho, že astrologie jako typická „pravohemisférová", hermetická nauka se obvykle posuzuje z hlediska vědeckotechnického, které v našich poměrech naprosto převažuje - a z tohoto hlediska se astrologie, stejně jako homeopatie atd. jeví jako naprostý nesmysl.

Z toho vyplývá, že astrologie vlastně odpovídá „ženskému", reflexivnímu (Luna, princip jin), zrcadlovému myšlení. Jeho doménou je analogie, imaginace, narativnost (život jako příběh) atd. Naskulinita vědeckotechnického přístupu, pociťující vztahu k nevědomí nejistotu, a proto se chovající agresivně, sice „ženského" světa používá (suroviny, dodnost, mateřství atd.), ale upírá mu myšlení. Reakcí na to je feminismus, ekologické hnutí, sexismus, v konečném výsledku je to na škodu myšlení. Tak jako k tomu, aby se narodilo dítě nebo uzrály plody země, je zapotřebí Slunce a Luny, může být opravdové, celistvé myšlení jen výsledkem souladu solárního (maskulinního) a lunárního (femininního) principu, prostě řečeno: rozumu a citu, pojmu a představy, logického soudu a hodnocení. Nehodnotící věda jako triumf positivismu, jemuž se dnes říká pragmatismus, je ve skutečnosti debaklem myšlení. To je pak zmítáno iracionálními hodnotícími postoji. S pragmatismem to nemá nic společného. Je to bezzásadový, sebestředný oportunismus.

Ale abych se dostal k Vaší otázce vztahu horoskopu a duše moderního člověka. Tento vztah především není kausální, a nemá proto smysl pokoušet se jej vědecky, např. statisticky zdůvodňovat. Jde o vztah synchronicity: konfigurace planet v horoskopu je zrcadlovým odrazem (obdobou) struktury lidské psýchy; planety odpovídají archetypům, a tedy vlohám a sklonům, aspekty komplexům, horoskop jako celek je „svinutým" příběhem, resp. scénářem (ve smyslu D. Bohma), který se v průběhu života postupně rozvíjí a vyjevuje, přičemž člověk je hercem, režisérem, ale i spoluautorem a divákem svého vlastního individuálního dramatu.

Vše závisí na výkladu (hermeneutice) této analogické struktury lidské psýchy. Má-li např. muž ve svém horoskopu Lunu v kvadrátu s Venuší, musí počítat s tím, že bude mít apriorní, vrozený sklon ostře oddělovat (kvadrát) dvě stránky ženství (symbolizované v horoskopu Lunou a Venuší), což se může projevit v jeho vztahu k ženám, zejména v manželství. Záleží na tom, který z těchto aspektů ženství mu bude (podle dalších aspektů) bližší. Je-li to Luna, bude mít sklon vidět v ženě téměř výhradně matku a citovou bytost vytvářející útulný domov, a odmítat její erotické a společenské potřeby (styky, módu, flirtování atd.). Bude ji tak dlouho nutit do pouze „lunární" role matky a hospodyně, dokud se jednoho dne žena nevzbouří, aby svým potlačeným „venušiným" vlastnostem dala průchod. Scénář této vzpoury má však onen muž vepsán již ve svém horoskopu (Luna v kvadrátu na Venuši) a jako nevědomý režisér vnucuje bezděčně tuto roli své ženě.

U tohoto muže lze tedy očekávat, že pro něho nebude jednoduché dát do souladu mateřskou a erotickou stránku svého vnitřního ženství (Animy v jungovském pojetí) a svých životních partnerek. Trvá obvykle na jedné stránce Animy, zatímco druhá se mu vymyká, nebo ji sám vytěsňuje, což může být příčinou toho, že partnerka nakonec z takového vztahu raději odejde. A tutéž hru může pak dotyčný provozovat i ve svém druhém nebo třetím manželství.

Mana: Kdesi jste napsal, že Jungovu analýzu náboženského života moderního člověka by bylo možné shrnout takto: Bůh je mrtev, ať žijí noví bohové. Kdo však jsou tito noví bohové? Znamená oživení těchto „nových bohů" návrat posvátného?

R. S.: Z psychologického hlediska jsou bohové skutečně nesmrtelní. Ovládají lidskou duši, která je svým původním založením polyteistická - jak se to názorně odráží v horoskopu: dvanáctero planet - bohů, archetypů, psychických faktorů, z nichž teprve namáhavou integrací lze vytvořit monoteistický, v našem případě křesťanský celek. Přestaneme-li vědomě pěstovat obraz tohoto „ústředního řádu" (Heisenberg), nebo jej odmítneme brát vůbec na vědomí, má to za následek, že dosažený stav kultury naší duše poklesne na archaičtější úroveň a vlády nad námi se ujmou neurovnané a nespoutané psychické mocnosti, af už je nazveme pudy, démoni, neuróza nebo jakkoli jinak.

Můžete samozřejmě okamžitě namítnout, že lidé, kteří vědomě vyznávají nějaké náboženství a projevují přitom nenávist vůči jinověrcům, jsou stejně nebezpeční jako ti první. To je jistě pravda, stačí se podívat na násilí, které na sobě páchají katolíci a protestante v Severním Irsku, nebo na teroristy islámského fundamentalismu. Potíž je však v tom, že svět je odedávna usp [illegible] č strany je všední, banální, a z drul [illegible], Mici čára mezi všedním a posvátným prochází duší každého člověka Od určitého i <*izrn'* že

takior" (Jung), k-ý velice

Tradiční člověk tutc o' [illegible] (nejspíše arvfropc ~t' i u - i s n í i j L l r '*•>., >" s n í ve s,
na utváření těchto mocných *v<\ <'* ouladu se svým vlastním vývoicm Své bohy si •, • Vergil. V |istem 5rr/íKS^Sř'- ᴷ úplně jinak, než si to ; t - . > a posi

věděl, „komu uvěřil" (apošt. P. í / **qSJsSHPe** ve své bohorovnosti zapomněl, že jsou nesmrtelní a že se ho mohou kdyko[1] a zničit jeho svébytnost (Jung tomu říká asimftace Já Svébytím). Těsně před svým definitivním zhroucením se Nietzsche podepisoval jako Dionýsos, bůh starořecké maniá. Rád bych ještě dodal, že případ Nietzsche měl rozhodující význam při zrodu Jungovy psychologie (jak o tom svědčí jižjungovy semináře věnované výkladu Nietzscheova Zarathustry). Jungova psychologie je o tom, jak se vyhnout nadčlověčství.

Že každý, i současný člověk je predisponován prožívat na svůj způsob posvátno, o tom je možné se přesvědčit pouhým pohledem na tisícihlavý dav sledující koncert rockové hudby či sportovní utkání, nebo na davy jásající vstříc charismatickému vůdci.

Skutečný problém s posvátnem je však jinde, totiž v tom, že současný člověk, který už značně pokročil

U ceSífcí UfiSUMUI^UUK SVtiU, mu IIUKUIICT- JMUi VIUCI >vé posvátno už jen v holé moci. Numinózní je v jeho xích ten, kdo je - právě ted' - držitelem moci, neen, v němž tělesně přebývá „plnost bytí".

Mana: Jung byl přesvědčen, že nejautentičtějším' xocesem duše je imaginace, fantasie. Do jaké míry> souvisí svět naší vybuzené obraznosti s používáním^ „psychotropních látek" u dávných kultur nebo s psy" :hedelickými kulty moderní doby? Jaký je Váš názorj ia nevykořenitelnost určitých stimulantů fantasie z lid 1 ;ké kultury?

R. S.: Ve výboru z Jungovy korespondence, který sem právě dokončil (vyjde na podzim t. r. pod lázvem Sto dopisů v naklad. Sagittarius], je také jeden dopis z 1 2. 12. 1957, v němž Jung odpovídá edné Američance, která mu napsala, že LSD je pro li „téměř náboženská droga". Jung píše: „Z těchto, drog nemám radost, protože lidé se snadno dostá-f zají k zážitkům, které ještě nedokážou integrovat." Výsledkem je pak jistý druh teosofie, která člověka morálně ani duchovně neobohacuje. Je to věčně primitivní člověk na návštěvě ve své krajině duchů, není to však pokrok v procesu našeho kulturního vývoje... Podle mého názoru to může být užitečná metoda pro barbarské Peyoty, ale politováníhodná regrese pro kultivované lidi, nebezpečně jednoduchá 'náhražka' a surogát skutečného náboženství."

Touha po drogách souvisí podle mého názoru především s touhou po numinózním, sakrálním; zážitku, a ta se stupňuje tou měrou, jakou se de-, sakralizuje svět. Diskutuji o tomto problému s jednou devatenáctiletou dívkou, ale nedostává se mi argumentů, totiž takových, které by na ni zapůsobily. Mám pocit, že promlouvám do jiného „obrazu světa". Ten můj se kryje s tím, který v Sixtinské kapli vymaloval Michelangelo. U této dívky jakoby svět přestal být vůbec obrazem, a aby se jím znovu stal - protože holá realita je nesnesitelná - je k tomu zapotřebí umělý prostředek v podobě drogy. Je to vlastně náhražka tanečnice Máji, poté co jsme ji svým netrpělivým rozumářstvím vyhnali ze světa. „Bezobrazný" *mm* je nuda, život přestává být příběhem, například také příběhem o tom, jak vlastní strastiplnou cestou údolím smrti (např. podle známé Dúrrerovy rytiny) je nіožzé v tradiční víře a naději dosáhnout toho, aby V l n í život do sebe přijal špetku posvátného, a tím nabyl barvy, chuti a hlavně smyslu. Stručně řečeno, drogy jsou v našich poměrech falešnou cestou Vtělení.

Když íjJMpikivmS předestřu před onu mladou dívku, dostane se mi asi takovéto odpovědi: To je sice **péjPrt**-ile když já to chci hned ted' a tady, pjn o trnité cestě odkudsi kamsi mě nezajímá, **PJOujd** říkáš, že za své instantní a nezasloužené požitky budu muset pravděpodobně zaplatit vysokou cenu, pak dám raději přednost krátkému, ale intensivnímu životu před nezáživným vegetováním do vysokého stáří.

Mana: Jung píše: „Domnívám se, že kniha Genesis (mýtus o vyhnání z Ráje] má pravdu, neboť každý krok k širšímu vědomí je jistým druhem prométheovské viny: poznáním jako bychom vlastně kradli bohům oheň..." V tomto smyslu by bylo možné za hřích považovat jakékoli hlubší filosofické uvažování, vědecké bádání, mystickou i psychedelickou zkušenost...

R. S.: Každý krůček na cestě poznání a rozšíření vědomí je dramatický^rápas. Svědčí o tom mýty, pohádky, ale i životopisy filosofů a umělců. Mýtus o Prométheovi je paradigmatický, ale ne každé poznání je spojeno se lstí a krádeží, jako je tomu u Prométhea; vždy je to však riskantní podnik, dobrodružství, které vyžaduje odvahu, odříkání a oběti, často je nutné spojit se se spřátelenými zvířaty při

plnění nesplnitelných úkolů, jak o tom vyprávějí pohádky, a v okamžiku, kdy něco vyzískáte, vzniká v nevědomí podle Junga „horror vacui" - hrůza z prázdnoty, jež tím vznikla, a hrdina musí prchat před rozběsněnými silami nevědomí, jako kdysi Perseus na Pegasovi, nebo za ním musí běžet liška, 'aby svou ohářikou zametala stopy před zlou čarodějnicí, která nechce princeznu vydat.

Přiznám se, že váš časopis ve mně vyvolal dojem, jako byste rozšiřování vědomí - což je cíl, který má Mana přímo v záhlaví - chápali poněkud jednostranně, jako jakýsi lineární, aditivní proces, skoro jako jakousi selanku pro volné nedělní odpoledne. Vždyť přece ani východní cesta k vyššímu vědomí není nic snadného, vyžaduje odříkání a trénink, nemluvě už o abendlandské vizi kříže, skrze který jedině A je možné stupňovat světlo vědomí.

A když už jsem u té kritiky - která mi nesedí, nejraději se svěřuju s tím, co mne zaujalo nebo nadchlo - musím bohužel říci, že sublimální nahrávky, které propagujete, mi připadají jako zvěrstvo. Je to naprosté popření západního principu osobního rozhodnutí a nasazení pro dobro, nebo pro zlo, vyjádřeného jedním z církevních otců slovy, že dobro se stává opravdovým dobrem jen tehdy, jestliže se pro něj sám rozhodnu a vlastním úsilím se o něj přičiním. Sublimální nahrávka je droga degradující člověka na pavlovovského slintajícího psa.

Mana: Jung napsal, že člověk vyššího uvědomění je v každé době člověkem osamoceným, neboť každý krok k vyššímu a širšímu vědomí ho vzdaluje původní, čistě animální „participační mystice" - mystickému účastenství se stádem a ponoření do kolektivního nevědomí,

j R. S.: To je právě součást onoho dramatu, jemuž se nevyhne nikdo, kdo v rámci své individuace chce dospět k sobě samému. Je to vývoj contra náturám, a tedy také „proti kolektivitě", ale vždy ve smyslu goethovské systoly a diastoly, vdechu a výdechu. Každý krok na cestě vlastní individuace je bolestným vytržením z kořenů, z lůna kolektivity, nebo je vzpourou proti ní, případně vyhnáním z rodného prostředí, je tedy v každém případě narušením onoho participation mystique. Po tomto dějství však má následovat opětné napojení na pospolitost, tentokrát ovšem na vyšší, vědomější a svobodnější úrovni, s větším odstupem a s větší mírou tolerance.

V našich českých poměrech je bohužel kritický nedostatek loajálních vazeb na národní pospolitost, chci říci, že je zoufale málo věcí, s nimiž by bylo možné se ztotožnit, což tento proces velmi ztěžuje. Nakonec přijmete s povděkem i Poborského dloubák, který vlastně vytvořil postmoderní český národ. Dovedu si představit horší symboly.

Mana: Největší hrůzu, kterou budeme prožívat, zadíváme-li se do kaleidoskopu své duše, je prý poznání, že „všechno je jinak". Jak toto poznání souvisí s hlubokou existenciální zkušeností, nebo s tím, co mystikové alegoricky nazývali „smrtí a znovuzrozením"?

R. S.: Když onen legendární rabbi na smrtelné posteli řekl, že všechno je jinak, chtěl tím zřejmě svým synům připomenout, že naše poznání světa i sebepoznání je vždy tak či onak předpojaté a že na prahu smrti, kdy člověk opouští své navyklé představy, se tato pravda může stát zvlášť zřetelnou.

Astrologie vychází z názoru, že horoskop představuje jakousi krystalickou mřížku, resp. brýle, skrze něž člověk vidí okolní svět. Horoskop lze tedy považovat za schéma lidské předpojatosti. Proto vidíme a prožíváme svět každý na svůj způsob, tj. odl išně. Novověká věda je pokusem vyhnout se této individuální (věda říká „subjektivní") předpojatostí a dívat se na svět prostřednictvím sice také předem určených, ale zato prověřených schémat, abychom nebyli klamáni - jak o to usiloval už Descartés. Ale i věda musela dojít časem k poznání, že má-li zůstat vědou, musí se vyvíjet, a to, co pokládá za pravdu dnes, nebude pokládat za pravdivé zítra, kdy to sama vyvrátí.

Jestliže tedy člověk svým uzpůsobením nemůže nebýt předpojatý, nezbývá, než aby nepřestával vědomě pěstovat a kriticky přezkoumávat pojmy, představy, sché mata a vize, jichž používá při poznávání a zobrazování světa. Rozbor horoskopu mu k tomu vytváří nejlepší předpoklady.

Má-li někdo ve svém horoskopu např. disharmonický aspekt mezi planetou Uranem a Saturnem, bude se mu pravděpodobně společnost, v níž žije, její mocenské a právní struktury atd. jevit jako utlačovatelské, strnulé a nespravedlivé, a bude mít nejspíše neodolatelný sklon proti takto vnímané společnosti revoltovat. To je jeho individuální způsob, jak vidí a prožívá společenskou sféru. V krajním případě se z něho může stát revolucionář nebo terorista kladoucí bomby na veřejná místa. Jeho šance začíná v okamžiku, kdy rozpozná tyto znevolňující vrozené disposice a rozhodne se je kultivovat do podoby, v níž by neohrožovaly ani jeho, ani společnost (může se z něho stát například obhájce lidí nespravedlivě odsouzených nebo poškozených státem apod.).

Mana: Současná doba se podle Junga vyznačuje tím, že hledá svou duši. Znamená to, že moderní lidé svou duši ztratili nebo že konečně nacházejí odvahu vlastní duši zkoumat? O čem vlastně hovoří všechen ten zájem o tradiční i moderní duchovní disciplíny, okultismus, mystiku, experimenty s jógou, zeném, astrologií, esoterikou, psychedeliky, holotropním dýcháním...?

R. S.: Zájem o esoterické disciplíny, jak je uvádíte, souvisí asi s potřebou poskytnout své duši péči, potravu a léčení (spásu), jakou jí nedokáže poskytnout dnešní náboženství, umění ani filosofie, nemluvě už o vědě. Zčásti se na tom zřejmě podílí všeobecná touha po poznání, ale psychoterapeutický moment, zdá se, převažuje. Docela normální lidé, kteří si nemyslí, že jsou na tom tak špatně, že by museli navštívit psychologa, by chtěli vědět, co jim brání v tom, aby byli doopravdy šťastni, chtějí vědět, jak se zbavit úzkosti, žárlivosti, náruživosti, jak se chovat ke svým partnerům atd.

Pokud jde o duši, ta je specifickým kulturním výtvorem dvoutisíciletého křesťanského eónu (Rekové měli svou Psýché), a s tím, jak tento eón spěje ke svému konci, mizí ze světa i fenomén duše. Duše zprostředkovává vztah mezi duchem a tělem, je mediatrix a zároveň zdrojem veškeré imaginace. Duše podle Junga vytváří svou obrazotvorností zvláštní druh reality, „esse in anima", vedle karteziánského „esse in mentě" a „esse in res". Člověk prožívá svět skrze duši, která plní úlohu Athénina štítu, v jehož zrcadlovém odlesku je možné se odvážit dokonce pohlédnout i do tváře Gorgony. Duše je zdrojem kultury ve smyslu jistého ochranného obalu či filtru, bez nichž by se člověk cítil jako „nahý v trní". Duše ale také dodává životu barvu, vůni, chuť, probouzí v něm touhy a vnuká mu naději. Je ovšem také zdrojem trápení, bolesti, zklamání, omylů atd. Proto současnýčlověk usoudil, že je lepší jí nemít. Chce vidět věci přímo, nezprostředkovaně - a místo „věci samé" pak zírá strnule do tváře Gorgony. Neuvědomuje si to jen proto, že Gorgona může mít podobu třeba televizní obrazovky. Odmítá hodnotit, protože každé hodnocení je nejisté a relativní - tedy riskantní; proto ztróo míru a vkus.

Goethe ve Faustovi vylíčil, jak je možné duši předat a za jakou cenu. Smlouva s ďáblem je z astropsychologického hlediska ztotožněním Já s planetárními - psychickými - mocnostmi vyznačeným' v horoskopu. Pluto, Mars, Venuše Vám poskytnou všechno vrchovatou měrou - moc, sílu, lásku, ale potom si za to nárokují Vaši duši a s ní i Vás celého. Podle Junga je proto kritickým momentem individuačního procesu okamžik, kdy se přestanete identifikovat s těmi silami, které určují náš život. Jde o to, žít s nimi v trvalém dialogu, spolupráci a vzájemnérr respektu. To je podle něho jádrem náboženskéhc postoje ke světu.

Mana: Jung říká: „Ponechat nevědomí, aby se dělo a prožívat je přitom jako cosi skutečného, na tc již průměrnému Evropanovi nestačí odvaha ani schopnosti." O oblasti nevědomí se říká, že je říší mýtu snů, pohádek, nadpřirozených sil a neskutečných b.-tostí. Znamená to, že běžný Evropan si se sny (mýty pohádkami, vnitřními silami a bytostmi) neví rac. a neumí s nimi zacházet? Probuzení nevědomí pc~ na Západě spíše do oblasti psychiatrie.

R. S.: Vezměte si například mýtus. Součór běžného mínění dnešního člověka je názor, že r,-tus je bajka, cosi vymyšleného a nepravdivého V jungovském pojetí je mýtus především pravzor vstihující způsob, jakým svět dané kultury vzniká, roz.' se, směřuje k určitému cíli a dává mu smysl. Či i e tím nejcennějším, co daná kultura má. Evangeliur e v tomto smyslu mýtem dvoutisícileté křesťanské k_ v ry, tedy čímsi prazákladním a prvotním, na čeř- e založen veškerý život pospolitosti. Mýtus je tvor.-, podněcující, směrodatný, ukazuje, jaký vzor člově«~ daná kultura vyznává a snaží se nápodobo.r „následovat". Bez křesťanského mýtu by nebyly ani gotické katedrály, ani Bachova hudba, dokonce •y novověká věda a parlamentní demokracie.

Křesťanská teologie v odporu vůči pohanské, mýtu odmítla mýtus jako takový. V tom se plně srocla s novověkým racionalismem. Nejde tu o s i c: které by nakonec bylo možné nahradit nějaký— jiným, jde o pojetí. Problém je v tom, že zde dc! : ke znehodnocení archetypu jako tvořivé dynar = Z Evangelia se stala pouhá mravní nauka.

I to je jeden z důvodů, proč dnešní člověk už neumí zacházet s oněmi vnitřními silami, o nichž hovoříte. Proměnily se v démony, kteří člověka zneužívají ke svým cílům, jak o tom toto století podává nesče-né důkazy. Nejhorší na tom je, že lidé podléhají iluz že díky mohutné technice, kterou mají k disposici, mají věci „pod palcem".

Mana: Když se v Maně objevilo pár článků o technikách lucidního snění, o „umění zacházet se sny" a podobně, příliš Vás to nenadchlo.

R. S.: To věru ne. Dost mě to udivilo. Sen je spontánní a autonomní výtvor nevědomí a jako takový patří k posledním fenoménům tohoto světa, které dosud nepodléhají kontrole, manipulaci a technickému zpracování. Sen je sdělením zvláštního druhu, je to signál, který nevědomí vysílá směrem k vědomí. A protože vědomí vykazuje tendenci k jednostrannosti, k redukci re ality a k vytrhávání z kontextu, stává se, že ztrácí ze zřetele něco, co je pro celistvost psychického života zahrnující vědomíinevědomí, důležité, leckdy dokonce životně důležit^Sen o tom svým specifickým způsober zpravuje a je proto velmi důležité seznámit se s jeho jazykem. Vydal jsem nedávno knihu švýcarského jurgovského psychologa Ernsta Aeppliho nazvano, Psychologie snu, která je určena těm, kdo nechtějí se sny manipulovat, ale naučit se jim rozumět.

Zmíněné čísTo Many věnované problematice snů nadšeně píše o institutech, které-vyvíjejí metody, pomocí nichž lze i tento dosud spontánní a autonomní psychický fenomén podrobit kontrole a řízení. Dočítáme se zde, že pomocí těchto progresivních metod - o výkladu snů tu nepadne ani zmínka - je možné dosáhnout například snížení procenta zlých snů (tzv. nočních můr) z 5 na pouhé 2% - přesná čísla si už nepamatuji a nejsou tu ostatně důležitá. Pokud tedy nevědomí vysílá signál SOS směrem k vědomí v podobě nějakého děsivého snu a bombarduje tím natvrdlé a domýšlivé Já, pak vhodnou vědeckotechnickou metodou lze tento nepříjemný efekt snížit na minimum

Znásilňované a potlačené nevědomí se skutečně může proměnit v pohádkového draka. Ale i pohádky je možné nakonec metodicky upravit naznačeným způsobem tak, aby nás zbytečně nerušily. Asi před deseti lety jsem na vlastní oči viděl leporelo s pohádkou O perníkové chaloupce, v níž zlou ježibabu zneškodní na Jeníčkovu výzvu družstevníci sklízející na nedalekém poli brambory.

Mana: Jung se dostává velmi blízko buddhistické interpretací světa jakožto iluze (Mája), když tvrdí, že sme natolik zahaleni do psychického obrazu, že vůbec nemůžeme proniknout k podstatě věcí mimo nás. Všechno, co jsme schopni poznat, se skládá z psychické látky. JinýJungův výrok, „Kdo se dívá ven, sní, kdo se dívá dovnitř, bdí", jakoby vypadl z nějaké okultní publikace.

R. S.: To je velmi obtížná filosofická otázka. Jjngovy názory se v tomto ohledu vyvíjely. V jistém období se sám označoval za kantovce, do značné míry právem. Kantovo apriori tvořily, jak známo, pojmy a formy smyslového názoru. U Junga to jsou oředevším psychické obrazy, které vytváří duše jako realitu sui generis („esse in anima"). Skrze toto apriori člověk vnímá a prožívá svět. V obou případech se konsteluje neřešitelný problém imanence a transcendeňce a nepoznatelnosti „věci o sobě". Jung podle mého názoru postupně spěl k hermetickému stanovisku, které vychází z předpokladu jednotného světa, manifestujícího se v jednotlivých aktuálních 'enoménech. Nepoznatelné jádro sice zůstává, ale nikoli jako „věc o sobě", nýbrž jako pleroma, nevyčerpatelný zdroj veškerého jsoucna, které se dává neustále poznávat ve svých manifestacích, takže o něm už nelze přísně vzato říci, že je nepoznatelné; je spíše nevyčerpatelné, a proto v dané chvíli a situaci nepostižitelné, a dokonce to ani není žádoucí, protože člověk nechce vědět, aby věděl všechno, ale chce vědět, co vědět potřebuje k životu. Zůstává i Mája, protože svět poznáváme vždy skrze určité apriori. Ale není už na překážku poznání, nýbrž je cestou k němu, není tedy něčím, čeho je třeba se zbavit, nýbrž co je třeba naopak pěstovat a kultivovat, a to tak, abychom pomocí toho dosahovali uspokojivého souladu získané zkušenosti a myšlení, které bez těchto „reálných iluzí" (jak se je Jung troufl označit) není možné.

Dovolte mi ocitovat v této souvislosti jedno pěkné místo z Jungova dopisu týkající se tohoto problému. Jung píše:

„Věda je uměním vytvářet příhodné iluze, kterým blázen bud' věří, anebo je odmítá; moudrý člověk se však těší z jejich krásy nebo smysluplnosti, aniž by zapomínal, že to jsou lidské závoje a opony zahalující propastnou hloubku nepoznatelného."

Věda, která v úsilí o objektivní poznání, čili poznání bez matoucího vlivu tanečnice Máji, vyloučila veškerou subjektivitu člověka, dospěla sice ke skvělým výsledkům v ovládání a využívání světa, ale skrze takto odsubjektivizovaného, tj. „umrtveného" člověka dokáže vidět opět jen „umrtvený" svět. A to je únosné pouze účelově a s omezeným rozsahem aplikace. Když se toutéž umrtvující metodou zkoumá živý svět člověka a nakonec i celého kosmu, je to do očí bijící nesrovnalost.

Mana: S. Grof zjistil, že osoby při psychedelických či holotropních sezeních zažívají vědomí zvířat, rostlin, ale také vědomí oceánů, tornád či skalisek.

G. Bateson tvrdí, že struktura mysli a struktura přírody jsou odrazem (reflexí) jedna druhé. Jaký je vlastně vztah mezi hlubinnou psychologií a hlubinnou ekologií?

R. S.: Znám hlubinnou ekologii jen povrchně, ale jistá spojnice mezi ní a hlubinnou psychologií zřejmě existuje, v obou případech jde o hlubší vrstvy, v nichž jakoby se usadila celá dosavadní historie přírody a lidstva (viz Steinerovu „kroniku akaša"|. Sám jsem se kdysi zúčastnil lékařsky řízeného pokusu s LSD, ale vzhledem k mému silnému neptunickému založení (opět horoskop) jsem „profičel" všemi vrstvami psýchy raketovou rychlostí a přistál rovnou ve zlatozelené nirváně.

Co říká G. Bateson, mi připadá zásadní. Svět se vůbec děje na způsob tvarování, jsou to vibrace a nekonečné variace několika archetypových prvků - hudba se sedmi tóny diatonické stupnice je toho nejen dokladem, nýbrž je to tvarování-vibrování samo. Není nejmenší důvod předpokládat, že člověk je tvarován, resp. že vibruje nějak zásadně odlišným způsobem než ostatní příroda. Ostatně je součástí této přírody. Proto také může nacházet korespondence mezi sebou a okolním světem. Goethe to vyjádřil pregnantně: „Člověk zná sebe jen pokud zná svět, který poznává jen v sobě a sebe v něm."

Jde tedy o vzájemné zrcadlení a rezonování: věci si odpovídají, odrážejí se v sobě a jsou s to se rozezvučet. Na tom je ostatně založen výklad horoskopu. Jeden z největších astrologů tohoto století Oskar Adler uvádí v této souvislosti zajímavý příklad. Bouřka v přírodě se děje odpovídajícím způsobem i v nitru člověka. Z kausalistického hlediska lze říci, že hluchý Beethoven napodobil v Pastorální symfonii bouři, převedl ji z reality do svého nitra a odtud na notový papír. Z hermetického hlediska ji zažil v sobě a vytvořil ji ze sebe v tónech. Bouře v Beethovenově nitru a bouře v přírodě jsou svébytné korespondující jevy. Proto se mohou vzájemně „poznat" a rezonovat jedna v druhé.

Mana: jedním z paradoxů vnitřní proměny člověka je poznání, že světlo se rodí jen ze tmy. Také někteří východní učitelé říkají, že světlo je člověku nejbližší, když je temnota nejhlubší. Křesťanská představa tmy ovšem zavání ďábelskými mocnostmi...

R. S.: Nevíme, jaké je prapůvodní „světlo", stejně jako nevíme, jaký je prapůvodní „den", z něhož Stvořitel učinil den a noc. Naším osudovým určením je vnímat svět dvojitě, v protikladech světla a tmy, dobra a zla. Dokonce i Boha, jenž je přece summum bonům, dokážeme vnímat jen jako Boha a ďábla. To je problém, s nímž se Jung trápil celý svůj život - jak je to patrné zejména z jeho korespondence s dominikánem Otcem Victorem Whitem.

Nemyslím, že všichni křesťanští mystikové vnímali tmu jen jako cosi negativního. Sv. Jan od Kříže vypracoval přece jemnou alchymistickou psychologii noci, plnou erotických a přetvářejících motivů. V jeho Písni duše čteme:

„0 noci dražší nad jitřní ráno! 0 noci, spojila jsi Milovaného s milovanou, milou v Milovaného přetvořenou!"

Mana: Duše není problém osobní, nýbrž světový. Nebezpečí nám všem nehrozí z přírody, říká Jung nýbrž od člověka, z duše jednotlivce a duší mnoha Psychično je podle něho mocností, která mnohonásobně převyšuje všechny síly země. Jinde říká: Je lepší vědět, že svého nejhoršího nepřítele má každý ve své duši." Jak tomu rozumět?

R. S.: Jung tu má zřejmě na mysli problém Stínu Příroda sice dokáže člověka ničit, protože na jedinci jí tolik nesejde, ale není zdaleka tak nebezpečná jako člověk, který svou vlastní niternou tmu zahlédne nejprve ve svém bližním, a protože má ze tmy hrůzu, potlačuje ji, deptá a ničí ji ve svém bližním. Proto je tak důležité, aby zahlédl díky podobnosti-korespondenci svou vlastní temnou stránku, svého vnitřního nepřítele ve svém nitru, říká Jung. Pak teprve přestane vidět třísku v oku bližního svého a všimne si břevna v oku svém

Mana: Fromm říká, že skutečné poznání začíná hlubokým zklamáním. Podle Junga začíná proces o novy otřesem. Otřes našeho světa a otřes našeho vědomí jsou prý jedno a totéž. Všechno se v našem světě stává relativním a proto problematickým. Domníváte se, že svět spěje k nějaké ozdravné mileniární horečce?

R. S.: Přiznám se, že nemám Fromma rád. Je to dryáčník: Umění milovat! Lidské srdce! Zůstal bych u starého klasického „údivu" jako zdroje poznání. V naší době získal tento údiv jisté zabarvení: jak se mohlo stát, co se stalo, zejména takové věci jako holocaust. Ale ještě před veškeým zklamáním, otřesy a katastrofami je tu naléhavá potřeba naší duše vědět. Nejde o potřebu informací a znalostí - to odpovídá touze znásobit svou moc nad světem. Jde o potřebu vědět proč, k čemu, jaký to má smysl, čili o potřebu sebepřijetí, smíření, zkonejšení a naděje. Tento druh vědění má psychoterapeutický ráz. Je to: „Heilswissen", jak tomu říkají Němci - „spásné, léčivé vědění".

Pokud Jung mluví o sebeobnově otřesem, vyjadřuje své přesvědčení, že dokud člověk není vnějšími nebo vnitřními okolnostmi ke změně donucen, sám od sebe to neudělá. Musí to tedy být stav naléhavé nouze, ztroskotání, otřesu - a pak možná ho to přimě-je, aby se doopravdy změnil. Je v tom hodně pesimismu, ale myslím že realistického.

Pokud kladete otázku nějakého dalšího globálního otřesu, ozdravné horečky, jak říkáte, nevím, myslím si, že v každé době a v každém životě je takových krizových událostí vždy dost, aby podnítily změnu, třeba i k lepšímu. Mám vcelku dojem, že nebeský Fellini je svými otřesy, jimiž se lidstvo pokouší přivést na správnou cestu, už dost unaven. Zkusil to kdysi dávno s potopou, ale když viděl tu spoušť, zařekl se, že se už nikdy nic podobného nebude opakovat. Když v tomto století začalo jít do tuhého, protože jeden geniální šílenec, který se pokládal za pohanského boha Dionýsa, prohlásil, že Bůh je mrtev, zkusil to Hospodin s dalším, tentokrát opravdu děsivým otřesem. Dnes, po uplynutí několika desetiletí, jsou lidé, kteří Jemu a všem ostatním na výsměch tvrdí, že žádný otřes se vlastně nekonal. Plynové komory jsou prý výmyslem chorobné fantasie. Je to otrava. Proto se asi Hospodin rozhodl, že tentokrát to zkusí po dobrém a dopřeje lidem dosud nevídaný blahobyt. Zřejmě doufá, že s tím, jak si liJlé budou moci stále více dopřávat, budou se měnii k lepšímu. Takže tím budoucím otřesem bude nejspíš zklamání z této „pozitivní varianty".

Člověk je stále stejný, mění se jen scenerie, dekorace, kostýmy a dobové „tance" na „divadle světa". A jde stále o onen prastarý příběh hledání sebe a Boha - všechno ostatní, vlastně i sám lidský život je pouhá záminka

KŘESŤANSTVÍ, BUDDHISMUS & KYBERPUN

ANEB UTRPENÍ EVOLUCE

William Irwin Thompsor

UTRP-E NÍ ZMĚNY

Existuje stav neustálé zrněny, nestálosti. Buddhisté ho nazývají *dukša* a nachází v něm příčinu (matrix) utrpení, ze kterého se snaží vysvobodit. Na druhé straně křestán nachází ve stavu bolestných změn důvod (matrix) pro lásku. Je to matrix (chcete-li *Mater* - matka), ze které se rodí Boží dítě, Kristus. Ikona Marie, matky boží, *Materdolorosa*, čili matka trpící, patří na Západě k obrazům nejpopulárnějším. Velmi známým příkladem je např. Michelangelova *Pieta* - Marie se sklání nad umučeným Ježíšem ležícím na jejím klíně. Když se nad oběma koncepcemi utrpení - křesťanskou i buddhistickou - zamyslíme hlouběji, pochopíme, jak jsou si blízké. Jak buddhista, tak křestán prožívají čas jako tok změn. Tyto změny jsou bolestné. Způsobují utrpení. Právě z tohoto vědomí vychází křesťanovo rozhodnutí pro oběť, lásku a soucit, jinak řečeno *caritas* (charitu); v případě buddhisty pro všeobjímající soucitnost, *karuna*. •

Zatímco buddhismus je spíše obrazem nekonečna sluncí, vesmírnou galaxií, judaismus i křesťanství lze vyjádřit představou solárního monoteismu. Pokud se však chceme dopracovat opravdu hluboké kosmologie, je nutno pochopit, že potřebujeme obě perspektivy: buddhistickou (galaktickou) i křesťanskou (sluneční). Abychom mnohost sluncí vůbec dokázali docenit, je nezbytné pochopit mimořádnost onoho jediného slunce, ve vší jeho specifičnosti a individualitě. Ví se, že pro ty, kteří mají rádi mnohost, je mnohem obtížnější milovat jednotlivé osoby. Ti, kteří jsou takříkajíc příliš kosmičtí - příliš andělští - mají problém plně prožívat to, co je z lidského hlediska esenciální, totiž stav člověka ve vší omezenosti, která k jeho bytí patří.

Historie nás již mnohokrát zavedla na nejrůznější vývojové křižovatky. Jistě nejsem jediný, kdo«se domnívá*, žfe *-* tentokráte jsme se ocitli na křižovatce, kde se setkávají cesty Východního a Západního pojetí života a světa. Ocitáme se v situaci, kdy *planetarizaci člověka* (jak to nazval Teilhard de Chardin) prožíváme jako prolnutí buddhistického prostoru s křesťanským časem.

NEPODAŘENÉ VTĚLENÍ

Existuje škola mystérií, jež učí, jak se stát vtělením lásky. Chcete-li se stát jejím žákem, měli byste vědět, že formou, jíž tímto poznáním musíte naplnit, je vaše lidské tělo. Právě toto je tajemství inkarnace. Nedávno jsem si udělal čas na přemítání o tom, proč jsou mladí počítačoví fanatici (computeroví hackeři), kteří se hlava nehlava hrnou do světa elektronické reality, tak fascinováni virtuálními realitami. Jistě, elektronická realita počítačů dovede být tak přesvědčivá, tak podmanivá, jako by šlo opravdu o další skutečný svět. Mě však napadlo něco, co se jim asi moc líbit nebude: že jde možná o ty, kteří z nějakých důvodů nezvládli inkarnaci do vlastního těla, kteří při tomto úkolu takříkajíc propadli. Nejsem si tím jist, ale může být, že podobný antisociální teenager upoutaný ke svému domácímu počítači má prostě problémy se světem těla. Svým a možná i ženským, v obou případech *neovladatelným*. Nejde tu opravdu o nepodařené vtělení a snaha vtělit se znovu a jinam?

A teď si představte, že skupina podobných, ale o něco starších počítačových antisociálů, mezi sebou soutěží o zdokonalení nukleárních a laserových zbraní. Mám na mysli počítačové experty v laboratořích v Livermore v Kalifornii a jejich soupeře z Los Alamos v Novém Mexiku. Doktor Teller, ano, právě ten, který svého času přemlouval Ronalda Reagana a Pentagon k „počítačové hře" nazvané *Star Wars* (Hvězdné války), zaměstnává podobnou partu mladých počítačových asociálů, jejichž nejoblíbenější zábavou je lízat zmrzlinu na zahradě vily svého šéfa a diskutovat » ním a **mezi** sebou o termonukleární válce. Aby se vyhnuli tomu místu, kde tepe skutečné srdce života, museli se tihle mladíci překroutit a zakřivit **tak,** až se jim podařilo spojit oba opačné extrémy sama sebe. Jsou to vlastně hyperkonformisté, kteří si stvořili svoje virtuální reality a ymělá hackerská společenstva, aby **si** mohli svůj život odehrát někde, kde **nemusí** (a nemohou) cítit agónii, do které svět svojí „hrou" nahánějí. Doufejme, že tuhle jejich „hru" někdo včas zastaví.

Jedním z důvodů, proč nás tak fascinuje *kyberpunk* a jeho imaginární krajina je fakt, že to je vlastně to nejodpu- *m **m^MÉjíí** „lidsky nelidské" prostředí, jaké si momentálně **do**-1 TMIfene představit. Kyberpunk je tak trochu křivým zrcacyfi%.nastaveným skomírající romantické představě o ná- **'vrafij k přiio«,** jež se v západním myšlení objevuje **zmo**vu **a** znovu, anštš během posledních dvou století. Teď totižlN^M^představivosti začínají dominovat **mozJ**^Lj^*., sazené **aPblem a** napojené nalij^f^^TanT Vize **implootátňAíilililiil*** íiilflnpuifcího celým lidským **tělem,** to je představivost, jakou šíří časopis vědeckých proroctví *Omni*.

Ano, dostáváme se na práh světa, jemuž vládnou kyborgové - kybernetické organismy a stroji prorostlá těla. Nejde o žádnou sci-fi. Realita zmíněného světa již je k dispozici na úrovni nanotechnologií, schopných vytvořit mikroelektronické (mikro)stroje schopné pracovat na úrovni našich vlastních molekul. Nepůsobí na vás strašidelně, když vidíte myší neuron „připojený" k silikonovému čipu na obálce magazínu *Byte:* to tělo na mučidlech nanotechnologického ukřižování? Ano, vypadá to naprosto odpudivě, naprosto nepřirozeně a zároveň je to tak fascinující - běhá nám z toho mráz po zádech. Přesto nelze pochybovat, že takovýto obraz má i jistou prorockou dimenzi. Kdyby nic jiného, nutí nás položit si důležitou otázku: „Kde končí příroda, kde jsou její hranice? Co ještě je a co už není přirozené?"

JURSKÝ PARK

Zkusme však uvažovat na jiné úrovni a v jiném čase. Například o atmosféře, jaká na této planetě existovala dři-

ve, než se tu objevil život, jaký jej známe, tedy v minerální epoše Země. Byla to už příroda nebo ještě ne?

A zkusme uvažovat o metanové atmosféře v bakteriální oše téhle planety, dříve než se tu kyanobakterie rozdly vytvořit to, co tak dobře známe: naše krásné modré nebe. Byla to už příroda nebo ještě ne?

Ano, vskutku nelze zastavit proud změn a říct: „Tohle příroda je, a tohle už ne." Cas je v neustálém pohybu, čas je příchodem neustálých změn, čas je plný utrpení. Všechny živočišné druhy se vyvíjí, zároveň však směřují ke svému zániku. Všechno se dme, bují, přerůstá samo sebe. Samo sebou zalehnuto je posléze i zmařeno. Jen si vzpomeňte, jak se dělá chleba, na kynoucí těsto a způsob jakým ho pak hnětete, jak ho rozvíjíte a zavíjíte. Všechno pak nahrnete do prvotní masy, kterou dáte do trouby, pustíte plyn, pečete všechno horkem supernovy a když nadejde čas, necháte to zchladit pro další epochu.

Zdá se, že typické obrázky přírody z kalendářů Sierra Clubu už o přírodě neříkají všechno. Vyjadřují spíše aristokratický dojem z přírody, jak ji ztvárňovali malíři 18. století, Gainsborough nebo Constable, než obraz přírody, jaký poskytuje například dnešní biologie. Představte si setkání lidí ze Sierra Clubu s dinosaurem, který právě na noční obloze pozoruje kometu, jež se má stát příčinou vyhynutí všech velkých ještěrů na Zemi. Ochránci veleještěrů jsou pochopitelně zděšeni a tak pro dinosaury uspořádají zvláštní mítink, a společně se snaží najít východisko z této dramatické situace. Jde o to, jak zajistit na Zemi prostředí příjemné pro dinosaury. Veleještěři si samozřejmě nedokáží představit, že by svůj ještěří svět měli vyklidit, a už vůbec ne, že by měl být zaplněn savci. Cožpak je možné, aby se ti malí chlupáči, co se tam dole v kapradí pořád pletou pod nohy, začali hemžit až nakonec obsadí celou Zemi? Zkusme si představit my, že naše civilizace „balí kufry", protože má začít nástyjjflvilizace švábů.

Ano, je dost dobře možné, *žekgfj/fl-dbseho* světa nezpůsobí nějako atomová fálka nebo katastrofální zemětřesenífjgo **ipáJK**^Kornetou, ale nějaká velmi náhlá jjMIPffsenžační událost, schopna během jediné vteřiny učinit dvaatřicet změn v systému. Možná bude koncem světa evoluční překonání všech živočišných druhů - evoluce přírody v kulturu, evoluce od těla z masa k tělu ze silikonu. Tato planeta již byla svědkem evoluce minerálů v rostliny, rostlin ve zvířata, zvířat v lidi. Teď je možná na řadě evoluce lidí v kyborgy. Kdo ví?

Na takovém „konci světa" se elementálové a andělé, obři a skřítkové, všichni ti, které jsme vykopli kamsi do Středozemě, vrací zpět. Chystají se vplížit do našeho času právě otevřenou krajinou nových nanotechnologií. Elémentál už nebude duchem posvátné hory a anděl už nebude hlasem hudby sfér. Eleméntál se stane molekulární mřížkou a anděl se představí jako singularita. Čarodějovým učněm bude počítačový dobrodruh, hacker, teenager, který svůj počítač miluje tak, že si elfy a anděly přenese přímo do něho. Hacker prožívající svatební noc se svým počítačem? To že má být živočišný druh, který zabydlí tuto Zemi? Strašná představa!

KŘIŽOVATKY

Při evoluci s sebou každé porušení rovnováhy přináší katastrofu. Na dějinných křižovatkách, o kterých často hovoří David Spangler, často dochází ke „katastrofě z rozdvojení". K těmto rozdvojením dochází díky nahromadění „ruchu", který pak dokáže destabilizovat celý systém. Systému pak nezbývá, než si to namířit do jiného atraktoru. Místo limitovaného cyklu, oscilujícího sem a tam v atraktoru periodicity (oscilujícího, řekněme, mezi dobou temna a dobou civilizace), „ruch" narůstá do té míry, že celý systém je stržen „podivným atraktorem" a zachová se zcela nepředvídatelně, chaoticky. To je situace, kterou se prorocky snaží předvídat sci-fi a představuje si ji jako nějaký nový svět, jehož „příroda" je eliminována. Místo toho, aby nás zmíněný „ruch" zahnal zpátky do náruče primitivismu nějakého temného věku (např. krajiny Mad Maxe, kde už není žádné palivo pro industriální civilizaci), nahrne nás spíš do zcela nového existenčního prostředí, do nové evoluční niky, například do jakési „informationscape" (informační krajiny). A najednou je všechno, co my newageři vzýváme jako „vyléčení země" (celá fantazie findhornské komunity, celá fantazie „návratu k přírodě"), s opovržením smeteno z cesty rozjetými hochy Stewarta Brarita z klubu MIT (Technologický institut university v Masachussetts) a počítačovými hackery ze Silicon Valley. To je tedy příšerná věc!

Jakmile dochází k takové společenské proměně, snažíme se, v šoku z nepřírodního, učinit přírodu kultuře přijatelnou, obyvatelnou. Týká se to technologů z MIT, stejně jako „domorodců" z Findhornu. Obě strany se ve vesmíru chtějí cítit jako doma - pohodlně; rozdíl je v tom, že jedna strana má ráda čistou kulturu bez jakýchkpli „rdchů" přírody, zatímco druhá strana má ráda čistou"přírodu bez jakýchkoli „ruchů" kultury. Já v|ak znovu musím opakovat: nevědomá architektura budoucnosti roste právě z ruchu v systému. Co tím «hci říci? Jednoduše to, že „vynálezci" budoucnosti-nebudou ani „pokrokáři" z MIT, ani „zpátečníci" z Findhornu. Za vším je vliv křížení cest historie. Křižovatky.

ifCclyž dojde na to, učinit rozhodnutí týkající se evoluce, když jde o to rozhodnout se, který svět je pro nás přijatelný, je zvykem, že většinou raději řekneme „ne" jakékoli změně. Mohli bychom to nazvat „velkým odmítnutím". Jestliže se odmítáme podrobit evoluci, stáváme se zosobněním evolučního „ne". Všimněte si, že prostředí kyberpunku je vlastně krajinou evolučního odmítnutí. Příkladem může být situace androidů v *Blade Runner* nebo černý trh s orgány k transplantacím ve filmu *Max Headrpom.* Je to vlastně prostředí bio-smetiště. Příšerná věc, ovšem nelze pochybovat, že právě toto je evoluční břit - „předvoj" budoucnosti.

To, k čemu dochází, to už není darwinovská evoluce přirozeného výběru, ale evoluce prostřednictvím kulturní *intruze-* pronikání kultury do každé myslitelné roviny, ať elementální, lidské nebo andělské. V devadesátých letech už nejde o bitvu mezi „mystiky a mechaniky", jak jsem o tom v roce 1972 hovořil v rozhovoru pro magazín 77-me. Jde spíše o jistý druh křížení - genetického křížení - mezi mystiky a mechaniky, křížení mezi Marvinem Minským a Billem Thompsonem. Výsledkem pak je kolega David Spangler, dítě mystiky i počítačové technologie. Strašná věc!

VELKÉ ODMÍTNUTÍ

Když se rozhodneme říci kulturní změně a evoluci „ne", stavíme se poněkud domýšlivě a mesiášsky do role těch, kteří byli povoláni vyléčit Zemi. A protože Mesiáš je v podstatě obětí, představujeme si i sebe a celou Zemi jako oběť nějakého zranění. Jestliže přijímáme psychologii oběti, hledáme také způsob odplaty za způsobené

příkoří. Tím, že tuto roli oběti hrajeme vědomě, však nevědomě viktimizujeme jiné. Podvědomě hledáme své vlastní oběti. Naše ašramy a utopické komunity se pak stávají jakýmsi divadlem pro operetní dramata našeho neurotického nevědomí. A tam venku, ve světě, který označujeme jako vnější a jemuž vládnou yuppičtí spekulanti, technologové a nenasytní kapitalisté, se celý svět spojuje dráty dohromady, aby se napojil na ústřednu „singularity". Tím, že hrajeme roli oběti nastávající kulturní změny, se sami zbavujeme vlivu a odcizujeme se tím tomu přicházejícímu, novému.

Když se do této filosofie zraněnosti ponoříte hlouběji, jako jsem se o to pokusil ve své knize *The Time Falling Bodies Taken to Light,* pak uvidíte, že existuje daleko starší předobraz zraněnosti než je Kristus, stavící na odiv své poranění boku, totiž zpodobení Velké Matky z Laussel. Ona staví na odiv své menstruační zranění, které kouzlem léčí samo sebe - labiální zranění vulvy, tohoto místa našeho původu a vynoření. Celá teorie zraněnosti pak začíná nabývat jinou, mnohem méně neurotickou podobu. Labiální zranění je protržená panenská blána při početí. Je to krev přechodu do života. Je to proces plný neuspořádanosti, chaosu a špíny, jenž nás učí, jak se otevřít početí a zrodu nového.

Také krajina kyberpunku je neuspořádaným, chaotickým a špinavým prostředím hardwaru a softwaru (hrubých a jemných technologií) „dryware" a „wetware" (suchých a vlhkých technologií), maskulinního a feminního. Od- i pad industriálrií civilizace, stejně jako odpad biologie, všechno se tu rozházeno povaluje na demiurgově smetišti. Nebo je to obchodní dům? Pokaždé je to tak: vynořující se realitu není nikdy možno dovodit ze stádií, jež jí přeckjpptela. Nemůžeme se zahledět do kaliště molekul předbiotického oceánu a jeho atmosféry, a udělat si z toho představu o živé, uzavřené buňce, která se postaví ijBpočátek řetězce života, vedoucího až k člověku. Stejně nemožné je zahledět se na smetiště všech těch *Robocopů* a *Neuromancerů,* a udělat si z toho všeho představu singularity. Jako kterákoli jiná paranoidní fantasie, trpí i kyberpunková vize přílišnou literárností. Věci nelze brát doslova.

Analytik masmédií Marshall McLuhan nás naučil, že „medium is a message" - samo médium je sdělením. Například televize není jenom nějakým pouhým prostředkem komunikace; je to životní prostředí; je to architektura v nevědomí, jež je předobrazem vynořující se noetické (abstraktní) společnosti - neviditelné lidské obce. Ani Disneyworld nebo Epcot Center nejsou než výrazem elektronického srdce televizního národa, který si zvyká na život v nové abstraktní republice. Ani Reagan nehrál v této nové abstraktní republice roli jejího skutečného prezidenta; byl především (a jenom) myšlenkovou formou, projevem kolektivního nevědomí. Takový bude a je každý další prezident.

Posun od politické filosofie k fantasii - kulturní posun od Jeffersona k Reaganovi - vede přímo k eliminaci hmoty, eliminaci přírody, se kterou jsme dosud vždycky počítali. Eliminace pevné filosofické republiky, jež vzešla z kultury osvícenectví, znamená přesun ze světa vědomí, světa hmatatelné Georgiánské architektury, do světa nevědomí, světa elektronické architektury. Americké dobrodružství předváděné v Epcot Center, to je Křišťálový palác reprezentující tuto kulturní změnu.

Televize, toto elektronické srdce, které se v domácnostech ani obytných přívěsech nikdy nevypíná, je realizací architektury nevědomí. Je předobrazem budoucnosti, která bude patřit čistě elektronické architektuře. Elektronické „budovy" budeme používat tak, jako dnes používáme elektrické spotřebiče. Když ukončíme svou práci, otočíme vypínačem a budova se vytratí - zmizí. Civilizovaní obyvatelé mají svá města a velké budovy; představují si budoucnost jako obrovské stavby ve vesmíru. Já si však myslím, že velryby a delfíni o budoucnosti vědí přece jen víc. Oni totiž netrpí Whiteheadovskou „ztracenou konkrétností" - nechybí jim „hmatatelná kultura". Dovedu si představit, že velryby a delfíni dokáží, díky svým gigantickým mozkům, vstupovat do hyperprostoru, kde jejich písním naslouchají obyvatelé Andromedy a dokonce s mi tančí.

BIOS SE LOUČÍ

Všechny naše technologické inovace jsou vlastně nemotornými metaforami mystických stavů bytí. Někteří lidé sedí v *zazenu* deset tisíc hodin, aby dosáhli jediné milisekundy *satori* a dokázali nahlédnout uměle zkonstruovanou povahu reality - nahlíží virtuální realitu tohoto světa. Přesto dává tolik Američanů přednost odhalování umělých konstrukcí reality v televizi, v kinech, v Disneyworldu nebo v americké politice. Jakmile jednou těmto technologiím virtuálních realit porozumíme, začínáme chápat, že ego je video hra našeho *daimona,* že inkarnace - naše vtělení - není nic než naše promítnutí do času a prostoru. ,Ano, lze se ptát, proč, když už jsme sem byli takto promítnuti, nám tak gnosticky záleží na tom, abychom se **od**tud dostali ven? Proč se pokoušíme ze *samsary* dostat **do** *nirvány,* když už jsme jednou museli sestoupit sem dolů a vzít na sebe tělo? Mám jedinou odpověct: musíme se tu naučit, že toto tělo má být ztělesněním lásky. A jinak než inkarnací se tomu nenaučíme, taková je skutečnost. Vtělení je prostě školou, kterou musíme projít.

Básník W. B. Yeats řekl, že „člověk může pravdu ztělesnit, ale nemůže ji poznat." V tomto smyflu je poznání **ne**adekvátní, což si dobře můžeme uvědomit, když se v kině díváme na filmy. Proč se nám tak líbí všechen ten strach, který tam prožíváme, všechno to zděšení skoro až na smrt? Proč tyhle multimiliohové Bondiády nebo ještě něco horšího podporujeme? Všechny tyhle sex filmy a **ho**rory nás dokáží strhnout jenom proto, že si uvědomujeme, že sex a*mrt je součástí biologické architektury eukaryotické buňky, která nás stvořila. A zároveň si uvědomujeme i druhou věc: toto biologické období odchází, loučí se s námi.

Přirozený výběr byl důležitý pro několik posledních milionů let, zdá se však, že i on byl jenom dočasný. Nyní, s nástupem singularity, se všechno mění. Není již možno brát realitu se zárukou. Součástí celého projektu rozvíjející se elektronické kultury je demokratizace mystické zkušenosti - učinit „vyhnání" z reality a přenesení „jinam" přístupným pro každého. Jestliže jsme byli chyceni do pasti iluze, do pasti pouhého zdání reality, je nyní ten pravý čas celý tento proces chycení do iluzí začít reflektovat. Připravuje se tichá dohoda mezi tím, co je „Top" (nahoře) a co je „Pop", mezi vědou a zábavou, mezi mysticismem a technologií - myslím si, že také o tom je a bude New Age.

(Kulturní historik W. I. Thompson, nar. 1938 v Chicagu, *je jednou z* osobností, *jež stála u* zrodu *hnutí New age. Je zakladatelem intelektuální komunity Lindisfarne, autorem mnoha knih, z* nichž *nejznáměji jsou* At the Edge of History, The Time Falling Bodies, íslands Ouf of *Time. Ukázka je z* knihy *esejů* Reimagination of the World z r. 1991)

(překlad Blumfeld S. M.J

HEROICKÁ CTNOST

BRATR DAVID STEINDL - RAST

Richard Smoíey, Gnosis Magazíne, léto 1992
ÉrSíf-: .Překlad; Iřateíína Pavlíčková

Bratr David Steindl-Rast, původem z Rakouska, mnich, spisovatel a psycholog, je v současné době v duchovních kruzích dobře znám pro práci, kterou vykonal při vytváření kontaktů mezi meditativní praxí západní klášterní tradice a tradicí východní. V současné době je členem benediktýnského společenství Camaldolese v Big Sur v Kalifornii. Je autorem tří knih: Gratefulness: The Heart of Prayer (Vděčnost - srdce modlitby) A Listening Heart (Naslouchající srdce) a nedávno publikované Belonging to the Universe (Sounáležitost s vesmírem), diskuse o nových paradigmatech ve vědě a teologii (spoluautorem byl Fritjof Capra a kniha vyšla v nakladatelství Harper v San Francisku). O názory bratra Davida na možnosti spojení východní a západní spirituality je velký zájem a tak se často objevuje v kruzích New Age.

Richard Smoley: Jaký je vás názor na význam pojetí svatého v současnosti? Svatý je podle všeho někdo, kdo žil kdysi na zemi, nějak výjimečně se tu zapsal a jehož pomoci se můžeme stále dovolávat.

Bratr David Steindl-Rast: Jsem rád, že jste zvolil právě tuto základní otázku. Samozřejmě, že moment intervence je jeden aspekt, ale oficiální představa svatého v katolické církvi je taková, že svatý je ten, kdo následoval Krista s heroickou ctností. Tento termín „heroická ctnost" je důležitý a i zajímavý. Představa svatého se tu velmi přibližuje představě hrdiny, a to hlavně y tom smyslu, že hrdina tvoří součást společnosti, vlastně tuto společnost utváří sám. V podstatě se dá říci, že společnost je v plném slova smyslu skupina lidí, ktetá má společného hrdinu.

Samozřejmě, že v plném slova smyslu je hrdina model, jenž nám ukazuje, o čem náš život je. Je to neustále se opakující umírání do větší plnosti života. Hrdina se vyčlení z určité skupiny lidí jako její reprezentant - např. král, kněz či jiná silná osobnost, podstoupí určitou formu smrti a pak se do oné společnosti navrátí, aby tu znovu dával život. Dokonce i evangelia jsou - přinejmenším podvědomě - sepsána podle této předlohy hrdinství: Ježíš je náš htdina. A tato představa Ježíše coby hrdiny katolické církve, přestože my tento termín sotva kdy použijeme, je starověká. V ranných textech bývá Ježíš přirovnáván k řeckým hrdinům, ve středověku existovaly písně o „Kristu, našem hrdinovi" a v devatenáctém století mluví Hopkins o „hrdinovi Kalvárie" a o „Kristu, mém rytíři". Takže ježíš je hrdinou všech křesťanů. A svatí, ať muži nebo ženy, jsou tím, že zrcadlí tu či onu stránku Ježíše Krista, pro různé skupiny uvnitř církve rovněž hrdiny.

Druhý aspekt, jenž jste zmínil, byla otázka intervence. Mám za to, že je velmi důležitá, neboť lidem záleží právě na těch svatých, jejichž zásahu se dovolávají. S tím se v křesťanské církvi setkáváme velmi záhy. V průběhu svého historického vývoje mívalo někdy uctívání svatých nezdravý podtext. Křesťan ve skutečnosti nepotřebuje prostředníka ke Kristu, Kristus sám je mu prostředním k Bohu. Ale dříve sloužil svatý jako spojovací článek mezi námi a Kristem, tedy jako spojovací článek mezi námi a spojovacím článkem. A to je trošku nezdravé.

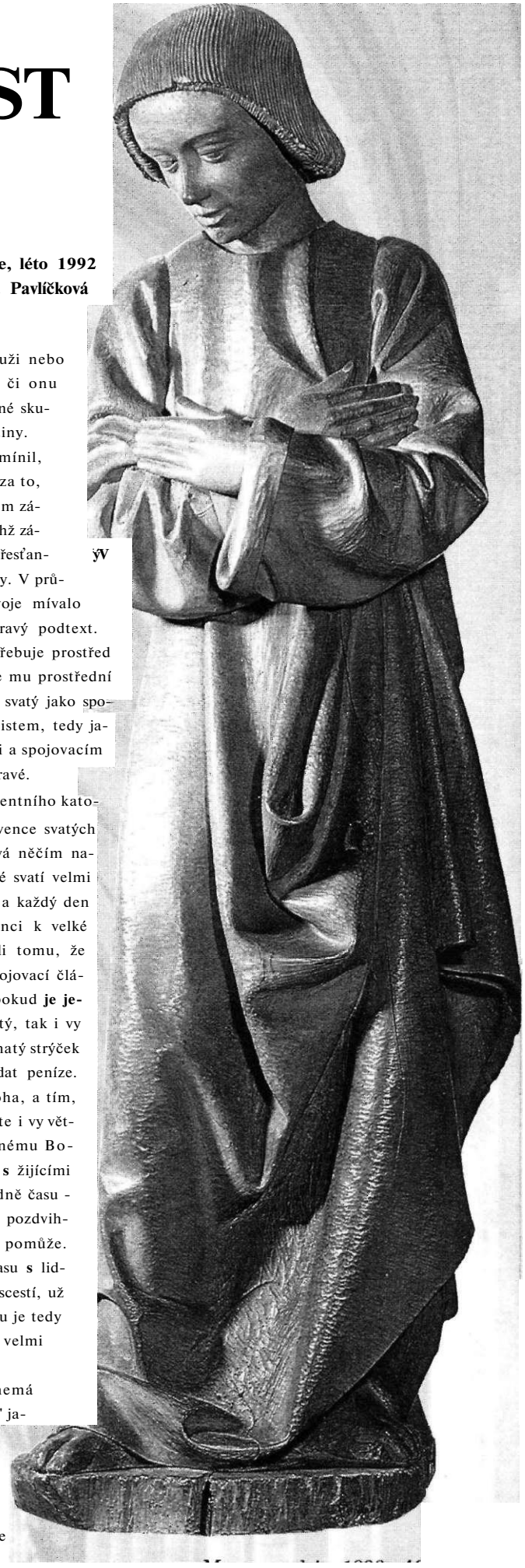

Ale i pro současného inteligentního katolíka může být moment intervence svatých a vůbec hagiografie jako taková něčím naprosto pozitivním. Mě osobné svatí velmi zajímají, rád čtu jejich životy a každý den se modlím za jejich intervenci k velké spoustě svatých. Ne však kvůli tomu, že bych potřeboval něco jako spojovací článek. Jste-li členem rodiny a pokud **je je**den z jejích členů velmi bohatý, tak i vy jste na tom lépe, neboť ten bohatý strýček by vám mohl jednou za čas dat peníze. Svatí **se** dostali do blízkosti Boha, a tím, že vy jste v jejich blízkosti, máte i vy větší šanci, že se přiblížíte samotnému Bohu, Jestliže budete .zadobře í **s** žijícími „svatými" a strávíte s nimi hodně času - buddhisté tomu říkají *satsang,* pozdvihne to vašeho ducha. A to vám pomůže. Avšak pokud trávíte spoustu času **s** lidmi, kteří vás nejspíš svedou na scestí, už to dobré není. V tomto smyslu je tedy úzký vztah ke svatým něčím velmi prospěšným.

A potom samozřejmě nic nemá takovou sílu změnit naše život)' jako příklad druhých. Ani žádná teorie, ani žádná vyšší zkušenost nemá tolik síly, jako když je vtělena do lidské bytosti. Bohužel, v naší době je

hrdinů nedostatek. Především mladí lidé hledají hrdiny, avšak ne v úzkém, ale v širším slova smyslu: hrdiny jako osobnosti, se kterými by se mohli identifikovat a nechat se jimi in¬ -, . vat.

O svatých vyšlo mnoho nových knih. Mě se líbí přístup Lawtence Cunninghama. Napsal knihy *What Is a Saint?* (Co je to svatý?) a *The Gitbolic HtTÍMgt* (Katolické dědictví). Avšak foto dědictví tu má zcela konkrétní podobu, v této knize nejde o žádné abstrahování. Cunningham probírá všechm typy svatých. lok kupříkladu typ válečníka: ten zahrnuje jak svaté, kteří byli mučedníky, protože odmítli sloužit v římské či jiné armádě, tak i ty, kteří skutečnými vojáky byli.. Další typy jsou asketa, poutník, umělec, aktivista, dokonce i outsider. Existuje velmi důležitý druh „svatého", který ve vztahu k církvi outsiderem prostě být musí.

Smoley: Je zajímavé, co jste říkal o vzorech, protože pokud si vezmete typický život svatého, zjistíte, že je v něm jeho osobnost velmi vyzdvižena. To evokuje dva druhy reakce. Jedna je: „Chtěl/a bych se mu/jí přiblížit." **A** ta druhá, stejně tak typická, je: „To není možné. To můžu rovnou vzdát."

Bratr David: **A** tak se omluvíte za to, že nedosáhnete stupně, na který byste dosáhnout mohli, neboť hledíte na stupeň, kterého dosáhnout nemůžete.

Smoley: Jak se tedy k tomu postavit, aby nás život svatého dokázal povzbudit?

Bratr David: Záleží na tom. Možná, že se obracíte na ten druh hagiografie, který svatého přetváří do tak nadnesené osobnosti, že takový model opravdu napodobovat nelze. V tom případě bych vám jen poradil, abyste tento druh hagiografie nečedi, jenom by vás zavedl na scestí. Avšak svatí byli lidské bytosti stejně lak, jako jsme my. Méli by být prezentováni se svými lidskými slabostmi, nemusí být ve všech ohledech dokonalí. Cím víc se zabývám životy svatých, tím víc zjišťuji, že dokonce ani velcí svatí a ti, kterým se obdivuji nejvíc, nemají v sobě ani 50% toho, co by napodobováno být mělo. Stejně tak jako my, i svatí měli své slabé lidské stránky. Ale měli rovněž nějakou výjimečnou vlastnost, která všechny ty zbývající vykompenzovala. A právě na to, že i velmi nedokonalé lidské stvoření — jakým tolik svatých bylo a je - dokonalým opravdu být může, i přes všechny ty nedostatky, chce právě prospěšná hagiografie poukázat. Každý člověk je tím či oním způsobem excentrický. Svou rovnováhu musíme hledat.

Smoley: Jakou roli má v křesťanství esoterická nauka? Existuje tu něco takového? Je takový pohled na věc správný?

Bratr David: V 1. listu Korintským 2 : 6 říká sv. Pavel něco v tomto smyslu: „Učíme moudrosti, ale jen ty, kdož jsou toho hotovi", a to bylo často vykládáno jako jakési tajné učení, jenž je předáváno neveřejně. Nebo jak praví evangelia: „Ježíš mluvil k zástupům v podobenstvích, avšak svým učedníkům vysvětloval", a tak dále. Přesto však důkaz o tom, že by existovala nějaká tajná nauka, jež byla předávána pouze zasvěceným, není žádný.

Utajené učení ovšem existuje v každé tradici a tedy i v tradici křesťanské. A nejlepší způsob, jak něco utajit, je vydat to v plén, kde to nikdy nikdo, kdo hledá utajené věci, nenajde. Takže utajená nauka je přímo před vámi, musíte však mít oči k vidění. Co znamená v našich podmínkách mít oči k vidění? To znamená, že se k nauce dostanete tak, že se jí oddáte. Jc tu souvislost s pravděpodobně prvotním úmyslem tohoto tčení: „Ti, kdož mají, budou obdarováni, a těm, kdož nemají, bude dokonce i to, co mají, odňato." Původně to bylo přísloví, jenž používal Ježíš. My říkáme: „Bohatí bohatnou a chudí chudnou." To je všeobecný postřeh. Ježíš tu chce nejspíš říci: „Cožpak nevíte, že bohatí bohatnou a chudí chudnou? **A** to platí i v duchovním životě." To by mohlo být, a já se domnívám, že je, jádrem tohoto rčení.

Co to však znamená? Myslím, že je to v Lukášovi, kde je explicitní odkaz na naslouchání: „Dávejte pozor, jak posloucháte!" Těm, kteří nastaví uši a opravdu naslouchají, kteří jsou pozorní a otevření, bude více dáno. A ti, kteří se nezajímají, ztratí to málo, co mají. Je to otázka toho, do jaké míry se otevřete a oddáte poselství, abyste poté mohli vstoupit do oněch utajených tajemství, do esoieriky, chcete-li. Není to však esoterika v tom smyslu, že by nauka nebyla vyjevena ostatním. Takové nauky existovaly mezi alchymisty ve středověku a tovněž mezi gnostiky, avšak v ryzím křesťanství nic takového není. A to opět přesné zapadá do hagiogtafie: svatí nedosáhli hetoické ctnosti ,i duchovního statutů proto, že bv dostali tajný klíč, jako když vám někdo dá typ, na kterého koně vsadit. Nedostalo se jim více než ostatním a často hvli dokonce velmi znevýhodněni: .Ale dokázali se oddat.

Smoley: Tak tedy pozornost, oddanost a otevřenost byly těmi klíči k esoterice...

Bratr David: Klíči k ukrytému poselství. Termíny „esoterika" či „exoterika" se sem moc nehodí. V křesťanství není to, co my běžně považujeme za esoterickou nauku.

Smoley: Před chvílí jste zmínil asketickv typ svatého. Pto obyčejného hledajícího člověka je klášterní život zatížen odříkáním a askezí, jež jsou součástí klášterní disciplinv už dlouhou dobu. Lidé mají v tomto směru trochu obavy, snad kvůli slabosti moderního člověka, snád protože viděli týraná těla jak v minulosti, tak v přítomnosti. Jakou roli bv měla askeze mít dnes, především tedy v souvislosti s kláštetem?

Bratr David: Vezměte si nejprve samotní slovo „askeze". Znamená „cvičení" a pochiz. ze slovníku atletiky. Cílem tu je cvičení v duchovním životě. Víte, že naši atleti dělau spoustu věcí, které vykonávají i asketové v náboženském kontextu: mají určitou dietu, pos¬ tí se, zdržují se pití alkoholu a požívání drog. atd. Často musí omezit sexuální život, či alespoň někteří z nich si myslí, že musí, takže existuje spousta druhů omezení, jež musí podstoupit. Člověk na sebe vezme určitou discip-- nu. To je však pouze negativní stránka čehev velmi pozitivního, a to, že jste se něčemu radikálně oddal, abyste dosáhl vyššího cíle: a v chcete tu cenu vyhřátí Vy víte, jak byla odedávna v křesťanských písmech srovnávána duchovní disciplina s atletickou.

Klášterní askeze je tedy něco velmi požit; ního: usilujete o soustředěnou pozornost, soustředěnou přítomnost v přítomném okamžiku a o soustředěnou orientaci svého života. Žitím účelem podstoupíte určitá omezení, která ostatní lidé nepodstupují. Bohužel, v minulosti se vyskytlo také mnoho případů týráni, tedy askeze velmi pomýlené. Jak jste už naznačil, askeze se může-zyrhnout v popírání života, v nepřátelství vůči tělu a v lhostejnost ke zdravému rozumu. K tomu všemu už došlo, a pokud byste vedle sebe vyrovnal výstřelky požitkářství a výstřelky askeze, patrně by se nad celými dějinami udržovaly v rovnováze. Někteří lidé si dopřávají tak, až je to přivede na pokraj normálnosti, jiné sem dovede odříkání. Další se zas potácejí od jednoho k druhému. Vzpomínám si, jak jednou otec Thomas Keating vyprávěl, jak se tento typ chová, když přijde do kláštera: „Kdysi všichni pili pco stolem a teď se zase všichni pod stolem postí." Je to jen soutěž a ta nemá s klášterním životem co dělat. Můj závět by tedy byl tak:

vý: askeze je prostředkem k cíli a nc cil **mih** o **sobě za využití všech prostředků.**

Další věc je, že my se vždy zabýváme askezí **takzvaných askerů, ale moc málo lidí mluví o** .itki-yi **rodinného živii.i. Přinejmenším** z **pohledu mnicha je tato askeze větší než klášterní. To není nic, co bych si wmyslel já sám.** Dokonce **11/** v jedenáctém století o tom mluvil **Bernerd z Clairvaux: mniši by měli mít největší úctu k těm, kdo se starají o rodinu,** protože pokud chtějí v křesťanské víře vážně žit, maji se od nich co učit. Nedílnou součásti života těch. kdo se starají o rodinu, je **.1-skeze, jíž se vyhnout nelze. Mniši v noci vstá-.1** i **1** .ih>. si modlili, ale pokud nechtějí, tak **nemusí. Není tu žádná předem daná absolutní nutnost tak činit. Pokud však vaše dítě** v **noci pláče, vv vstát musíte, o lom není pochyb.** A **tak je tomu téměř u všech disciplin odříkání — v určitém slova smyslu leží ná bedrech rodičů.**

Mniši jsou si toho vědomi, a nejen ti v křestanské tradici. V tradici buddhismu, súfijské . x"h ostatních t.ikc. u.ijilrtc ptíbéhv asketického **a tuze zbožného člověka, kterv se takto modlí k Bohu: „Už jsem zdolal všechny stupně na cestě k dokonalosti, kde je můj další učitel?" \ poiom je odveden k tomu nejopovrženíhodnějšímu laikovi, jako k velkému vzo-**ru. **Buddhista je odveden k řezníkovi. Sv. Antonín z pouště byl poslán do Alexandrie k doktorovi. Dnes má sice doktor uznávané společenské postavení, ale tehdy takový chi-**irg, kterv bvl **rul. 1t1** stejné úrovni jako ho¬ ... moc uznáván nebvl. Takže sv. Antonín byl **poslán k tomuto opovrženíhodnému doktorovi, který pomáhal nemocným. Je příznačné, že v těchto příbězích je vždy mnich či jemu podobný člověk poslán k laikovi, aby se u něj na-**učil, **co je 10 ve skutečnosti dokonalost.**

Smoley: **Také Ježíš v evangeliích dával** přednost společnosti dévek **.1** \ýbérčich dani **před společností farizejů a zákoníků.**

Bratr David: **Ano.**

Smoley: **A jak je tomu s celibátem? Co je** jeho **přínosem? Proměňuje se sexuální energie v něco vyššího?**

Bratr David: **O tom vám můžu říct pouze ze svého vlastního pohledu. Nechci mluvit** o **věcech, které jsem sám nezažil. Jsou lidé, kterých si moc vážím a kteří b\ ám] >dali na prosto odlišiv,' výklad celibátu. Například matka lessa, karmelitánská řeholnice, hovoří krásně o celibátu v pojmech svatebního symbolismu. Karmcliráni převzali metaforu Kristovy nevěsty od sv. Terezie a sv. Jana z Kříže.** Je **krásná a poetická, ale mé osobní zkušenosti trochu cizí.**

Já k celibátu přistupuji z velmi praktického hlediska. Na sexualitu nahlížím jako na tě¬lesné vyjádření našeho příbuzenství s druhými. Je přítomna v každém vztahu, dokonce . v **tom nejobyčejnějším, protože my se snažíme, aby to vyjádření bylo optavdové. A pokud mají mniši patřit naprosto každému, s** kvni se setkají - a to je jejich povolání - . jak **to mohou opravdově vyjádřit v oblasti sexualit)** ? Absolutní promiskuita muže bi **1** jedním *t.c* způsobů, není však moc praktická. Nejrea-**lističtěji!' formou je vztahování se** *ke* **všem ošumím jako k bratrům a sestrám - tedy celibát. Zákaz sexuality v celibátu neexistuje proto, že by s naší sexualitou bylo něco v nepořádku, ale proto, že jste si v životě vytyčili utčité cíle a jim musíte svou sexualitu přizpůsobit. A cíl, jaký si určili řeholníci - soustředěnost, plnou sounáležitost s druhými a od¬**danost k nim - klade n.i mužnosti sexualit)

1 **> o ii** a **ní**

Skutečná dokonalost celibátu neprameni **z toho, že jste se osvobodili od něčeho potupného, naopak, sexuality se vzdáváte s velkou** lítosti. Dokonalost pochází .* toho, -\ **j**,tc se **tak cílevědomé upnuli na vámi vytčený cíl — požadavek absolutní soustředěnosti a sounáležitosti s universem, že jste dokonce ochotni připravit sebe sama, a snad i druhé, o něco tak** nádherného, jako jc sexualita.

Smoley: .V dnešní době existuje ohromný zájem o křesťanská kontemplativní cvičení, teď mé napadá kupříkladu ortodoxní modlitba srdce. Kde hledat podobná kontemplativní cvičení v křesťanství?

Bratr **David:** Mvm osobním cvičením **jt Ježíšova modlitba, jež byla sice původně vv-1** hi idni, a\ sak rozšířila ,c také * západním křesťanství. **Na začátek bych ale rád řekl, že bychom měli podporovat nejen křesťanská cvičení, ale** 1 **i, ktcia jsou d . . . . mu životu prospěšná. Nehledět na to, odkud pocházejí. Sv. Iranaeus, myslím, řekl: „Jestliže je nějaké tvrzení pravdivé, neptejte se, odkud vzešlo. Je to vždy Duch Svatý." To se dá po-11/11** i v této souvislosti. Lze **iki**: pokud je **nijaké cvičení. vskutku prospěšné, n(.pátrejte, odkud vzešlo, neboť je vždy inspirováno Duchen S ým.**

Ale protože jste se ptal, jaké je typické západní cvičení, zmínil bych se o jednom bohu-žel nt příliš známém. lc to rvpickv benediktýnské cvičeni, /minuje se o něm sv. Benedikt **jrn . .** *lectio t* **• iuchovní < 1** l.ik už jeho jméno prozrazuje, spočívá v četbě - především, ale ne výhradně písma svatého - čtete vsak ne o> nejvíce, ale co nejméně. Pře-**čtete tru (pou • ;• • • pasá** vás uvede do určitého stavu, protože se mu na-**prosto odevzdáte, Necháte ho k sobě promluvit a ono vás vezme tam, odkud vzešlo. Pokud vám stačí jedno slovo, je to v pořádku, pokud potřebujete slova dvě - v pořádku, snad potřebujete celou větu - dobta,** sn.**ul dokomc ce-**lou **stránku či dvě - i** to **je ještě v pořádku,** avšak méně tu znamená více. **A** pak **vás tato** četba uvede - není dobfé říkat, že do **stavu** přemítání o přečteném, ten je příliš aktivní, ale do **stavu, kdy se kocháte a vychutnáváte si pravé přečtené, a ten obvykle nějakou chvíli trvá, to záleží na vaší momentální psychické kondici. Dříve či později začnete v bdělém stavu snít a poté se můžete vrátit k následujícímu slovu, větě anebo stránce, takže proces čtení tu funguje jako stattovací plocha, ze které vy odlétáte a kdykoliv už nemůžete-ve vzduchu zůstat déle, vracíte se sem zpátky a znovu**

t ' • *nna* **je cucvni, krero btí diktýnská tradice využívá nepřetržitě pp patnáct set Jet. Ale existuje také mnoho laiků,"kte-11 ho praktikuji .1 považuji** /.i **prospěšné, není však tak známé, jak by bvr mělo. Je to však meditativní cvičení pro Západ typické.**

Smoley: **Snad byste mohl říci něco o vaší vlastní zkušenosti s ležíšovou modlitbou. A mne by například zajímalo, k čemu jsou ty korálky, které držíte.**

Bratr David: Tv jsem si vyrobil sám. Nosím je na prstu jako prstýnek. Je na nich deser korálků, takže se dají použít, i jako růženec. Jak jimi otáčíte, uvádíte do chodu psychomó-iniiil'. **kmu/iw proces. Vyžaduje r" však určitou praxi. Vždv, když korálkem pohnete, uvolníte z něj na úroveň podprahového vnímání tuto modlitbu.** 1 **když s vámi mluvím nebo dělám něco jiného, pohyb korálků ve mně aktivuje cosi, co umožňuje modlitbě probleskovat mým srdcem.**

Jak víte, existuje mnoho různých forem Ježíšovy modlitby, kratší i delší. Já ve skutečnosti používám jenom tu krátkou: „Pane Ježíši, smilování, Pane Ježíši, smilování." Ostatní mi připadají moc dlouhé a to mě rozptyluje. A také se tato shoduje lépe s mým dechem. Kromé toho si myslím, že v naší tradici je příliš zdůrazňován hřích a ta delší forma, „Smiluj se nade mnou, nad hříšníkem" ten důraz jenom posiluje. Správně vyloženo, my rozhodně hříšníci jsme. Ani ne tak moc jako jednotlivci, ale zato žijeme ve světě hříchu a odcizení: jakkoliv dobré jsou vaše úmysly, stále jste příčinou vykořisťování miliónů lidí třetího světa, i když díky jediné skutečnosti: žijete v prvním světě. A to je hřích, mnohem větší než vaše drobné poklesky. Já jsem si této hříšnosti vskutku vědom. Ale nejsem toho názoru, že je nutné si ji s každým výdechem připomínat. Raději budu chválit Boha za odpuštění a překonání hříchu. Když říkám: „Pane Ježíši, smilováni", může to být volání po milosti, ale většinou to znamená: „Jakou milost prokazuješ!" Je to modlitba chvály a dí¬k , uaní.

Smoley: **Naše rozmluva se z větší části odehrává v kontextu oficiálního křesťanství, avšak to je, jak se zdá, v jisté krizi. Spousta lidí se od něho odvrátila, částečně kvůli tomu, čeho se křesťanství v minulosti podle všeho dopustilo. Mne by zajímalo, kam si myslíte, že křesťanství směřuje nyní a kudy se bude v budoucnosti ubírat spiritualita celého lidstva všeobecně.**

Bratr David: Opět budu mluvit převážně z pohledu katolíka. Myslím, že máte napros-

tou pravdu v tom, že jsme dospěli k určitému krizovému bodu, avšak nesoustředil bych se na to, co jsme v minulosti udělali špatně. Jistěže toho je spousta, od křížových výprav, upalování čarodějnic, přes náš postoj k židům, atd. Dnešní ktize je však mnohem hlubší než toto všechno dohromady. Jedna letitá chyba dosáhla dnes nebývalého stupně: je to zneužití moci a centralizace. Ty byly zdůrazňovány už velmi záhy, a prostě řečeno, v prvních stoletích byly ptavděpodobně nutné k přežití církve. Když se však církev spojila s politickou mocí Říma a tímto způsobem se zpolitizovala, začala se vymykat z ruky. To je v křesťanské tradici jedna z těch chyb, které do dneška neustále narůstaly. Některé jiné přestupky, například ty, jichž se dopustili papežové v renesančním období, se dostaly až na samý okraj a byly smazány. Už nevedeme křížové výpravy a neupalujeme čarodějnice. Ale centralizace mocí nikdy neustoupila a v současné době dosáhla bodu, kdy je zřejmé, anebo by zřejmé být mělo, a to pozorovatelům jak uvnitř tak i vně této struktury, že už to tak dál nejde.

Já ale v současné době nemám nejmenší chuť tyto struktury postrkovat, aby se zhroutily. Stojí na tak křehkých hliněných nohou, že si nemůžeme dovolit je bořit. Ony se však zhroutí samy, ať chceme či ne. My musíme veškerou svou enetgii upnout k vynalezení způsobu, jakým části této struktuty posbíráme, až zkolabuje. A hrozba kolapsu je bezprostřední. Nedokážu říci, zda je to záležitost dnů, roků anebo desetiletí, ale ta hrozba tu je. Snad všichni předpokládali, že jednoho dne bude berlínská zeď sttžena, i když nikdo nedokázal říct, kdy přesně. Byli jsme překvapeni, že to přišlo tak brzy, bylo však zřejmé, že se to stát *muselo.* Vše, co začne být moc rigidní, se jednou rozpadne. Takže rigidní mocenská struktura Vatikánu je odsouzena k pádu.

Já jsem v církvi vyrostl. Pocházím z katolické země a z katolické rodiny. S církví jsem se naprosto ztotožnil. Proto mi v první řadě dělá starost, jak zachráníme ducha, který vytvořil vnější strukturu, jež stojí dnes před kolapsem. Jak toho ducha upevníme a pomůžeme mu nalézt nové formy? Život vždy vytváří struktury, ale struktury nedokáží dát život. Do určité míry ho chrání, a za to jsem vděčný. Ale my teď toho ducha musíme opravdu posílit, aby až se vnější struktury zhroutí, mohly z toho silného ducha povstat formy nové. Nemám ani nejmenší ponětí o tom, jaký tvar budou mít.

Otázka centralizace a mocenské politiky církve se vlastně týká i vaší otázky na hagiografii. Když se věci v křesťanské církvi mají tak, jak by měly, určitá skupina lidí v nějaké oblasti rozpozná, že jeden člen jejich komunity je příkladem heroického způsobu Kristova života, tedy jejich svatý. A tak by to mělo být: tráva roste ze země a ne z nějakého rozkazu shora odněkud z dálky. Stále více lidí si dnes začíná uvědomovat, jak se proces kanonizace zpolitizoval.

Smoley: Povídali jsme si o této otázce z pohledu katolíků. Co si myslíte, že Amerika potřebuje pi
národ převážn Ě katolický.

Bratr David: Touto otázkou se zabývám vlastně mnohem víc než tou druhou. Souvisí s problémem ekologie, který je v současné době s otázkou náboženství nerozlučně spjat.

Jádrem každé náboženské tradice je tradice mystiky a mysticismus znamená zkušenost neohraničené sounáležitosti. To jest neohraničené sounáležitosti s Bohem, pokud chcete toto slovo použít) ale rovněž se všemi lidskými bytostmi, zvířaty a rostlinami - to je jádrem mystické tradice. A protože ta je zároveň jádrem náboženství, je smysl pro sounáležitost jak ekologický, tak i náboženský.

Proč se starat o své životní prostředí? Proto, že sem patříme, Země je naším domovem, naší rodinou. Máme k ní určitou zodpovědnost. Náboženství a ekologie jsou hluboce propojeny. Pro mnoho lidí, kteří se nechtějí nechat svázat žádnou církví jakéhokoliv vyznání, je náboženstvím ptávě takový poctivý přístup k ekologii, a já mám za to, že je naprosto plnohodnotný. Ale také pro mnoho lidí, ať už jsou křesťanského, židovského, muslimského či jiného vyznání, je hluboká ekologie ryzím výrazem jejich náboženského přesvědčení. Tedy na vaši otázku, co potřebuje v současné době Amerika v duchovní oblasti nejnaléhavěji, bych odpověděl, že je to probuzení smyslu pro ekologii. Pro dnešní dobu by to bylo to nejvhodnější náboženské gesto, vyžadovalo by všechny ctnosti, jež implikuje náboženství: víru, naději, lásku, obět', a je opravdu naléhavě nutné. Pokud k takovému duchovnímu probuzeni nedojde, jsme ztraceni.

Smoley: Jedním z význačných obhájců ekologického pohledu, kterého jste se dotkl, je Matthew Fox. Co si o celém jeho případu myslíte vy?

Bratr David: Matthew Fox je můj přítel, a já si myslím, že uvnitř církve plní velmi důležitou funkci. Zdůrazňuji, že je to *uvnitř* církve, neboť proroci musí být uvnitř, kdyby byli vně, byli by to pouze kritici zvnějšku. Já se domnívám, že to, co říká, je naprosto oprávněné, avšak málo lidí ví, že v církvi je spousta dalších lidí, kteří říkají naptosto totéž a dokonce snad i věci radikálnější. On se do nesnází dostává ne proto, co říká, ale pro způsob, jakým to říká. Matt Fox si rád hezky zabojuje a toho Prozřetelnost využívá. Začíná být všeobecně známý a tento fakt dá vá publicitu věcem, které říká. Má pravdu, když poukazuje na to, že jsme věnovali moc času a energie spiritualitě zaměřené na vykoupení, a že se musíme zaměřit na spiritualitu zaměřenou na tvoření. Ale kdyby se do nesnází nedostal, o jeho názorech by vědělo jen málo lidí. Takže my Matta Foxe potřebujeme.

Smoley: Vraťme se k otázce křesťanství v kontextu světových náboženství. Vy jste znám tím, že jste spojil praxi křesťanské ko:-templace s praxí východní. Je oprávněné hledět na všechna významnější světová náboženství tak, že v podstatě uctívají jediného Bohi'- Existuje mezi velkými světovými náboženstvími skrytý ekumenismus?

Bratr David: Já bych to rozhodně neformuloval tímto způsobem, jelikož například _: samotné pojmy „uctívat" a „Bůh" nelze už:: v buddhismu. Takže bych neřekl, že všechní náboženství uctívají stejného Boha. Ale kdybychom chtěli použít jazyk křesťanství a ml J vili o světových náboženstvích ve vztahu -e křesťanům - a sem zřejmě směřovala vašč otázka - pak bych řekl, že tak jak to chápeme my křesťané, zjevení Boha je dáno všem iic-ským bytostem v našem srdci srdcí. Rozdílr.: doba, rozdílné zeměpisné oblasti a rozdílné dějinné okolnosti zformovaly uvnitř našeh: společného lidského hledání Boha rozdíl:.: tradice. A některé z těchto tradic dokonce ar., nepoužívají termín „Bůh", avšak vždy se jedná o hledání nejvyššího významu. A protože zdrojem významu je Bůh, mohu s naprostyn přesvědčením říci, že všechny velké tradice vedou své stoupence směrem k Bohu. Různí lidé potřebují různé cesty. A tyto cesty si dokonce ani nejsou rovnocenné - v tom smyslu, že jedna je stejně tak dobrá jako ta druhá. Nakonec ani jednaďaná tradice není v určité době tak dobrou cestou k Bohu jako v době jiné. Tyto struktury a prostředky mají své chyby a má je rozhodně i křesťanská tradice. Sice pomáhá a pomáhala mnoha lidem k Bohu, ale rovněž mnoha lidem dobré vůle na cest: k Bohu bránila. To musíme přiznat. Nedostatky tudíž nemají jenom ty ostatní, ale i naše tradice, a v utčitých obdobích je jich víc ne: v jiných. Všechny významné ttadice jsou určeny k tomu, aby pomáhaly lidem dostat se k Bohu, a všechny to do určité míry splňuj:, někdy však lépe a někdy hůře, a rovněž pto r.: • které lidi lépe než pro ty ostatní.

Nina WISE

Nenápadné štěstí

Blížila se mi čtyřicítka. Byla jsem svobodná, bezdětná a kladla jsem si otázky coby televizní hvězda, jejíž čas slávy měl teprve přijít. Posttádala jsem důkazy dospělosti: pohovku, velký jídelní stůl, příboty a televizot. Po sedmiletém soužití jsem nedávno odešla od pattnera, u kterého zůstal všechen nábytek a přehrávače, a věděla jsem, že skutečný problém tkví v tom, že jsem celý život věnovala kariéře a ta nikde. Necítila jsem se dostatečně slavná. Nechtěli o mně napsat knihu, nepodepsala jsem žádnou smlouvu s Hollywoodem, ani s televizí. Potřebovala jsem pomoc, mapu, která by mne pomohla převést trudnými časy poloviny života.

Jednou z velkých výhod doby, kdy jste v krizi, je, že vás dovede k víře - obvykle ne v tom náboženství, ve kterém jste byli vychováni (pokud by fungovalo, nebyli byste teď v krizi). Cítila jsem, že to snad bude chtít exorcismus, jak hluboce mě s blížícím se datem narozenin destruovali démoni pochyb a výčitek. Rozhodla jsem se, že se naučím meditovat a v blízkosti jsem objevila učitele Vipassana meditace. Začala jsem každé ráno sedět na svém purpurovém polštářku zafu.

Jednou dopoledne zavolala přítelkyně Martina, že do Santa Moniky přijede dát iniciaci Kalačakra sám Dalailama. Martinu jsem potkala jednou v zákulisí po jednom mém představení. „Ta sexuální fantazie s ledničkou byla božská," řekla mi později na jedné party, zatímco číšníci nosili stříbrné podnosy uzeného lososa a kaviárové chlebíčky davem o ekologů, vydavatelů, spisovatelů a fdantropů. Martina vyrostla v Argentině, kde patřilo k dobrému vychování umět vytvářet kolem sebe atmosfétu šlechty, intelektuálů * a umělců. Její teplé hnědé oči vyzařovaly důvětu, její líčka byla aftodiziakální a ve svých hnědých vlasech měla šedý pramen na znamení, že ačkoliv vypadala jako princezna, byla rebel. Nad šampaňským jsme zjistili, že obě hledáme. Začaly jsme chodit na různé přednášky, meditace, rozhovory s mistry atd.

Iniciace Kalačakra je jedním z nejesoteričtějších rituálů tibetského buddhismu. Během ceremonie účastníci slíbí, že se oddají altruismu a stanou se bodhisattvy, osvícenými lidmi, kteří se, místo aby se odebrali do věčné blaženosti vystoupením z koloběhu inkatnací, vrátí na zemi, aby pomáhali i jiným dosáhnout osvícení. Běžně se této iniciace účastní jen pokročilí studenti s lety praxe, ale protože svět je v takovém rozkladu, Dalailama se rozhodl nabídnout iniciaci komukoliv, kdo se zúčastní. Mnozí mí přátelé měli namířeno tamtéž a tak jsem pozvání Martiny přijala bez zaváhání.

Když jsem přijela do Shangri La, umělecky vypadajícího hotelu na Oceán bulváru, Martina byla natažená na posteli královských rozměrů, na břiše, jako nějaká velryba, časopis Mateřství. Po dvanácti letech pauzy nyní čekala své páté dítě. Lehla jsem si poblíž a listovala ve čtyřicetistránkové příručce, kterou nám k pětidennímu rituálu dali.

Od této chvíle až do okamžiku, kdy dosáhnu osvícení

Budu v sobě živit altruistické myšlenky, abych se stala osvícenou

Budu pěstovat čisté myšlenky a vyhýbat se používání slov „já" nebo „mně".

Nebyla jsem si jista co čtu. „Martino, co to jsou čisté myšlenky?" Doufala jsem, že tím vyprovokuji hlubokomyslnou diskusi o Dharmě. „Na to nezáleží. Dostáváme to osmózou. Myslíš, že bych si měla pořídit paní k plínkám?" „To určitě," řekla jsem a vrátila se k neuchopitelnému textu.

Ráno jsme čekali ve frontě, která se vinula kolem domu, a pak jsme se museli napít vody s šafránovou příchutí, abychom se tak zbavili mentálních a emočních jedů - vyplivli jsme to dožilého plastikového kyblíku. „Já se z toho pobliju," naříkala Martina a zakrývala si oči, ab^ se nemusela dívat ha onu tekutinu. Pak jsme udělaly tři poklony, jednu za Buddhu, jednu za učení a jednu za komunitu hledačů duchovní pravdy, a vstoupily do haly. Jak jsme tak mezi davem hledaly místečko, kde bychom si sedly, snažily jsem se necivět na všechny ty slavné osobnosti. Sedly jsme si, odložily knihy a pozorovaly jeviště, na kterém mniši v podivných žlutých čepicích zpívali hluboký htdelní zpěv a Dalailama recitoval detailní instrukce v tibetštině. „Na které sttaně jsme?" ptala jsem se Martiny. „Na tom nezáleží," řekla ospale, „jen dýchej. Medituj." „Jenže my si přece máme představovat tu bohyni se zelenými pažemi a květinou na čele." „Uklidni se," řekla, opět zavřela oči, natáhla nohy a opřela hlavu o sedadlo.

Jenže já se nedokázala uklidnit. Tohle byla přece šance získat nějaké důležité poselství. Pracně jsem sledovala text:

Velká pečeť bílého světla tě zbaví opakujících se existencí,

Ve středu oceánu obětních oblak Samantabhary

Jako pečlivě vyzdobenápětibarevná duha ...

O přestávce se lidé trousili do předsálí, ve kterém sinusoidy zdobení zářily jako hlava Medúzy z telefonní budky. Muž v džínách a tričku vybledlém na santamonickém slunci křičel do přenosného telefonu: „Dal jsi instrukce o Dalailamovi Richardu Gereovi?" „Už volal můj agent?" „Zruš tu mou schůzku ve 2.30, to nestíhám, třeba řekni že jsem měl nehodu nebo tak něco." „Rekl že podepíše? No to je fantastický. Možná to bude fungovat." „Slyšel jsem že to jsou tři mejdany za noc. Bude tam Batbara Streisandová? Zjisti to."

Když se ozvahgong^ lidé spěchali do sálu. Celí zpocení v letním vedru jsme se rychle snažili usadit a modlit se, abychom byli pravdomluvní, slušní a oddaní. Dva tisíce lidj přísahalo společně, že se budou věnovat dobru druhých lidí.

Na cestě zpátky do hotelu Martina konspiračně zašeptala, že nás navštíví na čaj její přítel Carlos Castaneda. „Nikomu to neříkej, je to jen pro nás. On si trochu vybitá, s kým mluví."

Měly jsme jen půl hodiny na příptavu. Jako studentky na koleji, které se obě chystají na rande, jsme stály spolu před zrcadlem v koupelně a dělaly si oči a rty a u¬ pravovaly vzájemně oblečení. Zápěstí jsme měly ještě vlhké od

Martinina francouzského parfému, když jsme uslyšely zaklepání na dveře. Martina elegantně otevřela. Ještě v předsíni ji objal malý, šedovlasý muž v pomačkaném polyesterovém obleku a zaprášených kovbojských botách.

To nemůže být on, uvažovala jsem. Představovala jsem si někoho vysokého, se širokými rameny a kšticí hustých černých vlasů, jakéhosi mexického šlechtice s příchutí šamana. Na škole jsem četla Castanedovy knihy a ty mne ovlivnily jako nic jiného. Castanedovy zkušenosti s jeho indiánským čarodějnickým učitelem donem Juanem Matusem ovlivnily celou mou generaci. Uměli jsme s přáteli citovat celé pasáže: „Následuj cestu srdce," řekl by don Juan, „měj smrt vždy za levým ramenem." Brali jsme psychedelika a snažili jsme se dostat do světa, ve kterém si lidé považují více lásky než marerialismu a magie než vědy. Castaneda a don Juan byli naši průvodci územím, kde neplatí zákony, například zákony našich rodičů, kteří byli příliš konzervativní. Carlos byl naším náhradním otcem a don Juan naším duchovním učitelem a prorokem.

„Carlosi, tohle je Nina", řekla půvabně Martina, „Nino, tohle je Carlos Castaneda."

Carlosova tvář se roztáhla do širokého úsměvu, jako když oráte zem, a potřásl mi rukou. Měl ji teplou jako kuřecí prsíčka. Sedl si do křesla a požádal o sklenici vody. Nemohla jsem uvěřit, že jsem s tímto mužem v jedné místnosti.

Martina šla tovnou k věci. „Nemohla jsem se dočkat až se tě budu moct zeptat: co se skutečně stalo s donem Juanem? Umřel?"

„Ne, ne," řekl Carlos, „nezemřel. Zmizel. Odešel na jiné místo. Já se to teď taky učím - stát se nesmrrelným. To je reď moje práce. Většina lidí si myslí, že jejich práce je ro, co dělají ve dne a mrhají svými životy, protože zapomínají, že jednou zemřou. Já pracuju v noci, ve snech, a učím se zemřít. Když se naučíš zemřít, budeš žít navěky.

Když don Juan odešel, mou učitelkou se stala La Gorda. Byla škaredá a tlustá, s četnými vlasy a tmavýma očima. Byl jsem plně v její moci."

Byla jsem plně v jeho moci. Jeho hlas, jemný španělský přízvuk mne hypnotizoval. Jeho oči zářily a konejšily.

„Cokoliv mi La Gorda poručila, musel jsem udělat. Jednou, když jsem se připravoval na cestu do Mexika, mi nařídila odejet do Tucsonu. Řekla že tam mám pracovat jako kuchař v restauraci. Ne, řekl jsem, mám svůj život v LA, mám tu přátele, do Tucsonu nejedu. Jel jsem směrem k Mexiku, a za šesr hodin jsem uvažoval - v LA to ale zase není tak dokonalý. Za dvanáct hodin mi běželo hlavou - můj život v LA je naprosto zbytečný. A tak jsem se otočil a jel do Tucsonu a v první restautaci požádal o práci."

V tomto místě příběhu Carlos zkřížil ruce a pokračoval hlubším hlasem.

„Umíš vajíčka?" zeptal se šéf restautace. „Víš, hambutgry a brambůrky jsou snadný, ale umíš vajíčka?"

„Neuměl jsem vajíčka, a tak jsem si najal pokoj poblíž a čtrnáct dní jsem zkoušel dělat vajíčka, na tvrdo, na hniličku, míchaná, omelety a tak. Pak jsem šel zpátky do restaurace a když se mě šéf zeptal, jestli umím vajíčka, řekl jsem, ano, umím. A tak mne vzal. Asi měsíc jsem dělal snídaně a pak mi šéf dovolil přijímat nové zaměstnance. Jednou přišla mladá dívka, Linda, a chtěla dělat číšnici. Zdála se dobrá, a tak jsem ji najal. Stali se z nás přátelé. Linda mi jednou řekla, že je velká obdivovatelka Carlose Castanedy a přinesla mi i pár knih, abych si je přečerl. Vzal jsem si ty knihy a za pát dnů jí je zase vrátil. Řekl jsem jí, že jsem jim moc nerozuměl."

Carlos se zavrtěl a viditelně si ten příběh vychutnával. Seděla jsem se zkříženýma nohama na hotelové pohovce a studovala jeho tvář. Kritici se ho snažili diskredirovat a přistihnout při nějaké lži. Ti lepší kritici předpokládali, že jeho knihy jsou velkou poetickou nadsázkou. Jeden vydavatel ho obvinil z podvodu. Naslouchala jsem Carlosovu vyprávění jako detektivce. Pozorně jsem sledovala jeho obličej a oči, abych ho přistihla, bude-li si vymýšlet. Ale jeho nadšení, úsměv a inteligence mne přemohly a já plavala ve vyprávění jako ryba ve vodě.

„Jednou ráno," pokračoval, „přišla Linda do práce a vypadala velmi rozrušeně." „Co se děje," ptal jsem se.

Carlos poposedl a začal mluvit vysokým hlasem: „Je tady!", řekla. „Carlos Castaneda je ve městě. V parku. U parku sedí vysoký urostlý Mexičan v bílé limuzíně a stále si něco píše do bloku, jsem si jista, že je to on. Co mám dělat?"

„Nevěděl jsem, co říct. Poradil jsem jí, aby šla za ním a představila se. Ona hned že nemůže, že je moc tlustá, a že Castaneda by se nikdy nebavil s číšnicí v umaštěné zástěře. Podíval jsem se na ni, vypadala mladě, svěže, nádherně. Byla mladá a bystrá.

„Vypadáš perfektně tak jak jsi," řekl jsem jí. Namalovala si rty a oči, upravila vlasy a odešla. Za chvíli byla zpátky a plakala.

„Co se stalo?" ptal jsem se. Nemohla ani mluvit, jak vzlykala. „Zaťukala jsem na okýnko... stáhl ho dolů, a já řekla ahoj... a že jmenuju Linda... ale on jen vytáhl sklo zas; nahotu... vůbec se mnou nepromluvil."

„Cítil jsem se mizerně," řekl Carlos, se smutkem v očích. „Samozřejmě jsem věděl, že to nebyl Castaneda, ale myslel jsem, že třeba potká nějakého hezkého muže, který ji pozve na večeři. Nevěděl jsem co dělat. Objal jsem ji a držel v náručí."

Přestal mluvit a díval se z oken na siluery palem. „A začal jsem taky plakat. Měl jsem tu dívku rád. Byli jsme docela fajn přátelé skoto rok. Chtěl jsem jí říct, kdo jsem, ale věděl jsem, že by mi nikdy neuvěřila. Myslela by si. že to říkám, jen abych ji utěšil. Ona mne celou tu dobu znala jako Joea Gomeze."

Carlos Castaneda, muž o kterém Linda snila, ji držel v náručí a plakal s ní. Ale ona ho nepoznala. Toužila po tom druhém. Uvědomila jsem si, že jsem jako Linda. Toužím po něčem, co je docela jiné než ten život, který se přede mnou den za dnem odvíjel v bohatství a dokonalosti, jakou bych si nikdy nedokázala naplánovat nebo představit.

Carlos přestal mluvit a podíval se na mne. Venku křičeli racci, slunce zapadalo a barvik oblohu. Nikdo se ani nepohnul.

„Když jsem přišel do svého bytu, seděli tam La Gorda a čekala na mne. Nevím jak se tam dostala, a jak mne našla, ale ona mne vždycky našla. Řekl jsem jí co se stalo, ale oni řekla jenom: „Vamanos." „Ale já přece nemůžu jen tak odejít," odporoval jsem. „Musirz svou výpověď dát aspoň dva týdny předen: najít za sebe náhradu a rozloučit se s přáteli "

„No a?" řekla. „Bojíš se že nikdy nedokážeš udělat vajíčka jako Carlos Castaneda? Vamanos."

„A tak jsme nasedli do auta a odjeli."

Carlos vstal, oprášil své šaty a protáhl řece. Vklouzla jsem do jeho objetí a zaplavil mne pocit štěstí, jako když měsíc ozáří krajinu.

O několik dnů později, jak se iniciací Kalačakra blížila ke konci, jsem seděla s Martinou v hledišti. Měly jsme červené klapky *ad* očích, hodily jsme sedmkrát do vzduchu párátka a představovaly si Kalačakru se čtyřmi tvářemi a dvacetijasmi pažemi, jak objímá svou šaftánově žlutě oděnou partnerka s osmi pažemi a čtyřmi tvářemi. Z pravé ruky jsme stále olizovaly zbytky sladkého jogurtu. Představovaly jsme si červené tečky jak se pohybují naší páteří směrem vzhůru a mísí se s bílými, kreré padaly směrem dolů. Tiberšrí mniši zpívali své hluboké písn bušili na bubny, třískali do gongů a činelu a troubili na dlouhatánské trumpery, kteří provibrovávaly naše kosti. Slíbily jsme, *ic* budeme mluvit pravdu, že budeme laskavé, vznešené, že budeme pěstovat lásku a že bc dem pomáhat všem ostatním živým bytostem dosáhnout osvícení.

Na cestě zpátky do hotelu mi Martina s tajemným úsměvem na rváři řekla, že nás dr.s večer Carlos navštíví ještě jednou. Připravir" jsme tedy talíře s keksy a chlebíčky, OVOCEOL

mísu a láhve minerálky. Když slunce zapadlo, uslyšely jsme klepání na dveře.

Carlos měl na sobě tentýž oblek jak před několika dny. Podržel ruce na Martinině břichu. „Hola, chica. Qué tal?" předl nenarozenému dítěti. „Tienes una madre muy bonita, musy sympatice, y muy especial." Zavřel oči, pak se otočil ke mně a pevně mne objal.

Martina se uvelebila na polštářích, já si sedla na pohovku a Catlos si sedl do křesla. Vyptával se Martiny na manžela a děti a společné přátele. Povídali jsme o počasí. Byl kouzelný, i když hovořil o smogu. Jeho enetgie naplnila pokoj jako kdybychom zapálili v krbu.

„Pověz nám víc o La Gordě," konečně začala Martina a vypadala jako holčička, ktetá čeká na svou večerní pohádku před spaním.

Carlos se na chvíli odmlčel a jeho oči spočinuly na každé z nás o vteřinu déle, jako by se díval potenciální milenec.

„Jindy jsem se chystal opustit Nayatit," řekl, „a La Gorda mi dala tyhle instrukce." Carlos se zaklonil dozadu, natáhl nohy a promluvil vysokým hlasem. Přímo jsem viděla tlustou a špinavou La Gordu.

„Carlosi, jeď do Escondida. Najdi hotelový pokoj s olivově zeleným kobercem potřísněným kafem a zničeným cigaretama a s nábytkem začouzeným od kouře cigatet." „Jak dlouho tam mám zůstat?" „Než zemřeš," řekla s úsměvem, po kterém mi stydla krev v žilách. „To neudělám," řekl jsem, „líbí se mi v LA, mám tady přátele a hezký byt." Jakmile jsem ale vyjel autem, po dvaceti kilometech jsem začal přemýšlet o tom, že v LA to není zas až tak dokonalé a jak jsem se blížil k htanicím, můj předchozí život se zdál úplně k ničemu. Zajel jsem tedy do Escondida, zastavil u prvního hotelu a po chvíli našel pokoj s olivově zeleným kobercem se skvrnami po kafi a cigaretách. Zůstal jsem tam dlouho, možná několik měsíců." Carlos zívl.

Před nedávnem jsem zrovna dokončila jedno vystoupení na téma samota. Abych to zvládla, studovala jsem svá intimní gesta: způsob, jak jsem jedla před televizí, jak jsem stála před ledničkou a jak jsem otevítala a pila mléko nebo džus, studovala jsem intonaci a jazyk, kterým jsem sama k sobě hovořila, jak jsem si lehala do postele i jakým tónem jsem plakala. Chtěla jsem do detailu prostudovat co to je samota. Myslela jsem, že pak možná bolest zmizí, tak jako se vlnové světlo tím, že se na něho podíváte, změní v částici. Mé vystoupení zaujalo pát ktitiků, ale samoty jsem se nezbavila. Potřebovala jsem poradit.

„Cos dělal celý ten čas?" Málem se mi nepodařilo skrýt mou zvědavost. „Koukal se na televizi, poslouchal rádio, telefonoval?"

„Nic," řekl Carlos tiše, na moment zachytil můj pohled a pak nechal sklopit oči a díval se na své tuce. „Nedělal jsem ... nic." Mluvil velmi pomalu. „Studoval jsem vzory skvrn od cigaret na koberci. Zíral jsem do stropu. Díval se na tanec ptachu ve světle proudícím skrz šoupací skleněné dveře. Pil jsem kávu. Jedl jsem. Když jsem měl strach, schoval jsem se pod deku. Někdy jsem se úzkostí až zpotil. Jednoho dne jsem, konečně, prostě odešel."

Udělal pauzu a podíval se na mne a já jsem se podívala na něho způsobem, jakým se na sebe dívají jeleni, zaklesnutí v boji.

„Najednou se něco pohnulo," poktačoval. „Strach se pohnul. A všechno, co mne kdy trápilo - bolesti v dětství, katiéra, sláva, peníze, ženy které mě opustily, ženy které jsem pořád chtěl, minulost, budoucnost, to „Máš mě ráda? Má mě ráda?" a to jak jsem marnil život — to všechno zmizelo. V jediném okamžiku jsem byl dokonale svobodný. A nikdy v životě jsem se necítil tak šťastně.

Carlos si usrkl vody a koukal z okna. Nebe bylo tmavé a noční zvuky ulice zaplavily místnost.

„Volal jsem příteli do LA," řekl a usmíval se. „Rozdej mé věci," řekl jsem mu, „nevrátím se." Myslel si že jsem opilej. „Nejsem opilej," ujistil jsem ho. „Jsem dokonale střízlivěj. A když si ty věci nevezmeš ty, určitě si je vezme domácí."

„Druhý den ráno jsem se odhlásil z motelu a odjel. Nevěděl jsem kam jedu a nestaral jsem se o to. Nikdy jsem nebyl tak šťastný. Víš," řekl Carlos a poposedl na křesle, „rozdíl mezi mnou a většinou ostatních lidí je v tom, že většina lidí kouká na své životy jako ze služebního vozu ve vlaku. Koukají jak ubíhají pražce a vidí, jak se stalo tohle a pak zase támhleto a jsou zklamaní. Ale zvykli si. A vědí, co se stane, protože už se to stalo předtím. Věří, že budoucnost bude stejná jako minulost - stejná ktabice zklamání, stejná krabice potěšení.

Jenže já se koukám na život, jako bych seděl na lokomotivě. Přede mnou mizí v dálce krajina. Nevím, kam jedu a nevím, co se stane zítra. Bez ohledu na to, co se stalo včeta, vím, že dneska se může stát cokoliv. A kvůli tomu jsem šťastný. To mě udržuje naživu."

Carlos zářil energií a lehkostí. To, že byl šťastný, z něho čišelo.

„Musíte naslouchat tichému volání svého srdce," řekl tichým a intimním hlasem. „Ambice je nepřítel intuice. Musíte umět být zticha. Musíte naslouchat tichému volání srdce a počítat s tím, že se může stát cokoliv."

Tiše jsem seděla a poslouchala. Jako by slova Carlose vyhnala despotické démony, kteří zabydleli má záda. Tuhle historku si musím zapamatovat, říkala jsem si v duchu.

„Es muy tarde," řekl Carlos, vstal a ptotřepal nohy. „Martino, ty musíš spát. A já budu v noci pracovat, takže se musím zvednout."

„Správně, práce nikdy nekončí. Koukej, udělej mi to kvůli a navštiv mne v San Francisku," řekla Martina a šklebila se. „Neboj," ujistil ji Catlos a opět jí položil ruce na břicho.

Doprovodily jsme Carlose ke dveřím a on mne naposledy objal. Když kráčel dolů halou, zapískal. Chtělo se mi seběhnout a kleknout si k jeho nohám a poprosit ho, aby mě vzal s sebou. Chtěla jsem vstoupit do jeho snového světa a najít svou stezku do posmrtného království s Catlosem jako průvodcem. Chtěla jsem se naučit, jak zemřít bez umírání.

„Martino, nemůžeme jít s ním?" žadonila jsem.

„Bláznís? Jsem unavená," kňučela a padla na postel a sahala po telefonu. „Objednáme si nějaké jídlo a zalezeme do peřin a podíváme se na video."

To znělo docela dobře.

Zavalila mne vlna obyčejného života. Jak Manina vytáčela číslo, šla jsem k oknu a spatřila Carlose, jak mezi lidmi bystře mizí ve stínu palem. Nikdo ho nezastavil, nikdo si ho nevyfotil. Byl úplně anonymní. Sledovala jsem ho, dokud mi nezmizel ve svém náklaďáku a neodjel.

Nina Wise je kabaretní a televizní herečka, která si sama připravuje své skeče a improvizovaná vystoupení. Je laureátkou několika prestižních soutěží. Vystupovala i v Irsku, Brazílii, Indii a v Thajsku. Viděl jsem ji na konferenci v Kalifornii předvádět scénky na téma New Age hnutí a američtí konferenčníci. Bylo v tom i hodně vtipů a peprného, ale upřímného feminismu. Po dvaceti minutách jsem už v přívalu jejích narážek a kulometných komentářů ztratil souvislost a vzdal to. Publikum pokračovalo v opakovaných výbuších smíchu a nadšení a potlesku, když v tom jsem si všiml, že na správných místech se směje a reaguje i moje žena, která si do té doby, jsa začátečnice v jazyce anglickém, stěžovala, že ničemu nerozumí. I ji si otevřela.

Esej byl otištěn v časopisech Whole Earth Review a Inquitring Mind.

Pro MANU přeložil z časopisu SUN V. M.

*r
y

CELESTÝNSKÉ

Ňátde uprostřed horké části Peru byl nalezen prastarý flHJSs, který popisuje a vysvětluje vývoj člověka a lidstva. Rozebírá vývoj humanity z duchovní perspektivy a na základě studia a pochopení devíti vhledů, které musí postupně každý adept pochopit a zažít, prorokuje další vývoj lidstva až k jeho pozitivní a duchovně prozářené budoucnosti. Špičky ortodoxní církve považují proroctví za velmi nebezpečné a snaží se je zničit. Jen několik vizionářských knězů, kteří si proroctví přečetli a pochopili hlubokou pravdu devíti vhledů, riskuje své životy při pátrání po rukopise.

Tak začíná kniha Jamese Redfielda Celestýnské proroctví. Vhledy popisují možnost a nutnost být si vědom oněch spontánních náhod, které nás upozorňují na mystické záhady našeho života a na možnost jaksi se vyladit na mocné zdroje určité energie na některých posvátných místech naší planety. Hovoří o tom, že každý z nás je teoreticky schopný vidět auru. O možnosti vymanit se ze stereotypů svého chování a jednání a o možnosti kontroly svých životních „dramat". O vrozené schopnosti vnímat svět daleko duchovněji, než si dokážeme představit - v celé nádheře univerzální lásky. Kniha obsahuje i milostný příběh, napínavý děj a je veskrze optimistická.

První kniha Jamese Redfielda je fikce. Je velmi úspěšná, přestože není napsána dobře. Postavy jsou stereotypní, zápletka se vyvíjí bez překvapení, hlavní hrdina nemáani jméno, je jen náznakem označen za „bílého Američana". Přesto si a le kni¬ha zaslouží naši pozornost, protože sumarizuje spoustu myšlenek hnutí „nového věku" (new age).

Čím si vysvětlujete fenomenální úspěch své knihy?

Redfield: Nevím. Možná že se strefila do správné doby. Kdyby vyšla dříve, byla by to jen další kniha typu „Shirley-MacLaineové" a nekoupili by si ji obyčejní lidé. Rada lidí měla ke knížkám typu „new age" spíše odpor, ale v 90. letech je už spousta termínů, např. meditace, karma, reinkarnace, tak běžná, že už nikoho nepopuzuje. Už to mnoha lidem dává smysl. Možná že moje kniha jaksi vyslovila to, co už bylo ve vzduchu. Jakoby už po období pouhého čtení o těchto ideách nabízela i praktické postupy, jak podle „new age" skutečně žít. Spousta lidí to, o čem kniha vypráví, na vlastní kůži prožívají. Kniha to jen pojmenovává.

Psal jste o tom, co si myslíte, že je tady někde mezi námi, nebo jste prostě interpretoval ty základní ideje „new age", o kterých jste přesvědčen, že nejvíce platí? Hlavní hrdina knihy se jednotlivé „vhledy učí neuvěřitelně rychle, například vidě auru se naučí po jedné krátké meditac a třídenním vegetariánství. Není to přílišné zjednodušení?

Redfield: Vím o tom, ale chtěl jsem lc všechno tak zjednodušit, aby to pochop - lo co nejvíce čtenářů. Aby si uvědomili, kc lika různými způsoby lze rozvíjet svou duchovnost a abych jim pomohl vidět sebe samé jako duchovní bytosti. Domnívám se ale, že po období 70. a 80. let, kdy p: - šlo tolik nových objevů, jsme v nebezpečí, že budeme příliš „specializovaní", že se utopíme v nových informacích. Chtě jsem sestavit něco veskrze praktického. **H:-** voří se o tom v prvním vhledu, a pak .e čtvrtém, pátém a hlavně šestém vhlec. kdy si člověk uvědomí, že euforie nei všechno a že vše má a vyžaduje svůj čaj Domnívám se, že se příliš a zbytečné kontrolujeme. Možná by nám všem prospělo, kdybychom ani život a běžná živc~ pravidla, ani ideje nového věku, neb¨:

autorem bestselleru

příliš vážně, jako nějaké striktní a neporušitelné předpisy. Spíše jde o možnosti, 0 vybídnutí k práci na sobě samém.
Myslím, že například první vhled, podle kterého bychom měli věnovat mnohem více pozornosti jistým ne náhodným událostem, tzv. synchronicitám, které nás mohou přiblížit a vést blíže k duchovním úrovním života, může někoho svést až k honbě za lacinými povrchnostmi.

Redfield: Jistě, je třeba zkvalitňovat úroveň našeho vědomí a vnímání takovýchto příhod. Určitě existují náhody povrchní a synchronicity velmi hlubinné. Mým záměrem bylo prostě lidem pomoci otevřít i tuto dimenzi. Další vhledy pak jsou vlastně 1 o tom, jak zvyšovat četnost a kvalitu synchronicit, které se nám dějí. Hovoří o nutnosti jakési úcty, pocitu posvátna, aby se tak lidem vrátil pocit, že bytí má smysl. Neuvěřitelně dnes roste počet lidí, kteří již tuto zvýšenou citlivost pro tyto intuitivní stránky naší existence registrují a žijí.
Jaký byl osud vašeho rukopisu? Byl o něj zájem?

PROROCTVÍ

Redfield: Kdepak. Poslal jsem v roce 1992 rukopis celé řadě nakladatelství, ale neměli zájem. Neuspě]|P^WRWFV iflB[illegible]ní soutěži *Cena pro budoucnost.* Pak jsenfrukopis trochu předělal, zkrátil, přidal trochu více „ženskosti". Mezitím se ale rukopis dostal v neupravené formě k přátelům a ti si jej půjčovali a hovořili o něm s dalšími, a tak jsem se rozhodl knihu vydat ve vlastním nákladu. Najal jsem si konzultanta, abych se vyvaroval začátečnických chyb, vydal knihu v brožované formě a jezdil po třech státech USA a rozdal okolo 1000 výtisků. A měl jsem štěstí (nebo to byla synchronicita?), že se kniha dostala do okruhu new age obchodů a byla velmi žádaná. Během půl roku jsme jí vydali 1 00 000 výtisků a byla k dostání po celých Státech. Pak začali mít zájem i velké nakladatelské domy a v roce 1994 byla kniha vydána u Warnerů (za zálohu 800 000 dolarů předem). Během dvou týdnů se titul ocitl na seznamu bestsellerů.

Napsal jste předmluvu abyste zvýšil prodejnost nebo jste to myslel vážně? Zní to jako misionářské poselství: ...jestli se vás myšlenky knihy dotknou, jestli ve vás vykrystalizuje něco, co změní váš názor na život, nenechte si to pro sebe a předejte to dál. Hovořte s přáteli a podělte se jeden s druhým - protože si myslím, že lidstvo prožívá éru nového duchovního vědomí a že nastává a začíná doba pozitivních psychických kontaktů a vztahů mezi lidmi...

Redfield: Předmluvu jsem napsal úmyslně, ne kvůli zvýšení prodejnosti, jak mi podsouvají cynikové, ale protože jsem cítil, že by moje kniha mohla pomoci změnit svět.
Mně to připadá jako jakési zduchovnění imaginace. Nedala by se vaše kniha označit jako pohádka nebo podobenství?
Redfield: Ale proč ne. Je to pohádka, je to podobenství. Domnívám se, že čtenáři si myslí, že ač je to fikce, je založena na skutečném existujícím dokumentu. Ale pro mne to všechno skutečně je skutečné, reálné. Jde o věc intuice, ale vhledy jsou skutečné. Nejsou možná všechny, ale domnívám se, že pro naši kulturu jsou velmi důležité a navíc tím, že na konci knihy naznačuji, žejjěkde existuje i desátý vhled, vybízím k pokračování příběhu. Možná by se to dalo nazvat jako *úvod k duchovní cestě* a že fakt, že nejsem Dalajláma, ale terapeut, usnadní mnohým se s příběhem a námětem identifikovat. Já sám pracuji na vhledech tak jako na nich pracují mí čtenáři. Nemohu přece prohlásit „dokončil jsem studium devíti vhledů a teď je budu učit" - i proto jsem zvolil formu příběhu a knížky.
Se svou ženou Salle ale vedete semináře, na které přichází až 1000 účastníků, a probíráte (za zvuků new age hudby) jednotlivé vhledy. Chystáte vydání kazety a příručky. Devátý vhled přímo probírá možnost finančního zneužití duchovních pravd. Jak chcete zabránit devalvaci svých idejí, jak se chcete bránit proti pseudocelestýnským prorokům?
Redfield: Už v 80. letech se vyrojila celá řada lidí, kteří si přečetli několik knih a začali pořádat semináře. David Spangler jednou v debatě s Kenem Wilberem řekl, že to, oč tu vlastně jde, je snaha lidí žít více duchovně, ale bez vědomí, jak by to mohlo prakticky vypadat. Jak když si děti hrají na doktora, než skutečně vystudují. My všichni jsme duchovní děti, předstírající duchovnost v praxi a snažící se dělat to co nejsprávněji. Je to jen součást něčeho, co přijde a co ještě nemá pat-

říčnou formu. Mohu vás ale ujistit, že nikdy nebude existovat Celestýnská škola duchovnosti. Duchovnost se nedá nastudovat. Takže kdokoliv jiný bude učit podle Celestýnského proroctví, bude je nutně oklesťovat, parafrázovat, devalvovat.

Doufám, že kniha sama o sobě je anti-kultovní. Hovoří o nutnosti nevzdávat vlastní hledání, nenechávat se kontrolovat druhými, být pozorný k takovým lidem, kteří jen vysávají energii.

V devátém vhledu hovoříte také o ekonomii - to jsou vaše osobní názory?

Redfield: Myslím, že tu „zelenou" technologii v příštím století budeme mít, když ji budeme chtít. Jsem ale přesvědčen, spolu s mnoha jinými a chytřejšími, že musíme začít decentralizací.

Kdo je to „my", říkáte-li, že (my) musíme začít..? Redakce mnoha časopisů new age jsou zaplaveny dopisy těch, kteří žádají „zelenou" technologii, a přece žádný pokrok není moc vidět.

Redfield: Já zase tvrdím, že i uvnitř velkých korporací a institucí probíhá transformace. Možná to chce jen několik osvícených vůdčích osobností. Ale dnes už i velmi malé společnosti dokáží změnit velké věci, protože bývají bystřejší a citlivější. Více služeb poskytne lidem více volného času. Může to zvýšit nezaměstnanost, na druhé straně to ale může zvýšit zájem o duchovní praxi a metody, o informace, „know-how", jak duchovně žít. Hovoříme-li o duchovní ekonomice, nejde o to, aby se objevil někdo, kdo na další knížce o duchovnu vydělá peníze. Jde o novou (duchovní) psychotechnologii, ono lidské „know-how", které spouští vnitřní změny. Já si to představuji tak, že k čím dál většímu počtu lidí budou v jejich synchronicitním světě peníze přicházet z nejrůznějších směrů - nebudou mít jen jedno jediné zaměstnání. Musíme například mít čistou a levnou energii. Někteří lidé říkají, že taková energie už existuje, jen je udržována v tajnosti díky naftovému monopolu. Je to možné. Součástí desátého vhledu je idea decentralizace energetických monopolů.

To už ale zní velmi utopicky. A co rozdělení světa na bohaté a chudé a možnost, že se informace o možnostech duchovního růstu k těm potřebným, ale chudým, ani nedostanou?

Redfield: Víte, já jsem 15 let pracoval se zneužitými dětmi. Byly neuvěřitelně tvůrčí. Každé z nich mělo nějaký talent. Možná přichází doba „méně poškozených" dobrovolníků, kteří by těm poškozenějším pomohli. Je ale potřeba o tom hovořit, vést dialog. Budoucnost vytváříme už dnes, teď a tady. A je docela dobře možné, že cyničtí kritici prostě podceňují společenskou potřebu takové knihy a že myšlenky v ní obsažené zasejí potřebná semínka informací. A úspěch knihy také o něčem vypovídá.

DEVĚT VHLEDŮ

1 Vnímání synchronicit

Pocit nespokojenosti je signálem, že si na jisté úrovni začínáte být vědomi, že existuje i hlubší realita, než jakou jste doposud vnímali. Začínáte si všímat, že určité „náhody" usměrňují váš život k vyšší vnímavosti k záhadám lidské existence. Náhody jsou skutečné, synchronicitní události, které vás vedou k poznání duchovní pravdy.

2 Prodloužená přítomnost

Prodlužte své vědomí historického času. Zkuste vidět svůj život z hlediska tisíciletého vývoje společnosti. Vymanili jsme se zpoza myšlenkové kontroly církve do světa materialismu, a teď začínáme být připraveni zažít novou duchovní skutečnost.

3 Záležitost energie

Naučte se fyzický, hmotný svět vidět a vnímat jinak, citlivěji. Uvidíte rozsáhlý systém energií. Zkuste ony jemné energie, které pronikají veškerým živým světem, vnímat. Experimentujte s nimi a zkuste energii jedněch přidávat energetickým polím druhých, je-li to potřeba. Lidské bytosti mají unikátní schopnost vědomě pracovat s energiemi.

4 Boj o moc

Lidé nevědomě soupeří o energii. Většinu své energie si každý nakrade a to je základem všech konfliktů. Ti, kterým energii kradou, ale i ti, kteří ji kradou, v tointo konfliktu ztrácejí.

5 Poselství mystiků

Z nevědomého procesu soupeření o cizí energii bychom se mohli vysvobodit, pokud bychom se naučili, jak získávat energii zadarmo přímo z kosmu. To už je mystická zkušenost, při které jde o to otevřít "se naplno kosmické lásce a připravit se tak na úroveň vyšší vibrace.

6 Vyjasnění minulosti [5]

Díky způsobu výchovy si každý z nás v dospělosti zvykl na ten či onen druh controly vlastního vnitřního „ovládací-10 (rodinného) dramatu": buď jsou ***i*** nás ***zastrašovatelé a*** svou energii získáváme tím, že jiné zastrašujeme, nebo ***tazatelé,*** kteří zkoumají svět druhého :ím, že se neustále vyptávají, aby nalez- i něco špatného a pak jen kritizují, ne-***oo*** ubožáci typu ***lituj mne,*** kteří získávají pozornost a energii druhých svalováním viny na sebe, nebo ***rezervovaní,*** kteří jsou co nejdál od událostí. Vystoupit z tohoto ovládacího dramatu dokážete jen tehdy, když pochopíte tuto dynamiku rodiny a společnosti, rozhodnete se osvobodit se a porozuměním základních otázek lidské existence naplnit a povýšit kombinaci svých rodičů.

7 Zapojení

Jakmile se dokážete zbavit návyků z dětství třeba meditací a a soustředěním na základní životní otázky, otevřete se proudu'intuice a y nočních i denních snech začnete nacházet synchronicity a návody, které urychlí vaši duchovní transformaci.

8 Mezilidská etika

Všichni jsme zodpovědní a musíme pomáhat druhým, abychom ták pomohli urychlit vývoj lidstva. Třeba tím, že dokážeme mít neustále dostatek energie, protože ji dokážeme čerpat přímo z kosmu a pak dávat jiným lidem. Nebo tím, že jim pomůžeme uvědomit si role, které hrají v ovládacích dramatech. Nebo že se začneme spontánně shromažďovat do skupin. Nebo tím, že budeme samostatní a nezávislí, nepřipoutaní jeden k druhému. Neexistují náhodná setkání: skřížil-li nám někdo cestu, tedy proto, že pro nás měl nějaké poselství. Vždy bychom v těch druhých měli vidět ty nejvyšší možnosti.

9 Vznikající kultura

Konečným cílem lidstva je transcenďovat stávající formu existence. V budoucnosti, třeba díky technologickému pokroku, stále méně času strávíme pouhým fyzickým přežíváním a většinu času věnujeme nalezení a dosažení duchovní pravdy.

Písně které léčí

Rozhovor s Ottou Plachtěm

Mana: Četl jsi Celestýnské proroctví?

Placht: Já jsem si to „náhodou" koupil v Londýně a už jsem to přelouskal, ale překvapilo mě, jak popisuje tamější krajinu, kterou asi procestoval, a kterou mám procestovanou i já. Jeho ale v podstatě nezajímala krajina, která pro něho je nepřátelská, Peru je zem, která mu brání v poznání. Vidí to značně černobíle, armáda, stát, a já Američan putuju za svobodou, za manuskriptem, který by všechny, i Peruánce, mohl dovést k lepšímu životu, ale oni jsou zpátečničtí a brání se pokroku. Je to velmi zjednodušený pohled.

Mana: I on, Američan, nakonec zjistí, že pro oči neviděl, pro uši neslyšel, a postupně, jak se zjemňuje jeho vnímání, jak začne vidět energii ve stromech a rostlinách, začne brát věci s tolerancí a bez předpojatosti. Jaks'tu krajinu viděl ty? Kdo se dnes od koho učí? Kdo komu co přináší?

Placht: Je to strašnej zmatek. Zvláště ta džungle. A k tomu ta nábožensky vypjatá atmosféra. Iá jsem ty lidi tam už znal, ale taky jsem tam jel, protože jsem jako hledal svého učitele. Našel jsem kamarády, ayahuasceros, třeba jednoho, ke kterému jezdí lidi z celý Ameriky, ale ten zase na mne neměl čas. Oni mě ale brali jako že já, bílej, něco přináším, a oni se chtějí učit ode mě. Bylo by to ideální, kdybychom se učili od sebe navzájem, ale to náboženství tam to zkazilo. Vysoce technologizovaná civilizace proniká do téměř domorodě organizované společnosti lovců, rybářů, sběračů. Civilizace jim k ničemu není.
Já jezdím do oblasti okolo Pucallpy, a tam se zrovna zabydlel American Institute of Linguistic, to jsou evangelíci, a říká se, že jsou podporováni olejářskými společnostmi z Texasu, aby zpacifikovali kmeny a byznys pak mohl nastoupit. Evangelíci těm Indiánům vysvětlují, že chudoba je ta nejvyšší ctnost a předpoklad přijímání Ducha svatého, takže domorodci se ze svobody v džungli octnou na dně společnosti.

Pak jsou tam katolíci, a k těm patří většinou mestici, míšenci. Původní šamanismus se prolíná s katolictvím. Evangelíci ďábelský šamanismus nemají rádi.

Mana: Přesto snad ale původní obyvatelstvo stále věří všem těm duchovním věcem daleko více než my, nebo ne?

Placht: Je to trochu absurdní.)á jsem se dost stýkal s evangelickou rodinou, a přestože šamanismus odmítají, a trochu se ho obávají, uctívají a respektují šamanismus a ctí šamanské zákony.

Mana: Jaké?

Placht: Třeba říkají: „Ayahuasca žárlí." Berou ji za drogu, která je úctyhodná a repre-

zentuje živou bytost, jakéhosi ducha pralesa, lenže evangelíci jim vysvětlili, že to je ďábel. Což skutečně je, ale v jiné rovině.

Mana: Měl jsi možnost účastnit se nějaké mše spojené s podáváním ayahuascy?

Placht: Já jsem v takovém kostele nebyl, v té vesnici, kde jsem pobýval, v San Francisku, jsou tři kostely, ale já pobýval u přítele, léčitele. Když se z Limy přejedou Andy přímo na východ a dojede do té dolní džungle a až na konec silnice a pak dál se dá dostat jen po řece. Je to hranice civilizace. Vesnice, původně misie, už ale v džungli není, ta už je vykácená. Já se tam dostal přes známé, přítel tam vysazuje znovu stromy.

Mana: Domorodci z nás bílých lidí musejí mít pěkný zmatek - jedni prales kácí a ničí, jiní ho vysazují...

Placht: Naprosto. Ta vesnice má tak tisíc obyvatel, a na té hlavní „ulici" Švédové vybudovali pouliční osvětlení. Protože tam ale není zaveden elektrický proud, u každé pouliční lampy je velká baterie, která se musí dovážet do města dobíjet. Večer lidi pod těma lampama choděj a čtou si. Přitom když svítí měsíc, je z toho světlo daleko větší. Absurdní. Švédové jsou hodně romantičtí a jezděj těm ubohejm Indiánům takhle pomáhat. Samozřejmě, jsou tam i jiní, např. jeden projekt, ve kterém Indiány učí přežít a uživit se v rámci tzv. permakultury. Oni už hladoví. Nikdy neuměli nic jiného než vypálit kousek pralesa a když půda přestane rodit, jít o kus dál.

Mana: Každá vesnice má svého brujo, šamana?

Placht: Každá vesnice má šamana, ale dnes už šaman hraje spíš roli místního blázna a roli šamana převzal místní kněz. Pak mají starostu, dosazeného peruánskou vládou.

Mana: Jak berou Castanedu?

Placht: Já jsem si tam Castanedu četl, ale můj názor je ovlivněn názory lidí, se kterými jsem tam žil. Oni jsou nesmírně citliví a ta moje známá, když mě viděla číst Castanedu, tak říkala, nečti to, nečti, to tady dělá špatný ovzduší... říkala, že z toho blbnu.

Mana: Opět rozpor mezi naším, evropským, bělošským vnímáním světa spíše racionálním, vizuálním, levohemisférovým popisným způsobem, a mezi přirozenou citlivostí domorodců a nezkažených lidí vnímat a přijímat informace nepředpojatě, bez síta naučených názorů někoho jiného. My se i to, co nám připadá iracionální, snažíme vnímat a vysvětlit si to racionálně. ..

Placht: Právě, to je ono. Ona ve mně hledá přesný opak toho, co já hledám v tom Castanedovi. Nechce, abych si tím kazil hlavu. Já jí říkal, že kdyby nebylo Castanedy a ayahuascy, tak jsme se nikdy nepotkali... ona říká - to když říkáš, tak ti rostou rohy z hlavy... seš jak ten démon.

Mana: Ty jsi malíř a tak se tě zeptám jinak. Existuje teorie, že ve všech kulturách měli naši předkové své rituály, pomocí kterých se dostávali do tzv. změněných stavů vědomí, a při průchodu tou první vrstvou viděli vířící geometrické formy a obrazce. Abstraktní malířství v Evropě tak má jakýsi archetypální předobraz v paleolitických malbách nebo tvorbě australských aboridžinců a jihoamerických ayahuascerů. Mana připravuje práci, která něco podobného prokáže na obrazech Františka Kupky. Víš o co jde? Viděls to taky?

Placht: No, tím to vždycky začíná. To je první věc, co se objeví. Geometrické vzory, rašení geometrických obrazů ze středu. Zářivé barvy. Hned zatím se při ayahuasce člověku udělá tak špatně od žaludku, až ztratí pojem těla, ztratí orientaci kde je. U těch lidí tam je právě to ta brána do toho jejich vesmíru. Jejich vyšívané vzory na krojích, ornamenty na keramice, to všechno má určitě základ v těchto vizích. Antropologové v tom viděli třeba mapy amazonských řek, ale to je nesmysl. Mám pocit, že právě ayahuasca má svou specifickou estetickou podobu. Otázka ale je, nakolik je to archetypální a nakolik to ovlivňuje šaman, kterej to jaksi vysílá.

Mana: No a tady si čtenáři Many určitě vzpomenou na Sheldrakeovy teorie morfických rezonancí. Možná je to tak, že v té které kultuře se jaksi „dědí" převládající frekvence, vizuální interpretace citlivosti a vnímání určitých energií. Súfisté, Tibeťané nebo Balijci to mají jiné, přestože biologický a energetický původ je totožný.

Placht: Přesně tak jsem to myslel. Ayahuascu užívají mnohé další kmeny v té oblasti. Já jsem třeba ayahuascu užíval taky s jedním Mexičanem a to už bylo o něčem úplně jiném. Hadi a červi, ale chyběl tam ten fascinující vesmír domorodců. Za chvíli jsem se tam začal bát a odešel jsem. U toho mého mladého přítele to čišelo energií a bylo to jiné. Samozřejmě, vždycky je to jakási nemocnice. Lidé přicházejí, aby je šaman zbavil nemoci. On léčí prakticky šest dnů v týdnu. Každý den za ním přijde 10,15 lidí a on zpívá ty své písně, icaros. Léčí zpěvem. Některé ty písně mají náznaky slov, většinou je to ale takové sténání, ze kterého se pak vyvine melodie a rytmus. A kolem řvou cikády, ptáci, zvuky džungle.

Má dva tři pomocníky, kteří, když je už unaven, začnou zpívat hlasitěji, a tím i jemu dodají další energii a on pokračuje. On ale

neměl čas se mi věnovat a mně připadalo, že se můj zdravotní stav, i když jsem za ním nepřišel se léčit, zhoršuje. Bolely mě játra, říkal jsem mu, že jsem měl žloutenku a jestli to na mě není moc silný. On se jen smál. Když jsem přijel do Prahy, tak jsem si nechal dělat testy a k mému překvapení mám játra v pořádku, přestože než jsem jel tam, tak jsem pořád měl nějaký nález.
Oni jsou tam i jiní léčitelé, murayos, ti jsou potulní, nikde nebydlí, a vždycky se neočekávaně zjeví, a ti se vždy nadýchají velmi silného tabákového dýmu, pak jakoby vysávají z člověka tu nemoc, pak se trochu zajíknou a vyplivnou něco a říkají, že tak odstranili nemoc z těla.

Mana: Určitě záleží na motivu a víře. Ti jeho pacienti mu věří. Znám lidi, pro které byla třeba holotropní terapie dokonalým otevřením brány do jiného způsobu vnímání, otřepali se a jsou v pořádku. Některí ale dýchali desetkrát a stále to bylo horší (viz i např. Joan Halifaxová v Maně č. 2 - jako kdyby se dostávali až bůhví kam daleko do minulosti, nemělo to konce.

Placht: Člověk se dostává hlouběji a hlouběji a pak se objeví duch ayahuascy, ten drak, občas se měnící, tak to aspoň vidím já, je to obrovská imaginární neustále se měnící bytost, jakýsi obrovský hmyz.

Mana: le to práce s energií. Člověk je najednou vnímavější, vidí a cítí energie, a interpretuje si to podle svého sociálních: a kulturního imprintingu. Má-li kolem sebe, tak jako dnes, jen chaos, boj, pak droga zesílí co tam už je a člověk zažívá bc hrůzu, negace.

Placht: Proto Pablo Amaringo to už přestai brát. Říkal, že v tomhle prostředí už se :: nedá užívat. On ten boj například mezi šamany skutečně reálně existuje, někdo se chce rozvést a najme si šamana, ale jer : žena si najme druhého šamana a ti spolu bojují a posílají si přes ulici zlé duchy atd Dřív měla vesnice jednoho šamana a da - ší vesnice byla daleko v nedostupné džungli. Dneska je prý v Pucallpu největš: koncentrace šamanů v Peru. Přestalo t: fungovat tím přirozeným způsobem.

Mana: lak se ayahuasceros vyznají v džungli? Vidí energie? Cítí je?

Placht: Já jsem s ním jedou šel a on přesně ví, pod kterým strome roste jaká kytička a rostlina. Ayahuasca je liána, ale van se s mnoha dalšími rostlinami. Oni ma rozsáhlé botanické znalosti. Jsou to „vegetalisté", říkají, že jim ayahuasca řekne, které rostliny a kdy a kde. Vidí energie, duch;, těch rostlin.

Iá jsem jednou už v tom domě nemohl vydržet, jak se to tam všechno mlelo, tak jsem vyšel ven a lehl jsem si, že se budu koukat na hvězdičky - a celej vesmír jedno klubko energií. Všecko barevně propojený až do nejvzdálenějších galaxií.

Mana: Zkoušel jsi si po některé té barvě dostat až někam úplně jinam? Dá se vůlí ovlivnit, kam a jak se dostaneš, do kterého prostoru, a když jsi v něm, dá se v něm zůstat?

Placht: Já jsem to nezvládal. Iá jsem měl dost starostí sám se sebou. Abych zůstal sám sebou. Ono je těžký vzít tu správnou dávku. Indiáni potřebujou jen trošku, berou to pořád a rychle jsou v tom a furt. [ednou jsem si to taky vzal sám, a pak to dopadlo tak, že v naprosto schizofrenním stavu jsem s mačetou v ruce celou noc čekal

na ducha. Je tam šílená existenciální propast a najednou ta strašně hlasitá džungle, člověk je v centru pozornosti všech rostlin a zvířat, která vědí, že tam je, a chtějí ho sežrat.

Mana: A co ty na to jako malíř?

Placht. Maloval jsem hodně, pokoušel jsem se to nějak zachytit. Maloval jsem svý pocity promíchaný s ayahuascou a s tou mou Jndiánkou a vycházejí z toho zatím zmatený nejasný věci. Mám pocit, že teď prožívám takoví období zmatku.

Mana: Tentýž problém měl Kupka. Jak zachytit ten pohyb toho všeho, co zažíval ve svých vizích, vyvolaných denním nahým ranním cvičením a meditací na slunce.

Placht: To se nedá. Já měl pocit, že ta „matka" té ayahuascy mi říká - nezkoušej to, nezahrávej si se mnou. Nezkoušej mě materializovat na nějakej papír...]á jsem si říkal - ale vždyť to je můj jedinej způsob, jak se s tím vypořádat.]á to musím namalovat. Jinak se z toho zblázním. Ale když to člověk začne malovat, není schopnej to zachytit.
On je to problém to nějak minimalizovat. Kupka byl geniální malíř a všechno zobrazil velmi kultivovaně. Byl schopen tomu dát tu podobu.
Jednou se mi to podařilo, zachytit jakousi imaginární tvář toho démona, který vidí do všech stran a je znásoben, a ten obraz jsem taky hned prodal nějaký ženský, která se celý život zabývala rituálama a ona to tam okamžitě poznala.

Mana: 1 ona tibetská a hinduistická božstva s mnohými hlavami na všechny světové strany možná mají stejný biologický archetypální základ. Snad i islámský ornament a vůbec zákaz malovat lidi mají stejný původ a stejné obavy před těmi démony-v našich mozcích.

Placht: Tak to může být. Není to vůbec antropomorfní. Jakoby to už bylo srdce stroje přírody. Jakoby se ta vrstva džungle a jejího zvuku obrátila naruby a je slyšet jinej zvuk.

Mana: Vraťme se k celestýnskému proroctví. Jeho smysl je jednoznačně pozitivní. Nalézt uprostřed boje toleranci a uprostřed chaosu řád. Možná paradoxně tenhle jakoby laciný románek jako z červené knihovny mixnutý s dobrodružstvím Indiána Jonese pomůže spoustě Američanů a Evropanů uvědomit si, že existuje taky něco jiného, než ten jejich způsob přičinlivě pobíhavého života.

Placht: Ale ano. Je dobré, když se takto člověk dostane k přírodě. Že lze objevovat věci a postoje. Úspěch knihy se dá možná vysvětlit tím, že v pravý čas reagovala na přirozenou touhu lidí vrátit se k jinému, přirozenějšímu způsobu života a vnímání reality. Hrdina navíc přijede za šamanama a kontaktuje se zase jen s kněži a Američany. Já když jsem tam potkal nějakýho misionáře, tak jsem se schoval do křoví. To snad nejsou lidi. To jsou nějaký umělý bytosti snad z jiný planety.
Já když jsem se vrátil do civilizace, do Miamj v USA, tak jsem nevěřil svým očím. To jsem si říkal, to ayahuasca je proti tomuhle jasná. To chápu. K tomu mám vztah. Tomu rozumím. Na Miami beach jezdí davy kulturistů, všichni jsou homosexuálové nebo lesbičky, všichni jsou potetovaní, plastickejma operacema „opravený", jezdí na kolečkových bruslích, jedí jen pilulky - a dojde ti, že to je naprosto umělá realita. Do posledního detailu vymyšlený uměle vytvořený svět.
Indiáni jsou neobyčejně citliví. Mají třeba svůj základní ornament, dívka když poprvé otěhotní, tak si na sukýnku do toho základního ornamentu začne vyšívat něco drobnějšího, já jsem to jednou někomu namaloval a on mi říká, ne to není ono. Iá přitom rozdíl neviděl.
I Indiáni samotní ale také byli dříve vnímavější. Nekoukali na televizi. Ayahuascové vize, to byla kdysi jejich televize.

Mana: Možná že televizi, zdroj těch rychle se měnících blikajících obrázků, si dnešní lidi vymysleli proto, aby si nahradili nedostatek takovýchto vizí. Vraťme se k celestýnskému proroctví: kdyby se podařilo nevidět to všechno jako boj, ale naopak, jako možnost k tolerantnímu pochopení...

Placht: Jenže on to dneska boj je. Proto mě to ale tam baví jezdit. Tam jsem svědkem nějakého zásadního konfliktu. Tam se něco zásadního mění a řeší. Na hraně civilizace a džungle, na okraji dne a noci. Tam působí civilizace jako totální chaos na okraji přírodní harmonie.
Když jsem přijel z džungle do Limy, nerozuměl jsem, proč ti lidi dělají to co dělají. V džungli se lidi musí uživit a když není co dělat, tak leží a odpočívají. Ve městě lidi pořád pobíhají a nosí něco sem tam a všichni vypadají, jako že něčím trpí. Já když jsem přijel do Limy, tak se mě ptali takoví vzdělaní lidi tak co, co si teď po návratu z džungle o tom myslíš, a já řekl, že mi všichni připadají nemocní. A oni se urazili.

RAVE

BLUMFELD S. M

Fyzik David Bohm tvrdí, že realitu si můžeme představit jako nerozdělený celek, jenž se plynulým pohybem rozvíjí. Během posledních staletí se nás však zmocnila mechanistická ideologie, která toto božské pletivo souvztažností všeho se vším dokázala dokonale roztrhat. Takovéto pojetí světa je možno považovat za nemoc, která nás zachvátila. Nepokusúne-li se tuto situaci radikálně zvrátit, přijdeme zřejmě o poslední šanci reintegrovat se do posvátného celku všeho bytí. Takový radikální posun by ovšem vyžadoval monumentální transformaci lidského vědomí. Je nám zoufale zapotřebí nového způsobu bytí, který by se zakládal na uznání posvátné povahy Země a života vůbec. Je nám zapotřebí poznání, že k přirozenosti existence patří oslava — nikoli nějaké narcisistní orgie nebo vulgární opilost, ale skutečné, bytostné rozradostnění. Porozumění pro zázrak vesmíru.

Skutečná oslava není jenom záležitostí lidskou, svým dosahem je kosmická. Oslava je radostí z nekonečného. Oslava je prostorem sblížení, které neposvěcuje jenom mezilidské vztahy, ale také celek. Oslava poskytuje zážitek extáze a rozpouští rigidní společenské hranice běžného života. Síla oslavy spočívá v její schopnosti transcendovat přízemní úroveň a otevřít nové možnosti bytí prostřednictvím extatického zážitku a duchovního sepětí. Oslava je manifestací posvátného.

Moderní západní kultura, která se orientuje především na sekulární a profánní aspekty života, ztratda důležitost oslavy ze zřetele. Její význam byl minimalizován a pokud vůbec existuje, je zbaven jakékoli posvátné dimenze. Skrývá se za maskou „zábavy". Západ posedlý výkonností a „protestantskou etikou" zapomněl, že podstata oslavy je božská. Život bez oslavy je životem v izolaci, v odříznutí od posvátného zdroje naší duchovní a kosmické existence; je to život plný lhostejnosti, otupělosti, úzkosti a agónie. Duchovní život na Západě zprostředkovávaly většinou odcizené byrokratické a s mocí koketující náboženské autority. V moderní době se pak mechanistická ideologie pokoušela zničit jakékoli zdání posvátnosti života.

V multikulturní diaspoře, která je tak charakteristická pro mezinárodní postmoderní krajinu, bychom se měli učit od různorodých domorodých kultur, které mají dlouhou tradici oslavy a rituálu ve vztahu k posvátnému. Právě zkušenosti ne-západních kultur mohou hrát v tomto směru nezastupitelnou roh. Bez ohledu na genocidu etnických kultur stále ještě existuje přímá linie šamanů a léčitelů, jejichž poznání by nám mohlo pomoci v našem úsilí po transformaci a vyléčení naší vlastní civilizace. Prožitek oslavy však nenabízí jenom vzdálený a exotický svět přírodních kultur. Jeden z nejenergičtějších výrazů oslavy dnes překvapivě existuje přímo v lůně moderní západní kultury, je jím hnutí **„raite"** (viz. také 3. číslo Many).

RAVE & GATHERING - DOČASNĚ AUTONOMNÍ ZÓNA

Fdosof Hakim Bey razí výraz ***Dočasně autonomní zóna,*** kterým se snaží popsat prostor žité zkušenosti, existující mimo striktní demarkační linie společnosti. ve které vládne umrtvující status quo. Dočasně autonomní zóna je pohyblivou a experimentální formou společenství, které si zakládá na fyzickém, psychologickém i duchovním osvobození; staví na transcendenci státní mentality. Dočasní autonomní zóna je dobrovolná experimentální komunita, která se snaží dosáhnou! extáze a celistvosti v plynulém pohybu.

Může mít mnft a neustále proměňuje. Jedním z jejích projevů nniz být společné setkání, ***gathering.*** Kdyi mluvíme o tomto typju shromáždění, mamě na mysli společenství jedinců, kteří d záměrně sešli za účelem oslavy a ducho^ - ního napojení. „Gathering" je ztělesněnúr svátečnosti, která jednotlivci dává svobodu plně vyjádřit svou jedinečnost, a ZÁROveň je stvrzením ničím pénahraditelnyt t aspektů komunity, která kreativitě dodává mnohem větší sílu. Jednou z forem takového setkání je rápíe ***party*** — spoleřnesetkání Udí, kteří chtějí tančit a slavit.

Rave nebo ***gathering*** je postmoderr_ chaotickou událostí, na jejíž průběh pův> bí mnoho nejrůznějších vlivů: lidé, hudba, prostředí, okoJnosjtL Kulturní různorodost je v rámci FJ|V£ scény nesmírná ***Rave parties*** či ***gitttierings*** se účastn. spousta nejrůznějších lidí z odlišných věkových skupin i etnického pozadí, h^ - fenomén zcela spontánně vzklíčU na nejrůznějších místech všude po světě. Každi regionální scéna má své vlastní kvaliťi a dynamiku. Přesťoaexistuje vzorec, který je všem společný ásouvisí s lidskou tendencí oslavovat, spoluvytvářet atmosfe ru, hledat možnosti transcendence.

RITUÁL & KOMUNITA

„Komunita, která nemá rituál, nemůže existovat," říká Malidoma Somé. Právě rituál poskytuje potřebný kontext pr* vytvoření posvátného prostoru a dodávi oslavě posvátnou dimenzi. Rituál pomáhi komunitě definovat sama sebe a umožňuje její další rozvoj. Rituál značí přecho z profánního prostoru do prostoru pošva: - ného, což umožňuje uvolnění sd společenstva. Rituál musí vznikat organicky a wnuceně. Je důležité naučit se tomuto pnt-

cesu od jiných, přírodních nebo tradičních nezápadních kultur, stejně důležité však je ubránit se jakémukoli mechanickému kopírování. Každé společenství působí ve specifických podmínkách.

Základem oslavy je komunita, společenstvo blízkých lidí. Komunita nám umožňuje uvědomit si, kým jakožto jedinci jsme, a pochopit i naši vzájemnost a schopnost mutace, neboť ve druhých vidíme odraz sebe. Jak říká Somé: „Bez komunity nelze být sám sebou. Komunita je místo, odkud čerpáme sílu, potřebnou ke změnám v sobě. Skutečná komunita začíná v srdcích zúčastněných lidí." Při společné oslavě expandují naše možnosti, máme možnost prožívat extázi i kontemplaci celku. Po takovém zážitku celkovosti jsme daleko schopnější aktualizovat ji i v běžném životě. Ve spřízněných společenstvech, která znají působivé rituálními praktiky, se dveře do extáze otevírají mnohem snadněji. V hlavním proudu naší rozdrobené a disfunkční společnosti se ovšem velmi těžko hledá prostor pro svobodu a bezpečí, ve kterém by takováto transformace byla možná. Máme zoufale zapotřebí nových forem společenské organizace a takového prostředí, ve kterém by nevládlo odcizení ani nátlak, a které by dokázalo katalyzovat transformaci.

Nepostradatelnými prvky oslavné události, ať již jde o ***rave*** nebo jiné podobné shromáždění, jsou přirozeně hudba a tanec. Tanec je nejstarší umělecká forma. Hudba je extenzí rytmu života. Hudba a tanec kráčí ruku v ruce. Rytmus nás nutí tančit a otevírá tak tělo jeho vlastním mystériím, která byla v naší kultuře tak násilně potlačována. Hudba a tanec se týkají tajemného vnitřního pohybu; tento pohyb je Život sám. Bez něho zůstává jen stagnace a smrt. Když tančíme na hudbu, jež nás inspiruje, je to ***lila*** — božský tanec; tanec, který nás spojuje s našimi kosmickými kořeny a umožňuje nám stát se celkem.

Říká se, že na počátku nebylo slovo, ale tanec. Tanec byl odedávna prastarými civilizacemi využíván jako prostředek ztělesnění ducha. Lidé využívali sily extatického tanečního tranzu — posvátných pohybů, symbolických gest rukou a technik vědomého dýchání - k dosažení stavu sjednocení s bohem, s bohyní, se vším. Chrámové tance Egypta, extatické dionýzské tance v chrámech Řecka, havajské tance posvátné energie i vířivé dervišské tance Súfiů, všechny se soustřeďovaly na kosmické energie v těle a naladění na vesmírné vědomí. Vzpomeňme na celonoční dlouhé rituály a taneční obřady severoamerických indiánů — obřady slunečního tance — nebo na australské aboridžince, kteří znali moc celonočních tanečních ceremonií stejně tak dobře. Všichni věděli, že vědomě používaná síla dechu je jedním z hlavních klíčů ke stavům tranzu. Když zkombinujeme specifická dechová cvičení s extatickým tancem, můžeme své tělo nabít neuvěřitelným množstvím energie. Kmenová společenstva k dosažení změněných stavů vědomí používají tance dodnes.

TRANCE & DANCE

V koncepci ***rave parties*** jakoby se realizoval sen idealistů 60. let. Lidé se vrací ke kořenům hudby, k jednomu z jejích

původních významů, k prazkušenosti tranzu a tance, k transcendenci. Je však nebezpečné o rave kultuře příliš teoretizovat. Rave kultura má mnoho rozměrů a neustále se vyvíjí a mění. Má i své komerční aspekty, dovede být i prázdná, cynická a sebedestruktivní. Pro některé nemusí být než záminkou k braní drog. Protože ***rave kultura*** je okrajová a všeobecně stojí vždycky v opozici vůči moci, je často nucena působit v undergroundu a nebezpečných situacích. Aby byla rave kultura více než jenom pomíjivou módou, musí si neustále hledat nový prostor k sebevyjádření v experimentech. Ale to všechno zřejmě patří k podivuhodné alchymie rave. Zmocňuje se všech privátních energií, uspořádaných i rozháraných, koordinovaných i nekoordinovaných, a všechny transformuje.

Když všechno šlape, když do sebe hudba, prostředí i lidé zapadají, když je dosaženo kritického množství euforie, pak raver vstupuje do stavu, který znali již

Rekové ve svých dionýzských obřadech a nazývali jej ***„enthusiasmus"*** nebo také „zjevení Boha uvnitř". V momentu, kdy se temnota rave stává osvícením, se některá otřepaná kontrakulturní klišé 60. let náhle stávají realitou: třídní, generační, pohlavní, etnické a politické konflikty se rozpouštějí a jedinci jsou dočasně znovuzrozeni. Stávají se účastníky něčeho, co je hluboce přesahuje. Mikrokosmos malého já se posouvá blíže k makrokosmickému Já, které jiskří uvnitř. Stará osobnost je dočasně zničena, aby dala vyrůst nové. Neo-kortex je znovuspojen s limbickým mozkem, duše rezonuje s tělem. Jednou z věcí, ke které při dobré ***rave-party*** dochází, je jakási malá „mystická svatba" obou těchto vrstev mozku. Mysl a tělo spolupracují a dochází k regenerativnímu (terapeutickému) napojení na hluboko skryté rezervoáry psychické sily.

Také jungovská přerodová terapie se pokoušela dosáhnout harmonie mezi vnitřním a vnějším, zvířecím a vyšším mozkem. Při rave se může stát, že se vás dočasně zmocní pocit jednoty s myslí, tělem i lidmi, kteří tančí kolem vás. Je to trasa vedoucí do stavu, o kterém se tak často teoretizuje, ale kterého je obtížné dosáhnout. „Díky tanci a hudbě jsou na čas odloženy neurózy — je to prodloužený záblesk vyššího stavu bytí. Kdyby tato síla dokázala prostoupit společnost jako celek, rakovina nenasytnosti, materialismu, nacionalismu a ekologické destrukce světa by myslím byla konečně odvrácena," říká autor knihy o hnutí rave, Dr. R. Griffin, přednášející na Oxfordu.

„Díky synergii technologie a kreativity, avantgardy a populární hudby, alternativní a populární kultury, ke které v žádném jiném bodě historie nedošlo, mohla rave kultura znovuobjevit hlubší význam tance. Nikoli studiem literatury, ale přímou zkušeností," říká Griffin. Tanec měl původně hluboký rituální význam. Symbolizoval věčný rytmus stvoření a destrukce, který tepe v samém srdci života, energie i hmoty. Tanec byl prostředkem přímé komunikace s Bohyní. V původním labyrintu na Krétě byl provozován jako magický akt, který měl zlomit čaromoc Minotaura. V tomto rituálu se existence (latinsky: ***„být venku")*** proměnila tancem v extázi (řecky: ***„být mimo"").*** Extáze rituálního tance umožnila

transcendovat individuální realitu. To je hlubší význam slova trans, které původně znamenalo *„jít* přes". I dnešní ***rave-tranz*** rezonuje touto mocí pradávného rituálu.

Experimentální psychologové na Birminghamské universitě zjistili, že zážitek ***rave*** navozuje stav „nespecifikovaného štěstí". Zdroj tohoto štěstí prý může fyzicky souviset s hyperventdací, s tím, že vědomí je doslova „přeneseno ven" z neokortexu a do limbického mozku, takže tanečníci jsou opravdu „mimo hlavy". Euforii lze ještě posílit, když se ve správných dávkách použije vnějších stimulantů, které pomohou uvolnit psychedelické látky přirozeně vylučované mozkem, endorfiny.

V tradičních šamanských společnostech používal šaman svého bubnu k tomu, aby vstoupd do stavu tranzu, ve kterém může cestovat světem duchů a získávat posvátné vize. Stálý rytmus bubnu je mu prostředkem, který jej unáší do jiného světa. Samanský buben se často nazývá „léčivým bubnem" (medicíně drum). Bubnování má silný účin na všechny úrovně lidského těla, Nositel Nobelovy ceny vědec Marcel Vogel, který se mnoho let věnoval výzkumů voodoo kultury a působení rytmu zjistil, že vihitu e bubnování působí na molekulární vlastnosti kapalin a protože jsme ze 70 procent z vody, má rytmus bubnu na fyziologickou rovinu našeho těla hluboký účin. Každá buňka je ovlivňována vibracemi bubnu.

Pro mnohé však štěstí znamená ještě něco posvátnějšího a duchovnějšího: prožitek vstupu do zvláštního posvátného času. Rekové dokonce pro tyto dva typy času měli zvláštní označení: ***chronos*** označoval hodinový čas a ***kairon*** označoval magický čas svátku, oslavy, párty. Každý dobrý ***rave*** poskytuje šanci ponořit se do rajského času před časem.

Nejradikálnějším a nejnadějnějšfm aspektem rave kultury je kombinace hudby a tance, ***tratíce music.*** Je to cesta, jak prolomit bariéry a vybudovat společenstvo vnitřně spřízněných, komunitu. Nejdokonalejší současnou symbiózou hudebního a tanečního zážitku rave jsou ***techno trance parties.*** Jedním z nejzajímavějších projevů této scény je ***Goa deep trance.***

GOA - ŠAMANSKÁ CESTA

„Vlastně ani nevíme, jak to začalo. Najednou to tu prostě bylo," vrací se jeden z hudebníků působících v Goa, James Munro, k začátkům zdejší scény před pěti lety. „Vzpomínám si, jak jsme jednou v noci, asi tak kolem druhé hodiny ranní, odkudsi z dálky slyšeli bum-bum-bum. Vydali jsme se po zvuku a dostali se až k moři na pláž. Zářily tu pestré luminiscenční barvy, hrála tu hlasitá hudba, probíhala taneční párty..." Tak nějak se i dnes vstupuje do Disco Valley v Goa, přírodního amfiteátru vyzdobeného tropickou vegetací, sevřeného útesy a obklopeného mořem. Indky tu sedí na rohožích a vaří na malých kamínkách povzbuzující kořeněný čaj massala. Palmy a skály v areálu jsou pomalovány zářivou fluorescenční barvou a jsou na nich pověšeny sítě, do kterých jsou zapletena barevná světla jako na nějakém vánočním stromečku.

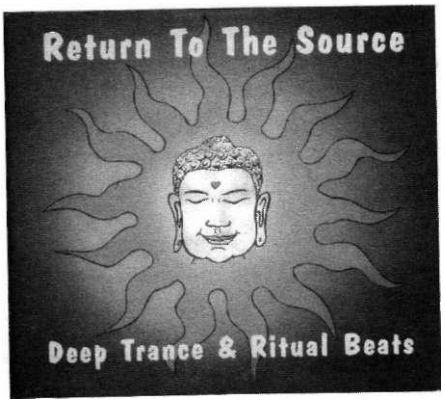

Goa je svět sám pro sebe. Je to plážový stát na západním pobřeží Indie, původně portugalská kolonie, se starobylou španělskou architekturou i novými bílými vilami v evropském stylu, katolickými kostely a mezinárodní směsí obyvatel. Na zdejších prašných a děravých ulicích se povalují posvátné krávy. Tržiště nabízí všechno, co je Indie schopna vyprodukovat. Je tu spousta rybářských krámků se vším, co nabízí oceán, ale především hodně malých barů ručně vyzdobených způsobem připomínajícím pop-art 60. let. Je to živá vzpomínka na usedlíky z 60. let, hippies, věčně přicházející a odcházející

poutníky do země východní i „kmenová" společenstva, které se zde rozhodla žít mnohdy několik let. K flamendrům ze 60. let se dnes připojují civilizační dezertéři z generace, která se někdy nazývá „taneční" - raveři.

Chronologie tanečních večírků (rave parties) v Goa je obtížná. Historie se tu nepíše, ale prožívá. Zdejší ***dance-party*** nemají jména, pořadatelé zůstávají anonymní, většina lidí ani nezná jména disk-žokejů nebo desek, které se zde hrají. Díky několika CD-výběrům, které nedávno spatřily světlo světa - ***CONCEPT IN DANCE, BACK TO THE SOURCE*** a další - máme dnes snadnější orientaci: K předním reprezentantům stylu ***Goa sound,*** nazývaného také ***deep trance,*** patří projekty Man Without Name, Praná. Mindfield, Universal Sound, Psychaos. The Infinity Project, Medicíně Drum. Hallucinogen, Total Eclipse, Juno Reactor a další.

Všechno to začalo před dávnými lety s hippies, kdy na zdejších plážích ještě zněl Mr. Tambourine Man, drnkaný na akustické kytary. Od těch dob se tu konaly parties vlastně nepřetržitě, jen hudba se postupně vyvíjela. Bod obratu znamenal nástup techno hudby, a to už v dobách než se stala „cool" a dostala své jméno. Tehdy se jí ještě říkalo ***Electronic Body Music*** nebo ***New Beat.*** Zatímco Británií otřásal ***Acid House,*** Goa byla „odstřelována" takovými kapelami jako byli Front 242 nebo A Split Second. „Byl to dupot, na který lidi dokážou „jet" hodiny a hodiny," vysvětluje veterán zdejší scény DJ Mark Allen, působící v projektu Mindfield.

V Goa žijí Angličané, Italové, Francouzi, Australané, Japonci — všichni hovoří svými jazyky. Síť se však rozrůstá a odlišné rasy se spojují. To#»eo mezinárodni Goa-scénu spojuje, je hudba, která překonává jazykové bariery, a vytváří zvuko doprovod k novému mědofftění. Indie't. DJ's tu sice ještě nepůsobí, ale místní mL- dež už chodí tančit na pláže. Někteří lu . ko kluci prodávali zmrzlinu, dnes si zamilovali trance. V Goa se po dvou desetiletích vytvořd mezi zdejším indickým obyvatelstvem a západními tuláky, kteří mnohdy mají stejně hluboko do kapsy, jako místní, zvláštní druh symbiózy. Je ti i tím, že Goa je Evropě nejpřátelštěji stát Indie, poznamenaný nejenom koloniální zkušeností s Portugalci a křesťanstvím, ale také anglickým jazykem a svobodomyslnou filosofií. Je zde možno cítil leccos ze středomořské atmosféry Španělska nebo Baleár. Když hovoříte s veterány zdejší scény, znovu a znovu vám mysl přichází slovo „ráj" - všechno se **ta** zdá tak blízko tomu, jak si mnozí představují život na tomto světě.

„Respektujeme místní tradice, nikdi by nás nenapadlo dělat párty na Svatém místě," říká T. Suzuki, DJ a hudebník z projektu Praná. A DJ James Munro doplňuje: „Indický trip mi otevřel duši pr» náboženství. Díky Indii vidím, jak se dá žít šťastně i bez materialismu. Je to jako návrat ke kořenům. Moje hudba není inspirována jenom Goa, ale celou indicko spiritualitou. Vrcholem mého posledního tripu byla ***Kumbala Mela,*** shromážděT™ Svatých mužů na březích Gangy. Bylo t« skoro jako kdybych z planety vkročil jinam, do nějaké jiné existence - všichni jógíni a saddhuové, nazí, špinaví od popela a od ohně."

Na počátku 90. let se tu na ***rave*** sešla i 500 lidí, aniž by se sem pořádaly „záje*-

dy" a „výpravy", jako je tomu dnes. Od té doby ovšem hudební scéna v Goa doslova explodovala. *Goa sound* si udělal jméno. Ví se o něm, mluví se o něm, tancuje se na něj i v Londýně. Na RAI;e do Goa přijíždějí tisíce tanečníků jako do své svaté země. I když zdejší hudební styl postupně mutoval do *techno* podoby, udržel si vlastní unikátní zvuk. V extatické taneční hudbě, jejíž terminologie i podklad neustále morfují, se právě *Goa deep trance* stal tou nejtajemnější variantou. Je tvrdý, často se může zdát až brutální, postavený na jednoduchosti a průraznosti rytmů a intenzitě prastarých kmenových rituálů.

„Goa párty je šamanská pouť", vysvětluje jeden DJ. „Začíná se kolem jedné hodiny ráno, kdy si většina Udí vezme acid a párty se pro ně stává magickou cestou. Tripu i hudební stimulaci se musíte doslova odevzdat." DJ musí mít za všechny ty tančící Mi určitou odpovědnost - je jako jejich průvodce. „Vedete lidi temnou nocí, do stále hlubších a hlubších oblastí. Hrajete temnou, podněcující hudbu, která zachází kam až je to možné," říká Mark Allen. Někdy je to hudba dokonce agresivní jako Front 242. Pořádně se vyvztekat je přirozenou součástí procesu. Musíte se zbavit všech negativních energií. Pak přichází čas na kontemplaci a meditaci. Poslouchají se všemožné „hmyzí" zvuky: ambient, psychedelie, didžeridu, pestrá a nesourodá směs...

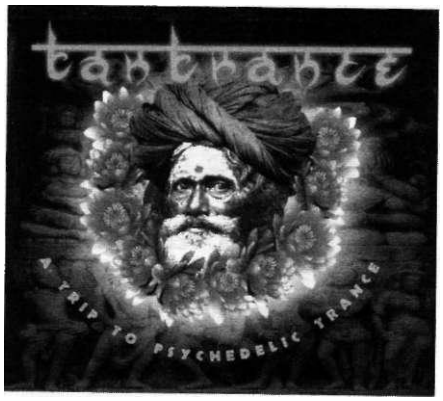

Nekonečnost zvuku i nekonečnost vesmíru, to je to, proč Goa-parties^^sobí tak kosmicky: noční nebe tvoří hori/onl, prostředí jetu zcela vmoci přírodních živlů, finále je načasováno na východ slunce. První sluneční paprsky, přicházející po protančené dlouhé a temné noclfesbu niagické. „V kontextu indické njýtologie vlastně tančíme Šivův tanec - symbolický tanec stvoření, zničení a znovuzrození. Šivův tanec je syntézou zkušenosti veškerého života a všeprostupující energje.""Z^ y^lr-žanrů elektronického tance je právě lípa *deeptrance* nejpsychedelič^pí, protože je vlastně dědicem pra-

ajf^dobraz
8l^rg^^(řj^W^|g^|Sin>

kmenového je společným projektem hudebníků z Goa, můžeme číst: Zvukové frekvence, které používá hudba *techno/trance* dokáží otvírat různé naše čakry a aktivovat jejich energie. Basové údery působí na naši základní čakru: když této vibraci umožníme vejít, náš tanec se uzemní napojením na dobrou matku Zemi. Sexuální čakru aktivuje uvolnění provázející náš tanec. Energicky pohon jiskřivých techno zvuků aktivuje čakru našeho solárního plexu a dává nám sílu tančit celou noc. Lehké a světelné hvězdné frekvence otevírají naše srdce, které se rozšiřuje, jak dýcháme a tančíme. Takto do nás může vstoupit víc lásky. Na úrovni čakry srdce si lépe uvědomujeme celek. Vysokofrekvenční zvuky aktivují naše třetí oko a začínáme pociťovat rozšířené spektrum svého vnímání. Naše sebe-uvědomění mizí a cítíme napojení na univerzální zdroj lásky.

HOLOGRAM BUDOUCNOSTI

„Hudba je proroctví. Její styly i její ekonomická organizace daleko předbíhají celou společnost, neboť mnohem rychleji než materiální realita dokáží prozkoumat rozsah možností daného kódu. Činí slyšitelným nový svět, který se postupně také zviditelní. Hudba není jenom předobraz věcí, je transcendencí všednosti. Hudba je poslem budoucnosti." - Jacques Attali.

Rave kultura vytváří jakýsi hologram jiné dimenze, jiné skutečnosti, než kterou nabízí „dvojrozměrná" rovina každodenní existence. Když se osamělý tanečník napojí na kolektivní zážitek, latentní kouzlo života najednou začne bít do očí. Je to zkušenost přístupná každému, kdo je ochoten (a připraven) nechat své „já" alespoň nlýchvíli odejít do pozadí. Raveři si svou individuální identitu drží, zároveň však fungují jako surrealistické vzorce generované na počítačích podle rovnic teorie chaosu/

Hudba, která k rave kultuře patří — techno, house, trance, ambient a další-je ve své většině produkována nezávislými nahrávacími společnostmi. Digitální technologie umožnila vytvářet hudbu laciněji než kdy předtím a umožnila, aby se procesu účastnilo více lidí. Jak se o kybertechnologii vyjádřil spisovatel William Gibson: Ulice si pro tyhle věci najde svoje využití. V rámci rave kultury existuje kontinuální konvergence mezi kulturou a technologií a mnoho raverů je novými kybernauty.

S přibližujícím se koncem tisíciletí se *tribal techno parties* stávají dokonalým výrazem chaotické kultury milénia: stroje computerového věku začínají nové kmenové lidi roztáčet do' víru šamanského tranzu. Minulý rok tančily tisíce Udí na rave párty v Peru, kde se slavilo zatmění; tento rok budou tisíce Udí tančit v Radžastanu v Indii, na Bali, na Novém Zélandu i na ostrově G|iadélp«Óě- V Londýnské Brixton Academ Vató^oyý rok 1996 obrovskou Goa^pa^^^ftť azyem *The Chakra Journey,* které se zúčastnilo přes čtyři tisíce lidí a někéra ra Jsítek DJ'g a kapel. „Proč tančíme?!^^ |e DJ Nick Doof a sám si odpovídak Sjfíí nám nad hlavou hrozba globábjího'|TOk». Přesto nechceme být spoutáni pepmis|ickou budoucností plnou psůdo^^yagjkyl Chceme žít co nejzajím^v^í^E>R-ffiíd4 oslavují, že jsou ještě naživu."

Je zvláštním M H J ^ e n \ . že na konci hry, kter/u *údsfá^KĚiiie* uráte sama se sebou, *iyámj* **výhjHin** té% technologie umožnil/r^toucúni^^ětu těchvkieří jsou proživoty^etozajnoren£^g>p^^\ijícícise stvořením, transcendence a«taávratu k životnímu zdroji. Tito mladí lidé dokonce nepřestali věřit, že vědomým úsilím a duchaplností lze udělat ze života permanentní oslavu mystérií Země, kosmu i člověka. „Spojujeme se ve spirálách a kruzích, dýcháme, tančíme a vstupujeme do tranzu jako nějaký pradávný kmen. Jsme však probouzející se kmen lidské budoucnosti."

A tanečníci z Goa dodávají: „Vidíme v *techno-trance-parties* soudobou formu rituálu. Naším záměrem je učinit ze sebe kanály pozitivní kosmické energie. Naše těla jsou mosty mezi nebem a zemí. Vědomým napojením na vesmírné energie a jejich vnitřní transmutací je možno dešifrovat vlastní buněčné vzpomínky a rozpustit se v prožitku extatických já. To je alshymie extáze. Extáze a láska dokáží transmutovat veškeré těžké a na strachu ialožené energie. To je vesmírný zákon."

Připravil Blumfeld S. M.

(Zvláštní poděkování firmě *Mute CS* za dva, výběry *Return to the source:* 1. „Deep Trance & Rituál Beats", 2. „The Chakra Journey".)

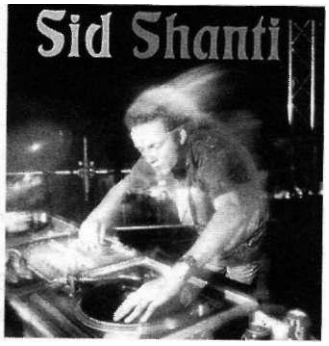

KNIHY

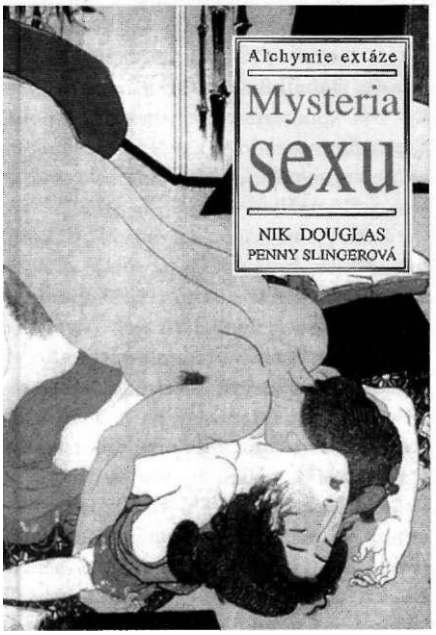

Alchymie extáze - Mystéria sexu

Nick Douglas, Penny Slingerová
(V překladu Vladimíra Miltnera vydal Volvox Globator 1995)

V polovině 70. let jsem s úžasem, nadšením ale také zahanbením a lítostí četl následující popis příhody jednoho Angličana:

„Dívka vešla tiše a bosa. Poklekla přede mnou a políbila mi nohy. Byla hezká, asi kolem třicítky, a její obličej vyjadřoval zkušenost i nevinnost. Byla zahalena v průhledné hedvábné sárí protkané zlatými vlákny. Ruce, nohy a hlava byly holé, až na zlaté šperky. Začala tančit bez jakéhokoliv hudebního doprovodu. Tato dévadási kolem sebe šířila ryzí sexualitu i tím sebenepatrnějším pohybem naličených rtů, tanečními gesty rukou a paží, pohyby hlavy, podupáváním i kosými pohledy. Smyslné chvění chřípí, hadí vlnění jejího pevného a pružného těla - to byla úžasná podívaná. Cítil jsem jakoby elektrické výboje dívčiny magické erotiky a měl jsem dojem, že to, co tu přede mnou předvádí, je jen zlomek jejího umění.

Její tanec byl pomalý a extatický - a nesmírně symbolický pro svůdnou chlípnost a extatické vyvrcholení. Trval snad celé hodiny a naprosto mě strhl. Nebyl to žádný vulgární striptýz. Cudně se svlékla a odhalila své tělo barvy plané skořice.

Vybídla mne, abych se položil na rohož. A hned potom se můj lingam a její jóni ocitli v kosmickém spojení. Její důvěrnosti mne omamovaly. Zdálo se mi, že mne pohlcuje. Ta dívka byla, co hinduisté nazývají sarautástrí anebo žena-louskáček, díky neuvěřitelné výkonnosti poševního svalstva. Jen na mně seděla a vůbec nepohybovala tělem. Byl jsem úplně bez sebe. Neustále něco mumlala a ty zvuky mne neuvěřitelně vzrušovaly. Náhle jakoby mi vybuchlo v mozku a ocitl jsem se v jiném rozměru. Viděl jsem světla a fantastické barvy. Stěny se hroutily a já cítil divokou extázi v každé buňce."

Tenkrát jsem si tuhle příhodu přeložil, někam zapsal, ale papír jsem založil a už nikdy nenašel. Jistě, jako ostatní jsem prolistoval několik verzí Kámasůtry, sem tam nějakého toho Playboye, ale „tento způsob milování" se mi zdál poněkud exoticky teoretický. Donedávna jsem se domníval, že v tomto kraji horlivých čtenářek červené knihovny a ještě horlivějších divaček hollywoodských limonád je postel místem nenaplněných ambicí, pokrytectví, předstírání a zklamání. Onen dojem z možnosti čiré svobodné sexuality jako oslavy lidského těla a duchovní rozměr spojení muže a ženy ale ve mně zůstal a nebyl narušen ani záplavou konzumní nahoty po roce 1989. Vždy jsem doufal, že milování není jen tělesné uvolnění, ale především ono dylanovské „knock knock on the heaven's dooř", mužské ťukání na nebeskou bránu. Jen díky ženě se muž při milování dostane v tom duchovním slova smyslu tak hluboko, jak by sám nikdy nedokázal. Jen díky muži v sobě žena objeví snad někdy tušené, ale většinou nikdy nezažité další rozměry těla, dechu, rytmu a bytí.

Závidím dnešní mládeži. Co bych tehdy za tuhle knížku dal! Dá se číst vcelku, jako poutavý, ale zcela moderní popis dějin sexuality, orientálních názorů a návodů. Najdete v ní kapitoly věnované taoistické teorii sexu, hinduistické teorii čaker, hygieně, mužské homosexualitě, menstruaci, lesbické lásce, nádherně poetické názvy sexuálních poloh (např. tmavá cikáda na stromě, bájný pták plachtící nad mořem, kůň hrabající kopytem, držení ptáčete, kočka a myš v jedné díře, bambus u oltáře), způsobů laskání, tvaru jóni ale i tantrickým rituálům a nejnovější teorii orgasmu.

Kniha je vybavena poznámkovým slovníkem a spoustou citátů a drobných, ale velmi názorných původních ilustrací.

A ještě citaci z klasické čínské knihy Zlatý lotos:

„ Milenci si svlékli šaty a usedli bok po boku v hedvábné síti pokrývek z nejjemnějších látek provoněných vstavačovými květy a pižmem. Smáli se a laškovali spolu, až jim rumělec chtíče zabarvil líce a vášeň v srdcích je rozechvěla. Pak provedli mystérium mraků a deště a činili vše, k čemu je ponoukclo víno. On si sedl na lůžko a přiměl par. milostného rendlíku, aby usedla na polštáře a zahrála mu na flétnu.

*Není to z bambusu ani z nefritu a nedrnkc se na struny. Tu píseň hraji na nástroj živý který působí, že se chvějí smaragdové střacce. Kdo může říci, co je to za stupnici, který je to klíč? Červené rtíky se doširoka oh*rají a prstíky něžně hrají svůj part, obraťi a delikátně. Hezky dovnitř a zase hezky w. Jejich srdce jsou zběsilá vášní a není slov | k vyjádření té rozechvívající extáze."* (V.

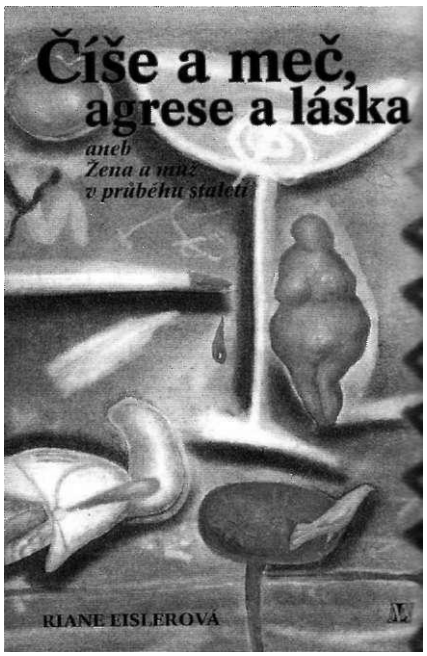

Číše a meč, agrese a láska

aneb muž a žena v průběhu staletí

Riane Eislerová

Nakladatelství Lidové noviny 1995

Žádná epocha se při hodnocení své min.-B losti nevyhne soudům poplatným kulturně-si-B ciálně-ekonomickým poměrům. Na PŘELOMUI 19. a 20. století v Evropě převládal POZVI vismus, forma apologie kapitalismu, který svýj] model světa odvozuje z mechanistické, ar?m mízující popisné přírodovědy. Je na čase zy' **čít** se zbavovat indoktrinací, **a to** i v oblca| vztahů mezi muži A ženami, TAK, jak se vym jely v dějinách lidstva. Žijeme v sekularizuj vané Evropě s doznívající křesťanskou trafl **cí,** KDE se převládající náboženství, juaasmus, křesťanství **a** islám, opírají O **patriarciT**

tj. nadvládu mužů ve veřejném životě i v rodině. Centrem vyplývajícího světonázoru je pak salivý názor (tzv. androcentrismus), že člověk, přesněji řečeno muž je korunou tvorstva, a že vše ostatní, včetně ženy, bylo stvořeno pro jeho užitek a kratochvíli.

Dodnes se zachovaly pověsti o tom, že ženy nebyly vždy se svým podřízeným údělem spokojeny (Amazonky, stoupenkyně Vlasty atd.)

Eislerová svou knihou posouvá diskusi o globální bezprecedentní transformaci vztahu muže a ženy od radikálních názorů feministek či představitelek liberálně orientovaného ženského hnutí 60. let na obecně přijatelnější úroveň. Prezentuje názor, že v dosavadní kultuře existují dva základně protichůdné modely společnosti: model dominanční, založený na nadřazenosti, a model partnerský, v němž je vztah muže a ženy určován komplementaritou, t.j. vzájemným doplňováním rolí.

Snahy radikálních feministek autorka zavrhuje, protože podle ní představují jen obrácení dominance. Přitom však existují a během historie lidstva existovaly četné společnosti, v nichž se mužský a ženský princip, jang a jin, vzájemně doplňovaly, a kde se uctívání ženství odvozovalo od úcty k samému životu a jeho věčného zdroje, přírody.

Eislerová se odvážila zeptat, např. proč Horno sapiens, jediný druh, který dovede obdělávat půdu a sklízet úrodu, skládat verše a hudbu, hledat pravdu a spravedlnost, učit děti číst a psát - proč je plný krutosti ke svému vlastnímu druhu a k celé přírodě? Co nás to neustále popohání spíše ke krutosti než k laskavosti, spíše k válce než k míru, spíše k ničení než k tvoření? Stoupenci „nového věku" již sní o jiné budoucnosti, ale lze vůbec vybřednout z cyklů válek a konfliktů, ekologické devastace a šbctólní nespravedlnosti a proměnit je v soustavu, vyznačující se trvalým mírem, sociálním smírem a obnovou ekologické rovnováhy? Jaké změny ve struktuře společnosti by takové převratné změny umožnily?

Eislerová pak krok za krokem probírá celé spektrum hluboce zakořeněných falešných mýtů sociálního darwinismu, např. že člověk člověku je a musí být vlkem, že soupeřivost mezi lidmi je přirozená a nevyhnutelná, a že biologické rozdíly mezi mužem a ženou determinují ženskou podřízenost.

Na radikální otázku „Musíme zničit svůj druh a s ním celou planetu jadernou válkou?" odpovídá Eislerová rovněž radikálně: Ne. Nemusíme. Ne, lidé se nemusí navzájem nenávidět a utlačovat. Ne, ženy nejsou ve srov¬nání s muži méněcené. Ne, smrtící soupeřivost není člověku vrozená.

Na rozdíl od jiných na to má mnoho důkazů.

Podle Eislerové vyjadřuje umění paleolitického období určitou formu náboženství, ve kterém klíčovou roli hrály podoby a symboly ženství. Lidé tehdy uctívali život a životadárné síly v kosmu v podobě ženy. Proto jsou ženské postavy na jeskynních malbách vždy ve středu maleb, zatímco muži a jejich symboly zaujímají okrajovou pozici (např. archeologický průzkum sídliště z mladšího paleolitu v Anatolii v Turecku). Zdá se, že agrární revoluce se odehrála o 10 000 let dříve, než jsme tvrdili dosud, a že dostatečná produkce obilí a jiných plodin tehdy umožnila vznik prvních měst (Jericho v Izraeli nebo Mohendžogaro v povodí Indu). Zatímco starší badatelé vyhlašovali za kolébku lidstva Sumer, dnes víme, že tehdejších center civilizace bylo několik a všechny datují své počátky až do neolitu. Donedávna se totiž soudilo, že vedlejším produktem zemědělské produkce potravin je mužská nadvláda a soukromé vlastnictví. Jenže nálezy naznačují, že v neolitu naopak vládla mezi pohlavími a lidmi obecně rovnost.

V dějepise nás učili, že hordy barbarů zničily vzdělaný Řím. Vypadá to, že to je falešná představa, neboť nejpodstatnějším rysem pravěké Evropy by její mírumilovný charakter. Sídliště Butmir, Peteresti, Cucuneti a jiná byla volena pro krásný výhled do krajiny a neměla žádná těžká opevnění. V hrobech se nenašly útočné zbraně. Dědilo se po ženské linii. Androcentristé sice donedávna oceňovali roli žen při chrámových rituálech a při pečení posvátného chleba, ale nedovtípili se např. že nejnádhernější vázy, sochy aj., které se dochovaly, jsou výtvorem ženských rukou.

Záznamy z těch dob, které se dochovaly, se týkají soupisu zboží. Z těchto zlomků byly vyvozeny závěry tak, aby vyhovovaly modelu vývoje „od primitivů k civilizovanému člověku". Badatelé ale zcela opominuli fakt, že neolitické umění zcela postrádá zobrazení kontrastu vládce a poddaného, tak typické pro patriarchální společnost. Teprve archeologické výzkumy např. M. Gimbutasové umožnily pochopit význam přírodních symbolů, které „jsou spjaty s uctíváním Bohyně a svědčí o úctě a úžasu nad krásou a tajemstvím života."

Na talířích nalezených na území dnešního Slovenska se nacházejí symboly hada, v Maďarsku byly objeveny vlnovkovité meandry, symboly vody, v Rumunsku terakotoví ježci, v Bulharsku rituální vázy ve tvaru laní, ptáků a sochy s rybími hlavami, na Krétě jsou časté hadí a motýlí motivy. Všude nalézáme Bohyni v nejrůznějších podobách - jako pannu, pramatku či bohorodičku s dítětem v náručí. Božská Matka už v neolitu poskytovala svým uctívačům hmotnou i duchovní potravu a byla zárukou, že i ve smrti přijme své děti zpět do svého kosmického lůna. V tehdejší době, kdy ještě neexistoval rozkol mezi posvátným a světským, byla Magna Mater, Velká Bohyně, nejdůležitějším aspektem života.

Androcentrikové z množství sošek vydedukovali, že šlo o „kult plodnosti" a Velkou Matku degradovali na Matku Zemi. Je to stejné počínání, jako kdybychom ze symbolu Krista na kříži dedukovali, že křesťanství je kultem smrti.

V neolitu byla hlavou rodiny žena. Pak podle důležitosti následovala dcera, pak syn a nakonec otec. Naproti tomu v křesťanské trojici je hlavou všemocný Bůh Otec, druhým členem svaté „rodiny" je syn - Kristus a následuje Duch svatý. Bohorodička Marie je pouhá smrtelnice, bytost nižšího řádu. Podřízenost žen je vydávána za vůli boží.

Archeologické důkazy ale potvrzují, že žena hrála v prehistorickém náboženství klíčovou roli. Zeny měly značnou moc, ale spíše ve formě odpovědnosti a lásky, než ve formě utlačování, vynucování, výsadního postavení a strachu.

Tento tisíciletý mír pak byl narušen kočovníky - válečníky z asijského a evropského severu (Kurganové na východní Evropě, Lurijci v Anatolii, Chetité a Mitanci na Předním Východě, semitští Izraelité v Kannanu), jejichž bohem byl krutý bůh války. Sjednocovala je patriarchální struktura společnosti a ideologických systémů. Změnil se i způsob získávání majetku - ne obděláváním půdy a chovem stád či rozvojem lepších technik, nýbrž loupeží a vyhlazováním nepřátel a přisvojováním si jejich majetku.

Archeologické nálezy, prokazující znalost práce se zlatem a mědí, byly interpretovány jako znalost výroby (útočných) zbraní. Avšak, jak zdůrazňuje Gimbutasová, měděné sekyry ve staré Evropě nebyly válečné, ale dřevoobráběcí.

Kočovníci změnili systém hodnot - začali uctívat ne síly, které život dávají, ale síly, které život berou. Zotročování „zženštilých" mužů a žen se stalo normou, žena se stala pouhou družkou či konkubínou. Všude, kde se k moci dostali mužové s větší schopností ničit se společenská struktura hierarchizovala a stávala rigidně autoritářskou. Fyzicky menším a slabším ženám byla vyhrazena muži řízená výroba a reprodukce rodu. I Velká Bohyně se stává pouhou manželkou a ke zvýšení prestiže je vybavena mužskými symboly moci - smrtonosnými zbraněmi. Podle Bible pramáti Eva podlehla pokušení a je vinna, že lidstvo upadlo v nemilost.

Neolitické kmeny, uctívající Bohyni, znaly zásady pěstování zemědělských plodin, využívaly přírodní zdroje jako dřevo, vlákna rostlin, kůže i kovy pro výrobu užitečných předmětů, tehdejší společnost měla své zvy-

kové právo i soudnictví, organizaci vlády náboženství, modlitby i rituální drama, tanec, soustavu vzdělávání i předpovídání bu--Cjcnosti. Mýty, v nichž jsou nejvýznamější objevy přisuzovány ženským božstvům, ~ožná zrcadlí skutečný podíl žen na darech a rozvoji civilizace.

Jiné autorky dnes (Tannerová, Lancasterová, I-'-ranová) předkládají nový evoluční model: ;s.obození rukou vzpřímením těla pračlověka prý -•emělo nic společného s lovem, ale s přechodem CG spásání potravin k jejich nošení: první vyrobe-é ředměty nebyly zbraně, ale koše a nádoby < c-enášení a ukládání potravy. Nejen setí, ale : rst\ a tkaní bylo vynálezem žen. Zeny se zacvaly léčením, bylinkářstvím i věštěním. Tech¬nický pokrok byl využíván spíše ke zpříjemnění ži-.ca než k ovládání a ničení.

Práce ekofilosofů dokazují, že i životní filosofie hinduismu, buddhismu a taoismu je k partnerské-~_-/DU společnosti vstřícnější než dnešní západNÍ tak ničivá androkratická ideologie.

Eislerová dokládá na symbolu hada způsob, jakým androkraté převraceli skutečnost. Ve starších oartnerských pospolitostech byl had znakem ženské moci a moudrosti. V patriarchální dominantní soolečnosti se proměnil v odporného plaza, odoovědného za pád člověka, za symbol zlovolné ženské moci (jako hlava Medúzy nebo čarodějnice ze Salemu). Strom života či strom poznání ale byl od pradávna symbolem Bohyně, Jahveho zákaz byl proto nesmyslný, protože mohl ve své vševědoucnosti očekávat, že Eva, představitelka prastaré Bohyně, nebude schopna zákaz respektovat - prostě vytrvale lpěla na staré víře. Následoval ale krutý trest - ve všem se cele podřídit muži a v bolestech rodit děti.

V 3. knize Mojžíšově se pak dočteme, že žena, která porodila, musí zaplatit kněžím za rituální očistu.

Přes veškerou snahu se nikdy patriarchální společnosti nepodařilo kult Velké Bohyně zcela vymýtit. Ve středověku např. ožil ve formě mariánského kultu.

Eislerová tedy navrhuje nepoužívat termíny patriarchát a matriarchát, a pris nadvládu mužů razí právě termín androkracie, z^řeckého andros, muž, a kratos, vláda.

Ještě Pythagoras čerpal své vědění od delfské kněžky a jeho reforma orfických mystérií zdůraznila uctívání ženského principu. Jeho myšlenka geometrické rovnováhy prvků kosmu se zrcadlila i v partnerských vztazích - v pythagorejských školách studovali muži s ženami.

Historik kultury Lynn Whitejt. si povšiml, že záznam historie je velmi selektivní - chybí ženská polovina. Nedoceněny zůstávají např. vliv žen na hodnoty renesance, nebo role francouzských žen v době osvícenství.

Přes různé pokusy vzkřísit skomírající androkratickou ideologií (oprašovaný sociální darwinismus, nebo teorie, že podřízenost žen je genetická) se množí hlasy, navrhující nahradit zastaralý freudovský model, redukující základní potřeby člověka na sex, potravu a přístřeší. Novější teorie (Maslow) uznávají, že lidé pociťují i vyšší potřeby růstu či seberealizace. Stále více jedinců přechází „od obrany k růstu". Narůstá šance, že vývoj tvořivých lidí bude směřovat k „vrcholnému vědomí" našeho bytostného propojení s celým lidstvem a vším ve vesmíru. Čím je jedinec výše, tím je schopnější a aktivnější, s tím menší potřebou omezovat a utlačovat. Mění se pojetí moci, a místo modelu „vítěz - poražený" nastupuje model „každý vyhrává". Symbolem (hierarchie moci) už přestává být pyramida, stále více se užívá příměru kruhu či elipsy, jejíž dvě ohniska jsou obrazem mužské a ženské polarity. Zásadně se tím pádem mění postoj k učení - to už nebude donucovacím prostředkem, ale celoživotním procesem zvyšování tvořivosti a pružnosti. Vznikají nové mýty, v nichž jsou lidé dobří, usilující o spravedlnost, svobodu a duchovní osvícení. Ne meč, ale číše, svatá nádoba života.

(Boris Merhautj

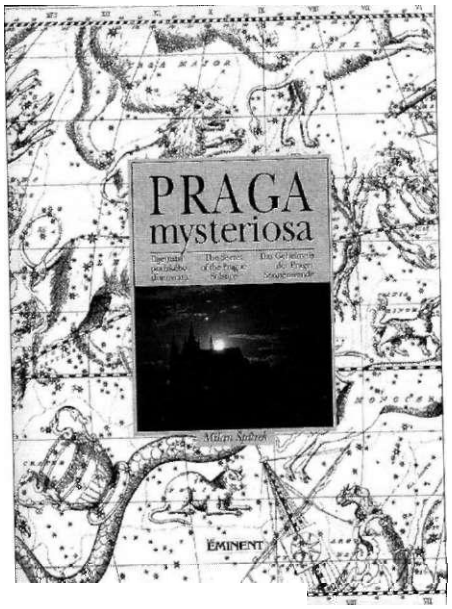

Praga Mysteriosa

Tajemství pražského slunovratu

Milan Spůrek

(Vydalo nakladatelství Eminent, 199Ó)

Víte, jak se ještě na počátku století poznal Pražák od venkovana? Pražák nevěděl, kolik soch stojí na Karlově mostě.

Jinak řečeno, netušíme, po čem chodíme. Magické vztahy a souvislosti, vytesané a vestavěné do mostu, staveb a půdorysu města, rezonují tomu, kdo je citlivý, naslouchá a pátrá. Astronomicko-astrologický podtext mnoha kostelů a dalších památek Prahy, stejně jako Karlův velkorysý plán vybudovat z Prahy hlavní duchovní město křesťanského světa a neuvěřitelně podivné shody např. mezi astrologickými významy jednotlivých domů nativního horoskopu Franze Kafky a místy jeho pobytu v Praze a stylem jeho díla jen dokreslují unikátnost a nedocenitelnou mystičnost města, ve kterém, většinou velmi nevšímavě a povrchně, žijeme.

Když se 2 1 . června za soumraku podíváte od levé stěny brány Staroměstské mostecké věže, uvidíte zapadat Slunce přesně „do" kněžiště chrámu Svatého Víta, tam, kde kdysi bývalo praslovans' obětiště Ziži. Naši předkové cítili a znali jisě spoustu dalších souvislostí, které nám unikc A unikaly už lidem v baroku, protože ti by jino*| nepostavili jednu sochu přesně do této slunovratové linie. Naštěstí mezi námi žijí zvědavci, pátrači, detektivové a slídilové, kterým tajemno a NÁJ znaky stop nedají pokoj. Milan Spůrek touto fascinující knihou (duchovní pozitivní časovanou bombou) udělal pro Prahu neocenitelný kus „čísi ci" práce. Odhalil další vrstvu nánosu historie Možná tím začne také další kapitola dějin ur-ě ní. Možná tím začne i něco hlubinnějšího.

Zkuste se pozorněji zadívat na plánek a ve-se nad půdorysem Prahy do magických a jistě náhodných souvislostí. A pak se vydejte na pro-i cházku Prahou a zkuste vnímat město jinak: někae tu jdou zaklety, zakódovány, vtisknuty informace o touhách vizích a činech našich předků.

Kniha je reprezentačně vypravena (Clara ls*e-rová udělala také kus práce) a třijazyčný kometář z ní dělá unikátní dárek. (V. MJ

Posvátná astrálně geometrická struktura půo:-rysu staré Prahy (viz plánek) je spojena s magickými čísly 7 a 1 2. Sedm kostelů stojí ve dvanác-j ti vrcholech čtyř významně orientovaných trojúreníků, které symbolicky odpovídají čtyřem živlová trigonům zvěrokruhu.

Velký rovnostranný trojúhelník s vrcholy v kněí štích v románské době založených kostelů sv. F-**r**-ra a Pavla na Vyšehradě (10), Nanebevzetí Pa~-ny Marie v areálu Strahovského kláštera (12) a s»_ Petra na Poříčí (11) má délku stran 3200me~i a reprezentuje vzdušný trigon (AER), zastupujirj v astrologii oblast duchovní.

Vrcholy druhého, menšího rovnostranného trcH úhelníka se opírají o románské stavby: rotundu s. Longina (4) (původně zasvěcenou sv. Štěpánov kněžiště baziliky sv. Víta na Pražském hradě (v r * tě původní svatovítské rotundy (5) založené knížetem Václavem a později svatováclavské kaple svatovítské katedrály založené Karlem IV., a kosteii sv. Klimenta v Holešovicích (13). Strany tohao trojúhelníka měří 2300 metrů. Představuje živic, trigon zemský (TERRA).

Třetí rovnostranný trojúhelník má totožné rozměry a spojuje místo náhrobku s ostatky sv. Víta

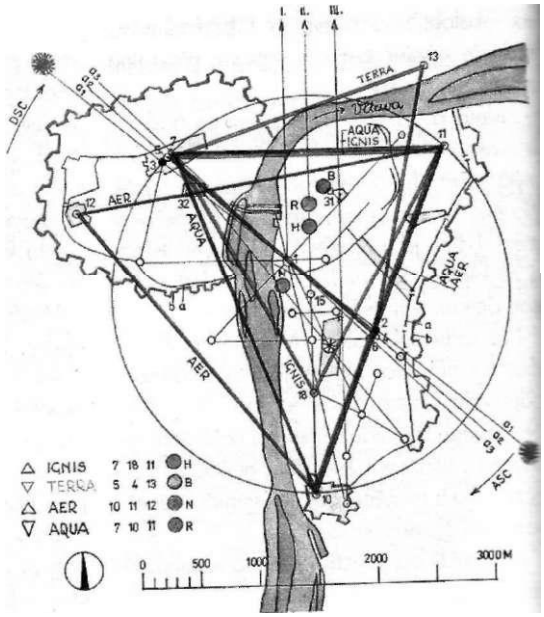

za kněžištěm katedrály s kněžištěm kostela sv. Petra (1 1) v bývalé osadě Poříčí a kněžištěm kostela Panny Marie a slovanských patronů při klášteře Na Slovanech (18), založeném Karlem IV. v roce 1347. V tomto případě máme co činit s trigonem ohnivým (IGNIS).

Čtvrtý trojúhelník spojuje kněžiště v katedrále sv. Víta s kněžištěm kostelů sv. Petra a Pavla na Vyšehradě (10) a sv. Petra na Poříčí (1 1) a reprezentuje živel vodní (AQUA).

Tyto čtyři trojúhelníky jakoby symbolicky vyjadřovaly i čtyři významná období našich dějin, jež v Praze zanechala nesmazatelné stopy: gotickou Prahu husitskou (ohnivý trigon s centrem Betlémské kaple), barokní Prahu (zemský trigon a chrám sv. Mikuláše), Prahu národního osvobození (vzdušný trigon s budovou Národního divadla ve středu) a moderní současnou Prahu vodního trigonu (v jehož středu je postavena Nová radnice).

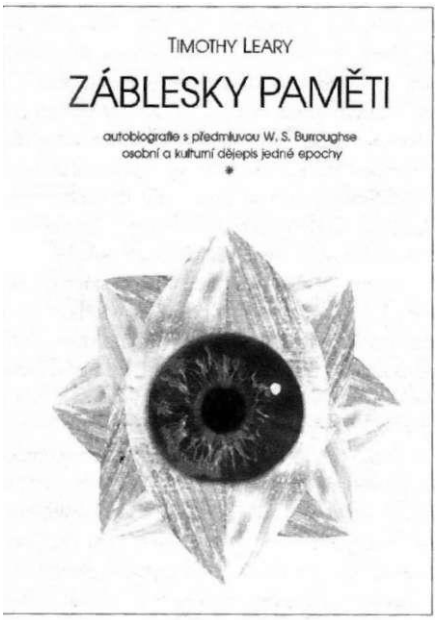

Timothy Leary: Žcíblesky paměti

(Autobiografie s předmluvou W. S. Burroughse. Osobní a kulturní dějepis jedné epochy.)

Barry Miles: Neviditelný muž W. S. Burroughs

Gerald Nicosia: Memory Babe

•""•cká biografie Jacka Kerouaka)

: : c . *i* i pochválena) je splněný sen ~o= :• :; Malé a o to čilejší nckladа- - *v* :: schopné proto vydávat *x-* • • - - • ; - ť ~a ,'ch nákladech, chrlí |eden hezčí titul za druhým. Jestli jsme my pamětníci hltali zprávy o současné americké literatuře po kouskách z měsíčníku Světová literatura, a když jsme se naučili jakž takž anglicky, z paperbacků, pokoutně propašovaných např. i z Budapešti, kam jsme jezdili podívat se na Formanovy „Vlasy", dnešní mládeži závidíme a přejeme.

„Flashbacks", tedy Záblesky paměti Timothy Learyho (1920-1996), jsou Knihou s velkým „K". Napínavé čtení o neuvěřitelném, téměř Monte Chri-

stovském osudu člověka, který skutečně spoluvytvářel kulturní a sociální dějiny USA. Ironický nadhled, ale i pečlivost pokud se týče dat a uváděných jmen, upřímnost a sebereflexe, kritičnost ale i laskavost po-

i kud šlo o přátele ale i nepřátele. Krátké velmi výstižné biografické „citáty" o života dalších slavných (Ginsberg, Watts, Burroughs, Koestler, Wasson, Ram Dass) v úvodu kapitol. Velmi

H BROUS HSSSÙC

l Harvardský vizionářský ústav, Posvátné houby mexické, Politika extáze, Tajnosti beatnické, Úlety skrze námahu a utrpení, Z trestanců proroci, V drogách je počátek náboženství a filosofie, Harvardští suchaři chystají léčku, Rozloučení s Harvardem, Experimenty v Millbrooku, Líbánky v Himalájích, Nejmoudřejší muž Indie, Zatčení v Laredu, Změněné stavy, Čtyřiadvacet kroků ke svobodě, Uvěznění v Alpách, Dopaden v Kábulu, Folsomská věznice, Svoboda?) usekávají kapitoly Learyho intenzivního života a dovedou čtenáře na 500 stranách až k současnému stavu. Uff. A když člověk dočte, čeká ho další nášup: v doslovu Leary doslovu ohromuje šíří a intenzitou intelektuálního a vizionářského záběru o na několika stranách zahanbuje většinu z nás zápecníků. V podkapitolkách *Kterak jsem se stal kvantovým psychologem {lingvistou), Popularizace a personalizace kvantové psychologie v našem zběsilém století, To kdybychom věděli o mozku v roce i9601, Psychedeiická zkušenost se dá nejlépe sdělit v jazyce kybernetiky, Učím se digitalizovat slova, Dělám filmy,* atd., jen tak mezi řádky oznamuje světu svou aktivitu co se týče invenčního počítačového programování počítačových her na rozvoj osobnosti.

Learyho autobiografie je skutečně událost sezóny a ten zhýčkaný čtenář ve mně si lebedil a chystal na delší čtenářský odpočinek. Ale ouha, nemilosrdná Votobia vydala další megahit: Neviditelný muž William Seward Burroughs projíždí dějinami západní kultury a literatury 20. století jako nůž máslem. Barry Miles představuje osudy dalšího člověka z celé té party, která „tiskla prst na tep dějin". Další hodiny čtenářského posvícení, strávené s ušima červený-

hmB^ | rnavzrilgerilrm-

' J M l stran počtení, teď ^ ? ; l která to všechno přeHI^Bill konává. Memory Bar • ^ M H H grafie Geralda Nicosii, má 614 ještě větších a ještě hustěji potištěných stran. Zatím jen labužnicky listuji, a těším se, až se po hlavě vrhnu do „Kerouakovo života". Ale již teď je josné, že to je další hit. A opět pečlivý a dobrý překlad a pečlivé vydání. Čest a nehynoucí sláva a chvála všem, kteří se na těchto knihách podíleli. Uff. (V. M.)

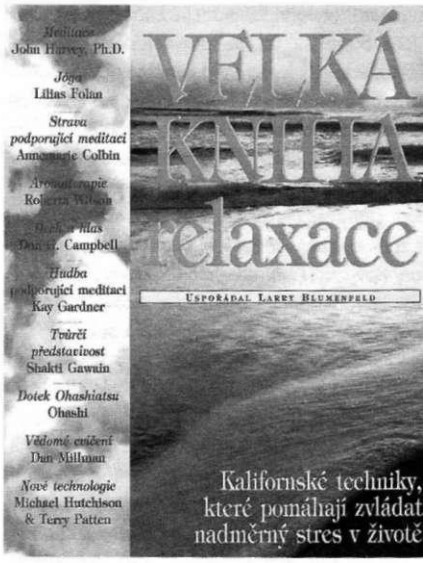

Velká kniha relaxace

Kalifornské techniky, které pomáhají zvládat nadměrný stres v životě
Uspořádal Larry Blumenfeld
Přeložil Jan Brázda, vydala Pragma 1996

Jak s nadhledem zdůrazňuje předmluva, tato kniha nepomůže těm, kteří denně bojují o svůj chléb. Ale bude užitečná těm, kteří mají dostatek jídla a jimž nehrozí fyzické nebezpečí - tedy Američanům i Cechům. Antilopy netrpí migrénou, žáby netrpí nespavostí, žížaly nemají psychické problémy, ale problémy průměrného Američana a Čecha jsou obrovské. Tělesná bolest, psychické potíže, nespavost, poruchy zažívacího ústrojí, migrény, ekzémy, senná rýma, alergie - to vše jsou důkazy našich civilizačních potíží. Naší zhýčkanosti. A neschopnosti něco s tím dělat. I tato kniha, stejně jako desítky dalších, i když ne tak přehledných a stručně srozumitelných, nám bude k ničemu, pokud si techniky, které jsou v ní obsaženy, nevyzkoušíme. Tato kniha není ke čtení, ale k ozkoušení.

Editor vybral některé nejpopulárnější techniky a ústy předních mluvčích té které metody pak stručně a na příkladech představuje např. meditaci, jógu, aromaterapii, léčivé účinky hudby, sílu vizualizace ale představuje i některé nové „mozkové" technologie.

Zvláště vítám kapitoly o léčivé hudbě a léčebném působení hlasu. Práce a nahrávky Dona Campbella a Kay Gardnerové sleduji už dlouhou dobu, zvuková cvičení vřele doporučuji. A protože tohle je první oficiální text na toto téma v češtině, konečně budu moci citovat a i tzv. odborníky odkazovat na práci v češtině: občas mi někdo zavolá a omluvně sdělí, že ta a ta instituce pořádá konferenci o hudbě a zvuku, ale že moje názory jsou příliš neortodoxní a asi by mě (rozuměj, ti naši „odborníci") nepřijali.

Měl bych jen drobnou připomínku k překladu: stálo by za to konzultovat některé speciální, nebo zatím málo používané ekvivalenty v USA již zdomácnělých termínů. Nevím, jak si český čtenář poradí s větou „Úsilí relaxovat je sublimní úsilí,", jestli se mu nebudou plést v češtině již zdomácnělé ásány (jógické pozice) s prostým přepisem anglických přepisů (např. *Navasana nebo Chakravakasana,* str. 33, správně čti čakravásána), nebo jest-

li neurotransmitory jsou nám již známé neurotransmitery. 8age/(str. 51) je správněji prostá bageta. *Aromaterapeutička* (str. 59] je nám známá aromaterapeutka. Judo (str. 151) znamená samozřejmě džudo. T'ai Chi (str. 155) je to, co se u nás také delší dobu cvičí jako taiči. *Flotační tanky* jsou floatační vany. Instrument je v češtině spíše „nástroj" ve smyslu zařízení, a ve větě *„účinnost biologické zpětné vazby netkví v instrumentech, ale v otevření nových úrovní tělesného vědomí"* (str. 174) spíše zavádí. Jemná, *sublimní* rozkoš pohybu (str. 176) není nic „subliminálního", ale *sublime* znamená důstojný ušlechtilý, jemný.

Určitě by stálo za to důsledně překládat i názvy uváděných prací autorů. A oprava - *„Cbants" (Zpěv,* str. 105) benediktinských mnichů z opatství Santo Domingo v Silos nejsou žádné imaginární zpěvy, ale titul této tak úspěšné nahrávky zní „Canto gregoriano", tedy „Gregoriánský chorál".

Na poslední stránce se sice uvádí, že „na konci knihy najdete seznam velkého množství zdrojů", ale v české verzi není z oboru nic.

Přesto - díky. Konečně praktická kniha, která může změnit život každého svého čtenáře. Software pro příští tisíciletí. Hurá. (M.)

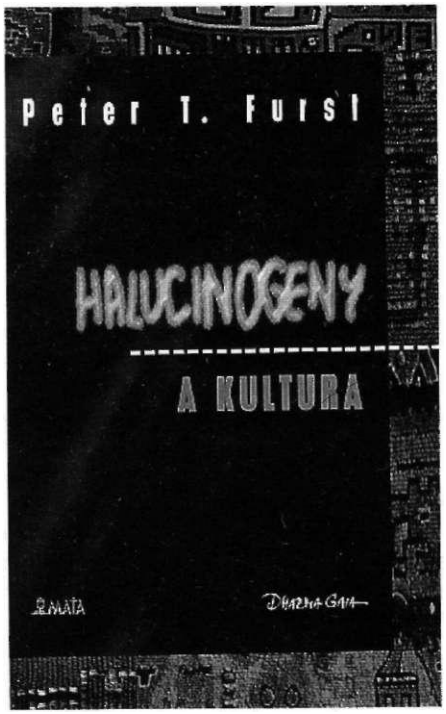

Peter T. Furst
Halucinogeny a kultura

Mať a Dharmagaia 1996

Žijeme ve zvláštní době. Před půl stoletím chtěli naši rodiče „poručit větrům a dešťům" a změnit svět. Dnes studujeme šamanské kultury a od tibeťanů se učíme zpívat.

Když dlouho nepršelo a dobytek žíznil stejně jako lidi, požádali příslušníci indiánského kmene svého šamana, aby přivolal déšť. Šaman se nejprve vymlouval, že to už zapomněl, ale nebylo zbytí, a tak se zavřel do svého teepee a tři dny meditoval, zpíval mantry, pil bylinné čaje, cvičil jógu atd. Pak vyšel ráno ven a řekl: Večer by mělo pršet. Celý den slunce žhnulo jako obvykle, dokonce i po západu ani mráčku na obzoru. Šaman ale, na rozdíl od ostatních indiánů, vytrvale seděl před svým teepee a vyhlížel déšť. Už téměř za tmy se zvedl vítr, nad horami se objevily těžké mraky a za chvíli se zahřmělo, zableskloto, a spustil se liják. Indiáni vyběhli ze svých teepee, skákali radostí a plácali v tom dešti šamana po ramenou: Šamane, ty jsi tak silný a dokonalý! Přivolal jsi mraky a spustil hromy blesky a déšť! Šaman se ale ohrazoval: Moment, já jsem člověk jako vy. Člověk přece nemůže poroučet větrům a dešťům. Já jsem se jen za ty tři dny dal do pořádku. A když já jsem v pořádku, tak by i mé okolí mělo být v pořádku.

Známý etnobotanik Schultes si v 70. letech položil otázku: Jak si má člověk vysvětlit ten výrazný nepoměr mezi obrovským množstvím psychoaktivních rostlin známých domorodým Američanům, kteří objevili a užívali zhruba osmdesát až sto různých druhů, a mnohem menším počtem (ne více než osm, deset), o nichž je známo, že se užívaly ve Starém světě? Člověk by očekával opak. Odpověď je, dle Schultese, spíše kulturní než botanická. Zájem amerických indiánů o halucinogenní rostliny byl přímo spjat s přežitím původního euroasijského šamanismu starší a střední doby kamenné, jenž s sebou přinesli při velkém stěhování lovci ze severovýchodní Asie jako základ pozdější víry amerických indiánů. Šamanismus je pevně zakotven v extatických, vizionářských zážitcích a prvotní Američané stejně jako jejich následovníci takto byli „kulturně naprogramováni" pro vědomé zkoumání prostředí za účelem obstarávání prostředků, umožňujících dosáhnout těchto kýžených stavů.

Další vědec La Bare pak tento předpoklad potvrdil: magické a náboženské užívání halucinogenních rostlin americkými indiány představuje přežití starobylých šamanských společenství starší doby kamenné a jejich přímým předchůdcem se zdá být forma šamanského euroasijského muchomůrkového kultu, jenž na Sibiři přežívá dodnes. Zatímco obrovské společenské, hospodářské a náboženské přeměny postupně vymazaly extatický šamanismus a znalost omamných hub na většině euroasijského kontinentu, zcela odlišné historické a kulturní okolnosti umožnily jejich přežití a rozvoj na Novém světě.

Jinak řečeno: lidstvo znalo a užívá drogy od nepaměti. I naši předkové - vždyť Libuše se svými sestrami byla jasnovidka a pohanská kněžka a Slované užívali drogy stejně jako Germáni a jiné kmeny. Objev endorfinů, přirozených „opiátů", kterými naše těla hýří při jídle, milování, tělesném pohybu atd., potvrdil úvahy kulturních historiků. Současná prudérie a pokrytecký přístup establishmentu jsou těmi prvky, které halucinogeny problematizují.

Tato kniha je kulturním činem. Kousek po kousku poodhaluje těžký závoj ležící na naší minulosti. Možná i tohle nádherné a dobrodružné počtení nám pomůže zase se o kousek víc „dát do pořádku." (mV.)

NAKLADATELSTVÍ IVO ŽELEZNÝ VYDÁVÁ V EDICI POZR; NÍ ŘADU DOCELA HEZKÝCH KNÍŽEK O DOCELA ZAJÍMCVÝCH VĚCECH.

Martha Sillsová-Fuchsová
Návrat Keltů

Rakouská učitelka a později novinářka '•" Sillsová-Fuchsová zemřela v roce 1987, na přelomu éry Ryb a Vodnáře. Rok před svou smrtí, wdy poměrně v předstihu před celoevropským rr:cním záchvatem zájmu o tajemný nadnárodní z který obýval před více jak 2000 lety Evropu od Atlantiku až po Černé moře, vydala tuto útlou zm příjemnou knížku. Nejedná se o přísnou arcfe-rlogicko-faktografickou studii, ani o nepoučen bezhlavé vydávání „keltských legend". Jakoby '~r-fo text diktovala sama životní cesta autorky.

Ve svém dětství, i na pozdějších cestách pc zemích Evropy narážela na odvěkou moudrost, ODdávanou po desítky generací, která diktuje v'_>z-né postupy v nelehkém životě lidí, kteří tráví í f i mimo města, v sepětí s přírodou, jejími cykly i chy. Rok od roku tato moudrost slábne a vyfcéfl se. Těžko říct, jestli by pouhé případné mechc-ICké převedení těchto znalostí do Internetu ZACRIRS nilo to, oč tu běží. Jakous takous naději skýtají srše ekologické farmy, experimenty typu Fine: a vědomý opak současného plytkého života.

Spojení vědomostí, nabytých ze stovek ROZTE» vorů s venkovany po celé Evropě, informací no studovaných u jiných autorů a také díky blahoarné intuici dospěla M. Sillsová-Fuchsová k atraor nímu závěru: zmiňovaná celoevropsky p\a~á moudrost má společného jmenovatele - Kelty.

Po působivém a osvětlujícím historickém astroogickém a filosofickém uvedení čtenáře do duch-wního i materiálního světa Keltů se autorka VĚNJ« jednotlivým „povědám", které důvěrně známe i r. Jak by ne, vždyť v každém z nás koluje přinejmenším ta pověstná „kapka" keltské krve.

Proč je pátek třináctého považován za smolí den? Proč se poslední březnový den „pálí čc~-dějnice"? Proč se o Velikonocích vyplácí pom. 3kou? Proč děti nosí čáp? Proč a kdy je plíseň z e nvá? Proč je dobré ukládat osev na zimu do medrého plátna? Proč se o křižovatkách prastarých i=snich cest říká, že jsou „začarované"? Proč c·* DOVÉ zavrhli písmo? Jací vlastně byli Keltové? '

Dovíme se také, jak a proč se věcně zarréi? ní Rekové a Římané minuli s duchovní kulturou • 3tů a že také právě DÍKY tomu dnes dožíváme i podivnou anticko-křesťanskou epizodu ve zna-«ní Ryb. Přečtěme si tedy Návrat keltů a těšme a na Vodnáře.

(Saša Neu~>ni|

Gisela Preuschoffová
Léčivá síla stromů

„Milovaná, pohlédni do svého srdce,
roste tam posvátný strom."
FW 6. *Yeatsj*

Naši prapředkové nestavěli svým bohům chrámy. Uctívali okolní přírodu. Byli na ni přece závislí na život a na smrt. Své bohy uctívali tam, kde je nejvíce „cítili" - pod stromy. Každý národ má svůj strom. Každý z nás měl ten svůj strom v dětství. Možná nastal, v rámci celkového návratu k přírodě, čas návratu i ke stromům.

Zkuste zalistovat v této knize. Dovíte se spoustu zajímavostí nejen o lípě, buku, dubu, ale také např. o bezu, borovici, bříze, cypřiši, jeřábu, tisu, topolu a dalších stromech, které utvářejí krajinu kolem nás.

Například Keltové dělili čas svým vlastním způsobem a každému jejich lunárnímu měsíci byl přiřazen jeden strom, který zároveň zastupoval jednu souhlásku keltské abecedy. Keltský stromokruh býval také jistým druhem duchovního zasvěcení, jakousi „duchovní koláží, spojením znalostí o stromech, prastarého dělení času a praktických lidských poznatků okořeněných magickým pepřem a rituální solí". Víte, že 21. prosinec je nocí bílé jedle, 21, březen nocí hlodáše, 21. červen nocí vřesu a 23. září nocí bílého topolu?

Zkuste si s touto knihou vyjet někam k lesu, obejmout intuitivně vybraný strom a „naladit" se na něj.

Básník Chalil Gibrán napsal: „Stromy jsou básně, které země píše do nebe." (V. M.)

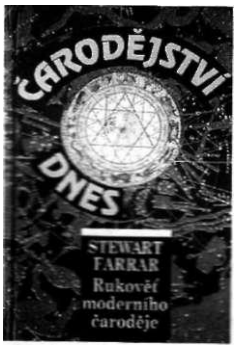

Stewart Farrar
Rukověť moderního čaroděje

Je čas, kdy budeme muset začít něco měnit. Především sami v sobě. O tom přece MANA je. Stále více lidí zjišťuje na svůj vlastní osud, že jen na nich záleží, jaký ten osud je. A bude. Jinak řečeno: Ještě není tak zle, aby mohlo být lip." Přesto narůstá počet lidí, kteří začali něco dělat. A zjistili, že úspěch a kvalita jejich snažení závisí jak na čistotě a intenzitě úmyslu, tak na upřímnosti a koncentraci na to, co dělají. Věř, a bude ti přáno. Věř, a víra tvá tě uzdraví. Věř, a dokážeš neuvěřitelné věci. Věř, jednej, a brzy zjistíš, že ty sám určuješ kvalitu svého žití.

Určitě si přinejmenším z televizních pohádek vzpomínáte, že každý správný čaroděj občas kolem sebe nakreslil křídou „magický" ochranný kruh. Skeptik namítne, že to je jen jakási psychologická pomůcka. Proč ne. Proutek v rukou hledače vody je také jen pomůcka. Kostel je také člověkem vytvořené prostředí a spousta lidí se v něm dokáže naladit na nekonečno v jeho zdech. Právo azylu vyjadřuje prazákladní lidský postoj. Na posvěcené půdě se člověk cítí svatější a bezpečnější.

Magický kruh čarodějů také funguje. Zvláště jim, a všem těm, kteří v kruh věří. CarodějnicM je další způsob rozšiřování vědomí, další učení o jiných rovinách vědomí, než na jaké jsme ve své každodennosti zvyklí. Je zajímavé o tom číst, ale ještě zajímavější je sem tam si něco zkusit - a zjistit tak, že to, o čem jsme byli (společností či školou či svou skepsí) přesvědčeni, že je nesmysl, funguje.

Když zazvoní telefon a vy „víte", že to bude Jana, a ona to Jana je - jste čaroděj? Když si na ici vzpomenete na Frantu a potkáte ho za příštím rohem - je to magie? Kolik ještě neodhalených schopností ukrývá mysl každého z nás?

Zajímavou knihu, jakousi reportáž se setkání s moderním čarodějem, výborně přeložila Lily Sekytová. (M.)

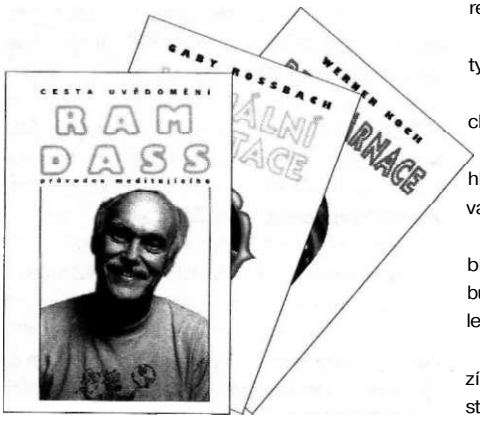

Ram Dass: Cesta uvědomění (průvodce meditujícího)
Gaby Rossbach: Vizuální meditace
Werner Koch: Reinkarnace
(Vydala Votobia)

Ram Dass ve své knize praktických návodů a zkušeností uvádí, že jeho guru na téma psychedelických látek řekl: „Tahle medicína ti umožní jít a navštívit Krista, ale zůstaneš tam jen dvě hodiny, potom musíš zase odejít. To není opravdové samadhi. Je lepší se Kristem stát, než ho navštěvovat - i když krátká návštěva světce je užitečná."

V prvních měsících a letech po listopadu 1989 bylo třeba otevřít dveře dokořán a dovézt, přeložit a předložit čtenářům k vlastní ochutnávce co nejvíc a co nejrůznější duchovní literatury - především té teoretické a seznamovací. Vida, i podle vydávaných titulů této oblasti literární produkce, nastal čas praxe.

Cesta uvědomění, půvabná a desetiletými zkušenostmi autora prověřená knížečka praktických návodů a rad o meditaci, je provázena půvabnými kresbičkami a spoustou citátů, které Ram Dass spolu se svými přáteli od roku 1974 používají při akcích pořádaných Hanuman Foundation, nadací na podporu duchovního probuzení společnosti. Typický Čech, sběratel knih o duchovnosti, už nemusí dělat chyby (pramenící z neznalosti, špatných překladů či zbrklosti) - stačí jen důvěřovat, a prostě dělat.

Představuji si, že ti, kteří si koupí knihu o „vizuálních meditacích", ji pak budou nosit stále s sebou a kdekoliv bude příležitost, zastaví se, zavřou oči, a vyzkoušejí si některé vizualizační cvičení. Například:

„Představuji si, jak mi barvy duhy prozařují tělo. Nohy mám úplně uvolněné, teplé a dobře prokrvené až po konečky prstů. Náhle je zalije červené, hřejivé světlo plné energie.

Z orgánů v oblasti pánve se ztrácejí zbytky napětí a tento prostor se zaplňuje oranžovým světlem podněcujícím vitalitu a životní sílu.

Břišní svalstvo, žaludek a vůbec celá oblast břicha je uvolněná a na dotek měkká. Žlutá barvy symbolizující energii slunce mi zaplavuje břicho příjemným teplem a klidem.

Hrudní koš mám naprosto uvolněný, takže dýchám zlehka a bez námahy. Světlá zeleň vonící jarem naplňuje hrudník pocitem lehkosti a volnosti.

Nyní se soustředím na oblast krku, zaplavenou tyrkysovou září, navozující stav duševní bdělosti.

Čelo a uvolněné partie kolem očí jsou zalité chladivou modří.

Veškerou pozornost pak přenesu na vrcholek hlavy, představuju si, jak ji prozařuje ostře fialová barva a navozuje hluboký klid a mír v duši.

Sleduji barvy, které se najednou rozplynou do bílého zářivého světla. Tato záře proniká každou buňkou těla, přináší očistu a sílu. Cítím, jak mi tělem proudí čistá životní síla.

V představách se pak vracím zpátky a procházím jednotlivými barvami duhy. Před očima mi postupně přechází fialová, chladivá modř, svěží tyrkysová, jarní zeleň, zářivě oranžová a teplá červená.

Sebevědomý a pln energie, se vracím do života. Uvědomuji si, jak silně jsem spjat se zemí. Cítím tíhu svého uvolněného a klidného těla.
Zkuste to. Naplno. A uvidíte, co to s vámi udělá. Doporučuji.

Zájem o regresivní hypnózu (a Grofem a holotropní terapií vyprovokované otázky duchovní podstaty nemocí a psychických a tělesných bloků) samozřejmě vyvolal poptávku po hlubším ale zároveň praktičtějším zpracování tématu. S „německou" důkladností popsané „Vyšší Já", funkce čaker nebo individuální práce s minulými života a praktické rady na závěr při pozorném čtení jis-

ié poskytnou vyčerpávající informace. Pak už jen .aktivizovat osvobozující síly minulých životů" prakticky. (mV.)

Osho: Od sexu k nadvědomí

"e ožil Antonín Konečný, vydala Pragma 1992]

Osho: Tantra, spiritualita a sex

neožil Dušan Píchá, vydala Pragma 1994)

jak už jsem kdysi napsal do Gemmy, Radžnýš, -ecr. Osho (čti Ošo], mluvívával pomalu, důklad--ě procítěně, jako když tiskne. Jeho přednášky, pcs.uchačský skvost, se natáčely na magnetofon, pc- přepisovaly (a tady je první problém, protože T jvená řeč má jiný rytmus a jiná pravidla, než ¦eč csaná), publikovaly, a pak je někdo přeloží do češtiny.

Psát o sexu je nesmysl. Když si dnešní Cech, kterému je historií vštípen odpor k autoritám, přečte výzvu „cti a miluj gurua, svého učitele", ať se ovae snažit sebevíc, nikdy to nebude úcta a láska té kvality, které je schopna většina nevzdělaných Indů či Tibeťanů. Když si Cech, kterému je -ad 30 let, a který tedy vyrůstal dospíval a rozum sexuálních zkušeností bral v době totality, listuje *i* Kámásůtře, nebo čte o cestě k nadvědomí po-~c-cí otevřeného sexu, je to jen šimrání v podbřišku. Lepší než masturbovat nad stránkami časopisů (nabízí se např. Leo či Penthouse) to sice je, ale i ona masturbace, pokud je jen očistná a vy' prazdňovací a její původce je pak schopen svou partnerku cele a nezištně pomilovat (a nevyčítá si pak, že je to škodlivé), je v pořádku.

Samozřejmě, informace o tqm, že to jde lépe, kvalitněji a hlubinněji, jsou nutné. Bohužel, u promování knihy to většinou končí, místo aby to začalo.

Pokud bych měl doporučit, „Tantra" je přece jen lepší (jak překlad, tak témata přednášek). Nenecháte-li se zmást nepodařenou obálkou, dostane se vám nádherného čtení o tom, jaké by to mohlo být, kdyby...

Návod k upotřebení: před použitím zatřepte svými dosavadními názory, pohodlně se usaďte a čtěte jen po malých dávkách. Není to román nebo červená knihovna. Tantra je totiž přeměna lásky v meditaci, vzkazuje Ošo. (V. M.)

Zenové učení mistra Lin-Tiho

(Překlad z angličtiny: Aleš Adámek)
Vydala Pragma + ADA 1995

Další z knih „O". Je to „o zenu", resp. zenovém mistrovi, ale není to zen. Formální snaha o dokonalý přepis čínských jmen a místopisu je jen formální přetvářkou. Zenu v téhle knížečce mnoho nenajdete.

Před lety, v dobách socialismu, jsem jednou na Malostranském náměstí viděl skupinu mužů od 15 do 75 let, jak beze slova obdivovali tři zaparkované pestrobarevně metalízované motorky (Yamaha, Suzuki, Honda). Po dlouhé chvíli ticha jeden z nich obdivné pronesl: „A ty stupačky..."

Ten, kdo nezažil několikadenní seššin, tedy prakticky nepřetržitou meditaci (v sedě i v chůzi) a následnou slast energetického daru v podobě rány holí, nikdy nebude vědět, co je to zen. Ten, kdo nedosáhne osvícení, nebo alespoň nevyřeší jeden ze základních (vstupních) koanů (mnohdy jde o jedno a totéž), nikdy nepochopí, k čemu se mezi zenovými adepty tradují příběhy a skazky ze života mnichů a mistrů.

Jak byste pochopili následující „příběh" (str. 251?

Mistr vstoupil do haly a řekl. Jedna osoba je věčně na cestě, ale přesto nikdy neopustila domov. Jedna osoba opustila domov, ale není na cestě. II) Kdo z nich je dostatečně hoden toho, aby obdržel almužnu od lidských a nebeských bytostí?

Po tomto výroku sestoupil ze svého křesla.

Poznámka:

1. Dá se předpokládat, že „cestou" je myšleno relativní a „domovem" absolutní, nicméně i jiné komentáře jsou tu možné *[pozn. č. pře. Lin-Ti chce sdělit, že pohyb {cesta} a nepohyb (domov) tu je současně a neexistuje jedno bez druhého. Ten, kdo je Probuzený, je zároveň doma jv nirváně neboli absolutnu) a současně na cestě (v samsáře neboli relativním projevu), avšak kdyby byl v jednom, či v druhém, nemohl by být zároveň v obojím, a proto jen on je tam, kde je, tedy ani ne v jednom, a ani ne v druhém, ale současně v obojím. Na rozdíl od Probuzeného je nevědomá osobnost uvězněna ve své iluzorní představě, která je oddělena od skutečnosti, a proto je tato /osobnost jako nějaký vyhnanec, který není ani doma a ani na cestě a nikde nikdo o něho nestojí, protože ve skutečnosti neexistuje, a tak jen ona sama musí pochopit marnost své pozice a vzdát se do proudu spontánního neosobního dění, tedy vydat se na cestu a spočívat zároveň v pravém domově).*

Tak. Tu máš Čechu zenového poučení a přeber si to, jak chceš. Nepochopíš-li, jsi neprobuzený a tedy neexistuješ. Pochop marnost své pozice.

Překladatel by zasloužil tak rok v zenovém klášteru Te Šana (780-865), který „byl prvním, který s sebou nosil hůl, kterou mlátil své studenty při zasvěcování do praxe." (str. 5)

Pokusím se tedy příběh přeložit do současného jazyka (českého):

Mistr řekl: Jedna osoba je věčně na cestě a přesto nikdy neopustila domov. Jiná osoba opustila domov, ale není na cestě. Kdo z nich je dostatečně hoden zázraků života?

Poznámka:

Někteří věčně hledají bůhví kde a všude možně (a chyby vidí především na druhých a jinde než v sobě) - ve stále nových knihách a zážitcích a dalekých krajích a exotických filosofiích, a přesto i oni jsou vrozeně „dokonalí", přesto i oni v sobě mají, někde hluboko, překrytou nánosy civilizace, emocí a iluzorních způsobů vnímání světa, onu buddhovskou moudrost.

Jiní se zase vší silou (svého racionálního progamu mysli) vzdalují od své (intuitivní, moudré a harmonizující) přirozenosti, nejsou tedy na cestě k duchovnímu probuzení.

Ani ten, ani onen tedy není dostatečně hoden darů zázraku bytí.

Buddhisté říkají „Pravda leží na špičce nosu kcž dého z nás." Jenže my hledíme do dálek a pro oč nevidíme, pro uši neslyšíme. My Češi pro tuhle stuaci máme jiné přirovnání: pro třísky nevidět les Tahle kniha je přeplněna zbytečně otrockými překlady překladů překladů, ale duch zenu se nevešel. Rada pro příští vydávání a příštím nadšenců-(kteří jsou věčně na cestě, v překládání přeloženýcnázorů jiných): zkuste se poradit. (V. Mare».

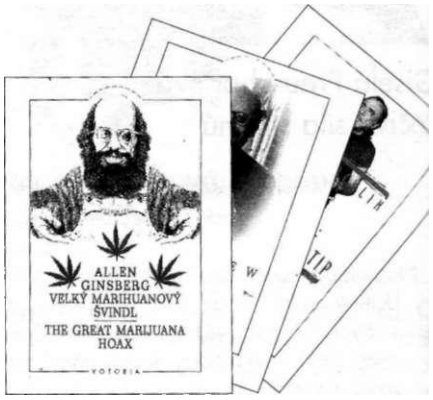

Allen Ginsberg: Velký marihuanový švindl

Interview s Allenem Ginsbergem pro Gay Sunshine

Gerald Losklin: Bukowski - Stoprocentní tip

Votobia zase jednou sáhla do správného šuplík. Malá kapesní pohodlná řada knížeček s „rozhovory" s předními protagonisty (v tomto přípaoě beatnického věku) je přesně ten formát (co se týče vnější formy i vnitřního obsahu), který člověk dnes potřebuje. Přiznám se bez mučení, že čtu, kudy jezdím, tedy nejraději ve vlaku, v metru, v tramva' i v autobuse. Tyhle drobnůstky velikosti 10 x U cm jsou příjemné na dotek i počteníčko.
A jak jsem tak tahal z redakce další plány, máme se na co těšit.

MANTRY

Poklady z cesty na východ
Henry Marshall
(vydala Dátá)

Nikdo není schopen vysvětlit záhadu manter. Jejich magický zvuk léčí tělo, uklidňuje mysl, utišuje emoce a otevírá srdce. Stimulují, aktivují, motivují a omlazují. Pomáhají lidem k tanci nebo ke spánku, do smíchu nebo do pláče, při lásce nebo meditaci, ulehčují ženám těžké domácí práce a dřinu cvičení mění ve snadnou zábavu. Pomáhají zapomenout na někoho, nebo nalézt někohc jiného.

Cesta autora, Američana Henry Marshalla, zcčala už v době, kdy jako kluk na farmě v Lousiáně čítával mýty a rozmlouval s duchy stromů. Poté přežil západní vzdělání, i tím, že se nechal r-spirovat Dálným východem. Oslovila ho biog-p-

fie Jógctnandy. Hledal svého učitele a našel Adano Leye, enigmatického léčitele, který jakoby všechno znal, a Sant Kešavadu, energií nabitého indického gurua, který překypuje láskou a moudrostí. Jejich kouzelná vyprávění ve něm probudila pocity, které zažil při čtení pohádek, a mantry, které se od nich naučil, změnily jeho život. Například, když byl ve finanční krizi, Kešavada ho naučil mantru, kterou zpíval z celého srdce. Mělo to zázračné důsledky, splatil dluhy a měl i na cestu do Indie. Jindy, když pocítil potřebu partnerky, od svého gurua Kešavady dostal mantru, kterou zpíval, dokud nepotkal svou životní družku.

Dnes zpívá se svou ženou Rickie Mooreovou mantry jako jakési psychologické nástroje dosažení a udržení vnitřního klidu a míry. Organizují týdenní semináře zpěvu manter, na kterých zpívají ve dne i v noci a vytvářejí prostor, plný hlubokých soucitných vztahů vzájemného pochopení a přátelství.

Jak zpívat mantru, abychom se uklidnili a aby nám bylo dobře.

Zpívejte hlasitě, celým srdcem. Nejlépe je zpívat zároveň s touto nahrávkou, a úplně nejlepší je to ve skupině. Docílíte tak nejsilnějších efektů, pokud se týká např. procítění vibrací. Považujte nahrávku za zpěv vaší skupiny přátel, kteří se přidali. Můžete improvizovat, nebojte se smát.

Jak mantry používat:

Chcete-li vyléčit nějakou nemoc, nebo mate-li přání, po jehož vyplnění toužíte, zkuste se řídit následujícími radami:

1. Vyberte si mantru pro konkrétní účel

2. Slibte si, že budete mantru zpívat každý den. Poznámka: Tvrdí se, že 108x za sebou zazpívaná mantra denně |po čtyřicet dnů] uzamkne vibrace mantry do lidského těla a vyvolá stabilizující efekty. Vynecháte-li jednou, litujeme, musíte začít znovu. Ztratíte jen část své úzkosti.

3. Je hezké, vytvoříte-li si na začátku zpívání manter, zvláště zpíváte-li ve skupině, nějaký malý rituál. Zapalte svíčku, vonnou tyčinku, odříkejte modlitbu, nebo si jen umyjte ruce a nohy.

4. Před samotným začátkem zpěvu mantry se zhluboka nadechněte a vydechněte. Můžete i vypláznout jazyk a vyloudit pár zvuků na uvolnění. Zkuste protáhnout své tělo.

5. Při zpěvu se snažte mít páteř stále rovně. Zkuste procítit vibrace mantry ve svém těle nebo v zádech, zpívejte jakoby srdcem. Nechte si zvukem naplnit břicho i hlavu. Intenzita zpěvu a procítěnost jsou podmínkou úspěšných výsledků.

ó. Najděte si svůj nejlepší čas pro pravidelný :: - Icec~ě se a:e doporučuje doba před vý- - : ; ť⁻ zz zícadu Slunce. Zkuste někdy — : -; =. - - ;tech na vrcholcích hor, u ře-

7. Mateí praní a záměry, nechť jsou upřímné z : re

Jak mantra léčí

.Vznešený zvuk vytváří vznešené myšlenky, pocity a akce". Jak vlastně zvuk léčí stále nevíme, tím méně pak víme o tom, jak zvuk, vycházející z oduševněného vědomí ovlivňuje vědomí obyčejné. Je ale zřejmé, že stimulací nervových center mantry produkují elektro-chemické změny v celém těle. Otiskují svá vibrující poselství přímo do nervového systému. Výsledný pocit klidu a míry je nepopiratelný.

Pro zjednodušení se v tomto textu budeme držet slova „mantra", původně se těmto popěvkům říká kirtany, protože jsou doprovázeny hudebními nástroji. Podle klasiků i nových autorů (Gardner, 1990] se umění kombinovat vznešené tóny s duši povznášející hudbou skládá z devíti prvků:

1. V pozadí vždy zní nepřetržitý zvuk v základní tónině (drone), na kterém leží všechny ostatní tóny. Tento proud frekvencí vytváří pocit bezpečí a proniká hluboko do lidského těla. Ve většině kirtanů je tento zvuk slyšet, ale funguje, i když si ho nejste vědomi.

2. Protože se melodie stále opakuje, brzy si na ni zvyknete a uvolníte se. To je základní podmínka úspěšného léčení. Neustálé opakování mantry obchází mentální bloky a léčení je spontánní. Budete-li mantru opakovat dlouho, začne vám zpívat v srdci. Pak si na ni vzpomenete přesně tehdy, kdy ji budete nejvíc potřebovat, ať už v okamžiku krize nebo pohody.

3. Harmonické tóny (alikvóty) vznikají přirozeně, v násobcích, jako schůdky nad základní (drone) vibrací. Pomáhají synchronizovat jemnou emočně-mentální a duševní energii s vaším tělem. Umíte-li pracovat s tzv. „overtones", zkuste si jeden nalézt a vydržet s ním po celou dobu zpěvu mantry. Také poslední tón mantry je dobrým zdrojem overtones.

4. Rytmus mantry ovlivňuje rytmy lidského těla: srdce, dech, elektrickou aktivitu mozku atd. Naprostá většina manter je rytmicky spřízněná s rytmem uvolněného bdělého vědomí. Některé mantry vám pomohou usnout, jiné vám usnadní fyzicky náročnější aktivity, jako je např. tanec, úklid, řízení auta.

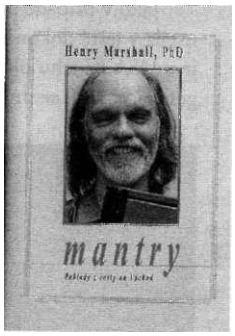

5. Harmonie ovlivňuje emoce. To platí o harmonii nástrojové a vokální. Čím méně harmonie, tím klidnější hladina emocí. Člověk někdy může i usnout. Mantry hledají vibrační emoční stabilitu a rovnováhu, která pomáhá harmonizovat i orgánovou a molekulární „geometrii".

6. Melodie je při snaze zvládnout mysl tím nejdůležitějším prvkem. Udržuje pozornost natolik, že ztratíte pojem o čase. Místo na nemoc či trápení se soustředíte na melodii mantry a nemoc přeměníte v léčebný proces.

7. Každý nástroj má jiný účinek na lidské tělo. Nemusíte být profesionálové, abyste dokázali vychutnat zvuk tamburíny, bubnu atd. Někdy zkuste doprovázet mantru hrou na své hudební nástroje. Zvláště ve skupině si užijete spoustu legrace.

8. Forma zpěvu je určována tempem a hlasitostí, závisející na vaší náladě. Mantry obvykle postupně sílí, ale potom pomalu slábnou a ztišují se. Tento cyklický vzor zpěvu je ideální pro léčebné účely.

9. Záměr, úmysl je ale základem všeho. Zášť, sobectví, pomsta atd. s těmito mantrami nefungují. Chcete-li dosáhnout těch nejvyšších ctností a přejete-li i ostatním jen to dobré, můžete si být jisti, že vás vesmír podpoří.

Bylo nebylo, učitel zpěvu manter se ocitl na malém vzdáleném ostrově, kde přilákal pozornost tří studentů s dobrými úmysly a špatnými vzpomínkami. Po několika měsících praxe studenti stále zpívali špatně a učitel se rozhodl, celý zoufalý, opustit. Studenti se za ním rozeběhli a prosili ho o shovívavost. Jejich záměr byl tak čistý a upřímného srdce, že dokázali přeběhnout hladinu řeky, aniž by se namočili. Zahanbený učitel se jim poklonil a řekl: „Velcí světci, žijte v míru. Už nemám, co bych vás naučil." (V. M.)

Allan W. Watts: Radostná kosmologie

Přeložil Blumfeld S. M.
Vydal Volvox Globator

Říká-li někdo, že existuje jakási odtrženost mysli od těla, je to opravdu jedna z největších dosud existujících pověr," píše v úvodu prologu své knihy autor. „Dualismus mysli a těla má zřejmě svůj původ v dosti nemotorném pokusu popsat schopnost (i moc) inteligentního organismu ovládat sebe sama. Není divu, že máme stále sklon věřit tomu, že mysl vládne tělu a nikoli tomu, že se tělo ovládá samo prostřednictvím své mysli. Pocit, že to všechno nějakým způsobem není v pořádku, spočívá v jádru rozporné povahy téměř všech kultur, je to jako souběžné nutkání zapomenout na své já a zároveň si ho zachovat. Jde o bludný kruh: touha pokračovat v životě, instinkt přežití se stává povinností, zároveň však i přítěží, neboť s tímto vnitřním puzením organismu nejsme plně ztotožněni. To, co nazýváme sebeuvědoměním, je vlastně pocitem organismu, který paradoxně sám sobě překáží." Ze to zní moc učeně? No a co. Watts byl učenec. Zároveň je to ale jakýsi návod, popis, mapa území, do kterého dříve či později zabloudí každý z nás, protože každý z nás touží po „osvícení". Po hlubinné všeobsahující moudrosti a umění žít na 100%, teď a tady, šťastně a s posvátným vytržením nad zázraky každého kousku přírody a každé vteřiny života. Kniha, čtení, to je sice jen popis, návod, ale až padne kosa na kámen a člověk se octne, díky cvičení, meditaci, droze či dopravní nehodě, mimo obvyklou úroveň vědomí, přijdou informace o směru a možných nebezpečích vhod. Watts studoval i žil východní filosofie, ale měl za sebou i mystické zážitky, takže jako jeden z mála západních učenců dokázal spojit intelektem neuchopitelný svět neduality se západní schopností analýzy a logické dedukce. „Radostná kosmologie" je nadšenou úvahou a oslavou možností lidské mysli zkvalitnit (zaostřit, zesílit, vybarvit) smyslové vnímání světa mikroskopem či dalekohledem halucinogenního zážitku. Překlad možná chtěl ještě trochu vyžehlit, ale 1 tak je moc dobře, že se tato kniha konečně objevila i v češtině. Kdo chce zapalovat, musí hořet, tvrdí jedno moudré přísloví. Watts hořel, a jeho knihy „zapalují". Zkuste je taky. (mV.)

Michael Hutchinson

Jak rozehrát mozek světlem a zvukem

.Antropologové zjistili, že někteří šimpanzi běhají velmi dlouhé vzdálenosti pralesem jen proto, aby mohli sledovat západ slunce nad vodopádem. Podle mne to naznačuje, že už od počátku věků lidé zjistili, že blikavé a mihotající světlo může vyvolat vizuální halucinace a změnu vědomí. Odjakživa se snažili tento proces nějak ovládnout, například pozorováním plamenů ohně.

Také archeologové zjistili, že naši předkové zkoumali praktické využití mlhavého světla. V roce 125 Apuleius experimentoval se světlem, které bylo roztočeno na hrnčířském kruhu, a zjistil, že takto může diagnostikovat různé druhy epilepsie. Okolo roku 200 Ptolemaius zjistil, že pozoruje-li člověk světlo slunce skrz otáčející se kolo s loukotěmi, vzory a barvy, které se objeví před očima pozorovatele, vwolají pocit euforie. Na přelomu našeho století si francouzský psycholog Pierre Janet všiml, že když byli pacienti z nemocnice Saltpetriere v Paříži vystaveni blikajícímu světlu, snížil se jejich sklon k hysterii a cítili se uvolněněji.

Moderní výzkum efektů rytmického světla začal v 30. letech, když vědci zjistili, že rytmus mozkových vln má tendenci přizpůsobit se rvtmu blikajícího světla. Když například pustili pacientovi záblesky o 10 Hz, jeho mozek po chvíli vykazoval také rytmus 10 Hz.

Za 2. světové války byl radarový technik Sidney Schneider fascinován efekty, které mělo rytmické blikání světel na jiné členy radarové obsluhy. Zatímco dlouhou dobu soustředěně pozorovali obrazovku radám, dosahovali alternativních stavů vědomí. Schneider pak vyvinul první komerčně využitelný přístroj na stimulaci mozkových vln a nazval jej Synchronizátor mozkových vln. Jeho přístroj se leckde na světe dodnes využívá v hypnoterapii.

Koncem 40. let začal britský neurolog W. Gray Walter používat elektronický stroboskop a tehdy nejmodernější EEG. Zjistil, že rytmické světlo rychle mění mozkové vlny a dokáže vybudit stav, podobný tranzu. Walter tehdy napsal: „Série rytmických záblesků pomáhá překonat některé fysiologické bariéry mezi jednotlivými částmi mozku. To znamená, že světelná stimulace a následná reakce oblasti vidění v kortexu se jakoby vylije z břehů. Pokusné osoby uvádějí světelné vize jako komety, nepozemsky jasné barvy, barvy myšlenek a lehké halucinace."

Walterův výzkum vzbudil pozornost především umělců, včetně amerického spisovatele Williama Burroughse, který si sestrojil jednoduché zařízení Stroj na sny (Dreammachine). Záznamy pokusných osob uvádějí: *oslepující nepozemsky jas a nádherné barvy... geometrické konstrukce neobyčejné komplexně spojených vícedimenzních mozaik přeměňujících se v ohnivé mandaly východního mysticismu... jakási momentální rozpuštění do individuálního obrazu s neobyčejně vybarvenými situacemi a scénami.*

Záplava dalších vědeckých prací na toto téma v 60. a 70. letech odhalila, že takovéto světelné stimulace v určitých frekvencích a jejich důsledky jsou neobyčejně silné. Rada vědců uvádí např. zvýšení inteligence (IQ test), zlepšenou synchronizaci obou mozkových hemisfér, dramaticky zlepšenou práci mysli.

Od ohňů šamanů k laserovému kolu

Starodávné rituály k navození změněných stavů vědomí odjakživa používaly rytmické zvuky bubnů, řehtaček, tleskání a blikající svědo svíček, pochodní nebo pohybu jiných lidí v prostoru mezi ohněm a dalšími účastníky rituálu. Od řeckých dramat po západní operu, nejpopulárnější představení vždy používala kombinaci zvuku a světel. Někteří skladatelé, např. Skrjabin, skládali hudbu tak, aby podobné stavy v kombinaci se světly přímo navozovala.

Technologický pokrok umožnil sestavit daleko silnější kombinaci zvuku a světel. Film se později ozvučil a filmaři zkoumali schopnost zvuku umocnit vizuální působení svých děl. Velkofilmy jako Star Wars se staly skutečnou audiovizuální záležitostí, při které bylo pomocí rytmického světla a stříhací techniky ovlivňováno vědomí diváků do té míry, jaká by při použirí samotného obrazu nebo samotného zvuku nebyla možná. Zesilovače zvuku spolu se stroboskopy pak ovládly diskotékové sály koncem 60. let

Na počátku 70. let začal Jack Schwartz, známý obhájce léčitelství, prodávat zařízení nazvané ISIS, pomocí kterého si člověk mohl díky kombinaci rytmického zvuku a modulovaným zábleskům světla navodit alternativní stavy vědomí. Později byla vyvinuta složitější a výkonější zařízení pro užití světla a zvuku (LS, light sound).

Světlo a zvuk

V 80. letech byla doba zralá pro skutečný průlom a velký objev na poli kombinace světla a zvuku. Katalyzátorem byla revoluce v mikroelektronice, která umožnila konstruovat důmyslná a složitá LS zařízení prakticky na koleně nebo v garáži. Tyto počítačové syntezátorové přístroje dokáží produkovat nejrozmanitější tóny, akordy a dokonce napodobit ryrmus srdečního tepu. Programovací kapacity dnes umožňují klientovi zvolit si z celé řady předem daných možností a navodit si tak změněný stav vědomí, od spánku, přes meditaci až k extrémně hluboké pozornosti na zmáčknutí knoflíku. V 90. letech se ryto přístroje začaly hromadně prodávat jak pomocí katalogů, tak volně na trhu.

Jako v případě počítačů, nové typy LS přístrojů se objevují neusrále v ješně dokonalejších, menších a lacinějších provedeních. Dnes je v USA na trhu okolo čtyřiceti LS přístrojů a objevuje se jejich nová generace. Dají se dnes již připojit na CD přehrávač (takže zvuk z CD

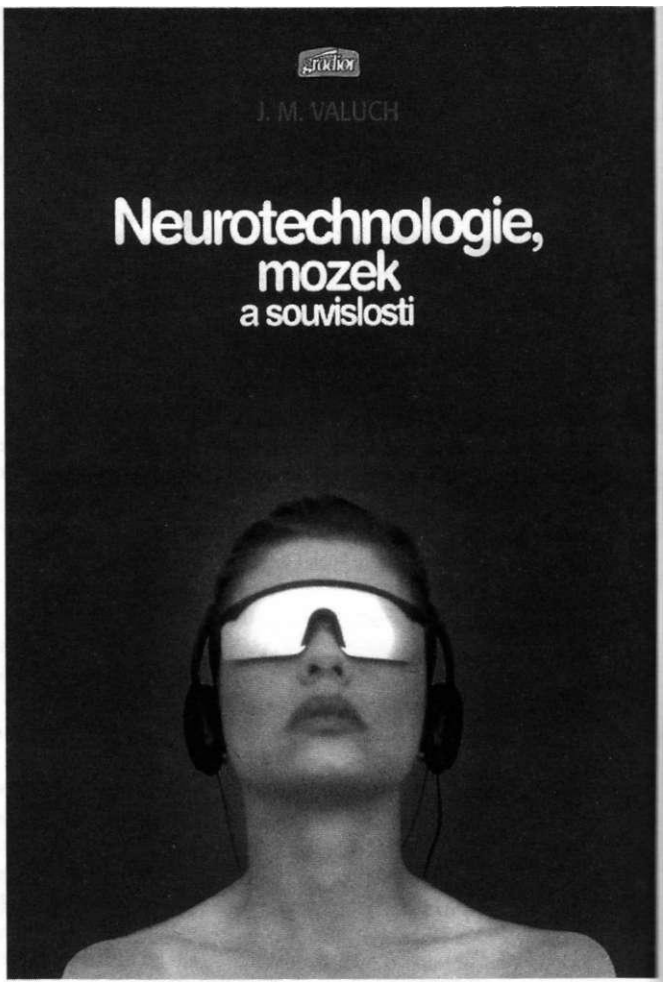

může pomoci aktivovat komplexní LS program), nebo na EEG se zpětnou vazbou. Nové LS-EEG přístroje „přečtou" dominantní mozkovou aktivitu uživatele a potom vytvoří optimální rytmus mozkových vln. Několik takových přísrrojů je již na trhu a dokonce již i v nemocnicích pomáhají léčit poruchy učení, úzkost, deptese nebo drogovou závislost.

Dalším vylepšením je LS systém v podobě jednoduché klávesnice, kterou připojíte ke svému počítači. Umožní vám to naprogramovat si stovky druhů nejrůznějších zážitků libovolné délky. Jiné LS systémy jsou kombinovány se stimulací lebečních kostí, takže uživatel „užívá" mikroelektrické stimulace o stejné frekvence jako LS stimulace.

Tyto přístroje naznačují směr dalšího vývoje. Brzy budeme mít plně interaktivní systémy, které umožní snímání EEG a jiných psychofysiologických parametrů na obrazovce počítače v reálném čase s možností okamžité zpětné vazby a následné optimální stimulace (pomocí digitalizovaných stereozvukových signálů, vysokofrekvenčních signálů, předprogramových subliminálních nahrávek nebo sugescí, hypnotické indukce, informací pro superlearningové styly učení atd.). Počítač umožní „skladovat" stovky seancí a uživatel si bude moci naordinovat libovolný stav mysli nebo psychických zážitků, tak jako si dnes volí televizní kanály. Navíc si může některé zážitky přehrát znovu. Příslušná technologie už je k máni a prostředky k takovýmto zážitkům už existují, přinejmenším v myslích vynálezců.

Výzkum zvuku a světla

Výzkumem za posledních 50 let bylo jasně prokázáno, že tyto LS přístroje mohou pomoci velmi rychle navodit stavy hluboké relaxace, zvýšit sugestibilitu a otevřenost k novým vjemům a dokáží otevřít přístup k podvědomým vrstvám naší mysli. Poslední vývoj ukazuje, že se pomocí nich dají léčit migrény, poruchy učení, používají se k zmírnění a odstranění bolesti, pro zlepšení imunitního systému a tak dále.

Některým se bude možná zdát paradoxní a podivné, že syntetická, hmotná zařízení této elektronické dočasné skutečnosti mohou sloužit jako blány a cesty k duši: mohou být nástroji transcendence. Ale ve skutečnosti fúze duchovnosri, nebo chcete-li pátrání po odpovědích na vnitřní otázky, může docela dobře být ústřední myšlenkou a silou nového vznikajícího paradigmatu.

Přetištěno z MEGA BRAIN POWER
Published by Hyperion
1-800-759-090

Mozkové nutrienty

(farmaka a parafarmaka) jsou látky, které příznivě ovlivňují celkovou činnost a výkonnost mozku. Mají nepochybný a většinou okamžitý účinek na intelektový výkon, schopnost hlubokého soustředění, výrazné vylepšení paměti, ale také na zlepšení např. sluchu, regeneraci mozkové tkáně (poškození např. nikotinem, alkoholem, narkotickými látkami) atd.

Historie jejich vědeckého výzkumu je stará asi 60 let. Část těchto látek byla dosud užívána k léčbě mozku a nervové soustavy. V posledních deseti letech byl účinek těchto látek intenzívně zkoumán a zvláště v USA, Anglii, Německu a Švýcarsku potvrzen jejich účinek na více jak miliónu zdravých osob. Všechny deklarované pozitivní účinky byly potvrzeny. Nebyl dlouhodobě zjištěn jakýkoliv vedlejší (škodlivý) efekt (konttaindikace) a to ani u překročení doporučenvch dávek.

7 - ; t ÍJ : 60 preparátů (včetně — _ - urr.:.-.; a •. . • vyráběných ~ r. ~ - rr. i rr..

Přeloženo do spotřebitelšuny: kdvž vezmete tak třikrát nárazové až trojnásobek doporučené dávky (např. Oxiracetonu), mozek „naskočí", výrazně zrychlí, zbystří, a už za dvě tři hodiny se výrazně zvýší IQ ale hlavně rychlost přenosu signálů (NIQ). Pak už jen na dva dny snížíte dávky a hotovo. Příznivý efekt vydrží tak 12-14 dnů.

Mozek se naučí lépe pracovat. Zapamatuje si to.

Ještě jinak. Současná společnost (prakticky všude na světě) se stará (a vytábí a povoluje léky) jen o nemocné. Když chce jakoukoliv institucionální podporu zdravý člověk pro léky a pomůcky, vylepšující funkce zdravého těla mysli, narazí. Co z toho vyplývá? Záleží jen na nás, spotřebitelích. Chceme-li fungovat lépe (a kromě svalů udržovat, zkvalitňovat a rozvíjet také mozek), je to zcela na nás. Je to naše svobodná volba.

V USA se v roce 1994 prodalo těchto výrobků za 3,2 miliardy dolarů. Odhad na tento rok je asi 5 miliard. Všichni chtějí fungovat lépe.

Mozkové nutrienty se používají k celkové regenerativní kůře (podle potřeby, tak dvakrát do roka), těsně před náročným intelektuálním výkonem (zkoušky, série náročných jednání), k celkové psychické a psychosomatické restituci po prodělání a vyléčení dlouhodobých tělesných a nervových onemocnění, odstranění některých poruch funkcí mozku v souvislosti s ukončenou závislostí na narkotikách, alkoholu a nikotinu, ale především, k výraznému posílení účinků (audiovizuální) stimulace mozkových vln při nácviku hluboké relaxace, změněných stavů vědomí atd. pomocí speciálních (EEG) přístrojů.

Jsou ale takoví, kteří se dobíjejí totálně: lehnou si do floatační vany, na oči a uši nasadí mašinku, vezmou hrst tabletek a už se „vznášejí". Říkají tomu „supercharging".

Už víme, že mozek myslí, cítí a komunikuje se sebou samým a s ostatními částmi těla pomocí poslů, molekul, kterým se říká neurochemikálie. Některé, např. hormony a neurohormony, mají docela dlouhodobé působení, jiné působí jen na okamžik a říká se jim neurotransmitery. Některé složité se jmenují neuropeptidy. Po důkladném studiu přišli vědci na to, že při zvýšení hladiny určitého neurotransmiteru můžeme dramaticky měnit schopnost myslet, cítit, pamatovat si atd. Používá se např. glutamin, fenylalanin, cholin.

Možná není daleko doba, kdy kromě vitamínů budeme brát také tabletky „na hlavu".

Výhradním dovozcem (a distributorem pro Českou a Slovenskou republiku)
několika volně prodejných mozkových nutrientů vyráběných v USA je firma

GRADIOR GALAXY, s. r.o.,

Senovážné nám. 24,
111 47 Praha 1,
tel. fax. 02/ 24102402

Biologická zpětná vazba

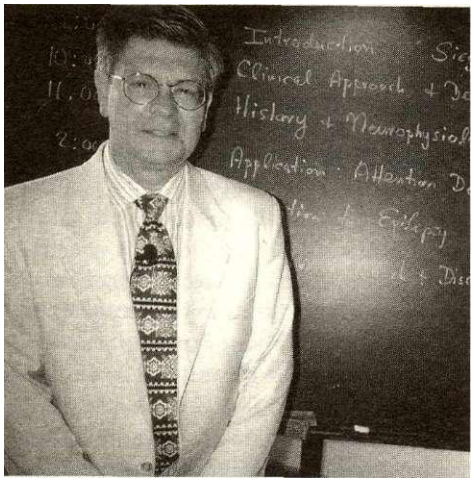

Biofeedback, neboli „biologická zpětná vazba", je termín, který se začal používat v 60. letech. Americký profesor Kamiya zapojil své neurotické pacientky na přístroje EEG, opatřené zvonečkem. Kdykoliv pacientčin „mozek" začal produkovat mozkové vlny alfa (7 - 14 Hz), tedy stav tělesné a duševní harmonie (ve kterém mozek a tělo produkuje endorfiny, přirozené tělesné opiáty, a člověku je spokojeně a dobře), zvoneček zazvonil. Pacientka tak měla „zpětnou vazbu", věděla, kdy je v optimálním stavu a jaké jsou s tím spojené pocity). Během překvapivě velmi krátké doby se prakticky všechny pacientky naučily „vědomě" navozovat stav alfa.

Technika využívá seberegulující a sebeučící potenciál spontánní mozkové aktitivy. Pomocí přístroje (a zpětné vazby) se mozek v krátké době sám „vyladí" do optimálního stavu. Terapie sama je většinou prováděna formou hry — např. dítě hraje videohru, demonstrovanou na obrazovce či displeji, ale to, čím „hraje", je jeho mozková aktivita. Ta je snímána EEG zařízením a na základě úspěšnosti herní aktivity je mozek ihned zpětně informován formou odměny (zvoneček, pochvala) — hra se daří, nebo inhibice (hra se zastaví).

Kromě toho, že se dnes touto metodou úspěšně léčí endogenní deprese, poruchy spánku, chronické bolesti, poruchy imunity, některé metabolické poruchy a dokonce i leukémie u dětí (protože jejich mozek je značně flexibilní), ukázalo se, že coby „vedlejší efekt" si děti zlepší výkon v IQ testech. Jedna studie, v jejíž rámci byla podrobně vyšetřena skupina dětí před a po aplikaci biofeedbacku, vykázala zlepšení skupinového průměru IQ o 23 bodů — ze 114 na 137 (u dětí, u nichž selhaly všechny ostatní metody, s bohatým spektrem školních a zdravotních problémů!), ale zlepšení došlo také ve variabilitě pozornosti, v Bensonově testu vizuální retence, děti si zlepšily známky ve čtení a psaní atd. I po roce výsledky přetrvávaly. Podle vyjádření rodičů se děti zlepSily i co se týče koncentrace, rukopisu, spánku, dráždivosti, sebeúcty atd.

Jiná úspěšná aplikace pomáhá zlepšovat zrak — po několika sezeních lidé odkládají brýle. Krátkozrakost či dalekozrakost je totiž jen špatná Činnost svalů, které „zaostřují" čočku našich očí tak, aby se obraz promítl přímo na sítnici. Při biofeedbacku se člověk dívá do na obrázky vzdálených a blízkých předmětů. Jeho oči přitom musí samozřejmě zaostřovat. Přístroj na setiny milimetru měří tvar a průběh zakřivení oční bulvy, porovnává s optimálním stavem, a když se pacientovi podaří zaostřit dobře, ozve se „zvoneček" (nebo jiná forma upozornění, tedy zpětné vazby).

EEG biofeedback coby neuroterapii přijeli do Prahy představit přední američtí protagonisté teorie — profesor Sterman, i praxe — manželé Othmerovi. Na jednodenní prezentaci (konané příznačně ve Faustově domě na Karlově náměstí) předvedli ukázky různých léčebných programů a testů a pohovořili o historii biofeedbacku i jeho současných možnostech. Pochlubili se dokumentací: biofeedback pomohl vyléčit epilepsii, mozkové zranění, migrény, chronické bolesti páteře, drogově závislé dítě, stařeckou demencí, vypadávání vlasů atd. atd.

Byl jsem tam, předal MANU (moc se líbila), pohovořil si a domluvil někdy na příště rozhovor. (V. M.)

Chcete změnit svůj životní styl včas a cítit se a vypadat lépe?
Volejte
STUDIO LIFE
Po – Čt po 20.00
tel. 02/360003

V příštím čísle:

Feng Shui – geomancie
Globální vesničan Iyer
Postmoderní spiritualita
Cesta Allana Wattse
Glastonbury, Říp, Chartres
Labyrint
Nový věk na Havaji
Špůrek – Praha magická
Snyder – Volání divočiny
Zázrak lidského hlasu

Náboženská společnost Českých unitářů,
palác UNITARIA, Karlova 8, Praha 1, tel. 2422 9592

zve (kromě pravidelných bohoslužeb v neděli v 9.30, pondělních diskusních kroužků v 16.00 a úterního cvičení jógy v 16.30) na tyto pořady:

Úterky v divadelním klubu (18.00):
8. 10. Ing. A. Zatloukal: Nejvyšší čas být člověkem
15. 10. Koncert dětského pěveckého sboru Sluníčko
22. 10. MUDr. M. Kyralová: Homeopatie v rámci komplexní péče
29. 10. Dr. M. Mašková: Tajemno kolem nás

Středy ve 14.00 hod, Arkona
Sdružení unitářských žen

Středy, Arkona v 1. p., 17.00:
2., 9., 16., 23. a 30. 10. – Z. Matyášová: Univerzalismus jako duchovní cesta

Čtvrtky, Divadelní klub, 16.30
10. 10. Ida Rystonová: Léčení bylinkami ve ynamení Vah
17. 10. Lyra Pragensis – Kniha „Isaiáš v kralickém překladu", přednes M. Friedl, hud. doprovod Rev. P. Tvrdek
24. 10. L. Smotlacha: Nastoupení duchovní cesty, vedoucí ke změně postoje k životu
31. 10. Rev. P. Tvrdek: Poslední věci člověka (ve světle Bible)

Po přednáškách diskusní kroužky o duchovních tématech s Ing. R. Weichertem

VIZE FRITJOFA CAPRY

ŠIVŮV TANEC

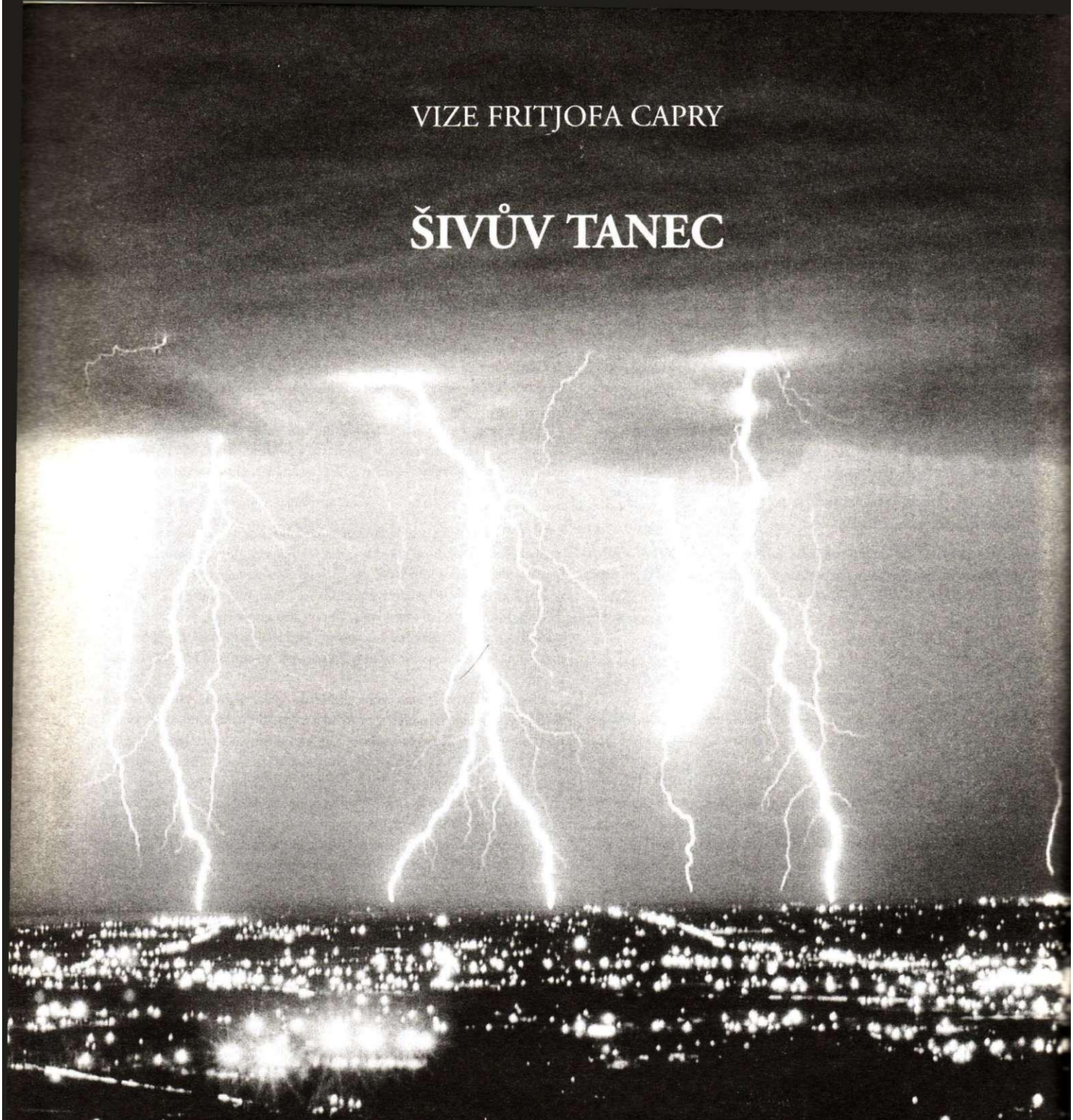

Jednoho pozdního odpoledne na konci léta jsem seděl na břehu oceánu, pozoroval jsem převalující se vlny a vnímal jsem rytmus vlastního dechu, když jsem si najednou uvědomil, že celé moje okolí se oddává ohromnému kosmickému tanci. Protože jsem fyzik, věděl jsem, že písek, skály, voda i vzduch kolem mne se skládají z vibrujících molekul a atomů a ty obsahují částice, které na sebe vzájemně působí a tím vznikají a zanikají jiné částice. Věděl jsem samozřejmě i to, že zemskou atmosféru ustavičně bombardují spršky „vesmírných paprsků", částic s vysokou energií, mezi kterými dochází při pronikání vzduchem k početným srážkám. To všechno jsem věděl z výzkumů ve fyzice vysokých energií, ale do této chvíle jsem se s tím seznamoval jenom prostřednictvím grafů, diagramů a matematických teorií. Teď však moje předcházející poznatky doslova ožily. Mohl jsem vidět, jak z meziplanetárního prostoru padají kaskády energie, ve kterých v rytmických impulzech vznikají a zanikají částice; mohl jsem vidět, jak se tohoto kosmického tance energie zúčastňují atomy prvků i atomy mého vlastního těla; mohl jsem cítit jeho rytmus a slyšet jeho zvuk. V té chvíli jsem věděl, že to tancuje Šiva Nataradža, Pán kosmického tance, kterého uctívají hinduisté. Po tomto zážitku přišlo mnoho podobných, které my pomohly uvědomit si, že z moderní fyziky se vynořuje jednotný pohled na svět, který je v souladu se starou východní tradicí.